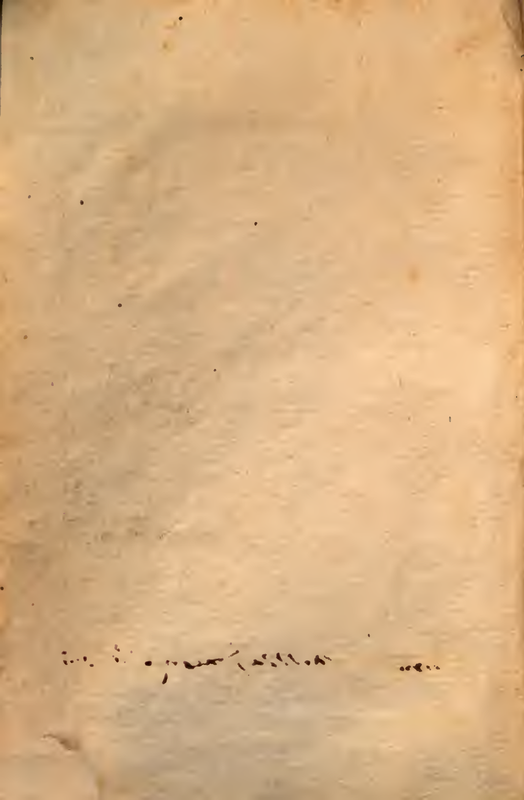
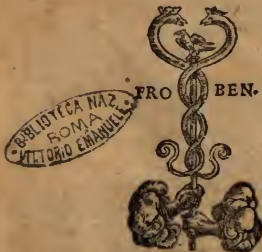
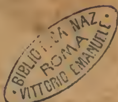

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
15 D
21

ARTEMIDORI DALDIANI PHILOSOPHI EXCELlentissimi, De somniorum interpretatione, Libri Quinque, Iam primum à Iano Cornario medico physico Francofordensi, latina lingua conscripti.

BASILEAE ANNO M. D. XXXIX

Domus S. M. Magdalenæ Urbis

CLARISS. MEDICIS D. PHILIPPO PUCHEYMERO, & D. Ioanni Megobaccho, Reuerendissimorum illustriss.que principum Alberti Cardinalis ac Archiepiscopi Maguntinensis ac Magdeburgensis Marchionisque Brandeburgen. &c. & Philippi Hessorum, Cattorum, Dicensiũ, ac Nidensium principis nobiliss. medicis ac cõsiliarijs primarijs Ianus Cornarius medicus physicus Frãcofordeñ. Salutem dicit.

TAMETSI non eram nescius quàm nulla esset hoc turbulentissimo seculo huius argumenti expectatio, & quàm inique à plerisque excipietur, quod ex græco autore Artemidoro, uiro, ut apparet, multæ in philosophia indagãda studij sedulitatis ac prudentiæ, latine cõscripsi, Hui, inquient, Somnia nobis, in tanta optimorum quorunque uirorum contentione, ut sincera tandem pietas ac euangelica ueritas mundo inclarescat? Quid minus oportuit quàm somnia, falla-

cia,inania,mentes ludificantia,& exploſas ab omnibus nugas,nũc tandem latinis hominibus cõmunicare, & ex autore qui ne ſuo quidem tempore gentium philoſophis tolerabilis erat? Siue autẽ hæc, ſiue alia his grauiora, ſuperciliosi illi iudices dixerint, tamen non eſt uiſum nobis, opus præclariſsimũ diutius ſupprimere, Sed in ſtudioſorum & eorum qui ſanis iudicijs præditi ſunt gratiam, citra longiorem dilationẽ publicare, Atq; id ueſtris uiri doctiſsimi nominibus inſcriptum ac uobis dedicatũ. Nam quũ inſignis doctrinę nomine, & medicandi gloria, celeberrima fama ueſtra per omnem Germaniam ſit diuulgata, futurũ ſpero ut quorundã temeraria iudicia retũdantur, & ut quidam uel obmuteſcãt, uel rebus clarius cognitis ſincerius pronunciare diſcant, quum non ſit demẽtia alia maior aut nocentior, quàm uana ſcientiæ perſuaſio, & non ineptũ ſolum, ſed etiam malignum de rebus ignotis iudicium. Huic enim debemus quod leuiſsimi quiq; homines, neq; ratione neq; uſu rerum ſatis ualentes, ac penitus ἀπειρόκαλοι, de maximis rebus, ſtudijs ac religione, falſas opiniones inuexerunt.

Quare

Quare non est dubium mihi quin uel nomina uestra tantum, impudentibus illis bonorum studiorum lauernis terrorem incutient. Et alias si etiam apud bonos uiros facti mei ratio reddenda sit, scio me non alios potiores deligere potuisse, qui maiore tum gratia, tum autoritate id præstare queant. Scio etiam fidem erga me uestram, quod ut dexterrime potestis sic libẽter & candide amicum me uestrum defenditis. Sed ne tamen nimium hac parte uos degrauem, alias maximorum negociorum molibus ac medicandi opera ferè obrutos Te quide doctißime Philippe, in Reuerẽdißimi ac illustrißimi principis Cardinalis ac Archiepiscopi Magũtini, te uero clarißime Megobacche in nobilißimi Hessorum ac Cattorum principis aula, aliqua de somniorum ratione hic præmittam, quibus non nimium contentiosis ingenijs satisfacturum me cõfido, & bonis ac lenibus persuasurum scio, Somniorum interpretationem artem esse utilem apprime in uita, & non ut gentilem ac uanã contemnendã, sed ut piam Christianis etiam suspiciendã ac expetendam. Atq; primum omnium ne

permittimus quidē ut de somnijs iudicent, nisi uiris ualde grauibus prudentibusq; ac sobrijs, quum temerarium sit iudicare de ignotis & his quæ non intelligas. At quomodo somnia nota esse possint ei cui nunq; ipsi uerum somnium contigit, quæ solum his contingunt quorum anima nullis irrationalibus imaginationibus est occupata, neq; neciborum aut potus aut humorum superfluorum onere aggrauata, neq; corporis uoluptatibus alijs dedita. Nā quæ huic generi in somnis obuersantur, somnia non sunt, sed insomnia, non futurorum significatiua, sed pręsentiū corporis affectionum ac cupiditatū indicatiua, quorum neq; brutorum animantium genera expertia existunt. Somnia uero grauibus ac serijs sobrijsq; uidentur uiris, significantq; futura, anima nimirum ipsis præsagiente, quæ natura sua uaticinatrix existit. eiusmodiq; motus ac figmenta obijcit, quo corpus domum ac habitaculum suum, uel ab instantibus malis ac periculis tueatur, uel ad futura bona apprehēdenda impellat, magna fedulitate id agens, ut tanquā in specula corporis collocata, omnia imminentia prospiciat

temerarium est iudicare de ignotis

Somnia, et Insomnia

ciat ac denunciet. Atque hanc differẽtiam ſomniorum ab inſomnijs obſeruare diligẽter oportet. Nam magni uiri & uocum & rerum ipſarum uſum inter ſe cõfuderunt, & inde adeò tam ſiniſtræ de utriſq; opiniones ortæ ſunt. At uero quum hæc ita habeant, palàm eſt ſomnia eorumq; interpretandi artem ad diuinationẽ pertinere, et ex his graues uiros futura præſcire. Inſomnia uero quia præſentem corporis affectum ac ſtatum indicant, proprie & priuatim medicorum iudicio ſubiacere, ut qui inde affectionum cauſſarumq; ac morborum cognitionem aſſequantur. Hippocrates certe doctiſsimus uir & medicinæ parẽs, de hoc genere diligentiſsime ſcripſit, & quomodo in ſingulis corpus tractari ac curari oporteat tum commodæ diætæ, tum medicamentorum uſu, dexterrime explicuit. Et in eodem libro ſomniorum certitudini ſplẽdidum teſtimonium præbuit. Quum, inquit, corpus quieſcit, anima in motu eſt, & corporis partes perreptans domum ſuam gubernat, & omnes corporis actiones ipſa perficit, Nã corpus dormiens non ſentit. Ipſa uero uigilans cognoſcit ac uiſibilia uidet, & audi-

bilia audit,uadit,tangit, triſtatur, animad/uertit. In ſumma, quæcunq; corporis aut animæ munia,ea omnia anima ipſa in ſomno obit. Quicunq; igitur hæc recte iudicare nouit,magnam ſapientiæ partem nouit, & qui de huiuſmodi iudicant certã artem habent.Sic Hippocrates, ſic doctiſs.quiſq; de ſomnijs ſenſit,ut merito ſuo inter artificioſas diuinationis ſpecies ars interpretandi ſomnia à ueteribus ſit recepta, maiore certe quàm Aruſpiciũ ſiue Hepatiſpicium & Augurium,nõ minore aũt quàm Aſtrologia. Has enim quatuor ſpecies diuinationis ſiue uaticinationis,etiam hic noſter Artemidorus agnoſcit, reliquis omnibus exploſis uelut uanis & ad fraudẽ ac impoſturã excogitatis, quod etiã M. Cicero libro primo de diuinatione fecit. Quare non uideo quomodo uel ignorãtiæ, uel temerarij iudicij notam effugere poſſint qui de laudatiſſima arte aliter quàm res eſt, & quàm ſapientiſsimi homines ſenſerint,pronũciant, Maxime quum non gentium tantum teſtimonijs, ſed ſacrarum etiam literarum elogio commendetur, & ut ingens quoddam ac diuinum bonum pijs promittatur. Sic

enim

enim Iohelis II dicit deus: Effundam de spiritu meo super omnem terram, & prophetabunt filij uestri & filiæ uestræ, et seniores uestri somnia somniabūt, & iuuenes uestri uisiones uidebunt. Necq; uero enumerare libet, quoties in Euangelicis literis monitus per somnia nobis proponuntur. Quid aūt quod uir dei Ioseph filius Iacob, hanc artē primus reperisse traditur Trogo autore, quanquam Philo ad Abraamū proauum illius hanc inuentionem referat. Certe somniorum interpretamenta solertissima in ipso Ioseph diuina scriptura nobis proponit, & Iosephus scriptor magnam eius hac parte peritiam libro Antiquitatum secundo astruit. Et dubium adhuc certamē est Iudæis cum gentibus, utrisq; hanc artem sibi ut inuētoribus uendicantibus, quum illi ad Ioseph, hi ad Amphictyonem suum hanc laudem referāt. Porrò ars ipsa interpretandi somnia, prudentia & cōiectura maxime constat, iuxta uulgatum uersum, Quibene coniectat uates hic optimus extat. Nam & somniorum interpretes coniectores appellari Quintilianus testatur. Quin & obseruationibus euētuum ueterum ma-

xime somniorum constat, ut sic ex multis apprehensis meditationibus ac sententijs collectis ad finem præscientiæ utilem, ars sit cōstituta. In qua haud dubie maximum artificem Artemidorus præstitit, uelut ex his quinqꝫ eius libris perspicere est. Neque uero scio alium de his scriptorē qui ad nos extet, ut etiam hoc nomine maius operæ pretium me facturum putaui, si hos libros latine conscriberem. Ridiculi autem maxime sunt hi qui longius trahendi sermonis cum aulicis uirginibus ac matronis gratia horum librorum lectionem nobis cōmendant, alias pro nostra religione ac ueritate ipsa non curanda. quum certū sit uera somnia futurorum significationem afferre, neque eorum monitus falsos esse, neqꝫ superstitiosum sed pium esse, his fidem habere. Verum quum pauci omnino sint qui uera somnia uideant, pauciores qui intelligant aut obseruent, paucissimi qui interpretari possint, hinc adeo certissimæ artis uilitatē ac contemptum obortum esse. Atque hic longissime sermonem extendere possem, si exempla quorundam præstantium uirorum mihi familiariter notorum producere

liceat

Somnia fun[t] [illegible]

Cur eor[um] con[temptus]

libeat, qui de grauissimis reip. tum politicę tum literariæ causis anxij, per somnia admoniti sunt quid facere aut fugere conduceret, aut quid omnino successurum esset. Possem etiam medicos proferre de ægrorũ suæ fidei concreditorum salute sollicitos, quibus cõtigit somniorum uisis quid agendum, aut uitandũ, aut omnino sperandum esset edoceri. Cuius rei nõ dubito quin uos fidedignissimos testes habiturus sim. Sed & Hippocrates noster, itemq; Galenus testantur aliquoties se per somnia de faciẽdis cognouisse. Verum non est splendidior locus quàm in epistola quadam Hippocratis ad Philopœmenem, ubi somnium enarrat quod sibi meditanti & solicito de Democriti ad quem ab Abderitis curãdum uocatus erat, ualetudine sub auroram obuenisse dicit: Videbar, inquit, mihi uidere Aesculapium coram, & iam ad ipsas Abderitarũ portas aderamus. Aesculapius autem non ut imagines eum alias ostendunt, mitis ac blandus apparebat, sed habitu cõcitato & aspectu horrẽdo. Sequebantur autẽ ipsum dracones reptilium generis immanes, longum tractũ ducẽtes, & horribile quiddam

uelut

uelut in desertis ac saltibus subsibilãtes. Se quebãtur & socij pyxides medicamentarias probe obsignatas gestãtes. Deinde porrexit mihi manum deus, quam ubi libẽtissime apprehendissem, rogabã ut mihi simul pergere liceret, & ne me in medendo destitueret. Verũ is nihil inquit, in præsens me opus habes. Sed hęc immortalium ac mortalium cõmunis dea te peregrinum deducet. Et ego conuersus uideo mulierem pulchram & magnã, simpliciter ornatã, splendidam, cuius oculorum circuli puro lumine micabant, ut stellarũ fulgorem putares. Et deus quidem disparuit. Mulier uero illa apprehensum me manu, lento gradu beniguiter per urbem ducebat. & ubi prope domum essemus, in qua hospitium mihi paratum esse putabam, uelut spectrũ disparuit, hoc saltem dicens: Cras te apud Democritum deprehendam. Quum uero iam se illa converteret, Rogo, inquam optima fœmina, quæ nam es, & quo nomine uocari debes? Veritas, inquit illa, Cęterum quam accedentem uides: & derepente altera quædam mihi apparuit: necę ipsa mala uidetur, audacior autẽ aspectu & concitatior, Opinio

Veritas

nio inquit appellatur, & habitat apud Ab
deritanos. Ego igitur ubi de ſomno ſurre/
xiſſem, mihi ipſi ſomniũ interpretatus ſum
Quod non indigeret medico Democritus,
quando ſanè ipſe medendi deus diſceſſiſſet
uelut qui medendi occaſionẽ & materiam
non haberet. Sed ipſa quidẽ Veritas quod
Democritus ſanus ſit, apud Democritum
manet. Opinio uero quod Democritus æ/ Opinio
grotet, reuera apud Abderitas habitat. At
que hæc uera eſſe mi Philopœmen credo,
& ſunt ſane, et non contemno ſomnia ma/
xime ubi etiam ordinem conſeruant. Medi Medicina
cina autem & uaticinatio ualde cognatæ et Vaticina
ſunt, quandoquidem et pater ambarum ar tio cognatę
tium unus eſt, Apollo progenitor noſter,
& prę ſentes et futuros morbos prędicens,
& ægrotos et ægrotaturos ſanans. Vale.
Hæc Hippocrates. Ex quibus apparet &
ſomniorum & inſomniorum obſeruatio/
nem ac interpretationem, non ſolũ utilem
ſed etiam neceſſariam, Medicis imprimis
eſſe, utpote ex quibus & cauſas & morbos
cognoſcere poſſint, ac cõſequenter curare.
Vt et hic calumniam nõ formidauerim, eo
rum qui ex medico ſomniatorẽ me factum

ligenter commendo. Opt. Valete. Francofordæ ad Mœnum, calend. Sept. Anno Christi M. D. XXXVIII

Quæ in primo libro Artemidori de somniorũ interpretatione contineantur.

De

De ob-

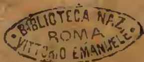
Deso-

ARTEMIDORVS CASSIO
Maximo gaudium.

SAepe iam ad huius operis tractatio nem indubitanter suscipiendam impulsus sum, uerũ hactenus distuli, Nõ ob segnitiẽ cessans animi aut leuitatẽ, uelut ait Poeta. Sed ob magnitudinem in ea speculationum, & rei multitudinem maxime deterritus, cui accessit contradictionis hominum formido, eorum præsertim qui siue quod diuinationẽ esse non credant, neq; deorum prouidentiam esse asserunt, siue etiam alia exercitia & studia sibi ipsis exquirunt. Nunc uero præsens rei necessitas, quæ non solum in nostram, sed etiam eorum qui post uicturi sunt homines utilitatem se extendit, me adeò impulit, ut neq; cunctandũ, neq; ulterius differẽdum opus censeam, sed ea de quibus per experientiam compertum habeo, conscribam. Spero aũt facultatem mihi ad utrunq; præstãdum, abunde superfuturã, tum ut eos q uaticinationẽ siue diuinationem è medio

tollere conantur, speciesq́ eius non uulgari sed splendida acie instructa opprimere tentāt, effectuum ac euētuum testimonijs in medium productis, retundam: talia nanque ea sunt, ut omnibus hominibus se opponere, eisq́ sufficienter resistere queant. Tum ut eos qui uaticinatione quidē utuntur, uerum quòd non certam de ea doctrinam contigerunt, seducti sunt, & periculū est, ne eam contemnant & relinquant, salutari medela pro errore ostensa, in rectam uiam reuocatos confirmem. ferè enim oēs paulò ante ætatem nostrā, laudem ex scribendo ferre cupidi, & per hoc solum se celebres fore sperantes, si de somniorum interpretatiōe scripta relinquerēt, exemplaria inter se contulerunt, aut ea quæ à ueteribus rectè dicta sunt exponentes, aut etiam paucis ex ueteribus acceptis multa nō uera apponentes. Neq; enim ex experientia, sed impræmeditati, ut cuiq; quicquam in mentem ueniebat, sic conscripserunt, atq; ex his aliqui omnes, aliqui non omnes ueterum libros indepti legerunt, aliqua uero eos ob uetustatem rara & corrupta, penitus latuerunt. Ego uero partim quidē magna ani

gna animi contentione, nullũ non mihi li-
brum de somniorũ interpretatione cõscri-
ptum cõparaui: partim uero quum omẽs
uates ex foro ꝓfligati essent, utpote quos
mẽdicos, præstigiatores, ac scurras appel-
lant hi qui graui simulato uultu supercilia
cõtrahunt, cum eis tamen, omni spreta ca
lumnia, ꝑ multos annos in græcia tũ ꝑ ur-
bes, tum ꝑ conuẽtus cõuersatus sum, insu-
perq; & in Asia & in Italia, insulisq; maxi-
mis & populosissimis, quo scilicet uetera
somnia, eorũq; euentus audiendo cogno-
scerem, neq; enim poteram aliter circa hęc
exerceri. Ex quo contigit ut abunde mihi
supsit, quod de singulis dicam, et plura for
tassis q̃ quis expectauerit, sic adeò ut in ue
ritatis narratiõe minime nugax deprehen
dar, & quorũ mentionem fecero, etiam de
mõstrationes euidentes, & quę ab omnib.
facile cõprehendi queant, ex simplicib. fa-
ciam, nisi sanè quid adeò manifestũ sit, ut
supfluũ existimẽ eius apponere interpre-
tationem. Cæterũ aggrediamur iam insti-
tutum, ne longiorẽ q̃ ex decoro sit præfa-
tionẽ faciamus. quid eñi uerbis opus est,
citra rerum ipsarũ testificationẽ, ad te prę

sertim adeò dicendi peritũ & præstantẽ artificem: qualis nemo hactenus ad græcos hoĩes accessit, adeò aũt prudentẽ & intelligentem, ut nõ expectes dicendi finem, sed anteq̃ ad finem perducat, argumenti summam deprehẽdas. Porrò necessariũ est de elemẽtis q̃busdã primũ regulariter dicere.

De differẽtia insomnij & somnij Cap. I

DE insomniorũ & somniorum inter se differentia, non paruam etiam in alijs meis libris distinctionẽ cõscripsi. Quãdoquidem aũt indecorũ (scio) uidebitur tibi hoc opus, tanq̃ quod non iustum principiũ habeat, etiam nunc ab illis ipsis initium mihi rite facturus uideor: hac ratione enim somniũ ab insomnio differt, quod illud quidẽ futura significat, hoc uero præsentia. Clarius aũt didiceris hoc modo. Quales affectiões sursum recurrere solent, & seipsas animæ offerre, atq; somnia efficere, uelut exempli gratia, quod amans uideatur sibi circa delicias suas uersari, & quod formidolosus uideat ea quæ timet, & rursus quod esuriẽs comedat, & sitiens bibat. Insupq; quod cibo expletus uomat, aut suffocetur, ob factam uidelicet obtura

Somnia futura
Insomnia praesentia
efficiat

tionem

tionem,alimento ægre uaporem exhalare potente. Tales sanè uidere est iam præexistentibus affectibus, nõ ut habeant futurorum prædictionẽ,sed præsentium admonitionem. His aũt sic habẽtibus, cernis utiq; alias corporis ꝓprias esse affectiones,alias aĩæ,ꝓprias, alias utrisq; cõmunes. uelut ꝙ amãs uidetur sibi apud rem amatã esse, & quod ægrotus uidetur sibi curari, & cum medicis conuersari, cõmunes corporũ ac animæ affectiones existunt. Vomere autẽ & dormire,& rursum bibere et edere,propriæ corporis sunt existimandæ.quemadmodum propriæ animæ sunt, gaudere, & tristari. Ex his porrò manifestũ est, quod corporalium affectionũ aliæ ob inopiam, aliæ ob redundantiã fiunt. Animaliũ autẽ aliæ ob timorem,aliæ ob spem.Et de insomnijs quidem tantum dixisse satis sit. Cæterum appellatio ipsorum nõ est propria; non enim qui in somno sunt & dormiunt, ipsum insomniũ solum uidẽt,quum etiam somnium opus sit dormientium. Verum insomnium in somnis quidem efficax est, cessante autẽ somno dissipatur. Somnium autem in somnis obueniẽs semper efficax

 est,iu-

est, intendens curæ prędictionis futurorũ, & post somniũ efficaces inducens aggressiones, excitare & cõcitare animam solet, atque ea gratia nomen ab ipsa re compromissa impositum habet. Siquidem ὄνειρος græcis, ab ὂν id est uerũ, & εἴρειν quod est loquor cõponit. Unde & illud poetæ est, τὰ δέ τοι νημερτέα εἴρω. id est.

Hæc tibi uera loquar.

Quin & mendicũ Ithacẽses Irum appellabãt, propterea quod iusserat ut quisquam iam certus nuncius ibat.

De speculatiuis & significatiuis somnijs. Cap. II.

Somniorũ alia sunt speculatiua, alia allegorica, hoc est aliorum significatiua. Speculatiua sunt quæ suæ ipsorum uisioni correspõdent. Velut, nauigãs quispiam naufragiũ facere sibi uisus est, & dum sic affectus esset, ita cõtigit: postquã enĩ somnus ipsum reliquit, nauis penitus peribat, ipse uero cum paucis uix seruatus est. Et rursus. Visus est sibi quispiã sauciatus esse à uiro cũ quo postridie uenatũ exire ꝓposuerat, et sanè egressus ab ipso sauciatus

est iu-

est iuxta humerum, quo loco & per somnium sauciari sibi uidebatur. Amplius uisus est sibi quispiam argentum ab amico accipere, et mane accepit ab ipso minas decē, & depositū insuper seruauit, & multa alia huiuscemodi. Allegorica aūt somnia sunt, quæ alia per alia significant, anima ipsa naturaliter quippiam in ipsis obscure indicante. Ego uero simul & causam ipsorum ob quam sic uidentur & eueniunt, & nominis originatiōem, pro uirium mearū facultate recensebo. Primum omnium igitur dicam, quæ sit diffinitio somnij uniuersalis, contra quam nihil opponi potest, nisi aduersus contentiosos proferatur. Somnium est motus aut figmentū animæ multiforme, significatiuum futurorum bonorum aut malorum. Hoc autem sic habente, quęcunq; quidem eueniunt medio tempore multo, aut modico interueniente, ea omnia per imagines proprias naturales, quæ etiam elementa appellantur, anima ipsa medio tempore prænunciat, ut quæ existimet nos ratione edoctos posse futura discere. Quæcunq; uero fiunt nulla mora temporis intercedente, utpote nihil diffe-

Definitio Somnij

rente eo quisquis tandē is est qui nos ad in ductionem ipsorum gubernat, in his nullam prædictionis utilitatem nobis esse putans, quo tamen intelligamus ipsa antequā experientia discamus, ipsa per seipsa ostendit, nihil extraneorum expectans ad demonstrationem eorum quæ imminere significantur, inclamans quodam modo unicuiq; nostrum, respice hoc & animaduerte, ex me doctus maxime quatenus tibi possibile est. Atq; hoc ita habere confitentur omnes. Neq; enim quisquā dicit quod non post uisum ipsum talia eueniūt, ne modica quidem mora interposita, Imò quædam ipsorum simul ut sunt intellecta, ut ita dixerim, uiso adhuc detinente nos, perficiuntur. Vnde & appellationē sortita sunt nòn præter rationem, simul uisorū & euenientium. Sequitur porrò ad ipsa, ad insomnium quidem non significatiuum, spectrum, de quo tum alij multi, tū Artemon Milesius, & Phœbus Antiochenus disseruerunt. Ad somnium uero uisum & oraculum. Nos autem libenter prætermittimus expositionē, quam quidā nimis subtiliter & anxie sunt rimati, quādoquidem

quæcunq;

quæcunq; non sunt manifesta qualia sunt, ea neq; expositorem aliquem intellectu assequi posse opinor. At uero Allegoricorum somniorum quinq; species quidã definiunt, Alia etenim propria dicũt, in quibus facere aut pati quis se existimat. Tunc enim ipsi soli qui uidit euenient, siue bona fuerint, siue mala. Alia autem aliena, in quibus alius nobis uidetur agere aut pati, Illi enim soli eueniẽt, siue bona fuerint, siue contraria, siquidem nouerit ipsum, & aliquo modo extiterit familiaris. Quæ uero communia appellantur, ea etiam nomen ipsum declarat, quod sint quæ cum quocunq; tandem noto ac familiari in somnis fiunt. Quæcunq; autẽ in portus, & muros, forumq; ac gymnasia, & communia urbis donaria se extendunt, ea publica uocant. Solis postremum & Lunæ, & aliarum stellarum dissipationem, aut perfectum deliquium, terræq; ac maris indecenter subuersiones, affectus appellant mundanos, proprie aũt somnia mũdana uocãt. Sed tamẽ nõ habet se hoc modo simpliciter uniuersalis somniorũ ratio, quãdoquidem neq; propria ꝑpetuo his q uiderũt ea solis

euenire

euenire contingit, Noui enim multa quæ patribus ac filijs euenerũt. Velut uiſus eſt ſibi quiſpiam mori, & contigit patrem ipſius uita decedere, qui erat alius, unà cum hoc quod & corpore & anima eadem participaret. Et rurſus. Viſus eſt ſibi quis decollari, contigitq; & huius patrem mori, qui & uitæ & lucis autor ipſi erat, quemadmodũ caput totius corporis. Tale quid eſt & excœcari, filijs enim interitũ, & non ipſi qui uidit portendit. Multaq; inſuper alia huiuſcemodi quis recenſere poſſit. Neque uero aliena non etiam ipſis uidẽtibus euenire quiſpiam adſtruere & explanare poteſt, qui experientia eſt edoctus. Velut: Exiſtimauit ſe quiſpiã uidere patrem comburi, contigitq; mori ipſum qui uiſum hoc uidit, ut ob triſtitiam ob ipſum cõceptam, inſtar ignis, ut ita dicam, ab affectu exuſtus pater conſumeretur. Et rurſus, Exiſtimauit quis amicam ſuam uita defunctam eſſe, & non ita multo poſt ipſe uitam finiuit, iucundiſſimo ſibi uſu priuatus. Tale quid eſt & uidere matrem aut uxorem ægrotare, inualida & indecẽtia exhibẽs ac deſignans artium lucella, Neque enim diſ-

ſonum

Pater pro filio et è conuerso

ſonum eſt hoc, ſed concorditer omnes aſſerunt, artem ſimilem eſſe matri quidem quoniam nutrit, uxori uero, quoniam proprijſſima res eſt. Inſuper & amicos uidere tale quid eſt, & ſi quidem triſtantur, triſtitiam facere, ſi uero gaudeant, uoluptatem. Ab ipſis uero & communia ſomnia redargui poſſunt, Nimirũ quod etiam ipſorum, pro communibus, proprios aliqui iam habuerunt euentus. At uero prima quidem ut plurimum ſic habent, quemadmodum ueteres diſtinxerunt. Sequentia uero, raro quidem. Attamen quum aliquando ſic ut nos diximus euenientia, in errorem etiam eos qui magni hac parte habentur, inducant: diſtinguendum eſt ſanè de ipſis hoc modo. Ex ſomnijs quæcunque non extendunt ſe ad uicinos, in ſolis uidẽtibus & ad ſolos exiſtentia, & non ad quoſdam & per quoſdam effecta, ea uidentibus eueniunt, uelut ſunt, dicere, canere, ſaltare, & deinceps pugilem eſſe, decertare, ſeipſum ſuſpẽdere, mori, crucifigi, natare, theſaurum inuenire, uenerea exercere, uomere, deſidere exonerandæ alui gratia, ſedere, dormire, ridere, plorare, cum dijs loqui, &

ſimilia

similia. Quæ uero circa corpus sunt, aut corporis partem, & circa externa, uelut lectulos, aut arculas, aut cistas, & aliam supellectilem uestitumq; & similia, quamuis propria sint, sæpe tamen solent etiam uicinis euenire, iuxta necessitatis & usus proprietatem. Sic caput refertur ad patrem, pes ad seruum, Dextra manus ad matrem, ad filiũ, amicum, fratrem. Sinistra manus ad uxorem, & matrem, & amicam, & filiam, ac sororem. Pudendum ad parentes, uxorem, & liberos. Sura ad uxorem & amicã. Reliqua uero singula, ut ne longius sermo producatur, eodem modo sunt considerãda. Ex communibus autem & alienis somnijs, quæcunq; per nos, & ad nos solos fiunt, nobis ipsis propria putentur. Quæ uero non ad nos, aut per nos fiunt, ea omnia alijs euenient. Verum si fuerint amici, & ea quæ significantur fuerint bona, illis contingent, nobisq; ex parte gaudium & uoluptas. Si uero mala fuerint, hæc quidem itidem illis euenient, nobis uero tristitia, & nõ omnino propter illorum mala, sed iam quędam propria tristitia nos uexabit. Quod si contra hostes fuerint,

etiam

etiam his contraria coniectare oportet. At uero de publicis ſomnijs itemq; mundanis ſic ſentio. De his ſanè de quibus aliquis non fuit curioſus, nemini ſomnium occurret, quandoquidem neq; de proprijs quorum quis curam non habuit, ullus aliquis ſomnium uidit. Cæterum præter uirium facultatem paruū aliquem ſuſcipere magnarum rerum ſpeculationem impoſſibile eſt. Ratione enim conuinci poteſt, & hæc ſomnia priuata eſſe & uidentibus euenire. Niſi ſi ſanè rex, aut princeps, aut magnatum aliquis uiderit, his enim & communium cura incumbit, et ſpeculationem de ipſis ſuſcipere poſſunt, non ut idiotæ & priuati homines, quibus pauca concredita ſunt, uerū ut domini, & qui pro quorundam rerum ſucceſſu proſpero curam gerunt, quod ipſum etiam poeta de ipſis teſtatur, ubi ſenibus in concione de ſomnio Agamemnonis diſceptātibus ſic ait:

Si quis enim ex uulgo uidiſſet ſomnium Achiuus, Mendax argueremus & auerſaremur id omnes,
Nunc uidit princeps qui cunctos uicerit unus.

Vult

Vult enim dicere, Si quidē ex priuatis ali/
quis Achiuorum ſomnium dixiſſet, non
quidem ipſum narrantem mentiri putare/
mus, ſed ſomnium ipſum falſum eſſe du/
ceremus, & nobis non eventurum, &
propterea auerteremus Achiuos omnes,
ut ne huic animum aduerterent. Nunc ue/
ro impoſſibile eſt, ut nō eueniat nobis, quā
doquidem id ipſum rex uidit. Alij porrò
aiunt, quod iam quidam priuati & paupe/
res publica ſomnia uiderint, quibus annū/
ciatis aut ſcriptis & propoſitis fides habi-
ta ſit, propterea quod euentus ipſis ſom/
nijs reſponderint, atq; illi interim non ui/
dent, ac ne cogitant quidē de decoro. Ne/
que enim unquam euenit ſomnium in cō/
mune, quod ab uno priuato uiſum eſt, ſed
quod à multis, & ſimul, quorum alij publi
ce & ex officio annunciant, alij ſinguli pri/
uatim, & fit hoc modo is qui uidit non pri
uatus, ſed & duce exercitus & principe ni
hilo minor. Attamen ubi bonum aliquod
affuturū eſt cōmune multis, infinita quis
ſomnia recenſeri audire poteſt, quæ ſanè
futurum ſignificant, alia alia & diuerſa ui/
ſione. Atq; hoc modo etiam in contrarijs
contingere

contingere poteſt. Si uero non multi, ſed unus aliquis uideat, nõ æquũ fuerit unum ſolum ſpondere ac compromittere euentum, ſi nõ fuerit dux exercitus aliquis, aut alias principatum aliquem obtinuerit, aut fuerit ſacerdos, aut ciuitatis uates. Atque hæc etiam Nicoſtrato Epheſio placent, & Panyaſi Halicarnaſſæo, uiris celeberrimis & omnino eximijs.

De ſomniorum ſpeciebus. Cap. III

Qui circa ſomnia interpretandi artẽ præcipui habentur hoc amplius tradũt, quod iudicare oportet pro proſperis, quæ conueniunt naturæ, legi, conſuetudini, arti, nominibus, & tempori, nõ præmeditãtes quod ea quæ naturæ cõuenienter uidẽtur, grauiora ſunt uidentibus, quam ea quæ non uidentur naturæ congruenter, niſi commodent propter ſubiectas rebus ſubſtantias. Contingunt enim uelut egenis prodigalitas, & his qui arcana faciunt, puri & clari dies, & noctu conſpicuus ſtellarum chorus, ſoliſq; ac lunæ exortus, & conſimilia. Quin ea quæ iuxta conſuetudinem fiunt, non omnino conue

ta itaq; per multa sic. Visus est sibi quispiã uolare, ac deferri ex animi sui sententia ad propositum scopum, ad quem peruenire destinarat. Deinde ubi isthic esset, pennas habere se existimauit, & unà cum auibus commigrare, & postea rursus ad domum suam reductus esse. Huic ipsi euenit ut à domo discederet, ob uolatum nimirum & propositum, & ut ea quæ magno studio destinarat, perficeret, propterea quod à proposito scopo non aberrasset, & sanè quum abunde ditatus esset, quandoqui- dem diuites pennas habere dicimus, & in peregrina regione uersatus, propterea quod aues non eiusdem generis essent, ita domum suam rediuit. Pauca uero per pauca sic. Visus est quispiam sibi, aureos oculos habere, is excœcatus est, propte- rea quod aurum oculis minime propri- um existat. Multum autem per pauca, ue- lut uerbi gratia, Existimauit quis se pro- priũ suum nomen perdidisse. Huic euenit ut tum filium perderet, non quod sic rem preciosissimam solum perderet, sed quod etiam eodem nomine filius uocaretur, tum uero etiam omnem possessionem.

Quũ enim litibus ei intentis in ius uoca-
tus esset, reus peractus & damnatus est, po
stulatus ob publica delicta, ignominiaq;
affectus, & fugitiuus factus, seipsum su-
spendens uitã finiuit, ut neq; mortuus no-
men haberet. Hos enim solos in mortuo-
rum cœnis cognati & affines non nomi-
nant. Ex quo omnibus conspicuum fit,
quod omnia hæc ab eodem somnio euene
runt, propterea quod eandem rationem
obtinerent. Pauca postremum ex multis
sic, Existimauit quis Charonem tesseris lu
dere cum uiro quodam, & se uiri partibus
fauere, atq; ea gratia Charonẽ superatum
irasci & persequi ipsum, se uero auersum
fugere, perueniréq; in hospitium, à came-
lo denominatum, & ingressum in ædes fo
res occludere. Dæmonem quidem igitur
abire, alterum uero suum fœmur herbam
producere. Horũ omnium unus quispiam
est indicatus euentus. Collapsa enim do-
mo in qua habitabat, & collisis in ipsum li
gnis attriuit fœmur, ac confregit. Etenim
Charon tesseris ludens, rationem mortis
prænunciauit: quum uero non prehen-
deret, non moriturum quidem significa-

bat, pede autem periclitaturum, propter persequutionem. Et hospitium camelus appellatum, fœmur ipsum fracturum esse portendit, quandoquidem etiam animal camelus appellatum media fœmora curuat, utpote iuxta crurum altitudinem concisum ac decurtatum, unde & etymon ac originatio eius appellationis græcis est κάμηλος quasi κάμμηρος, hoc est, curuans fœmora, quemadmodum ait Euenus in amatorijs ad Eunomum. At uero herba enascens, non amplius ualidum & actuosum fœmur habiturum indicauit, ut quæ ex terra immota enasci solet. Atq; horum si quis diligens extiterit æstimator, enumerationem in omnibus sic habentē reperiet.

De modo speciali. Cap. VI

Omnium speciale itidem quadrifariam diuiditur, suntq; alia & intus & extra bona, alia utrinque mala, alia intus bona, extra mala, alia intus mala, extra bona. Accipienda sunt autem somnia, intus quidem iuxta uisionem, extra uero iuxta euentum, uelut uerbi causa, utrinque bona sunt talia. Deos olympios

uidere hilaros ; ridentes , dantes aliquid boni aut dicentes, ipsosq; aut statuas ipsorum ex materia imputrescibili factos. Similiter parentes, amicos, famulos domum augentes , & preciosiorem possessionem , & corporis iucundum adspectum, roburq; ac similia . Horum enim quum iucundissima sit uisio, multo magis iucundus ipsorum fit euentus . Contra utrinque mala sunt huiusmodi, putare de loco præupto cadere , aut in prædones incidere, aut cyclopem uidere, aut antrum ipsius resolutum esse, aut ægrotare, aut perdere quid eorum quorum magno studio tenemur. Qualiter enim affecta est anima circa uisionem ipsorum, tales etiam euentus contingere solent. At uero intus bona , extra mala huiusmodi sunt. Visus est sibi quispiam cum Saturno cœnare, & postridie in carcerem coniectus est. Cœnæ etenim cum deo, uerisimile est iucundam esse uisionem , uinculorum autem & carceris non ita. Amplius existimauit quis se à sole panes duos accipere, & tot sanè dies superuixit. In tantum enim præfinitum tempus, uictus ipsi

à deo

à deo datus sufficiebat. Insuper & aureum esse sibi uideri, & thesauros reperire, & à mortuo accipere ungentum, aut rosam, aut similium quiddam, ad eandem partem referendum est. Porrò intus mala, extra bona talia habentur, uelut fulmine feriri sibi uideri, pauperem, & seruum, aut eum qui instituit nauigationem, aut qui singulari certamine congressurus duellumq; commissurus est, bonum est. Ex his enim primus diuitias, alter libertatem assequetur, tertius uentum secundum habebit. Quarto autem nuptiæ portendun tur. Suntq; talium somniorũ uisiones quidem ipsæ malæ, euentus uero boni.

De curiosis & diuinis somnijs Cap. VII

M Editari oportet quod ea quæ curiosis de re aliqua, & qui somnium à dijs petiuerunt, apparent curis dissimilia, ea ipsa significant aliquid eorum quæ proposita habent, quandoquidem ea quæ cogitationibus similia apparent nihil significant, & insomniorum generis existunt, uelut superiori

ſermone eſt oſtenſum. appellantur autem à quibuſdã talia curioſa & petitoria. Quæ uero de nulla re curioſis inſtant, & futura bona ſiue mala prænunciant diuina appel lo, quemadmodum etiam Ariſtoteles du- bitabat, utrũ extra nos ſit ſomniandi cauſ- ſa à deo immiſſa, an cauſſa quædam intra nos ſit, quæ animam afficit, & facit ex na- tura accidens ipſi. Cæterum diuina, ut nunc conſuetudo obtinet, omnia inexpe ctata appellant.

De temporibus, & qualia ſint iu- dicanda. Cap. VIII

IN omnibus ſomnijs quę manifeſtã cauſſam non habent, animaduerte re oportet, ſiue noctu ſiue interdiu uiſa ſint, ita ut ne putemus differre ad præ notionem noctem à die, aut crepuſculum ueſpertinum à crepuſculo matutino, ſi mo do moderato cibo accepto quis ſomnum petierit. Immoderati enim cibi neq; ad ipſam auroram uerum cernere permit- tunt.

De moribus. Cap. IX

Quandoquidem cõmunes mores à proprijs longe distant, si quis hoc ipsum nõ didicerit, ab ipsis decipietur. Communes itaq; mores sunt hi. Deos colere & uenerari, nulla enim gẽs sine dijs est, sicut neque sine regibus & magistratu. Verũ alij alios colunt deos, in idem tamen omnes relationem habẽt: liberos nutrire, uinci à mulieribus & ipsarum consuetudine, uigilare interdiu, dormire noctu, cibis uti, quiescere à labore, degere in umbra, & non sub dio. Hi itaq; communes sunt mores. Proprios autem etiam gentiles uocamus. Apud Thracas generosi pueri flagris cęsi signantur, apud Getas uero serui. quorum hi ad septentrionem, illi ad meridiem habitãt. Mossynes in pontica regione publice coeunt, & mulieribus pmiscentur, quemadmodũ canes, quod inhonestũ ac ignominiosum est apud alios homines facere. Pisces edunt omnes, exceptis syris quibusdam qui Astarten colũt. Animalia & uolucrium omne genus, uelut deorum simulachra, Aegyptij soli colunt ac uenerantur, nõ tamen omnes. Didici autem &

in Italia legitimũ quiddam antiquũ. Vultures nõ occidunt, & eos qui ipsis insidias struunt impios cẽsent. In Ionia ephesij uoluntarie cõtra tauros certamen ineunt, & in Attica circa spectacula in Eleusine, adolescentes Athenienses singulis uertẽtibus annis, & in Larissa ciuitate Thessaliæ qui ex inhabitatoribus generosiss. censentur. quam rem in reliquo terrarũ orbe ad mortem damnati obire solent. Eodem aũt modo etiã de alijs oĩbus moribus distinguere oportet, si quid apud quosdã solos obseruatur. Vernaculi enim mores, bonorum sunt signa, peregrini autem malorum præter quã si ex præsentibus aliquid euentum aliorsum uertat.

Quæ à somniorum interprete sint expendenda. Cap. X

VTile fuerit, & non solum utile, sed etiam necessarium, tum ei qui uidit somniũ, tum interpreti, ut sciat ipse somnij interpres, quis sit qui somnium uidit, & quid rerum agat, & quomodo natus sit, & quam habeat possessionẽ, & quomodo circa corpus habeat, & qua ætate sit. Sed & ipsum somniũ exacte expendendum

dum est,uelut est, nam parua additiōe aut ablatione euentus alteratur,quod sequenti sermone ostendet.Quod si quis his non inhęserit & deceptus fuerit aberraueritq;, is seipsum magis q̃ nos reprehendat.

Propositio eorum quæ in his libris traduntur. Cap. XI

CONsequenter subdemus quomodo somnia iudicare oportet, habebit autem tractatio ipsa huiuscemodi ordinem. Nos non uelut ueteres à dijs initium faciemus, etiam si impium id alicui uideatur. Verum respectu ad consequentiæ necessitatem habito, ordiemur primum à natiuitate,deinde educatione, consequenter de corpore agemus,eiusq; partibus,tum quæ accesserūt,tū quæ corruptæ sunt, & auctæ in formā aliā, siue materiā. Deinde de doctrina artiū omnigenarū, operūq; ac studiorū. Deinde de pubertate, de gymnasijs iuxta speciē,de certaminib9. de balneis ac lauacris omnigenis, de alimēto omni arido ac liquido.De ungentis & coronis.De coitu uenereo.De somno. Atq; hęc quidē primus liber continet. Secūdus aūt De uigilia, salutationib, mundo omni

uirili

uirili ac muliebri, de aere & his quæ circa aerem ſunt, de uenatione, de piſcatu, de nauigatiōe, de agricultura, de iudicio, de magiſtratu publico, de militia, de cultu deorum, & de ipſis dijs. de morte. & ſi quid aliud eſt in progreſſu ſermonis commemorabitur.

Quomodo interpretationes ſint aggrediendæ. Cap. XII

O Portet ſomnia iudicare, quãdoq; à principio ad finem reſpectũ habente interprete, ubi uidelicet diſſolutę fuerint inter ſe ſpeculationes. quandoque etiam à fine ad principiũ. Aliquãdo enim principium finem monſtrat incōſpicuum exiſtentem, & imperceptibilem. Aliquando uero finis principiũ declarat. Oportet autem & aridis ſomnijs, & quæ uelut anſas quibus pręhendantur non habent, ex ſe ipſo aliquid artificioſe affingere, præſertim infinitis, in quibus literæ quædam uidentur ſententiam perfectam non habentes. ita ut aliquãdo nomen tranſponamus, aliquando alteremus, aliquando uero literas aut ſyllabas apponamus. Interdũ etiã quædam eundem calculum habentia, eundemq;

demq; numerum referentia excogitemus, per quæ manifestior sermo reddi queat.

Qualem esse oporteat somniorum interpretem. Cap. XIII

QVare censeo domi instructum esse oportere interpretem, et domestica prudentia uti, & non solũ libris prę stare utcunq; diligenter uersatis, quandoquidem quisquis artem citra naturã perfectam fore putat, imperfectus est & incompletus. Tanto enim plus quisque efficiet, quanto ampliorem habitũ fuerit adeptus. Etenim ab initio errare, errorem amplius extendit. Insuper uero & ea somnia, quorum memoria non ex integro retinetur, iudicari non posse putandũ est, siue quis medij siue finis sit oblitus. Ad sanam nanque rationem expendere oportet totum quod euenire uidetur, id uero solum apprehendi potest, quod integrum nobis memoria suggerit. Quemadmodũ igitur sacerdotes uictimarij ambigua signa non negant esse uera, sed ex uictimis se deprehendere posse negant. Sic somniorum interpretem de his quæ exacte deprehendere non potest, pronunciare non oportet, neq; ex tempo-

re &

rē & incōſiderate reſpondere. Nam et ipſi dedecus, & ei qui ſomnium uidit damnū, inde cōſequetur. Amplius autem & quæcunq; ſomnia malum quippiā ſignificant, ſi anima uidentis per ſomniū non iniucun de fuerit affecta, minora mala euenient, & ferè euētus nō ſuccedet. Rurſus uero quæcunque ſomnia bonum quid ſignificant, ſi non animæ affectio fuerit iucunda, bona imperfecta contingent, aut inutilia, aut omnino minora. Quare ſingulatim interrogare oportet, num iniucundum aut iucundum ſomnij fuerit uiſum.

De natiuitate. Cap. XIIII

SI quis naſci ſibi uideatur è fœmina quacunque tandem, ſic ſomnium iudicare conuenit. Pauperi etenim eſt bonum, habebit enim unde aletur, & curatorem ſuum uelut infantes, niſi artifex manuarius fuerit. huic enim ocium prædicit, ocioſi enim ſunt infantes, & manus inuolutas habent. Manus autē actiones appellātur. Diuiti aūt ſignificat, eum dominum domus ſuæ non obtenturū eſſe, ſed quoſdam ipſi imperaturos præter ſuam uoluntatem. Infantes enim ab alijs reguntur. Viro au/

Manus pro actione

ro autem uxorẽ habenti non prægnãtem, uxoris priuationem portendit. Neq; enim infantes uxores ducunt, neq; ipsis commiscentur. Ei uero qui prægnantẽ habet uxorem, significat filium natum iri, ipsi per omnia similem. Sic enim rursus ipse nasci sibi uidetur. Seruo autẽ significat amorem herilem, adeò ut etiã si quid delinquat, ueniam mereatur, sed tamen ut nõdum manumittatur. Nã neq; infantes sibijpsis imperant, etiamsi liberi existant. Athletis uero malum hoc somniũ censendum est. Neque enim ambulant infantes, neque currunt, neque in quenquam impetum facere possunt, quum neq; ipsi pedibus inniti queant. Ei uero q in peregrina regione est reditum ad domum significat, quo uidelicet ad principiũ ueniat, quemadmodum & quod regenerat̃ necesse habet ut in terram ueniat, hoc est in patriam, communis em̃ omnibus ex æquo patria est terra. Aegrotanti porrò mortem prænunciat hoc somnium, quandoquidem & mortui laceris inuoluunt̃ pãniculis ac linteolis, quemadmodum etiam infantes, & humi deponuntur.

De uteri gestatione. Cap. XV

QVod si quis seipsum prægnantē existimet esse, si quidem pauper fuerit, multa possidebit, pecuniasq́; colliget ac coaceruabit magnæ molis. Si uero diues, in tormētis ac curis erit. Et qui uxorem habuerit, ipsa priuabitur, nō amplius necesse habens ut ipsa prægnans uterū gestet. Qui uero nō habuerit, ualde benignā ducet, ut sibi uideatur eadem quæ uxor pati. Reliquis morbum portendit. Vterū autem ferre insuperq́; parere, peius est, & ægrotātem cito moriturū denunciat. Nam omne corpus pariens, spiritum emittit. & quemadmodū infans à continente ipsum corpore liberatur & abscedit, ita etiam anima. Pauperi autem & obærato, & seruo, omniq́; qui in calamitate aliqua uersatur, præsentiū malorum depositionem significat, caussa uero ipsa est manifesta. Arcana insuper reuelat hoc somnium, quando hactenus occultus infans in conspicuū prodijt. Diuites uero & fœneratores, & negociatores, & omnes qui autoritate ac potentia præcellunt, lædit. Quæ enim antea habebant, deponent. Mercatoribus autē & nauium

nauium gubernatorib. ac dominis bonum est. Multis uero euenit ut etiam cognatos per hoc somnium amitterent, propterea quod à sanguine infans est reiectus.

De filijs ac pueris Cap. XVI

Pueros sibi uideri habere, aut infantes omnino uidere, si quidē proprij liberi fuerint, & uiro & mulieri malum. curas ēm ac tristitias significat, ac sollicitudines rerum quarundam necessariarum gratia, quandoquidem infantes citra hæc educari nō possunt. Quin & uetus sermo hoc ipsum commonstrat, qui hoc modo habet.

Tristicia ex nato est tēpus in omē patri. At uero masculi in bonū finem desinunt, fœmellę finem principio deteriorem inducunt, & damnum denunciāt. Nam masculi educati nihil à parentibus accipiunt. fœmellæ uero dote data elocantur. Noui aūt quendam qui existimauit filiolam sibi natam esse, & mutuo accepit pecuniā ad usuram. Et rursus, noui alium qui uisus est sibi filiam suam uita defunctam defodere. cōtigitq; ei ut mutuum ac debitum reddere cogeretur. Sic igitur eādem cum mutuo

rationem filia habet. Cæterũ alienos pue-
ros uidere, bonum est, ubi fuerint formosi
& gratiosi, & gratiæ ipsis affluãt. bona ẽm
tempora instare indicant, ex quibus spes
est adhuc amplius peragere quiddã ac per
ficere iucundum. Nam & pueri in presens
ab operis ociosi, postquã educati fuerint,
agere ac operari quid poterint.

De pueris fascijs inuolutis, & de
lacte. Cap. XVII.

SI quis puerorum modo in fascijs si-
bi esse uideatur, et lac accipere à mu
liercula sibi nota, longum morbum
portendit, nisi uxorem habeat prægnantẽ.
Tunc enim nascetur ipsi similis filius, qui
eo modo educabit̃. Si uero mulier hoc so-
mnium uiderit, filiam natum iri ipsi prædi
cit. Quod si quis in uinculis detentus som
nium uiderit, dæmonium ipsi etiam alia su
per accumulat, ad hoc ut nõ liber euadat.
Nec præter rationẽ est idẽ fieri circa mor-
bum. Debiles enim sunt pueri ex lacte ui-
uentes, & sanè perfecti etiam, quum ægro
tantes cibo uti non possunt, lacte nutriun-
tur. At uero uideri sibi aliquem in proprijs
mamillis lac habere, iuuenculæ quidẽ fœ-
minæ

minæ cõçeptum ſpondet,& fructum per-
fectum,itemq́ partum. Aniculæ uero pau
peri exiſtenti,opulentiam. diuiti aũt ſum-
ptus. Virgini uero maturæ nuptias prædi
cit. Neq́ enim citra uenereum coitum lac
unquam habere poterit. Si uero ualde par
ua ſit uirguncula & procul à nuptiarũ tem
pore abſit,mortem præſagit. Omnia enim
præter ætatem cõtingentia mala ſunt, pau
cis exceptis. Viro autem pauperi et uictus
indigo, opulentiam & pecuniarũ, & poſ-
ſeſſionum prædicit, ut etiã alios alere poſ-
ſit. Et inſuper qui ſine uxore eſt,nuptias,et
ei qui liberis caret, liberos prædicere hoc
ſomniũ, ſępe obſeruaui. Alter enim adeò
beneuolam habuit uxorem,ut eadem quę
illa pati ſibi uideretur. Alter uero liberos
educauit. Athletæ autẽ,& operario, & ſin
gulari pugna cõgreſſuro, omniq́ corpora
exercenti,morbum denunciat. Nam efœ
minata corpora lac habẽt. Quin & huiuſ-
modi euentus à me obſeruatus eſt. Quiſ-
piam & uxorem & filios habẽs, in hoc ſo-
mnio uxore priuatus eſt, & ſuos filios ipſe
educauit, æqualem uſum ipſis exhibẽs pa-
tris ſimul ac matris. Et hæc quidem de edu

catione. Nunc uero de corporis tũ quæ ac cedunt, tũ quæ decedunt, siue alterãtur in aliam formã aut materiã, partib⁹ sermonẽ faciã. Leuiter aũt perstrictos inhibebo eos q subtiliter ac minutim explanãtibus rem indignantur. Nos enim non solum cõtrahentibus hæc & dissolute tractantibus indignamur, sed communem quandam cladem esse iudicamus, nõ de singulis exacte & ad unguẽ tradere. Proinde à capite principalissima corporis parte initium explicandi faciam.

De capite. Cap. XVIII

Magnum caput se putare habere, bonum est uiro opulento, qui nõdum magistratũ gessit, & paupi & athletæ, & fœneratori, & nummulario, & symbolo cõuiuali colligendo pręfecto. Primo enim principatũ prædicit, in quo corona, aut fascia, aut diademate opus habebit. Alteri autem opulentiam & magnarum diuitiarum possessionem, atq; ea gratia maius ipsi caput futurum. Nam & pecunias κεφάλαια gręci, hoc est capita appellãt, quẽadmodũ à Latinis summæ uocant. Athletis autem inde uictoriam significari manifestum

festum est. tunc enim caput maius ipsis accedit. Nummulario autem & fœneratori & symbolo conuiuali colligendo præfecto, plurium pecuniarũ collectionem præsagit. At uero diuiti qui iam in principatu constitutus est, & rhetori, & tribuno plebis, aggrauationes & cõtumelias ex populo denunciat. Et ægrotanti capitis grauitatem, & militi labores, & seruo non citã manumissionem, & ei qui uitam quietam elegit, labores & contumelias portendit. Cæterum caput minus quàm pro natura contraria pro ratione uniuscuiusq; euẽtus pręscripti capitis significat.

De capillis. Cap. XIX

CApillos habere magnos & pulchros, & ob ipsos superbire, bonũ est maxime mulieri. Etenĩ pulchritudinis gratia quãdoq; etiam alienis capillis mulieres utunt̃. Bonũ est et uiro sapiẽti, & sacrifico, & uati, & regi, & principi, & Dionysiacis artificibus. Ex his enim quibus mos est comã nutrire, bonũ est, quandoquidem professio comam alere permittit. Bonum est et reliquis, uerũ minus, ipsis enim opulentiam solum significat, non iu

Capilli Pulchri[illegible]

cũdã ſed laborioſã, ꝑpterea ꝙ multo labo-
re opus ſit ad ꝑducẽdos magnos capillos.

De capillis inornatis. Cap. XX

Capilli neglecti luctum, & tristitiam significant

AT uero magni quidẽ capilli, uerum inornati, ut non coma, ſed potius pi loſitas & hiſpiditas quædam eſſe ui deatur, oĩbus hominibus luctus & triſti tias annunciãt. Comere enim curare & or nare eſt. Neglectus aũt capillus in calami- tatibus augetur. Ego aũt aliquando quen- dam celebrẽ uirum in principatu conſtitu tum, & alias ſucceſſu rerum felicẽ, qui per ſomniũ ſibi uiſus erat in urbe præmitti ab ordine & acie, cui præfectus erat, ita ut ca- pillos capitis habet arentes & incomptos, edocui & interpretatus ſum triſticiã ipſi ſi gnificare hoc ſomniũ. Non multis aũt pro greſſis dieb. magiſtratu abdicat⁹ eſt, quod ipſi & dãnoſum ualde erat & luctuoſum.

De pilo ſuillo. Cap. XXI

Villos pilos habere ſibi uideri, peri- cula inducit uiolenta, & omnino ta lia, qualibus animal expoſitũ eſt, ipſe uide licet porc⁹. At uero equinos habere pilos, ſeruitutes & crũnas ſignificat, & ſeruis le- gitimis et domi noſtrę natis uincula addit, ut plu-

ut plurimum enim sæta equina ligamenti usum præbet.

Habere lanas pro capillis. Cap. XXII

Lanas pro capillis habere, morbos longos & phthisin ac tabem prædicit. ut ea gratia sępe in capite lanas gestans, uideatur sibi ipsas agnatas habere. Si uero in aliam quandam materiā capilli transmutentur, à similibus cōiecturam facere oportet, hoc est à transmutatione. At uero circa faciem uideri sibi omnem partem nudatā esse, in præsens ludibriū & infelicem successum præsagit. Si uero posteriorem partē talem habere quis sibi uisus fuerit, in senecta paupertatem & infortunium nō uulgare habebit. Posterior enim pars econtrà futuri temporis significatiua est. Nuditates autem pilorum nemini conferunt, aut propterea quod per defectū caloris fiunt, aut quod apprehendēdi ansam nemini præbent. Si uero dextrā partem capitis nudā quis habeat, omnes sibi sanguine iunctos masculos perdet. Si aūt nullum habuerit, ipse damnū patietur. Si cōtra sinistram, fœminas amittet, si sanè aliquas habuerit, sin minus, etiam sic ipse damnū in-

curret. Cognatorũ enim significationẽ caput habet, atq; eius dextræ quidẽ partes, masculorũ, sinistræ fœminarũ. Quam distinctionem etiam per totũ corpus dextræ ac sinistræ partes habent. Vtram aũt capitis partem quis nudã habet, ut non probe cognosci queat, damnabit̃ in opus publicum adiudicatus. Hoc enim etiã isthic insigne est damnatis. Totum postremũ caput habere nudũ, bonum est in iudiciũ postulato, et timenti, & q̃ à quibusdã ui detinetur. Hæc enim effugerit & uitare poterit quũ incõprehensibilis existat. Alijs autẽ perditionem annunciat omnium ad uitæ ornatum pertinentium.

De eo quod quis uidetur sibi capite radi. Cap. XXIII

Radi aũt sibi uideri totum caput, exceptis deorũ Aegyptiorũ sacerdotibus, et risus mouẽdi studiosis, & his q̃bus mos est radi, quib. bonũ est, oĩbus alijs malũ est, eadem eñ quę nuditas significat, uerũ uehementiora et cita mala inducit. Nauigãtibus aũt palàm naufragiũ portẽdit, & ęgrotãtib. in extremũ piculũ collapsionẽ, sed nõ mortẽ. Naufragi eñ aut ex

magno

magno morbo seruati hoīes radūtur, mini
me uero mortui. Verū prædictis bonum
est ob consuetudinē radendi. Tonderi aūt
à tonsore, bonum ex æquo omnibus præ-
dicit. Est enim tondendi uerbum græcis
κείρεσθαι à uerbo καρῆναι ut ita dicam, quod
permutatione elementi unius χαρῆναι est,
& gaudij ac exceptionis significationem
habet, & sanè nullus in casu quopiam ma-
lo aut calamitate aliqua constitutus tonde
tur, sed qui maxime decoris studio tenen-
tur, & qui tristitia carent, ac minime indigi
existunt. At uero à tonsore, adiectum est,
quādoquidem si quis seipsum tondeat, lu-
ctum subitaneum, aut calamitatē magnis
malis refertam significat. Qui enim in tali-
bus uersantur necessario seipsos circūton-
dent. Cæterum unguibus conscalpi debi-
tori quidem redhibitionem usuræ signifi-
cat, uerum reliquis damnum ab his à qui-
bus conscalpti sunt, siquidem uiderint se
ipsos ab alijs quibusdam conscalpi. Nam
conscalpi unguibus dicimus, eum qui da-
mnum passus, & ab aliquo deceptus est.
Porrò de pectinatione, & implicatione ca
pitis capillorum, & de speculi contuitu, &

aliįs ad hæc consequentibus in secundo libro mentionē facimus, ubi de omni mundo uirili ac muliebri ago.

De fronte Cap. XXIIII

F Rons sana & carnosa omnibus bona est, & dicendi libertatem & fortitudinē significat. Verum æream, aut ferream, aut lapideã frontem habere sibi uideri, publicanis, et cauponibus, & qui uitã cum impudentia transigunt solis confert, reliquis uero odium parit.

De auribus Cap. XXV

A Vres habere plures, bonum est uolenti acquirere aliquē sibi obedientem futurum, uelut uxorē, liberos; famulum. Diuiti uero magnum nomen significat, bonũ quidem, si formosæ fuerint aures, malum uero, si deformes & inconcinnæ. Malum autem somnium est seruo, & caussam in iudicio habenti, siue ipse aliũ actione conueniat, siue ab alio in iudicium uocetur. Illi enim obedientiã multi temporis significat. Huic uero siquidē ipse actionem instituat, etiam uicissim actione conuentũ iri. Si uero in ius uocetur, plura crimina quàm quæ manifesta sunt obįci sibi audiet

audiet, ut quodã modo pluribus auribus opus habeat. Bonum porrò est manuario artifici, multos enim audiet qui eius operã requirũt. At uero perdere aures etiã quas iam habes, cõtraria singulorũ prædictorũ significat. Aures purgare à sordibus aut sanie, alicũde nũciũ bonũ nos audituros esse significat. Verberibus aũt impeti aures, alicunde mali nuncij auditionem prædicit.

De formicis Cap. XXVI

Formicas in aures ingredi putare, solis Sophistis bonũ est. Similes enim sunt formicæ adolescentibus sophistas audiendi gratia adeuntibus. Reliquis mortẽ denunciat hoc somniũ. Terræ enim sunt filiæ, & in terrã subeũt, Igitur uelut in subterraneũ locũ, hoc est demortuũ ingrediuntur. Noui aũt quendã qui existimauit sibi ex auribus suis tritici spicas excreuisse, & ipsum triticũ dilabẽs manibus excipiẽs colligebat: is absentis fratris hæredẽ se appellari audiuit, ob spicas quidẽ hæres, fratris autẽ quod aures etiã inter se fratres existãt. Videri sibi aures asini habere, philosophis solis bonũ est. Nã nõ cito mouet aures asinus. Alijs seruitutẽ & erũnas significat.

Aures

Aures leonis aut lupi aut pardalis habere, aut alicuius alterius feri animalis, insidias ex calumnia habere significat, & ea quę auditus sunt per uisum excepturum esse. De reliquis porrò animalibus consequenter proprio loco distinguam & edocebo. Cæterum in auribus oculos habere sibi uideri, cœcum futurũ esse significat, & ea quæ uisus sunt per auditum suscepturũ esse.

De superciliis. Cap. XXVII

Supercilia dẽsa & florida, omnibus bona sunt, maxime mulieribus: hæ enim formæ gratia etiam atramento illinunt supercilia: Talibus itaqꝫ uoluptates & felicitatem portendũt. Nuda aũt non solum rerum improsperũ successum, sed & futurum luctum prædicunt. Vetus enim mos est in luctu supercilia nudari.

De oculis. Cap. XXVIII

Oculorum aciem acutam habere, bonum ex æquo omnibus est, cæcutire uero inopiã argenti indicat, quandoquidem etiam oculi calculos habent. Actionem aũt impeditam, quoniam cæcutientes minus ea quæ ante pedes sunt uident. Ei uero qui filios habet, significat filios

lios ægrotaturos esse. Similes enim oculi sunt liberis. Nam & amabiles sunt, & corporis præuij ac duces, quemadmodũ pueri parentum in senecta. At uero putare utrisq; oculis excœcatũ esse, pueris eius qui somnium uidit perniciem significat, & fratribus, & parentibus. Pueris quidem ob prædictam rationem. Fratribus uero propterea quod etiam oculi inter se fratres existunt. Parentibus autem, propterea quod oculi causa sunt ut lucem uideamus, uelut etiam ipsi parẽtes. Quare etiam oculorum perditio, similium perditionem significat. Cæterum ei qui uinculis tenetur, bonum est si excœcari sibi uideatur, item ei qui ui ab aliquibus detinetur, similiter uehementer egeno. Primi enim duo non uidebunt circa se mala. Tertius autem habebit qui ei ministrẽt ac subsidium ferant. Nam cœcum non pauci accedunt, ut ipsi obsequiũ præstent, & ipse à laboribus quietus degit. Verum somnium hoc prohibet peregrinari, & eum qui peregre profectus est ad suas ædes non rediturum esse prædicit, neq; enim exteros, neq; domũ suam, absq; oculis uidere potest. Graue est & militi somnium

mnium hoc, non enim procedet ei res, & omni in aula regia uiuenti. Athletæ uero qui grauia certamina obeunt, in conflictu inferiores futuros esse denunciat, cursoribus uero uictoriã præsagit. Noui ego quendam stadij cursorem, qui decertaturus in Italia ludis Eusebijs ab Antonino in honorem patris Adriani actis, uisus est sibi cœcus factus esse, & uictor euasit. Aeque em̃ ut cœcus, is qui in cursu reliquos preit, certantes uidere nequit. Graue est somniũ etiam gubernatoribus nauium, & qui cœlestium rerum contemplatione tenẽtur, & uatibus, quod sæpe à nobis est obseruatũ. Et si quis rem aliquam perditam querens, hoc somniũ uiderit, illam ipsam nunquam amplius uidebit, neq; fugitiuũ persequens præhendet. Poetis aũt optimum somnium est, Multa enim quiete opus habent ubi poemata facere uolũt. In hac aũt quiete uel maxime fuerint, qui propterea quod oculos nõ habeant, non distrahantur, neq; per figurarũ, neq; per colorũ obiectũ. Inualuit aũt & sermo quidã, quod & poeta Homerus fuerit cœcus. Aegrotãtibus porrò semper mortẽ hoc somniũ portendit, propter
lucis

lucis priuationem. Noui aũt aliquem qui uisus est sibi dicere quendam fide dignum, (Qui uero fide digni sint, in secundo libro commemorabo) pater tuus non est mortuus, sed dormit, huius pater cœcus iam factus erat, & non longe post ipsi de hac re nuncius ueniebat. Si quis autẽ altero oculo cœcus esse sibi uidebit, ex parte ea quæ significantur ipsi euenient, & ut ita dicam ex dimidio. Quin & hoc considerare oportet, quod dexter oculus significat filiũ, & fratrem, & patrem. Sinister uero filiam, & sororem, & matrem. Quod si cui duo sint filij, aut filiæ duæ, aut duo fratres aut sorores, dexter oculus seniorem filium, aut fratrem, aut patrem, aut filiam seniorem significat. Sinister uero filiam iuniorem, aut fratrem, aut filium itidem iuniores. Cæterum tres aut quatuor oculos habere, ei qui uxorem ducere proposuit, itemq; ei qui liberis caret, bonũ est. Illi eñ uxor cõtinget, huic liberi, atq; sic circa unũ corpus plures erũt oculi. Bonũ est & fœneratori, plures enim calculos habebit, debitori aũt & obærato malum similiter ob calculos existit. Diuiti aũt presagit, ut & se, & possessiones suas in multa

multa custodia ac cura habeat, quarundã insidiarũ gratia. Ait enim somniũ, ipsi pluribus oculis opus esse. Si quis uero peregre proficisci uelit, errorem ipsi inducit, & nauiganti recursum, propterea quod oculi lucem ac splendorẽ circumtrahant. Notus autem est mihi quidam qui uisus est sibi, tres oculos habere, & cœcus factus est, non ob fabulam cyclopis, sed propter tertium oculum, qui alterius luminis indigentiam significabat, quia proprium non sufficiebat. Viro insuper malefico, & mulieri formosæ, multi oculi malum significant. Illum enim plures oculi obseruabunt, circa hanc uero plures adulteri cõspicui fient & deprehendentur. Insuper autem si quis oculos in aliquo alio loco habere sibi uideatur, si in manibus aut pedibus, cœcus erit. Si in alia aliqua corporis ipsius parte, illa ipsa pars ægrotabit aut uapulabit, quo manibus & pedibus ipsam ueluti quæ uideat, leuiter cõtrectet, aut ut, uelut illa pars oculum unum habeat, nullã omnino materiam medicã adhibere possit. Noui autem quendam qui elapsos sibi oculos ad pedes procidisse putauit, & cœcus quidem non
est

est factus, uerum filias suas famulis elocauit, atque sic inferiora melioribus permixta sunt. Oculos autem habere alienos, cœcitatis præsagium est, & manuductionis alienæ. Si uero quis nouit eũ cuius oculos habere sibi uisus est, filiũ illius, aut aliam quãdam magnam beneficentiam traditam sibi ab illo accipiet. Narrauit porrò mihi quidam, quod cuidam qui uiderat in somnis, oculos circa singulos digitos manus suæ se habere, prædixerit cœcitatem, & sanè sic euenit. Propterea quod oculis orbati manus studiose præferre, easque subsequi solent.

De naso. Cap. XXIX

NAsum habere pulchrũ & magnum & formosum, omnibus bonum est. Multam enim sensus subtilitatem, & in rebus agẽdis prouidentiã significat, & cum præstantioribus conspirationem. Per nasum enim homines aerẽ meliorẽ ad trahẽtes reuera iuuãtur. Verũ nasum non habere, omnibus sensus stupiditatẽ præsagit, & aduersus præminẽtes inimicitiã, & ægrotãti mortẽ. Nã & caluæ mortuorum absque naso reperiũtur. Duos habere nasos,

dissidiũ aduersus præminẽtes domesticos significat, dissidiũ quidẽ, quia dupla pręter naturam seditionẽ significãt, aduersus domesticos aũt, quia nasus nõ est res aliena.

De genis Cap. XXX

G Enas habere crassas, omnibus bonum est, maxime mulieribus. Verũ graciles aut ulceratas, tristitiã aut luctum significat, graciles quidẽ tristitiam, ulceratas uero luctũ. Nam in luctibus homines genas dilaniare solent.

De maxillis & labijs Cap. XXXI

M Axillæ ad apothecas & cellas repositorias referendæ sunt, & labia ad frequenter osculantes & nos accedẽtes. Sunt aũt hi, uxor, filij, cognati. Proinde utrum tandẽ horũ affectũ esse uisum fuerit, res eorũ qui nobis charissimi sunt, nõ in tuto, neq; illæsas esse significat.

De barba Cap. XXXII

B Arbã habere magnã, & densam, & hirsutam, uiro sermonis studioso & philosophãti bonũ est. Item his qui ad aliquid agendũ animũ intenderũt, illos ẽm decoros, hos uerẽdos facit. Mulier aũt si barbã habere sibi uideatur, siquidẽ fuerit uidua

uidua, maritū reperiet, et uirū habebit ualde benignū, ut personæ mixtæ esse uideantur. Si uero nupta fuerit, uiro spoliabitur, aut ab ipso recedet, & domū suā gubernabit, uelut simul uir atq; mulier exístat, nisi sane uterū ferat, aut causam habeat iudiciariam. Illa enim masculū pariet, quē factum perfectū intuita, seipsam habere barbā putabit. Hęc uero incōtēptibilis, uelut uirago manebit. Puero aūt ualde iuuenculo mortem præsagit, propterea quod ætatē barba pręuertat. Ei uero q iā adolescentiā attigit, & nō ita dudū barbam gestauit, à seipso ornatū affuturū significat, & solum diuersaturum esse, siue seruus, siue liber existat, ut sit perfectus & sibijpsi prospiciat. Defluēs aūt barba, aut derasa, aut uiolēter euulsa à quibusdā, supra hoc quod sanguine iunctos disperdit, damnum simul ac turpem confusionem prædicit.

De dentibus Cap. XXXIII

Vdicatio de dentibus multam sustinens distinctionē, à paucis omnino nostri seculi somniorū interpretibus recte tractata est, Aristādro sane Telmisensi documēta plurima & optima pro-

 ponente

ponente. Res aũt ſic ſe habet. Ex dentibus ſuperiores, eos qui in domo eius qui ſomniũ uidit potiores & præſtãtiores ſunt homines ſignificant. Inferiores uero, uiliores. Domũ enim putare cõuenit os ipſum, dẽtes uero, homines qui intra domũ degunt, et ex his dextri uiros ſignificãt, Siniſtri mulieres, præterq̃ ſi quædã raro accidant, uelut ſi quis Leno exiſtens, in domo ſua omnes fœminas habeat. Aut Agricola omnes uiros. In his enim dextri dentes, ſeniores ſignificãt, ſiniſtri uero iuniores. Inſuper & ualde iuuenes, dẽtes ſectores appellati, hoc eſt anteriores, ſignificãt. Mediæ ætatis, canini. Senes, Molares: quos etiã gomphios hoc eſt, clauares quidã appellãt. Qualemcunq; igitur quis amiſerit dentẽ, talem hominem amittet. Quãdo uero nõ homines modo, ſed etiã poſſeſſiones perdẽtes ſignificantur, Cenſendũ eſt Molares quidẽ theſauros repoſitos ſignificare. Caninos uero ea quæ nõ magni momenti ſunt. Sectores uero ſupellectilẽ uaſorũ. Veriſimile eſt igitur aliquos ipſorũ excidẽtes, pecuniarũ ac facultatũ perditionem ſignificare. Inſuper aũt dentes etiã res uitæ neceſſarias ſignifi-

cant

cāt, & ex his Molares, secretas & arcanas. Canini uero eas quæ nō multis manifestæ sunt. Sectores aūt manifestissimas, & quæ per sermonē & uocē cōparantur. Excidentes igitur dētes, similiū rerum impedimentum sunt. Verū age de ipsis amplius quidam distinguamus. Obæratis quicūq; dētes exciderint, æris alieni redditionē significant, atq; hoc in cōmuni & copulatim dictum est. Dicetur tamen etiā quē nam dentes significent, Et si quidē unū quis amiserit dentē, uni reddet, aut multis una uice, sin multos, multis, aut uni sæpe. & si quassatos ac fissos amiserit, paulatim & particulatim reddet, & si quidē citra dolorem abiecerit, quæstu facto & ditatus. Si uero in amissione dolere se putauerit, reddet addens aliquid de suo. Dentes anteriores eiecti qui sectores appellantur, nihil per sermonem conficere sinunt. Et si quidē sequatur ad ipsos dolor, aut sanguis, aut caruncula, in totū oblitterāt ac tollūt proposita. Sin absq; molestia excidāt, præsens tantū differūt ac transmittunt. Dentes simul oēs excidentes, desertā domū significant, omnibus simul discedētibus destitutā. Habēt

præterea dentes excidentes & in nõ sanis, & nõ liberis, & exercẽtibus mercaturã ali quid. Ipsis enim ægrotãtibus longũ quidẽ morbũ & tabẽ prædicũt, uerũ nõ morituros esse cõfirmãt. Citra enim dẽtes sanorũ cibo uti nõ datur, sed sorbitionibus & succo. Ex demortuis aũt nullus dentẽ amittit. Quapropter quicquid mortuis nõ cõtingit, ægrotantibus signũ salutis existit. Præstat tamen ægrotos oẽs dẽtes perdere. Citius enim sic cõualescunt. Seruo uero nullum dentẽ habere, libertatẽ denũciat. Aut enim nõ exhibens ministeriũ, uelut dentibus alimentũ, aut ab alio alimentũ non accipiens, uelut qui neq; à dẽtibus nutriatur, penitus liber erit. Mercatoribus aũt citam onerũ ac bonorũ curationẽ ac dispositionem hoc somniũ significat, & præsertim si in motu fuerint ipsa. Augescẽtes aũt quidam ex dentibus, ita ut alter alterũ magnitudine superet, seditionẽ in domo eius qui somniũ uidit significãt, quandoquidẽ harmonia nõ amplius utuntur, quæ significatio est & mobiliũ etiã si nõ elabãtur. Quicunq; uero nigros, & putrefactos, ac corrosos, aut mutilos dentes habentes, nisi sibi

fuerint

fuerint eos amisisse, hi omni molestia, omniq; malo liberabũtur, & aliq sanè sæpe seniores homines ex hoc somnio amiserũt. Porrò dẽtes habere eburneos, bonũ est omnibus. Philologis enim qui sermonis studio tenẽtur, suauiloquentiã, alijs uero sumptuositatẽ circa domũ significat. Verũ aureos habere dentes, bonũ quidẽ est philologis, uelut ab aureis dentibus sermonem prolaturis. Reliquis aũt incendia futura in domo significat, quibusdã uero morbum ex bilis multitudine consistentẽ, qui etiam Icterus & arquatus nominatᷣ. Cereos dentes habere celerẽ mortẽ affert, Tales enim cibũ conficere nõ possunt: plũbeos habere aut stãneos, ignominiã et pudefactionem, Vitreos uero aut ligneos, uiolentã mortẽ inducit. Argenteos aũt habere dentes, pecuniã parare per sermones & eloquẽtiam significat. Diuitibus uero pecuniarũ sumptum in alimentũ ac cibos prædicit. Si uero quis eiectis prioribus dẽtibus, alios enasci sibi putet, somniũ hoc immutationẽ totius uitæ ipsi præsagit, in melius sanè, si fuerint secundi dentes prioribus meliores, in peius aũt, si fuerint deteriores. Carunculas

aut ſpinulas, aut aliud quid ſibi uideri in dentibus habere, de quibuſdã neceſſarijs loqui prohibet, quandoquidẽ etiam actionum impedimentum prænunciat. Si quis uero talia in dentibus habens, ea eximere ſibi uidetur, actionum impedimentũ ceſſabit, & per eloquentiam opes parabit.

De lingua Cap. XXXIIII

Linguam cõmoderatam & ori conuenientem habere, & clare loqui, omnibus bonũ eſt. Verum nõ poſſe loqui, aut linguã ligatam habere, actionũ impedimentũ ſimulq́ paupertatẽ ſignificat. Nam & paupertas ſermonis ac dicendi libertatem adimit, ut hic Theognidis ſententiam uſurpare liceat.

Vir paupertatis pedicis uinctus, neq́ dicto Nec facto præſtat, linguaq́ uincta ſibi eſt. Lingua tumefacta, uxori eius qui ſomnium uidit morbũ præſagit, ſi quidem uxorem habet, ſi non, ipſi. Lingua quæ ſupra os cadens ipſi incumbit, à petulantia ſermonis damnũ ſignificat. Sæpe uero etiam uxorẽ eius qui uidit adulterã eſſe criminata eſt. At uero exiſtimare pilos habere è lingua enatos, ſiue albos, ſiue nigros

gros, nequaq̃ fuerit bonum, quãuis dicãt his qui è ſermone ac eloquẽtia ſibi rem parãt, bonũ huiuſmodi ſomniũ eſſe. Nos aũt obſeruauimus, omnibus nõ bene tale ſomniũ ceſſiſſe. Nihil enim quod nõ ocioſum eſt & indetritũ pilos producit, oportet aũt linguã minime ocioſam habere, et nigri q̃dem pili citius, albi uero tardius ipſos euẽtus inducunt. Quæcunq; autem obſeruaui de hoc ſomnio ea ipſa ſcribo. Qui equidem per uocem operãtur, his ocium & uacationẽ ad ſermonem faciendũ lingua habuit. Reliquis ad cibum capiendum, aut enim ęgrotauerunt multo tempore, & non fuerunt uſi ſolitis cibis, aut ab ęgrotatione mortui ſunt. Teſtimoniũ autem cõtulerit utiq; huic obſeruationi Apollonius Atalenſis in ſecundo libro, multa de hoc ſomnio dicens. Nihil differt autem ſiue ex lingua ipſa, ſiue ex palato pilos enaſci, aut etiam ex gingiuis, aut dentibus, aut labris. eandem enim ſignificationem habent.

De uomitu ſanguinis, aut bilis, aut pituitæ, aut cibi. Cap. XXXVIII.

Anguinem uomere multũ, & boni coloris, & non corruptum, bonum

est pauperi . acquisitionem enim signifi/
cat, & abundantiam pecuniarũ. eadem e/
nim ratio sanguinis & argẽti est, uelut etiã
ueteres prodiderũt. Bonum est & ei qui li/
beris caret, et qui cognatum apud exteros
habet. alter enim filium sibi natũ, alter cog
natum reducem, utrosq; eiusdẽ sanguinis
existentes, uidebit. Verum si in uas proflu
xerit sanguis, filius quidẽ educabitur. Vi/
uet autem cognatus apud exteros degẽs,
qui etiam post reditum morietur. Si uero
in terram defluat, ambo cito morientur. et
qui apud exteros degit, in suam ipsius con
cedet, propter sanguinem, hoc est in suam
terrã, quæ uidelicet patria existit. Sangui/
nem gestare uidere, absurdum & minime
cõueniens est ei qui latere uult, manifesta/
bitur enim. Corruptus autem sanguis om
nibus ex æquo morbum annunciat. Mo/
dicum sanguinẽ, adeò ut neq; uomitu, sed
spuendo reijci uideatur, obseruaui seditio/
nem portẽdere. Bilem porrò aut pituitam
uomere, ei qui in calamitate, aut angustia
aliqua, aut morbo est, cessationem instan/
tium malorũ significat. Omnia enim eius/
modi excreta, amplius non molestant. Ei
uero

uero qui pro uolũtate diuersatur, prius aliquid molestiarũ inducit, à quibus postea ipsum liberat. Cibum uomere quencunque tandem, damnũ significat, ex eo quod corpus alimentum non sentit. Sua ipsius intestina aut uiscera per os reijcere, filiorũ perniciem & uiro & uxori prædicit. Verum his qui liberis carent, optimæ rei quam in bonis suis habent perditionem denunciat. Aegrotãti autem mortem præsagit hoc somnium. Horum causas, sequens sermo exhibebit.

De collo. Cap. XXXVI

Quodcunque ulcus, aut morbum, aut affectum, circa collum, siue ceruicẽ, siue barbam, habere quis existimauerit, omnibus ex æquo morbũ prædicit. Dependet enim aliquo modo ex capite ac collo uniuersum corpus, & his quidem sanis, sanum est. ægrotãtibus uero ægrotat, & firmum non est. Duo habere capita aut tria, bonum est athletæ, plurima sacra certamina decertaturo. Tot enim sacris certaminibus coronabitur. Bonũ est & pauperi, supra hoc enim quod multa capita possidebit, & multam bonorũ substãtiam colliget

get,etiam liberi ipsi boni,& uxor ex animi sententia contingent. Diuiti porrò aduersitatẽ significat ex cognatis. Et si quidem prius caput superemineat, non deijcient ipsum aduersarij. Si uero à reliquis præminentibus excellatur, periculũ ipsi & mortem significat.

De decollatione. Cap. XXXVII

Caput decollatũ esse sibi uideri, siue iudicio damnatum, siue à prædonibus, siue in singulari certamine, aut quocunque alio modo, nihil enim refert: malum est parentes habenti, & habenti liberos. parentibus enim simile est caput, propterea quod uitæ autores existant. filijs uero ob faciem & imaginẽ. Iam uero & uxore, & amico, & uillico bono, quidã ex hoc somnio priuati sunt, & non habuerunt faciem possessiones ipsorum inspicientem. Quidam etiam domum habens, eam perdidit. Nam caput domus est, ut ita dicam, sensuum. Si uero quis hæc omnia simul habeat, manifestũ est non in omnia euenturũ esse somnium, sed uelut ego obseruaui, magis in fauorabilem ac dilectum ac necessarium existentem ei qui somnium uidit. Bonum

num est autē hoc somniū in capitis caussa reo. Quæcunque enim semel circa aliquem fiunt, & impossibile est bis eadē fieri, hæc facta non amplius cōtingent. iam enim facta sunt. Nummularijs autem & fœneratoribus, & symbolo conuiuali colligendo præfectis, & naucleris, mercatoribusque & omnibus pecunias colligentibus, perditionem summarum pecuniariarū significat, ob æquiuocationem uocis κεφάλαια, quę de capitib. & summis pecuniarijs dicitur. Bonum est aūt obæratis, propter eandem causam. Qui uero apud exteros degit, in suam patriam redibit. & qui de terra litem habet, causam uincet. Ablatū enim caput in terrā cadit, & in ipsa manet. & reliquo corpori non amplius molestias exhibet. Seruo autē in cuius fidem domus tradita est, fide exolutum esse significat. Nemo enim ante damnationē capite plectitur. aut quod caput non habens, fidem & autoritatem nō habet. Acephalum enim & sine capite esse dicimus ignominiosum. Reliquis omnibus libertatem significat. Dominus enim corporis existēs caput, ubi fuerit ablatum, separatum ab hero seruum liberum

fore

fore significat. Multi autẽ per hoc somniũ solum uenditi sunt. Cæterum in causis famæ & nominis, aut pecuniaria, damnationem præsagit hoc somnium, & causa sanè est manifesta. Si uero quis nauigãs hoc somnium uideat, apicis mali perditionem significat, nisi nautarũ aliquis sit qui uidit. In his enim obseruaui, principibus mortẽ significare. Imperat autẽ perineo tœcharchus qui laterib. nauis præest, tœcharcho proreta, proretæ gubernator, gubernatori nauclerus. Verum in mercatoribus & nauigantibus, qui tãtum ut uehantur nauem cõscendunt, & ob id Epibatæ dicuntur, toto corpore in nauem diuiso, caput dixeris apicem mali. Noui quendam qui uisus est sibi decollatus esse, & græcus existens Romanam adeptus est ciuitatem, & sic priori nomine ac dignitate priuatus est.

De capite obtorto. Cap. XXXVIII

CAput suum obtortũ & auersum uidere, ita ut posteriora respiciat, prohibet quidem à sua patria discedere, pœnitentiam profectionis denunciãs. Prohibet autem etiam omnia quęcunque tandem facere. Non enim ea quæ nũc grata &

ta & iucunda apparent, sed futura respice re prędicit. Cæterũ his q apud exteros populos degũt, reditũ ad domũ, sero & præter expectationẽ pręsagit. Visionem enim domus etiam præter facultatẽ significat.

De eo quod quis putat se feræ alicuius caput habere. Ca. XXXIX

LEonis, & lupi, & pantheræ, & elephantis caput habere putare, pro suo ipsius, bonũ est. Maiores enim quàm pro uiribus suis res aggressus is qui somnium uidit, in his uictoriam adipiscetur, & superior euadens plurimum iuuabitur, terribilis quidem contrarijs & aduersarijs, suis autem onerosus & grauis redditus. Multi uero qui ad principatus & magistratus animum adiecerũt, successum in hoc somnio senserunt. Canis, aut equi, aut asini, aut alicuius aliorum quadrupedum, aut uolucriũ caput, pro suo habere sibi uideri, si quidem quadrupedis fuerit, seruitutem & erumnas significat. Si uero alicuius ex uolucriũ genere, in propria regione non mansurũ esse pręsagit, aut propter uolatum, aut quod auium gentes in proprijs regionibus non permanent, imò neque apud parentes.

Habere caput in manibus. Cap. XL

C Aput suum in manibus habere sibi uideri, bonum est non habenti liberos, & nō habenti uxorem, & expectanti aliquem apud exteros degētem. Si uero quis adhuc capitis ornādi curam habeat, recte disponet quippiam eorum quę circa ipsum male habent, & ex uitę malis ac erumnis se extricabit. Idem significat etiam, si quis simul tenēs in manibus caput suum, aliud habere se putet secundū naturam.

Habere cornua. Cap. XLI

C Ornua habere adnata, bouis aut alterius cuiusdam animalis uiolenti, uiolentas mortes inducit. Vt plurimum uero decollationem ei qui somnium uidit significat. Hæc enim & animalib. cornigeris euenire solet.

De humeris. Cap. XLII

H Vmeri crassi & carnosi, omnib. boni sunt. præterquam his qui in uinculis aut carceribus detinentur. fortitudinem enim & felicitatē significantes, his solum mali sunt. Lōgiori enim tempore mala sustinebunt, uelut in humeris resistere uolentibus. Si uero quid patiātur hu

meri

meri, prædictis contraria significant. Sępe autē & fratribus mortem aut morbū prædicunt. Nam & humeri ipsi inter se fratres existunt.

De pectore & mammis. Cap. XLIII

PEctus sanum & illęsum, bonum est. Hirsutū uero etiamsi pilis densum fuerit, uiris quidem bonū & lucrosum est. Mulieribus aūt uiduitatem significat, negligentius enim degunt, & pilis densæ fiunt, quum non adest ob quem corpora exerceant. Mammæ aūt extra omnem querelā & inculpatè habentes, bonę sunt. Si uero maiores appareant, cōcinnitatem & gratiam seruantes, liberorum simul ac possessionum acquisitionem significāt. At uero si quid patiantur, & uelut ulceratæ uideantur, morbū portendūt. Decidētes uero mortē pueris, ac liberis eius q somniū uidit. Si liberi non sint, indigentiam præsagiunt. Sepe etiam luctum præsertim mulieribus significāt. Hæ enim in luctu etiam mammas dilaniant. Nutrici autem si filium habuerit, somnium in eum quem nutrit eueniet. Multas habere māmas, idem significat quod solito maiores factas esse.

Mulieri uero & adulteriorum consuetudi nem. Vulnerari in pectus à quodam fami liari & noto, tristis nuncij auditionem ali cunde significat senibus. Iuuenibus & uiris & fœminis amorem prædicit.

De manibus. Cap. XLIIII

Manus robustæ & pulchrę, felicitatē significant, maxime artificibus manuarijs, & qui per dationē & acceptionem uictum ac rem cōparant. Timenti aūt ligationē & uincula, non absq; timore somniū hoc est. Verū iam particulatim etiam de manibus dicam. Quicquid tandem patiantur brachia, luctum significāt. Quicquid uero cubiti, negotia quę in manibus sunt dissoluunt, & ministrantib. spoliant. Audiui porrò quendā circa hanc artem excellentem, qui sanè mihi ualde placentia ac probata retulit, quandoquidem etiā euentibus ea cognouisse ipsum deprehendi. Si uero alicui nō uerisimilia, nec credibilia dicere uideor, placitis sibi utatur. Ille itaq; dixit, dextram manum significare ea quæ parātur bona, sinistrā uero ea quæ iam parta sunt. altera enim ad accipiēdum

parata

parata eſt, altera idonea ad ſeruandum. Eſt autem antiqua diuiſio uera iam. Et dextera quidem manus ſignificat filiũ, patrem, amicum. Siniſtra uero uxorẽ, matrem, ſororem, filiam, ſeruam, ſeruum. Vtram igitur quis ablatam eſſe, per ſomnium uiderit, priuabitur aliquo ex his qui per ipſam ſignificantur. In communi autem utrẹque manus ſignificant artes, chirographa, ſermones. Artes quidem quoniam per manus fiunt artes. Chirographa autem, quoniam etiam ipſa manus appellantur. Sermones uero, quoniam ſimul cum ſermone manus mouentur. Cæterum quod nautis, & ſaltatoribus, & miraculorum editoribus, manus non habere, bonum non ſit, quandoquidem impoſſibile eſt abſque his operari, manifeſtum ſanè exiſtimo. Rurſum digiti manuũ amiſſi omnes aut ex parte, damnum ſignificant, & miniſtrorũ perditionem. Scriptoribus autem & philologis ocium & ferias portendunt. Debitoribus uero plurium quàm debẽt perſolutionem, & fœneratoribus uſurẹ interceptionem. Noui autem quendam qui putauit ſe digitos non habere, huic fœnerator etiam

citra ſcriptum credidit. Plures habere digi
tos, contraria ſignificat ei ſomnio quo pau
ciores habere ſe quis uidet. Morbi em̃ ac-
cedunt ex digitis non ſecundum naturam
habẽtibus, ipſiq́ſ ſimul ſunt ocioſi, ſimulq́ſ
his quibus enati ſunt ferias pariũt. Verum
quidam errore decepti, bonũ eſſe eiuſmo-
di ſomnium ſuſpicati ſunt. Pilos habere ex
manib. enatos, ex articulo quidem manus,
uincula ſignificat: ex lata aũt palmæ inter-
na parte, ocium & ferias omnibus prædi-
cit, maxime uero agricolis & artificib. ma
nuarijs. Quãdo em̃ nõ amplius circa ope-
ra teruntur manus, neq́ſ ſupficies ipſarum
denſatur, Veriſimile eſt etiam pilos ena-
ſci. Multas porrò habere manus, bonum
eſt artifici manuario. Neq́ſ enim ab operis
interquieſcet. Somniumq́ſ ipſi quodã mo-
do dicit: Opus eſt tibi pluribus manibus,
propter operarum multitudinẽ. Bonum
etiam eſt iuſte agentibus, acquiſitionem e-
nim & liberorũ & famulorum, itemq́ſ pe-
cuniarum ſignificat hoc ſomniũ, quemad-
modum ſæpe obſeruaui. Maleficis autem
uincula pręſagit, atq́ſ hoc modo circa unũ
corpus plures manus futuras eſſe.

De

De ilijs & partibus circa umbilicum. Cap. XLV

Lia & imus uenter, & omnia uſque
I ad inguina mẽbra, corporis robur,
& ſubſtantiam bonorũ ac opum ſignificare, putandũ eſt. Proinde ubi hæ partes fuerint affectæ, corpori quidem morbum, uictus uero inopiam denunciãt. Ipſe aũt umbilicus ſi cui ſint parẽtes, eos ipſos ſignificat, ſi nõ ſint, patriã. ex qua quis natus eſt & prodijt, uelut ex umbilico. Si itaque quid circa umbilicũ moleſti fuerit, aut parentũ aut patriæ priuationem præſagit. Et eum qui apud exteros eſt nõ reducit.

De internis partibus. Cap. XLVI

Efectũ eſſe ſibi uideri, & cernere in
R ternas ſui partes ſecundũ naturam
& ſingulas decẽter ſitas, bonum eſt non habenti liberos, et pauperi. alter enim liberos proprios uidebit, alter uero poſſeſſiones. Nam & liberi uiſcera appellantur, uelut etiam interanea. Et quemadmodum in domo poſſeſſiones, ſic intra ilia uiſcera inſunt. Diuiti autẽ & omni qui latere uult, pudefactionem & deprehenſionẽ ſignificant. Graue eſt aũt omnibus, uiſcera à quo

piam considerari,negociorum enim mole storum & litium inductionem designat,et occulta reuelat. At uero resectū aliquem sibi uideri uacuum esse,nullo uiscere intus existēte,desertam fore domum eius qui somnium uidit significat, & filiorum pernitiem, & ægrotanti mortem. Bonum uerò fuerit ei tantum qui in malis & anxietatibus uersatur, malorum enim ante pedes existentium cessationem prædicit. Qui enim partes curarum cōtentrices perdidit, merito à tristicia liber existit. Quin et illud supra prædicta considerare oportet. Cor uxorem significat uiri qui somnium uidit, & maritum mulieris quæ uidit. propterea quod totus corporis habitus uideatur, & animus, & spiritus, eius qui uidit. Hæc enim comprahendit, & in se habet. Et pulmo similiter. Hepar uero filium, & uictum & curas. Fel autem biliosum humorem,et pecunias, & mulieres. Splen uoluptates, & risum, & uasorum supellectilem. Venter autem & intestina, liberos primum, deinde fœneratores. quoniam multa uiolentia alimentum expostulant. Renes fratres & cognatos, reliquos autem liberos significant

ficant. Proinde ubi hæ partes ꝑmanserint, meliora etiam ea quæ portendunt ab ipsis significant: & sanæ quidem omnes, aut singulæ per se, eãdem significationẽ habent. Duplicatæ aũt omnes aut unaquæq; seorsim, duplicata futura esse ea quę significantur indicant. deperditę uero perditionem.

De pudendis. Cap. XLVII

PVdendum simile est parentibus, ob seminariã rationem in ipso contentam. liberis uero quod etiam ipsum liberorum caussa existit. uxori & amicæ, quia ad res uenereas aptum est. fratribus & omnibus sanguine nos attingentibus, quoniam totius domus & familię ratio ex pudendo dependet. Robori aũt & corporis uirilitati, quia & ipsum horũ caussa existit. quapropter etiã uirilitas à quibusdam appellatur. Orationi & disciplinæ, uelut principalis. omniũ pudendorũ. Est autem fœcundũ uelut item oratio & sermo. Et sanè quum aliquãdo in Cyllene essem Mercurij statuam uidi, nihil aliud q̃ pudẽdum naturali quadã ratione fabrefactũ. Insuꝑ simile est opulẽtiæ & possessionib. ꝓpterea ꝙ aliquando intendi, aliquãdo remitti, &

præbere & excernere poteſt. Conſilijs au-
tem & arcanis, quoniam & conſilia, & pu
denda, μήδεα græcis appellantur. Pauper
tati etiã & ſeruituti ac uinculis, quia & ne-
ceſſariũ uocatur, et neceſſitatis ſymbolum
exiſtit. Inſuper & dignitatis ac nominis au
toramento. Verendũ enim & autoramen
tum appellatur. Proinde pręſens quidem,
et in propria ſede permanens pudendum,
permanſurum eſſe quod unicuiq; adeſt eo
rum quæcunq; tandem pudendo ſimilia
ſunt, ſignificat. Augeſcens uero etiam au-
get, ablatum, priuat. Duplicatum autẽ ap-
parens, omnia quæ adſunt dupla futura ſi
gnificat, præter uxorem aut amicam. his
enim ſpoliat. Neque enim duobus puden
dis ſimul uti datur. Noui autem quendam
qui uiſus eſt ſibi tria pudenda habere, &
quum eſſet ſeruus, liber factus eſt. & pro
uno nomine tria accepit. duobus nomini-
bus à manumittente aſſumptis. Verũ hoc
ſemel contigit. Oportet autem nõ à raris,
ſed ab his quæ ut plurimum eue-
niunt, omniũ iudicatio-
nes facere.

De

De inguinibus & fœmoribus
Cap. XLVIII

INguina non procul à pudendis sita, neq; diuersum significant. Quare eandem utrorumq; rationem habere oportet, Cæterum fœmora, alia omnia pudendis similiter significant, solum autem supertepefacta diuitibus iniucunda utplurimũ obseruata sunt. Et circa rem Veneream sumptus significant, & fermè non sumptus, sed damna ac detrimenta.

De genibus. Cap. XLIX

GEnua ad robur & fortitudinem referenda sunt, & ad motus & ad actiones, Quare robusta & sana existentia, peregrinationem & alium quemcunq; motum moueri permittũt, & actiones prędicunt, & sanitatẽ, ei qui de ipsis somnium uidit. Si uero fuerint affecta & læsa, contraria. Quæcũq; autem planta ex genibus enata cuipiam uidebitur, tardum & impeditum genuum usum ipsi portendit. Si uero ægrotus hoc somniũ uiderit morietur. ex terra enim nascuntur plantæ. In terram uero resoluuntur corporum concrementa. Noui ego quendam qui existimauit se

uidere ex genu dextero harundinem sibi excretam,& contigit ipsi fistulam in genu illo generari. Nam & harũdo genu habet, & in fistulam cauatur. Sæpe uero & ad fratres, & ad familiares ac socios pertinent genua, quoniam & ipsa inter se fratres sunt, & in ambulando socij ac communicantes. Insuper & ad liberos pertinent. Aequaliter enim cum pedibus deseruiũt, & rursus ad ipsos pedes existentes pertinent, Meritò igitur seruos & libertos significant.

De pedibus, suris, & talis Cap. L.

SVræ & posteriore & anteriore sui parte, eadem genibus significant. Tali uero & pedes summi, reliqua quidem æqualiter genibus significant, Verum in eo quod non libertos, sed seruos significant, differunt. Plures pedes habere, bonum est mercatoribus, & nauclero. pluribus enim seruis imperabunt, bonum est & omni qui mercede seruos alit. Nauis autem gubernatori quietem & tranquillitatem significat, pluribus enim pedibus utetur

tur

tur, nauem remis impellendo. Bonum eſt & pauperi, ſeruos enim acquiret. Diuiti autem morbum præſagit, ut nō ſolum ſui ipſius pedibus, ſed & baiulantium ipſum utens, plures habere uideatur. Multos ue-ro hoc ſomnium cœcos fecit, ut pręuio du-ce uterētur, & maleficos in uincula conie-cit, quo uidelicet cum cuſtodibus, & non ſoli procederēt. Noui aūt quendam qui ui-ſus eſt ſibi, reliquo toto corpore quieto ma-nente, pedes ſuos ſolos baiulare ac porta-re, & ne minimum quidem progredi, & ta-men moueri. Contigit ipſi in exhauriendā ſentinam damnari. Nam haurientibus cō-tingit, ut tranſigant opus tanquam ambu-lent, ſemper autē in eodem loco maneant. Sed & alius quidā putauit de pedibus ſuis profluere aquā, & contigit ut in ſentinam damnaretur quū maleficus eſſet, atq; hoc modo de pedibus ipſius aqua profluxit. Quandoquidem alius non maleficus ho-mo, eodem ſomnio uiſo, aquam inter cu-tem incidit. At uero pedes ardentes uide-re, omnibus ex æquo malum eſt, & amiſ-ſionem & peſſundationem bonorum ſi-gnificans, imò etiam filiorū & ſeruorum.

Filij

Filij enim æque ut serui, parentibus famu-
lantur, curantq́; ipsos ueluti famuli, quæ
res multos somniorum interpretes fefel-
lit, qui existimauerunt solos seruos per pe-
des significari. Cursoribus porrò condu-
cit somnium, ubi decertaturi ipsum uide-
rint. Cito enim & ut ita dicam, ex igne ra-
pient crura.

De tergo Cap. LI

T Ergum & omnia posteriora, sene-
ctæ significationem habere iudica-
mus. Vnde aliqui & recte Plutonis
propria ipsa appellant. Proinde quales se
quis habere putauerit posteriores partes,
talis eueniet ipsi senecta.

De alteratione Cap. LII

I N somnijs de alteratione, primum
oportet quantitatem, quæ circa ma-
gnitudinem consistit, considerare.
Deinde qualitatē, quæ circa materiā atten
ditur. Tertio qualitatē quę circa ideā cōsi-
stit, quæ propria formæ existit. Et in som-
nijs quidem iuxta quātitatem, siue ex par-
uo magnum factum esse, siue ex priore ma
gnitudine maiorem, bonum est, si non ul-
tra humanū modum quis magnus factus
sibi

ſibi uideatur. Nõ enim corporis, ſed actio num augmentum ſomnium ſignificat, & rei familiaris eius qui ſomnium uidit. At uero ſupra humanum modum magnum factum eſſe ſibi uideri, mortem ei qui uidit portẽdit. Et ſi quis filiolum ſuum paruum exiſtentem, in uirum euaſiſſe putabit, morietur filiolus. Graue eſt & ſomnium ſeni, in adoleſcẽtem tranſmutari, & adoleſcenti in puerum. Vterq; enim ipſorũ in peius & ignobilius tranſijt. Cęterum bonum eſt puero in adoleſcentẽ, & uiro in ſenem per mutari, uterq; enim ipſorum in meliorem & honoratiorem ſtatum tranſijt. Si uero adoleſcens in ſenem permutetur, non quidem morietur uelut puer, uerum ægrotabit. & ſi uir in puerum permutetur, imprudenter in rebus agendis ſe gerẽs, damnum perpetietur; & in ipſum poeticum illud recte dicetur: Sunt ſemper ſuſpenſa uirorum corda minorum. Porrò qualitas permutationis ſic habet. Si quis in mulierem tranſmutetur qui antea uir fuit, pauperi quidẽ bonum eſt & ſeruo. alter enim habebit qui ipſum enutriet, uelut mulier: alter uero minore labore ſeruiet. Minores

enim

enim sunt mulieri labores. Diuiti uero malum, & maxime rempublicã administranti. Vt plurimum enim domus custodes & intra tectum uersantes sunt mulieres. quapropter somnium omni magistratu exuit eum qui id uidit. Corporum autem exercitatoribus morbum significat. fœminosiores enim sunt mulieres uiris. Si uero mulier in uirum mutetur, si quidem innupta fuerit, uirum reperiet, et si liberis caruerit, masculum pariet, atq; sic in uirilẽ naturam transibit. Si uero uirũ habeat & filium, uidua uitã traducet. Non enim uiro opus est uiro, sed muliere. Seruę aũt & ancillæ somnium maiorẽ seruitutẽ inducit. Bonum est & meretrici. Illa enim ut uir, amplius labores sustinebit. Hæc uero à quæstu meretricio cessabit. Si porrò quis uir aut mulier, argenteus aut aureus esse sibi uideatur, si quidem seruus est, uendetur: quo uidelicet argentum aut aurum fiat. Si uero pauper, ditabitur, ut sit circa ipsum talis materia. Diues autem in insidijs erit, omnia enim aurea & argentea, multos insidiantes habent. Aegrotanti autẽ omni mortem prædicit hoc somnium, uelut etiam æreum se

factum

factum putare, præterquam athletæ & ser uo. Ille enim statuas assequetur, hic uero libertatem nanciscetur. Aereæ enim imagines & statuæ liberorum eriguntur. Idem significat etiam, si quis imaginẽ suam aut statuam, æream in foro positam uideat. At uero in ferrũ permutari, calamitates intolerabiles significat, quibus tolerandis ad senectam perueniet is qui somnium uidit. Ferreos enim appellamus qui multa mala sustinent. Cæterum luteum aut testaceum factũ esse sibi uideri, omnibus mortem denũciat, exceptis his qui per terram aut lutum quæstum faciunt. Lapideum factum esse, uulnera & concisiones significat. Neque enim possibile est absque ferro aliquem lapideum fieri; Eodem modo & de alia materia iudicare oportet: si uero in animal quis permutetur, ab animalis natura iudicationum coniecturam facere oportet. de qua re in sermone de uenatione secundus liber edocebit. Omnibus ex æquo bonã esse obseruaui pulchritudinẽ, & corporis bonã habitudinẽ, ac robur. ubi non supra humanũ modũ excesserint ista. Quoniam superexcellẽter pulchrum esse,

& nimis

& nimis decorũ ſibi uideri, aut robuſtum, ſimilem euentum habent, uelut eſſe turpẽ, aut reſolutum eſſe, aut uiribus deſtitutum, quæ ſane ægrotantibus quidem mortem, amantibus aũt rem infectam, & proditionem ſignificant.

De doctrina artium, opificiorumq; ac ſtudiorum Cap. LIII

1 IN uniuerſum autem in omnibus infallibile hoc eſt. Quæcunq; quis didicit & edoctus eſt, et exercuit, & facit opera ſiue artes, ea per ſomnium operari & exercere, & propoſitum aſſequi, omnibus bonum eſt. Quæ enim quis mente uolutat perficiet, & pro animi uoto conſumabit. Verum ſucceſſu fraudari, malum eſt. Contraria enim uoluntati ſignificat. Quæcũq; uero quis neq; didicit, neq; exercuit, ſi per ſomnium facere ſibi uideatur, ſi quidem ei res ſuccedit, bonum eſt. Si uero uix aſſequitur, operoſum, & ad irritum laborem omnis propoſiti, etiam ludibrium cõſequitur. Cæterũ particulatim hoc fere modo habet. Agriculturã exercere, aut ſeminare, aut arare, aut plantare, bonum eſt

uxorem

uxorem quærentibus, & non habentibus liberos. Aruum enim nihil aliud eſt, quàm mulier. Semina autem & plantæ, liberi, triticum quidem filij, ordeum uero filiæ & abortus. Reliquis morbos & malas affectiones ſignificat. Et ſi quis ægrotet in domo eius qui ſomnium uidit morietur. Nam ſemina & plantæ, uelut etiam ægri defodiuntur. Metere autem & uindemiare ac putare, quæcunque tandem tempore huiuſmodi quis facere ſibi uideatur, actiones & aggreſſus omnes in illum ipſum tẽpus ac horam differunt, quo ea ipſa fieri ſolent. Gubernare nauem omnibus bonum eſt, ſiquidem probe ſuccedat, & citra periculum perducantur, non tamen ut ſine timore & labore ſit ſucceſſurũ. Si uero tempeſtatibus diuexentur aut naufragium faciant, ingens malorum exceſſus denunciatur, quam rem ego ſæpe obſeruaui. Coriariam artem exercere omnibus iuxta legem uiuentibus bonũ eſt, ob menſuras: bonum eſt & nuptias aut ſodalitatẽ inſtituere uolentibus, propter ſuturas & iuncturas. Verum coria tingere omnibus malum eſt. Nam mortua corpora tractat coriarius tin

ctor, & ab urbe semotus habitat. Quin & occulta reuelat, propter odorem. At uero medicos uidere pessimum omniũ est. Aurisusorem esse, maleficia circa eum qui uidit significat, ob uenena quæ sub manibus habet, & monilium implicationes. Plasticen exercere, & buxum tornare, & sculpere, & statuas facere, bonum est mœchis, & rhetoribus, & falsarijs, & omnibus fraudulosis hominibus. Propterea quod hæ artes ea quæ non sunt, uelut uera & existentia ostentent. Reliquis celebritatem nominis, & turbarum concursus significat, propterea quod hæc opera multis ostendantur.

Artem fabrilem ferrariam exercere Cap. LIIII

A Rtem fabrilem ferrariam exercere, & incudi adstare, turbas & lites ei qui uidit portendit. Verum si quis nuptias celebrare uelit, ei benignam uxorẽ præsagit, atq; id propter folles. Ipsi enim conspirant: sed & pugnãtem habebit, propter malleos, sonum enim hi ędunt. Porrò circa alias artes iuxta hæc exempla, similiter coniectationem facere oportet, ita ut ad utriusq; substantias respectus habeamus

mus, tum ipſarum artium, tum eius qui ui dit. Sed & illud obſeruare oportet, Quod quæcunq; ſignificant artes, ſi quis ipſas operari uideatur, eadem ſignificant etiam artifices uiſi, & ipſorum officinæ, ac inſtrumenta, modica exceptione in inſtrumentis ſeruata. Quæcunq; enim ſecant & diuidunt, ea omnia diſcordiam, & ſeditionem, ac damnum ſignificant. Quæ uero uniunt aut colligant, ea utilitates & nuptias, & ſodalitates prædicunt, uerum peregre proficiſci prohibent. Quæ autem leuigant, inimicitias ſedant. Quæ dirigunt aut directionem indicant, occulta reuelãt. Quapropter etiã Geometriam ad huiuſce modi aptã iudico, Itemq; geometras per ſomnium uiſos.

De litteris Cap. LV

Litteras diſcere eum qui ipſarũ ignarus eſt, bonum eſt. prænunciat enim quiddam ei qui uidit affuturũ, cum labore & timore. Nam & timent, & ſimul laborant, qui litteras diſcunt, & tamen ob utilitatem diſcunt. Si uero quis litterarum gnarus litteras rurſus diſcat, malum et abſurdum cenſendum eſt. puerile enim eſt di

ſcere,quapropter rerum ac actionum im-
proſperum ſucceſſum, cum timoribus &
laboribus ſignificat. Soli uero ei qui filiũ
ſibi naſci concupiſcit,bonum hoc eſt ſom-
nium.Non enim ipſe, ſed filius qui ex ipſo
naſcetur,litteras diſcet.Si uero quis grecas
litteras diſcat ex Romana gente, aut Ro-
manas generis græci, alter ad romana,al-
ter ad græca exercitia & conuerſationes
perueniet. Et ſanè multi Romani græcas
uxores,& uiciſſim Græci Romanas duxe
runt ab hoc ſomnio uiſo. Noui quendam
qui exiſtimauit ſe Romanas litteras diſce-
re, & in ſeruitutem damnatus eſt. Nullus
enim græcus in ſeruitute docendus eman-
datur. Cæterum barbaras literas legere be
ne ac diſpoſite,in barbaras nationes tranſ-
greſſum, in eiſq; conuerſationem ſignifi-
cat, atq; iſthic ſplendidum quiddam deſi-
gnare. Verum male legere litteras barba-
rorum, etiam male inter barbaros conuer
ſaturum eſſe ſignificat, aut ægrotũ delira-
turum eſſe, atq; hoc ob uocis peregrinita-
tem. Qualeſcũq; aũt litteras quis neq; ſcri
bere neq; legere poſſe ſibi uidetur, rerũ &
actionũ ſucceſſu carebit,ſiquidẽ paucę fue
rint

rint,ad aliquot dies, ſin multæ,ad menſes.

De pubertate ſiue tirocinio Cap. LVI

PVbeſcere id eſt puberum ac tyronum habitum geſtare, ſi ſeruus ſibi uideatur, liber erit, quandoquidem ſolis liberis id lege permiſſum eſt. Omnibus aũt artificibus manuarijs, & rhetoribus ocium & ceſſationem in annũ ſignificat. Oportet enim Ephebum ſiue Tironem in Chlamyde manum dexterã inuolutam habere. propterea quod minime ſit ocioſa,tum ad opera, tũ ad ſermones, hæc manus. Dixi aũt in annum,propter pubertatis tempus, quod iuxta locum expendere oportet. Cæterũ à peregrinãdo prohibet hoc ſomnium,& eum qui apud exteros degit,in patriam reducit. Nam Ephebus in populo ſit oportet. Et à nuptijs libero,nuptias portendit. Nam ex legis ſancito chlamys circundatur. Et ex lege etiam uxor ducitur. Et ſi quidem chlamys fuerit alba,liberam ducet is qui ſomnium uidit. Sin nigra,libertam. Si purpurea,ſeſe generoſiorem. Nequaquam aũt ſeruã. Si uero quis liberorum gignendorũ deſiderio ca-

ptus, aut etiam iam natum filium habens, hoc somnium uideat, non ipse sed filius ipsius pubescet, & pubertatis habitum geret. Viro seni & supra ætatē existenti, mortem præsagit somniū, & eos qui præter leges agunt prodit. Iuste aūt agentibus prodest. Nā ipsa pubertas ferme regula est rectę ac sanæ uitæ. Athletę aūt anteq̄ in ordinem lectus sit, malum est, quandoquidem emotionem ex ordine uelut supra ætatem prędicit. Neq; enim longe postea ephebus uir erit. Luctatori uero & certatori significat, quod ad certamen nō sit peruenturus, si uero perueniat, quod non sit decertaturus. Non enim decertant Ephebi extra patriæ terminos egressi.

De Gymnasijs secundum species
Cap. LVII

TRochum agitare, laboribus implicatū iri significat, ex quibus tamen fructus ad eū qui somniū uidit perueniat. Harpastū & pila cōtentiōes nunq̄ fugiendas significāt. Plerunq; etiam amorem erga meretrices. Similis est enim pila, itēq; Harpastū meretrici, propterea quod nullibi maneant, & ad multos perueniāt.

Arteres

Arteres aũt siue halteres & gymnasia ipsorũ propria, in præsens quidẽ improsperũ actionũ successum & labores, rursus aũt actiões cũ quiete prędicũt. Est enim huiusmodi exercitiũ nihil aliud q̃ manuũ pręparatio. Vtriculi uero, & scyphi, & translationes, & quæcunq; alia eius generis excitamenta puerilia, cõtentiones pręsagiũt. At uero de lucta in tractatu de certaminibus dicemus, ut ne eadem bis scribamus.

De certaminibus Cap. LVIII

B Vccinare sibi uideri tuba sacra, bonum est uolentibus quibusdam cõgredi, & eis qui mancipia perdiderunt, aut aliquos famulos, Nã in bello congregat hoc organũ dispersos. Verũ occulta reuelat, ob soni magnitudinẽ, & ægrotos tollit, Cõpositũ est enim ex osse & ære, per quæ prodit quidẽ spiritus, non aũt reuertitur. Seruos et ministerijs addictos, seruitute liberat. propriũ enim liberorũ est instrumentum. At uero rotunda tuba buccinare, malũ est. Neq; enim sacrũ est organũ, sed bellicum, & alia omnia quæcunq; per os dicit is qui hoc organo utitur, in caput ipsius recurrunt, quare nemini litem inten

dere permittit. Qualecunq; autem instru- mentum quis inflari audiuerit, turbabitur. Si uero ipsam solum uiderit tubã, uanum incurret timorem. Cæterum præconem agere, eadem quæ buccinare significat. præterquam quod seruos inuitis dominis liberat, & pręconio publico liberatum iri dicit. Tibia canere tibijs præsertim pythi- cis, luctum significat, aut similem luctui tri stitiam. Idem ægrotos occidit. Calamos inflare omnibus bonum est, item in libatio nibus ac sacrificijs canere, & psallere, & ci tharam pulsare, bonum est ad nuptias & sodalitatem, propter harmoniam. Verum ad alias aggressiones & conatus malum, et seditionum causa, propter intensionem. In plerisque etiam podagram innuit, pro- pter neruos. Ipsum etiam cithara canere ad eandem rationem referendum est. Tra- gœdiam agere, aut tragica habere drama- ta aut figmenta, aut tragœdos audire, aut Iambica dicere aut facere, reminiscẽti qui- dẽ dictorũ, euẽtus omnes iuxta argumen- tum contentũ fient. nõ reminiscenti aũt e- rumnæ, pugnæ, iniuriæ, & pericula eue- nient, & si quid etiã his grauius aut crude

lius

lius exiſtit. Talibus eñ Tragœdię ſunt re fertę. At uero comœdos audire, aut comi/ cos habere luſus ſiue libros, ſi q̃dẽ ueteris comœdię fuerint, cauillos et turbas, et ſedi tiones & uituperia ſignificat. Si uero no/ ſtræ ætatis comœdiæ erunt, reliqua quidẽ tragœdiæ ſimilia ſignificat, fines uero cõ/ modos & bonos prædicit. Eiuſmodi enim ſunt argumẽta comicorum dramatũ. Cho ri aũt & hymni, ſimulationes & deceptio/ nes ſignificant. Quæ enim non adſunt ali/ cui, proprij lucri gratia, poetę laudibus ue here ſolent. Poetas uero et encomiorũ ſcri ptores, & dicẽdi artifices, in eundem cum choris locum referre oportet. Neq; quicq̃ intereſſe arbitror, ſiue quis ſeipſum aliq̃d horum facere putet, ſiue ijſdem dum fiunt adſit. At uero de pyrricha ſaltatione, & reliquo tripudij genere, ubi de coronis a/ gemus, tractabimus, quo loco & de canti/ lenis agere cõmodum fuerit. Nunc uero de equeſtribus & gymnicis certaminibus cõſequenter dicemus. Equũ deſultorium, celetem græcis appellatũ, agitare, tum ha/ benę, tum agitatori probe obedientem, ex æquo omnibus bonũ eſt. Equus enim ean

dem cum uxore & amica rationem habet. Nam & ob pulchritudinẽ superbit, & agitatorem gestat. Similis autem & nauibus equus est. Nam & poeta naues equos dixit. Et nos Neptunũ Hippion, id est equestrem uocamus, & sanè quam rationem in terra equus habet, eandem habet nauis in mari. Similis item existit hero & operarũ imperatori, & amico nutriẽti, & omni baiulãti. Quomodo igitur equus eum qui somnium uidet fert, sic etiam uxor, et amica, & herus, & amicus, & nauis, eundem tractabunt. Bigæ similiter nihil à desultorio equo differũt, exceptis ęgrotis, quibus mortem prædicunt, quemadmodũ etiam currus quadrigariꝰ siue quadriga, quę & ipsę alia quidẽ æqualiter equo desultorio significant, uerũ Athletis qui grauibus & magnis exercitijs exercentur, bonę sunt, & uictoriam prædicunt. agitatione enim & impulsu utuntur. Cursoribus uero uictoriæ amissionem significãt. Ait enim quodam modo somnium, ipsos nõ sufficientes esse quo proprijs pedibus utantur. Cæterũ liberis mulieribus, simulq; uirginibus opulentis, currum per urbem agitare, bonum

esse

esse assero. bona eñ sacerdotia ipsis acquirit, uerum pauperculis scortationem prænunciat, si sibi per urbem equis uectari uideantur. Seruis autem libertatẽ, proprium enim liberis hominibus est per urbẽ equitare. In urbẽ equos agitare bonũ est athletæ & ægrotanti. ille enim sacrorum certaminum uictor erit. hic uero non morietur. At uero ex urbe agitare equos, utrisq; malum est. hic enim efferetur. ille uero uictor non erit. Currum autem per desertum agitare, omnibus quicunq; hoc somnium uiderint, mortem annunciat nõ ita longe insecuturam.

De pentathlo siue qnquertio. Ca. LIX

Quinquertium siue pentathlos, hoc est quinq; gymnicorũ certaminum generibus exerceri, obseruaui in omnibus primũ quidem peregrinationem, aut motum ex loco in locum significare, atque id ob cursum. Deinde dãnũ aliquod, aut intempestiuos sumptus, aut expensas quasdam præter animi sentẽtiam, propter discum, qui æreus existens è manibus abijcitur. Sæpe uero & anxietates & curas supra prædicta, ob saltus qui alterum admi

niculo

niculo fiunt. Exilire enim dicimus etiã eos qui in accidentibus derepente anguntur. Insup uero & pugnas & contentiones aduersus aliquos significat, propter iacula, & strepitum, & celeritatẽ, quæ uerbis con tentiosis similia existũt. Postremum etiam de locis aut terra contra quosdã litem, opu lentis præsertim significat, egenis aũt mor bum, propter luctam. Horũ caussa sequen ti sermone explicabitur.

De cursu. Cap. LX

CVrrere cursum simpliciter, omĩbus bonum est, exceptis ęgrotis ubi uin cere se putauerint, omnes eñ ad ter minum propositum peruenient. Quapropter etiam serui liberãtur ex hoc somnio. Aegroti uero uita decedentes hoc modo ad metam uitæ perueniẽt. Diaulus autem cursus, qui duorum stadiorum circuitionem habet, hoc est stadium permensum re petit, ac recurrit, eadem quæ stadium signi ficat, quorum singula ex dilatione & prolongatione inducere consueuit, queẽadmo dum Dolichus hoc est longus appellatus cursus, ex multis dilatiõibus excellẽter ea dem facere solet. Solis autem mulieribus

dolichus ſcortationem, & uitam meretricariam præſagit.

De reprobatione. Cap. LXI

R Eprobari & ordine moueri ſibi uideri, omnibus malum eſt. Athletis autem omnibus minime glorioſum eſt, propter reprobationis ætatẽ. Viris uero improſperum rerum ac actionum ſucceſſum ſignificat, puerilis eſt enim ipſa reprobatio. Atqui quũ reprobari ſibi uideri omnibus damnoſum ſit, inſuper etiã ægrotantes occidit. Noui autem quendam qui ſibi uiſus eſt in olympíjs ordine moueri, et in metallũ damnatus eſt, propterea quod ſacri certaminis iura non haberet.

De lucta. Cap. LXII

L Vctari cum aliquo ſanguine iũcto aut amico, ſeditionem aduerſùs ipſum aut cõtentionem ſignificat. In his uero qui iam ſeditionem agunt, utrius luctantis per ſomnium uictoria fuerit, huius etiam robur poſtridie præcellet, niſi de terra pugnent. in eiuſmodi enim cõtrouerſíjs & diſceptationibus, melius eſt cadere. niſi quis ſit qui ex infernis detrahat, eius enim qui terram tenet, etiam terra ipſa futura eſt

ra est. Noui quendam qui sibi uisus est lu-
ctari, et ex digitis, duo alternatim, quod di
ci solet, faciendo, aduersariũ deijcere. huic
contigit uictoria, acceptis literis ab aduer
sario scriptis. At uero cum aliquo ignoto
luctari, pericula ob morbum inducit. Quo
modo enim luctator aduersarium tracta-
re cupit, sic etiam morbus ægrotum, nimi-
rum ad terrã demittere. Lapso itaq; mors
imminet, deijciẽti uero salus. Insuper & ui
rum luctari cum puero, nequaquã bonum
est. Si enim prostrauerit puerũ, sepeliet ali-
quem. Si uero à puero fuerit prostratus, su
pra irritũ laborem, etiam ludibriũ & mor-
bum sustinebit. & ludibrium quidem pro
pter consequens. Morbum autem propte
rea quod à teneriore corpore est superat9.
Verũm puero bonum est cum uiro lucta-
ri, res enim magnas præter expectationẽ
assequetur. Sed tamen Athletę puerũ col-
luctari, nõ est bonum. Significat enim pue
ris reprobationem, & ex ordine emotio-
nem. Cum mortuo luctari, ęgritudinem si
gnificat, aut contentionem cum aliquo fi-
liorum aut hæredum ipsius mortui. Porrò
in luctando semꝑ melius est hoste deiecto,
uictorem sibi uideri. De

De pugillatu. Cap. LXIII

P Vgillatu decertare omnibus nociuum est, supra turpitudinē enim etiam damnum significat. Nam & facies indecora inde fit, & sanguis effunditur, qui argentum esse iudicatur. Bonū autem est somniū hoc solis his qui ex sanguine uictum quærunt, nimirum medicis, lanijs, cocis, & uictimarijs.

De pancratio. Cap. LXIIII

P Ancratium eadē quæ pugillatus significat, damno excepto. Validiores enim seditiones inducit, ob pugnam. præstat autem semper in utrisq; uincere. Quōcunq; porrò certauerit seruus in certamine sacro, & uicerit, et coronatus fuerit, præconis uoce proclamatus libertatem assequet̃. Sunt enim hęc propria liberorum. Verum meminisse oportet, quod in sacro certamine solū hoc cōtingit, nam in alijs non similiter habet. Sed & alijs hominibus certaminum præmia, tum bona, tum mala ad finem perducūt, quum quis usque ad coronam peruenerit.

De scu-

De ſcuto. Cap. LXV

QVod ſcutũ appellatur, moras ac dilationes ſignificat. eſt enim ultimũ, & in omnibus pręmium. Aegrotantibus idem hoc mortem portendit.

De balneo, & lauacro omnis generis. Cap. LXVI

VAlde ueteres lauari non malum eſſe iudicabant. Balnea enim non nouerunt, quandoquidẽ in labris domeſticis, Aſaminthis græcis appellatis, lauabãtur. Poſteriores iam balneis exiſtentib. lauari malum iudicabant, itemq́; balneum uidere, etiamſi quis non lauaretur, & cenſuerunt ſanè balneum ſignificare quidem turbationem, propter tumultũ qui in ipſo fieri ſolet. Damnũ uero, propter ſudorem qui iſthic excerni ſolet. Inſuperq́; animę ſolicitudinem ac contentionem, propterea quod color & ſuperficies corporis in balneo mutatur in alium colorẽ. Et certè quidam noſtræ ætatis horum placita ſequentes, eandem iudicationem faciunt, errãtes & experientiã nõ animaduertẽtes. Quondam enim ueriſimile eſt balnea mala fuiſſe, quum non aſſidue homines lauarentur, neq;

neq; tot balnea essent, sed aut à bello reuer si, aut magno labore trāsacto digressi laua rentur. Erat igitur ipsis balneū laboris aut belli monumētum, sicut etiam ipsum lauari. Nunc uero alij non prius edunt, quàm lauerint, alij uero etiā accepto cibo lauantur, inde uidelicet sumpturi cœnam. Et est nunc balneum nihil aliud quàm uia ad cibum. Proinde lauari in balneis pulchris et lucidis, & aerem temperatū habentibus, opulentiam & prosperitatem simul, sanis & ualentibus significat, ipsisq; ægris sanitatem. Sanorum enim est lauari, & eorum qui eo opus habēt. Si uero quis lauetur fre quenter, & debita hora, non tamen conue nienti modo, non est bonum ipsi, uelut si quis unà cum uestimētis in calidam ingrediatur, morbum & magnas sollicitudines somnium ipsi præsagit. Aegrotantes enim induti ingrediūtur. & de rebus magnis so liciti, etiam in uestibus exsudant. Malum est & pauperi, si cum multa curatione, & multis ipsum tractantibus lauetur. Morbum enim longum ipsi annunciat. Neq; enim alias pauper multis ipsi ministrātibus lauatur. Similiter autem & diuiti malū est,

si solus lauetur. In cõmuni uero omnibus absurdum est non posse exudare, aut balneum sub diuo paratũ uidere, aut ueterem formam perdidisse, aut aquam in solijs nõ reperire. hoc enim omnino absurdum est. Et quæ quis sperat, nõ perficiet, & præsertim si ĩ turba, aut ex turba speret. Noui autem quendam citharœdum qui Smyrnæ certamen Adriani decertaturus erat, & uisus est sibi dum lauaret aquã in balneo nõ reperire, & contigit ipsi ut deprehenderetur, uelut qui certamẽ corrupisset, & mulctaretur, & à certamine ejceretur. atq; hoc erat quod somnium ipsi significabat, nõ inuenturũ uidelicet esse quod quęrebat, balneo theatrum significante. Aquis calidis: naturalibus inquã: lauari ægrotis quidem sanitatem, Sanis uero actionũ impedimentum & ociũ significat. Aut enim se recolligentes à morbo, aut ociosi, ad calida lauacra proficiscũtur. Bonum aũt est & in fontibus, & in stagnis, & in saliẽtibus, & in fluminibus, puram ac perspicuã aquam habentibus lauari, sed non natare. Nam natare omnibus malum est, & periculi & morbi signum. Caussam refert Panyasis Halicarnasseus

carnasseus diligēter in hac parte uersatus. Strigiles & instrumenta destrin gēdi ac detergendi, seruos significant. Quare si quis ex his aliquod p somniū perdiderit, mancipium perdet ministerio cōmodum. Priuatis autem strigiles damnum præsagiūt, propterea quod sudorem deradūt, & corpori nihil apponunt. Aliquando etiā amicam insinuauerunt. Idem enim amica corpori admota facit. Lecythus autem in quo oleum, & xystrophylax in quo strigilis seruatur, alijs uxorem domum seruātem, aut fidelē, aut etiam famulā significat, alijs uero etiam famulū frugi & cōmodum.

De cibo & potu. Cap. LXVII

D E cibo et potu tractaturi, necessariò distinguimus claræ doctrinæ gratia, ut ne arida cum humidis & liquidis cōfundamus, sed & liquidorū simulq; aridorum qualitatem seorsim singulorū explicabimus, & primum de liquido alimento dicemus.

De potu. Cap. LXVIII

A Quam bibere frigidā omnibus bonum est, aqua uero calida morbos & impeditas actiones significat,

 his qui

his qui in cõſuetudine habent aquam po-tare. Nõ enim ſecundũ naturam habet ca-lida aqua. Vinum bibere modicũ, non in magnis poculis, & non inebriari, bonum eſt. Videtur autem mihi oportune uſurpa ri poſſe illud Xenophontis Socratici.

Vinum triſticias, uelut Mandragoras dolores ſopit, beneuolentias autem, uelut oleum flammam excitat. Atq; ea gratia additũ eſt, modicũ bibere ſibi uideri, quan doquidẽ multũ & ĩmoderate bibere, mul-torum malorũ cauſſa eſt omnib. ex æquo. Hic uero recte q̃s Theognid illud dixerit.
Vinũ potatũ multũ, malũ: at hauriat ipſũ
Si q̃s prudẽter, nõ malũ, at hĩc bonũ erit.
Ego uero non ſolum multum uinum bibe re, malum eſſe dico, ſed etiam inter multos potores uerſari. Sequitur enim ſemper ad ebrietatem contumelia, ex qua ſeditio bel-li mater generatur. Vinum mulſum & me limelum & hydromelum, & uinum Myr-tites, omne q; aliud præparatum uinum bi bere diuitibus quidẽ bonũ eſt, ob delicias. Pauperibus uero malũ. Non enim prius appetunt huiuſmodi potiones, q̃ à morbo cogãtur. Acetũ bibere ſibi uideri, ſeditio-nem ad-

nē aduersus domesticos significat, & hoc ob corporis contractionem. Garum bibere phthisim significat. Est enim garum nihil aliud quàm putredo. Oleum bibere, uenenum quoddam aut morbum significat. Semper autem bonum est sitientem bibere. Verum non reperire quod quis bibat, & ad fluuium, aut fontem, aut puteum uenire, & non inuenire aquam, nihil pro uoto & cupiditate efficere significat: sitire enim nihil aliud est, quàm concupiscere, bibere autem, quietem & sedationem cōcupiscentiæ habet, quod est nācisci. Quin & hoc considerare oportet, quod ex poculis aurea, & argentea & testacea, omnibus bona sunt, & multæ securitatis significatiua existunt. partim ut ex materia solida, partim ut ex familiari & consueta. Insuper & cornea, tū propter antiquitatē, tum quod infracta sint, bona sunt. Vitrea uero mala, propter materiam existunt, quandoq; uero & pericula annunciāt, propterea quod facile franguntur, & occulta reuelant, propter perspicuitatem. Est autem & alia quędam ratio nō male etiā ipsa habens. Quod uidelicet pocula significēt eos quos labijs

admouemus: quum itaq; franguntur, aliquem ex his moriturum esse indicāt, si uero quis solitarius sit, illi ipsi mortem præsagiunt. At uero hoc ego ipse in nauigantib. obseruaui, ꝙ uidere poculum frangi, naufragium significat. Atq; hæc quidē igitur uetus est discriminatio, nūc uero sæpe eueniens, etiam ad nos eiusmodi somniū peruenit. Sunt quædam pocula angustioris, nō ita dudum ab hominibus inuenta, hæc si frāgantur, omnis tribulationis & angustiæ solutionem pollicentur.

De oleribus. Cap. LXIX

Consequenter de alimēto sicco uerba facturi, initium ab oleribus sumemus. Quæcunq; olent à comestione, occulta reuelant, & aduersus cohabitantes odium operantur. uelut est raphanus, seris, porri sectiui. Quę uero deraduntur, & cruda comeduntur, damnum significant, propter superfluitatum reiectionē. Lactucæ autem & si quod aliud simile est olus, uelut etiam ea species quæ picris appellatur, tum propter spinositatē, tum ob acumen, dolores significāt, & rerum agendarum difficultatē, propterea quod ægre

conco-

concoquuntur:sunt enim minimi hęc ipsa alimenti. Betæ, malua, rumices, oxylapathū, atriplex, solis obæratis bona sunt, propterea quod uentrem turbant, & insidentia ipsi stercora subducāt. proprie em̄ uenter & intestina creditorib. similia existunt. Capitata aūt olera & pastinaca, et quęcunque probe nutriunt, cōmoditatum significatiua sunt, solis uero his qui de terra litigant cōtraria sunt. radicitus enim euelluntur. Brassicæ nullius utilitatis existunt. Maxime autē cauponibus, & uinitoribus, & omnib. dionysiacis artificibus, malæ sunt: quoniam uitis soli brassicæ non circunplicatur. Ex albis appellatis oleribus, rapum & napi, et cucurbita, uanas spes significāt. Sunt em̄ hæc omnia magnæ molis, & nullum alimentum sufficiūt. Aegrotis autem & uiatoribus concisiones & dissectiones per ferrum imminere significant, propterea quod talia cōcidantur. Cucumeres autem etiam circūcisi ægrotis boni sunt, propter humiditatum excretionem. Pepones ad amicitias quidem & concordias boni sunt. Pepon enim dilectū & amabile poetæ uocant. Verum ad alias actiones ineffi

caces existunt. Nam & exolutum pepon appellatur. Cepas & allia edere malū est, habere autem bonum. Solis uero ægrotis cepæ diuersos euētus habēt. Tametsi Alexander Myndius, ualidis quęstionibus de ipsis motis, finem minime attigit. Verum ego sic sentio. Si quis multas cepas edere sibi uideatur, & forte ægrotet, cōualescet. Si uero paucas, morietur. Qui enim moriuntur parum lachrymantur. Qui uero lugent, multum itemq; diu.

De leguminibus. Cap. LXX

Legumina omnia mala sunt, præter pisum, propter nomen, est em̄ persuasionis quæ peitho gręcis appellatur, significatiuū, nauium præsertim gubernatoribus & rhetoribus: illis enim gubernacula, his iudices obedient. Faba fresa & ipsa integra faba, seditionem significant, illa ꝓpterea quod fracta sit, hęc quod flatum absurdū gignit. Nec solum ea gratia, sed quod etiā ab omni festiuitate ac sacrificio exclusa sit. Lenticula luctum præsagit, & ptisana laborem. propterea quod difficulter conteratur, & ægre concoquatur. Milium & panicum, & zea, pauperta

tes &

tes & egestates significant, Solisq; his qui ex turba rem & uictum sibi comparant bona sunt. Alica uero & Tragus quoniam probe nutriunt, ob id etiam lucrosi sunt, quandoquidem uero cum labore fiunt, labores excellentes significant, pauperi uero morbum. Sesamum & lini semen & sinapi, solis medicis bona sunt. Reliquis acres labores inducunt, & occulta reuelant.

De panibus. Cap. LXXI

Panes cõsuetos edere sibi uideri, bonum est. Conuenientes autem sunt pauperi quidem panes sordidi. Diuiti autem omnino puri. Quod si uice uersa uidere contingat, non modo non boni sunt, sed etiam mali. puri enim pauperibus morbũ, Sordidi opulentis desperationem significant, aut certe ea quæ nunc sperantur nõ perficiũt. Panes ordeacei omnibus boni sunt. Primũ enim cibum hunc hominibus à dijs datũ esse proditur. Farinæ aũt & polentæ eadem quæ panes significant, uerum minora & tardiora.

De Carnibus Cap. LXXII

Carnes quas quis edit & parat, bonę obseruatæ sunt, paucis exceptis.

Ouillæ enim omnibus absurdæ sunt, & lu ctū domesticū portendunt. Sunt em̄ oues nihil aliud ꝙ hoïes, ex his aūt uiuentibus carnes nō fiūt. Quin & bubulæ malę sunt, propterea quod ęgre cōteri possunt, et par uum quæstū, ob uilitatē significāt. Seruis uero tormēta, propter lorū & flagrū tauri/ nū. Eis uero qui in tēpestate uersant̄ bonæ obseruatæ sunt, Verū alijs lucri quidē pri/ uationē significāt, pericula aūt dissoluunt, propterea qd' animalia tēpestati apud græ cos cognomina & ęquiuoca, sublata & oc cisa sunt, quādo sanè alias nō comederent̄. Quibusdā uero propter ossa, paruū lucrū exhibēt. Optimæ omnib. sunt carnes por/ cinæ, atq; id uerisimiliter. Porcus enim ui- uus nullius utilitatis hominibus existit, ma ctatus uero magis alijs animalibus nutrit. Reliqua aïalia meliora sunt uiuētia q̄ ma/ ctata. Sed suillas carnes assatas edere, oïno bonū est. accedit aūt & celeritas utilitatib. propter ignē. Quæ uero simpliciter coctæ sunt, tardius easdem utilitates præsagiunt. Cōditæ aūt probe à cocis, cū molestia aut unà cū sumptibus utilitates ferūt. Nequaq̄ uero crudæ comestæ carnes bonæ sunt, p/

ditionem

ditionẽ em̃ cuiuſdã ex rebus noſtris ſignifi
cat. Nã noſtra natura crudas carnes ſupare
nõ poteſt. At uero maximũ & excellenter
bonum eſt, uelut ego obſeruaui, humanas
carnes edere, hoĩs non familiaris, neq; do/
meſtici. Nã q cuiuſdã domeſtici carnes e/
dit, eũ de quo edit defodiet, & ipſe nullius
magnæ rei gratia ijſdẽ ueſci ſuſtinet, uerisi
mileq; eſt eũ id præ magna inopia facere,
queadmodũ in bello & fame fieri ſolet, ut
ad tales cibos perueniamus. Inauſpicatiſſi
mũ aũt omniũ fuerit, proprij filij carnes e/
dere, cõpendiariũ em̃ interitũ præſagit. Ni
ſi ſane qs ſe de his filij partib. edere putet,
e qbus uictũ ac rẽ filius parat. uelut ſi cur/
ſoris, pedes, aut artificis manuarij, manus,
aut luctatoris, humeros comedat. Tũc em̃
filio quidẽ opulentiã, patri uero fructũ &
utilitatẽ ex filio ſomniũ prædicit. Si porrò
aliorũ hoĩm carnes edant, bonũ eſt. Quũ
em̃ mutuo iuuãt hoĩes, quodãmodo ſe iui/
cẽ comedũt. Pręſtat aũt ſemp uirorũ q̃ mu
lierũ carnẽ edere, et puerorũ q̃ ſeniorũ. At
uero auicularũ & anſerũ carnes edere, oĩb.
bonũ eſt. Afferũt aũt auiculæ utilitates ex
fœminis, aut litib. ꝑpterea ꝙ ex fœminis
ſunt

ſunt tranſmutatæ, aut quod blandæ ſint ali
tes. Anſerinæ uero à uiris petulantibus &
ſuperbis. Bonum eſt etiam omnis feræ car
nes edere, multam enim ex inimicorum
ſubſtantia & opibus utilitatem ſignificat.
Qualium autem inimicorum, oſtenderit
ipſa comeſi ſpecies ac forma, de quibus in
ſermone de uenatione mentionem faciam.
Bonum eſt & piſces edere, maxime aſſa-
tos, neq; minus alios legitime præparatos
omnes, exceptis paruis: hi enim multũ ſpi-
narum habentes, eſu ſuo nequaquam uti-
litates ſignificãt, uerum inimicitias aduer-
ſus familiariſſimos, & ſpes uanas. Cæterũ
particulatim de piſcibus in ſermone de pi-
ſcatura exacte explicabo.

De ſalſamentis, & ſalſis carnibus
Cap. LXXIII

S Alſamenta, et omnes carnes, itemq;
piſces ſalſi, in propoſitis quidẽ mo-
ras ac dilationes ſignificant. Sale
enim diutius hæ carnes adſeruantur. In a-
lijs uero tabem ac triſtitiã, ſæpe uero etiam
morbum ſignificant, propterea quod à ſa-
le tales colliquefactæ ſunt, & aliquo modo
conſumptæ.

De pla-

De placentis Cap. LXXIIII

P Lacentæ quibus caseus non est admixtus, bonæ sunt. Quæ uero caseum receperunt, dolum & insidias significant. hæc enim & ipse caseus portendit. Placentæ autem coptæ dictæ tum ex sesamo, tum ex tritico coactæ, sesamides & pyrami græcis appellatæ, omnibus bonæ sunt, maxime his qui litē habēt. Erat enim apud ueteres pyramos uictorialis. In reliquis placentis quæ in festiuitatibus ac sacrificijs confici solent, iudicationes ex ratione festorum facienda sunt. Cæterum de capparibus, & oliuis, & omnibus oleribus reposititijs, item de intritis quæ hypotrimmata græcis appellantur, deq; omnibus consimilibus, ultrò hic dicere præteriui, ut de quibus cōstet, quod bona nō existāt.

De fructibus Cap. LXXV

M Ala uerna dulcia & matura, & uidere et comedere bonum est. Multam enim uenerem & iucunditatem significant, his præsertim qui de uxore aut amica curiosi sunt. Hæc enim in ueneris tutela existunt. Acida autem mala seditiones & contētiones significant. Sunt enim Liti

dicata

dicata. Hyemalia uero cydonia appellata, tristitiam inducunt, ob adstringendi facultatem. Amygdalæ, & nuces, & auellanæ, tenues siue paruæ nuces græcis dictæ, & quæcunque confringuntur, turbationes ob strepitum significant, & tristitias, propterea quod ex natura amara existant. Noui aũt quendam pręminentis loci ac sumptuosi uestitus uirum in græcia, qui sibi uisus est per somnium ab aliquo nucem accipere, & ubi iam expergefactus esset, contigit ut nucem manu teneret, quam per somnium uiderat. huic euenerunt multa quidẽ alia mala, ad finem uero infamis ac ignominiosus factus est. uerum huic ob scelera & impietatẽ, huiusmodi somnium, uelut monstrum, in tam magnos euentus euasit. Ficus circa propriũ tempus bonæ sunt, & ex his albę nigris iucundiores. Verũ extra tempus oportunũ apparentes, calumnias & detractiones prędicũt. συκάζειν em̃ quasi dicas ficare, ueteres græci calumniari dicebant. Solis uero his qui sub dio operantur, albæ serenitatẽ, nigræ tempestatem & hymbrem significant. quandoquidem per has aliud nihil denunciatur animæ, quàm

qualis constitutio aeris sit futura. Vua aūt & extra tempus oportunum bona est, & tempore proprio cōspecta, Vt plurimum uero utilitates per mulieres, aut ex mulieribus significat, apertas quidē alba, occultas uero nigra. Mala punica uulnerū sunt significatiua, propter colorē, & tormentorum, propter spinas, & seruitutis & subiectionis, propter sermonē qui fertur Eleusine. Persica, & pręcocia, & cerasa, omniaq; similia, exceptis moris, temporaria uoluptates & deceptiones significant: Extra tempus oportunum, uanos labores. Mora autem eadem quæ mala punica portendunt, de fructu sanè loquor. Nam arbor progeniem eius qui somnium uidit significat. Vnde si florida existat, bonum quid futurum prædicit, si uero radicitus euertatur, progeniem eiusdem pessundat. Pira satiua bona sunt. horum enim fructus etiam reconditus & adseruatus, integer & nō putrescens permanet, & si etiā statim edatur, supra alimētum etiam uinosum quiddam habet. Scioq; ex ipsis aliquas gentes etiam potum præparare. Pyra syluestria & pirastra solis agricolis conferūt, alijs iniucūda

existunt

existunt. Porrò de pauonibus & gallis, in sermone de animalibus dicemus. Oportet autem exempla eorum de quibus dictum est, sic proposita habere, ut ex ipsis de eis quæ non sunt scripta coniecturam faciamus, ratione iuxta similitudinē translata.

De uasis ac reliqua supellectile

Cap. LXXXVI

Quandoquidem ad sermonem de cibo & alimēto, sequitur sermo de uasis domesticis ac reliqua supellectile, iustū arbitror & de his dicere. Habet aūt hoc modo. Pocula quidē quemadmodum antea dictum est, uitam significant. Patinę uero & paropsides ipsum uitæ actū ac ductum, qualis sanè focus est, significant. Accipere aūt eiusmodi oportet à sumptuositate, aut ab eo quod maiora facta sunt ex minoribus, aut minora ex maioribus, aut ex integris fracta, aut ex fractis integra. Ita ut permutationem in melius, bonam iudicemus, in peius uero, contrariam & malam. Eadem ratio & in alijs uasis seruetur. Candelabrum uxorem significat. Lucerna domus principem, & spiritum eius qui somniū uidit. Aut quod ea quæ intus sunt

inspiciat

inſpiciat,aut propter facilẽ extinctionem. Significat etiam amorem, propter ſplendorem. Tripes & focus uitam ſignificant, & totam conſtitutionẽ, & uxorem. Quicquid igitur patietur tripes & focus, ad illa damnum referendum eſt. Menſa autem à tripode nihil differt, ſicut neq; aliud quodcunq; uas, in quo quis cœnat. Puluinus & lectus, omniaq; ad cubile pertinentia, uxorem eius qui ſomnium uidit ſignificant, & totam uitam, Idem etiam grabatum & ſcabellum ſignificat. horum aũt pedes famulos deſignant. Clauiculorum uero externa pars proprie uxorem, Interna uirum ſignificat, pars ad caput liberos maſculos. pars ad pedes, fœmellas. Eodem modo cum clauiculis & parietes lectorum diſtinguãtur. Sextarij, ſeruos. Amphoræ, miniſtros, fulcra menſæ, Trapezophori græcis dicti, œconomos ac uillicos. Vaſa frumentaria, cuſtodes penus in domo ſignificant. Similiter etiã ipſum promptuarium. Ancones & cubiti ſiue angulorũ flexus, oĩaq; quæ applicãtur, ornatũ uitæ ſignificãt. Ciſtæ & turriculæ, & theſaurariæ, uxorem eius qui ſomniauit deſignant, propterea quod res

preciosissimæ eis concredãtur. Stragulorũ fasciculi & inuolucra, pellices aũt libertas significãt. At uero de aliis uasculis ac suppellectile longum esset dicere. Quare petimus ab his quibus libri hi obueniẽt, ut nõ citra experimentum legãt, & ex seipsis aliquid studiose affingere conentur.

De unguentis Cap. LXXVII

Vngentis illini, mulieribus omnibus bonum est, prçterquam adulteris. Viris uero pudefactionem portendit, exceptis his quibus consuetudo est ungento delibutis esse.

De saltatione, & pyrricha, & cantilenis Cap. LXXVIII

Saltare sibi uideri intus apud seipsum, domesticis solis præsentibus, nullo externo adsistente & spectante, omnibus ex æquo bonũ est. Sed & uxorem suã, & filios, & aliquẽ ex cognatis uidere saltantẽ, bonũ est. Lætitiã enim multã & rerũ abundantiã significat, Quũ nõ saltent prius homines, q̃ principi parti, uelut domino seuero ac crudeli, pensionem persoluerint. Tunc aũt saltant, & corpora expandunt. At uero ægrotanti homini, tum

uiro, tũ mulieri, malũ eſt. Propter multam enim motionẽ ſaltatiõis, deſipientiã & delirium ſignificat. Malũ eſt & ei qui ægrotũ aliquẽ habet. Eadẽ enim quæ anxius ſolet, & patitur & facit is qui ſaltat. Cæterũ peregrinis et alienis hominibus pręſentibus, multis ſiue paucis, ſaltare ſibi uideri, aut quendã ex proprijs ſaltantẽ uidere, nemini bonum eſt, neq; ſano, neq; ægroto. alteri enim quiſpiã intra domum morietur. alter in ſaltando magnopere turpiter ſe geret. Puerulũ aũt ſaltantẽ uidere, ſurdum ſimul ac mutũ puerulum fore ſignificat, quo uidelicet nutibus indicet quæ ſignificare uelit. In theatro ſibi uideri ſaltare, cõpoſitum ad hoc, & alio apparatu inſtructũ, probariq; ac laudari, pauperi quidẽ opulentiam ſignificat, ſed non uſq; ad ſenectã. Regias enim perſonas exprimit ac imitať, & multos miniſtros habet ſaltator, Verum poſt actũ et finitũ drama, ſolus relinquiť. Diuiti uero turbas quaſdã, aut lites plurimas pręđicit, propter uarias dramatũ ĩplicatiões. Mulieri aũt neq; diuiti neq; pauperi, bonũ hoc ſomniũ obſeruatũ eſt. Magnas enim & famoſas turpitudines cõmittent. Quo-

modocunq; autẽ saltauerit seruus, & quocunq; loco, multas plagas accipiet, & nauigans aut naufragium faciet, aut etiã solus elapsus natabit, atq; ille quidẽ uapulans, hic uero natans, toto corpore mouebitur. Atqui uiro captiuo bonum est saltare, liberabitur enim propter motus facilitatem & corporis laxitatẽ. Si uero quis in alto aliquo loco saltet, in timorẽ & terriculamenta incidet. Quod si is malefactor sit, crucifigetur, propter altitudinẽ, & manuũ extensionẽ. Pyrrhicha saltatio eadẽ quæ saltatio aliâs significat. Trocho ludere, aut gladijs circumuolui, aut in caput deuolui, manibus ac pedibus adductis his qui hæc in cõsuetudine habent non malum est. Reliquis ad extremum periculum progressum præsagit. Idem adhuc magis hos ludos exercentẽ uidere denunciat. Mimologi qui hominum sermones ac mores ridicule exprimere conantur, omnesq; qui risum hominũ captant, deceptiones & insidias significãt. Verum idẽ facere, risum cõcitare, homines ridicule imitari, personam agere, decipere aliquos significat. Cantilenas sibi uideri canere, atq; id bene & cõcinne

ne,tum cantoribus,tũ musicis,omnibusq́ alijs bonũ est. Verũ male & nõ consonanter canere,improsperi rerũ ac actionũ successus ac paupertatis signũ est. Quãdo uero cantilenas ipsas quis memoria tenuerit, ab ipsis cantilenis iudicationẽ facere oportet. Canere in uia bonũ est,præsertim si qs iugũ sequatur. Verũ in balneo canere,bonum non est. Illud enim decenter & hilariter uitã transacturũ esse significat. Hoc uero,nõ clara uoce usurũ esse:multi uero etiã in uincula ex hoc somnio dãnati sunt. At uero in foro aut plateis cãtiones modulari, diuitibus quidẽ turpitudinẽ & derisiones præsagit.Pauperi uero insaniam.

De coronis omnis generis. Ca.LXXIX

Corona cinctũ esse ex floribus facta, in uniuersum quidẽ et summatim si tẽpestiui sunt flores,bonũ est. Si intẽpestiui,malũ.Quãdo uero maioris claritatis gratia necessariũ est de singulis dicere,hinc initiũ sumam.Coronæ ex narcisso factæ,omnibus malæ sunt, etiã si tẽpestiue uideãtur, atq́ hoc maxime propter historiã, quæ de Narcisso fertur, præsertim his qui ex aqua, aut per aquã uictum sibi pa-

rant,& nauigaturis. Quæ uero ex uiolis factæ sunt,iuxta oportunũ tẽpus bonę sunt, præter tẽpus uero malę.Et ex his sane quæ albis uiolis constãt, manifestas & insignes incõmoditates significãt, quæ ex croceis, minus insignes, quæ ex purpureis, etiam mortẽ portẽdunt. Habet enim purpureus color consensum quendã ad mortẽ. Coronæ ex rosis iuxta tẽpus oportunum,omnibus bonæ sunt:exceptis ægrotis,et his qui latere conantur.Illos enim occidunt, propterea quod facile marcescunt. hos uero manifestant,propter odorẽ. Vbi uero etiã hyeme rosis uti datur, ibi semper ut de bonis iudicare oportet.Quæ ex Amarãto factæ sunt,omnibus bonæ existunt,& maxime lites agentibus, quoniã immarcescibilem penitus propter nomen suum, colorẽ seruant. Aegrotantibus aũt hæ ipsæ malæ sunt.Nam aut tẽplis aut dijs dicatæ suspenduntur,hominibus uero raro. Coronæ ex lilijs cõcinnatæ,res in spes differũt ac prolatant. Ex Sisymbrio autẽ & Amaraco,& rumice,& Phrygio,et Helenio,et Fremio; & Samsucho, coronas circundatas habere,omnibus malum est. Vt plurimũ enim

morbum

morbum significant. At uero Maluæ flos, itemq; rhododaphnes, hortulanis & agri- colis solis bonus est. Reliqs labores & pe- regrinationes significat. Eadē significatio & thymi, & epithymi, & meliloti est, exce- ptis medicis, quibus bona existūt. Apij co rona ægrotos occidit, & ferè eos qui aqua inter cutē laborāt, propter frigiditatem & humiditatē, & quod certamini sepulchra- li hæc corona dicata sit. Athletis aūt bona est, reliquis absurda. Palmæ & oleæ coro- næ, mulierū liberarum nuptias conciliant, propter nexū. liberos etiā præsagiunt diu- turnos & longæuos, propter perpetuā flo riditatē, & filium quidē palma, filiā uero olea. Conferunt etiā principatū appetēti- bus et athletis, & pauperibus, hos em̄ opu lentos, illos uero confidētes & intrepidos faciunt. Seruos etiā liberāt, propriæ enim liberorū sunt coronæ, & præsertim quum à certamine ipsas accepisse sibi uident. Oc culta aūt reuelāt, propter coronarū celebri tatē. Eadē significatio coronę quernę exi stit, itēq; laureæ. Myrtea uero eadē quæ o- leacea significat. Verū agricolis magis cō- modat, propter cererē: & mulieribus, pro-

pter Venerem. Est aũt cõmunis utriq; deę hæc planta. Coronæ cereæ omnibus malæ sunt, maxime uero ægris. Quoniam & mortem poetæ κῆρα uocant. Quæ uero ex lanis factę sunt, propter uarietatẽ, uenena ac uincula significant. Ex sale autẽ aut sulphure aggrauationem ex aliquibus super eminentibus significant. Sunt enim natura graues, & nihil iucundi habentes. Coronam auream habere sibi uideri, malum est seruo, nisi etiam simul ea quæ ad coronam pertinent habeat, purpuram dico & comitatum. Malum est & pauperi, propterea quod est præter dignitatem. Proinde ille quidem torquebitur, uerisimile est autem & hunc tormenta subiturum esse. Aegrotãti uero compendiariam mortem pręsagit. Pallidum enim est aurũ, & graue, & frigidum, & propterea morti simile existit. Reuelat etiã occulta, penitus enim cõspicuũ esse oportet eum qui coronã aureã gestat. Cæterũ opulẽtis, & tribunis plebis, & his qui principatũ assequi meditantur, hanc coronã cõmodam esse obseruaui per somnium oblatam. Corona uitis & hederæ, solis Dionysiacis artificibus confert:

reliquis

reliquis uincula significat, propter pampi nos retortos, et hederę amplexus. aut morbum, eadē gratia. Malefactoribus aūt decollationem portendit, propterea quod eiusmodi ferro resecentur. Cepis coronatū esse uideri, ei qui somniū uidit prodest, uerum his qui circum ipsum sunt, obest.

De coitu & rebus uenereis. Cap. LXXX

In tractatu de coitu uenereo si qs optimam distinctionem facere uelit, primum sane de coitu secūdum naturam, & legem, & consuetudinem dixerit. Deinde de eo qui præter legem est. & tertio loco de eo qui est præter naturā. Et primum quidem de coitu secundum legem hoc modo res habet. Vxori suę misceri uolenti, & appetenti, & non repugnanti, omnibus ex æquo bonum est. Est enim uxor, aut ars eius qui somniū uidit, aut negociatio, ex qua uoluptates comparat, aut cui pręest & imperat, uelut etiam uxori. Significat igitur somnium utilitatem ex talibus, delectantur enim homines rebus uenereis. delectanturq; etiam utilitatibus. Si uero repugnet uxor, aut se non exhibeat,

contraria significat. Eadem ratio & amicæ est. At uero meretriculis in lupanari prostātibus misceri, paruam pudefactionem, & modicum sumptum significat. Nam & pudefiunt simulq; sumptus faciunt homines has accedentes. Verum ad omnem aggressionem commodæ sunt, etenim à quibusdam quæstuariæ dicuntur, & nihil negantes seipsas exhibent. Bonum autē fuerit ingredi lupanaria & exire. Quoniā exire non posse malum est. Noui ego quendam, qui uisus est sibi ingredi in lupanar, & egredi nō posse, & non ita post multos dies mortuus est, rationabiliter hoc ipsi eueniente. Cōmunis enim locus ille uocatur, ueluti etiam is qui mortuos suscipit. & sanè multorū seminum humanorū isthic contingit corruptio. Meritò igitur locus ille morti similis est, ipsæ tamen mulierculæ nihil cum loco cōmune habent. Ipsæ enim bona significant, locus autem non est bonus. Quare uagabundæ meretrices cōmodiores sunt, si per somnium uideantur. Bonæ sunt etiā in officinis desidentes, uendentesq; aliquid & mercimonia suscipientes, tum si uideantur, tum si misceantur. Si

uero

uero quis mulierem ignotam se inire exi/ ſtimet, ſi quidem formoſa fuerit & gratio/ ſa, ſupellectilēq; habuerit ueſtium precio/ ſarum & mollium, & moniliū aureorum, & ſeipſam exhibuerit, bonum eſt ei qui ſo mnium uidit, neq; paruum actionū euen/ tū promittit. Si uero anicula fuerit, aut tur pis, aut etiam deformis, & malis ueſtib. in- duta, in triſtitia uitam deget. Et ſi non exhi buerit ſeipſam, contraria prioribus ſignifi cat. Oportet enim opinari mulieres igno/ tas imagines eſſe actionum obuenientium ei qui ſomnium uidit. Qualis igitur fuerit mulier, & quomodo affecta, taliter etiam actio afficiet ipſum ſomniatorē. Seruę pro priæ & ſeruo proprio miſceri, bonum eſt. Sunt enim ſerui poſſeſſiones eius qui ſom niauit, quapropter ſignificāt ipſum ex pro prijs poſſeſſionibus uoluptatem perceptu rum eſſe, ut ueriſimile ſit ipſas ampliores & precioſiores euaſuras eſſe. Iniri à ſeruo bonum nō eſt, cōtemptū enim ſignificat, & damnum ab ipſo famulo. quæ ſignifica tio item fratris exiſtit, ſiue iunior ſit q ſub/ agitat, ſiue ſenior. Nec aliud iudiciū de ini mico ferendum eſt. Mulieri notæ & fami/

liari

liari misceri, si quidem amãter erga ipsam affectus fuerit, eamq; appetiuerit qui som niũ uidit, nihil prædicit, propter intentam concupiscentiã. Si uero mulierem nõ con-cupierit, bonum est ipsi, si mulier opulenta fuerit. Omnino enim aliquid commodi si bi ab ipsa comparabit, aut per ipsam mulie rem, quã uir uidit. Quę enim corpus suum alicui exhibet, meritò etiã ea quæ circum corp9 sunt exhibuerit. Sæpe uero huiusce-modi somnium oblatum, etiam in arcanis mulieris, eum q uidit iuuit. Exhibet enim se eiusmodi mulier hoc modo, ut etiam se-creta reuelet. Cæterũ maritatam & iuxta leges nuptam inire, non est bonũ, propter legem. Qualibus enim pœnis lex subijcit deprehẽsum in adulterio, ijsdem etiam so-mnium obijcit. Iniri autem à quopiam fa-miliari, mulieri quidem iucundum & uti-le est, quicunq; tandem initor ipse fuerit Verum uiro ab opulentiore & seniore ini ri, bonum est. Ab huiusmodi enim mos est accipere. A iuniore autẽ & inope iniri, ma lum est. huiusmodi enim mos est dare. Ea-dem significatio est etiã, si senior fuerit ini-tor, & mẽdicus. Masturbari si quis sibi ui-
deatur

deatur, seruum aut seruam inibit. propterea quod manus pudendo admotæ ministerio fungunt. Si uero non habeat seruos, damnum sustinebit, propterea quod inutiliter semen excernit. Noui quendam seruum qui sibi uisus est, heri sui uirilia tractare, & factus est filiorũ ipsius pædagogus & nutritor, habuit enim in manibus domini pudendum, propriorũ eius liberorum existens significatiuum. Et rursus noui qui sibi uisus est, uirilia sua ab hero tractari. & alligatus columnę, multas plagas accepit, atq; sic ab hero intentus, & ad tentiginem excitatus est.

De coitu præter legem. Cap. LXXXI

De coitu præter legem sic iudicare oportet. filium inire nõdum quinque annos natum, puero mortem præsagit, quemadmodũ sæpe obseruaui. Verisimile est autem hoc significare, propter pueri corruptionem, corruptionẽ autem interitum uocamus. Si uero quintum annum puer fuerit transgressus, & adhuc intra decimum cõsistat, ægrotabit quidem puer, qui uero somnium uidit, insipienter se in aliqua re gerens, damnũ perpetietur.

atq;

atq; ille quidem ob puerilem ætatē intem/
pestiue initus, ex dolore ægrotabit. hic ue/
ro ob insipiētiam damnum incurret. Non
est enim uiri sana mente præditi, non dico
filium, sed ne alium quidem tantillum pue
rulum inire. Si uero reluctetur filius, si qui
dem pauper fuerit pater, ad magistros mit
tens filium, mercedemq; ipsi suppeditans,
in ipsum excretiones et expensas faciet. Si
uero diues somnium hoc uiderit, multa fi/
lio largiens, et bona sua ipsi adscribēs, hoc
modo excretiones faciet. At uero si uir, p/
fectæ iam ætatis filio misceat̄, peregrinan/
ti quidem bonum est. conuentionem enim
& cōuersationem somnium significat, pro
pter ipsum coitus nomen. pręsenti uero &
simul degēti, malū. Necesse est enim ipsos
inuicem separari, propterea quod uirorū
inter se coitus ut plurimum ex auersione
fiunt. Iniri autem à filio per uim, damnum
per filium accessurū significat, ex quo da/
mno etiam filius plorabit. Si uero quis pa/
trem suū sibi uideatur inire, fugitiuus à pa/
tria sua erit, aut à patre in regionē aliquam
relegabitur. Aut enim ipse pater eum auer
sabitur, aut populus, q cum patre eandem
rationem

rationem habet. Filiola parua omnino, & nondum quinq; annos nata, item quæ intra decimum annum consistit, eadem quæ filius significat. Quum autem circa nubiles annos puella fuerit, in uiri domũ transibit, & qui somniũ uidit dotem ei dabit, atque sic in filiam substantiam suam disperget. Noui autem quendam qui ob hoc somnium uxore priuatus est, recte & pro ratione: reliqua em̃ ipsi filia erat, quæ per custodiam domus & uxoris & filię opera exhibuit ac subiuit. Si uero qs filiæ suæ iam uirum habenti se coire existimet, separata à uiro filia ad ipsum pueniet, quo cũ ipso sit & cõuersetur. Bonum est pauperi diuitem filiam habenti, ipsi commisceri. Multum enim emolumenti à filia capiens, uoluptate proinde fruetur ex ipsa. Sępe uero opulenti etiam citra uoluntatẽ filiabus aliquid dederunt, hoc somnio uiso. Et ægrotantes mortui sunt, filiabus hæredibus relictis. Porrò de sorore superuacaneum est dicere. Eadẽ enim quæ filia significat. Fratrem autem inire, tum iuniorẽ, tum seniorem, bonum est ei qui hoc somnium uidit. Supior em̃ fratre erit, ipsumq; contemnet.

Qui

Qui uero amicũ inierit, inimicus eius fiet, læsus prius ab ipso. Cæterum de matre, quod ad rem uenercam attinet, ratio uaria & in multas partes distracta, multamq; diuisionem admittens, multos somniorũ interpretes latuit & fefellit. Habet autẽ hoc modo. Ipsa mixtura p se non est sufficiens ad ea quæ per ipsam significantur demonstranda, sed & complexus, qui diuersæ corpori figuræ sunt, diuersos euentus faciũt. Primum igitur de ea quæ iuxta cõsuetam hoĩbus corporum figurã initur, simulq; uiuit, dicendũ est. quandoquidẽ etiã uiua non eadem quæ mortua significãt. Si quis igitur matrẽ suam, iuxta consuetam hominibus corporum figuram, quod etiam iuxta naturam quidam appellant, uiuentem ineat, si quidem pater adhuc fuerit sanus, inimicitia ipsi aduersus patrẽ orietur. propter zelotypiam, quæ etiam in alijs hominibus oboriri solet, & sanè magis ĩ his continget. Si uero ægrotus fuerit pater, morietur. præficietur enim matri filius simul & uir. Bonum est autem hoc somnium omni opifici manuario & operario. Nã matrem appellare mos est ipsam artem. Matri autem mi-

tem miſceri quid tandẽ aliud ſit, ꝗ non ua
care & nõ ocioſum eſſe, ſed ab arte rem pa
rare? Bonum eſt etiam omni tribuno ple-
bis, & rempublicam adminiſtranti. Signi-
ficat enim patriã mater. Quemadmodum
igitur is qui iuxta legẽ Veneris miſcetur,
toti coeuntis corpori imperat, ea quã init
obediente & uoluntarie ſe exhibente, ſic is
qui ſomnium uidit oĩbus urbis rebus ac
negocijs præficietur, & ſi inimicus fuerit
matri, in amicitiã redigetur, propter mix-
turam, nam hęc amicitia uocatur. Sępe ue
ro & ſegregatos habitatione, in idem redu
xit hoc ſomniũ, & cohabitare ac ſimul eſſe
fecit. quapropter etiam peregrinum ad do
mum reducit, ubi ſanè mater in patria ui-
xerit. Si uero non, ubicunq; mater ipſa ui-
tam degerit, eo profecturum ſomniantem
ſignificat. Et ſi quis pauper & inops rei fa-
miliaris, diuitẽ habuerit matrem, accipiet
ab ipſa quæcunq; uolet, aut non ita multo
poſt defunctæ hæres erit. atq; ſic ex matre
uoluptatẽ capiet. Multi uero etiã uice uer
ſa matres exceperũt ac nutriuerunt, ita ut
illæ ex ipſis uoluptatẽ ferrẽt. At uero ęgro
tantẽ erigit hoc ſomniũ, ſignificatq; ipſum
 ſecun-

secũdum naturam habiturum esse. Mater enim communis omnium est natura. Dici mus autem sanos, & nõ ægros, secundum naturam habere. Meminit eius & Apollo dorus Telmissensis, uir doctrina & elo/ quentia clarus. Cæterum nõ similis signifi catio cõtigerit in ęgris, si mortua fuerit ma ter. Nam statim omnino morietur qui so/ mnium uidit. Mortuę enim corpus resolu tum est in materiã, ex qua conflatum est et concretũ. & plurima eius pars terrea exi/ stens, in propriã materiam trãsmutatur, & sane ipsam terrã nihilominus matrem uo/ camus. Quare misceri matri mortuę, quid aliud ægro significet, q̃ terræ misceri? Bo/ num est aũt somniũ ei q de terra litigat, & terram emere uolenti, & agriculturã exer/ cere uolẽti, mortuæ matri misceri. Quanq̃ alij dicant ꝙ agricolæ non conferat. Nam tanq̃ in mortuam terrã conijciet semina, hoc est fructũ non feret. Verum mihi hoc nequaq̃ uerum esse uidetur, nisi quis utiq̃ ĩ coitu pœnitere aut tristari se putet. Quin & peregrinus apud exteros degens ad do mum reuertetur. & q de substantia & bo/ nis matris litigat, ex hoc somnio uincet. at/

que sic

que sic ille domũ reuersus, hic uero nõ ex corpore, sed ex rerum substãtia ipsius matris uoluptatẽ capiet. Si uero quis in patria sua uiuens hoc somniũ uiderit, patria exibit. Non enim licet in tãto crimine ad maternum focũ diutius manere, & si quidem tristetur in coitu, aut pœniteat, patria exulabit. Sin minus, ultro pegrinabitur. Matrem auersam inire, non est bonũ. Aut eñ ipsa mater auersabitur eum q somnium uidit, aut patria, aut ars, aut qualecunq; tandem propositũ habuerit. Malum est etiam rectæ adstare matri iuxta coitionem. penuria eñ cubilis & stragulorũ huiusmodi figura homines utuntur. quapropter tribulationes & angustias significat. Sed & i genua innixæ matri misceri, malum est. insuperq; indecorũ est etiam supinæ prostratæ misceri. Multã enim rerum difficultatẽ & penuriã significat, propter matris immobilitatẽ. Natiuitatẽ enim aut fortunã, aut dæmonem aliquẽ, eius qui somniũ uidit res dispẽsantẽ, & uniuersorũ caussam existentem, matrẽ esse putamus. At uero superne incũbentem & inequitantẽ matrem inire, aiunt aliqui mortẽ ei qui uidit portẽdere.

Terræ enim ſimilis eſt mater, quandoqui dem nutrix omniũ & generatrix terra exi ſtit. atq; hæc mater ſup mortuos, non ſup uiuos incũbere ſolet. Ego uero obſeruaui, ægrotos quidẽ ſemper ex hoc ſomnio de/ functos uita eſſe. Verũ ſanos in multa qe/ te, & ex animi ſentẽtia, reliquã uitam tran/ ſegiſſe, recte & rationabiliter hoc ſic eue/ niente. In alijs enim figuris & labor, & an/ helatio, circa marem ferè cõſiſtit. fœmina uero nullo labore defatigatˀ. In hac autẽ fi/ gura, labor circa fœminã eſt, mari uero ci/ tra negotiũ & extento cõtingit iucunditas & uoluptas. ſed & minores labores exhi/ bet hæc figura. propterea quod citra con/ cuſſiones fiat, & eos etiã qui prope ſunt la tet, ſi nõ in luce fiat. propterea quod pluri/ mum anhelationis aufert. Multis porrò et alijs figuris non expedit uti in matre, neq; enim iuſtũ eſt cõtumelia afficere matrem. Quod uero alias quidẽ omnes figuras ob contumeliã, & laſciuiam, & petulantiã ex ebrietate, reperint hoĩes, eam uero ſolam quæ iuxta cõſuetã hominibus corporum figurã fit, ex natura edocti ſint, ex alijs ani malibus manifeſtũ fit. Oĩa enim ipſorũ ge

nera

nera, cõsueta quadam utunt̃ figura, et eam nõ transmutãt, propterea quod rationem quæ secundũ naturam est sequant̃. Velut exempli gratia. Alia quidẽ pone coeũt, uelut camelus, & canes. Alia uero supne inscendunt, uelut equus, asinus, taurus, hircus, uerres, aries, ceruus, et reliqua quadrupedia. Alia ora prius cõserũt, uelut uiperę, & columbæ, & feles. Alia paulatim conueniunt, uelut passer. Alia inscẽdentia grauitate sua fœminas considere cogunt, uelut omne auiũ genus. Alia inuicẽ non coeũt; sed expressum à masculis semen fœminæ colligunt, uelut pisces. Eodẽ modo uerisimile est etiã homines propriam figurã naturalẽ, corpori uidelicet aptam et congruã habere, reliquas aũt excogitasse, contumelia, proteruitateq; ac libidine ꝑsuasos & inductos. Cęterũ quod omnium grauissimũ & absurdissimũ obseruaui, est fellari sibi uideri à matre. Nam & liberorũ interitũ, & possessionũ amissionem significat, & morbum magnum ipsi qui somniũ uidit. Noui etiam quendã qui ex hoc somnio pudẽdo priuatus est. Verisimile enim erat eum ea parte corporis plecti, qua peccabat. Si ue-

ro q̃s à propria uxore aut amica sibi uidea
tur fellari, inimicicia & nuptiarũ aut ami-
citię solutio ipsi cõtinget. Non enim hone
stum est cum eiusmodi, neq; mensa, neque
osculis cõmunicare, nisi sanè uterũ gestet
uxor: tunc enim perdet fœtum, propterea
quod præter naturã semina suscepit. Insu-
per uero si locupletior uiro fuerit, multum
æs alienũ uiri ꝑsoluet. Et si seruo cohabita
uerit, de suo pecunias cõferens, uirum libè
rabit. atq; sic continget uiri necessariũ, (sic
enim etiã ipsum pudendũ appellatur) hoc
est ipsam necessitatẽ puram & mundam
esse. Qui uero ab amico, aut cognato, aut
filio non amplius infante fellatus est, in ini
micitiã cum fellatore ueniet. Verũ à pue-
ro infante fellatus, infantẽ defodiet. Neq;
enĩ possibile est ut talem infantẽ amplius
osculetur. Qui uero à quopiã ignoto fella-
tus est, damnũ aliquod qualecũq; tandem
incurret, neq; enĩ exacte id dici potest, pro
pter inutilẽ seminis excretionem. Quod si
quis uideatur sibi aliquẽ alium fellare, atq;
is not⁹ sibi sit et familiaris, siue uir, siue mu
lier, inimicitiã cum ipso suscipiet, ꝓpterea
quod per ora cõmunionem amplius habe
re non

re nõ possunt. Si uero ignot⁹ fuerit quem qs fellat, omibus nocuū est, exceptis his q per ora quæstū faciūt, uelut sunt tibicines, & tubicines, & rhetores, & sophistæ, & si qui alij his similes existunt.

De coitu præter naturā. Cap. LXXXII

E coitu præter naturā hæc sanè dici possunt. Sibi ipsi misceri sibi uideri, diuiti quidem amissionem bonorum, & multam inopiā, & pestem præsagit, tanq̃ uidelicet non sit aliud corpus. pauperi aūt morbum magnū, aut tormenta superexcellētia portendit. Citra magnā enim torturam, nemo sibijpsi misceri potest. Si uero quis existimet se pudendū suū osculari, si quidē liberis careat, filij ipsi nascentur. Si autē apud exteros habuerit, reuersos uidebit, eosq́ osculabit. Multi aūt & uxores duxerunt ob hoc somnium, qui prius nō habuerunt. Si uero quis sese fellare putet, pauperi quidem, & seruo, & obærato cōducit, etenim ex sua ipsorū necessitate sese extricabunt. Malum est aūt filios habenti, & liberos generare meditanti, quos enim iam habet amittet, & nulli amplius generabuntur. Nam pudendum simile

mile est pueris,os uero sepulchro. Quae e-
nim acceperit os,ea corrumpit,& non ser-
uat.Insuper & uxore & amico spoliat hoc
somniũ. Qui enim sibijpsi rem uenereã
exhibere potest,itemq; fellationem,uxore
nõ habet opus. Reliquis grauem indigen-
tiam ac inopiam portendit, & pestem, aut
morbũ, ut ad pudenda alimenti gratia per
ueniãt, hoc est ad ea quae dare nõ possunt.
Aut ut corpore per morbum consumpto,
pre gracilitate queant os pudendo adhibe
re. Porrò si mulier mulierem inire sibi ui-
deatur, sua arcana initae communicabit.
Si uero non noscat initam, uana negocia
aggredietur. Si uero mulier à muliere inea
tur,separabitur à uiro,aut uidua reddetur.
& tamen arcana eius cum qua mixta fuit,
nihilo minus discet. Deo aut deae misce-
ri, aut à deo iniri, aegrotanti quidem mor-
tem praesagit. Tunc enim anima deorum
cõgressus ac mixturas uaticinatur, quum
prope iam adest tempus ut corpus relin-
quat, cui inhabitat. Reliquis uero si qui-
dem delectentur in coitu, à praestantiori-
bus utilitates significat. Si uero non de-
lectentur, timores & turbationes. Ve-
rum

rum Dianæ & Mineruæ, Vestæ'que ac Rheæ, Iunoni etiam atq; Hecatę, solis his misceri, non cõducit, etiam si quis inde uoluptatem capere sibi uideatur. Interitum enim non ita longe abesse somnianti somnium præsagit. Castæ enim sunt hæ deæ, & eos qui ipsas tentarunt, non bonas aggressiones tentasse deprehendimus. Lunæ misceri, naucleris & nauium gubernatoribus, mercatoribusq; & his qui cœlestium rerum speculationi intenti sunt, itemq; peregrinationis studiosis, & uagabundis hominibus ualde prodest. reliquis aquam inter cutem portendit, atq; illis quidem propter motum, & quod Theoremata ac speculationes absq; ipsa nõ cõsistunt, cõducit. hos uero humida existens corrũpit. Mortuo misceri & uiro, & fœminæ, excepta matre, & sorore, & uxore, & amica, Item à mortuo iniri, ualde absurdum est. Mortui enim in terram transmutati sunt. Inire igitur ipsos, nihil aliud est, quàm in terram impelli, & iniri ab ijsdẽ, nihil aliud est, quàm terrã in corpus suscipere, quæ ambo mortem significant. exceptis his qui in aliena regione sunt, & non ubi mortui sepulti exi

ſtunt, his enim reuerſionē in illam terram ſignificat. Sed & eos qui ex ſua terra abitionem moliuntur, retinet ſomnium hoc. Qualicunq; autem feræ ſeu beſtiæ mixtus eſſe ſibi quis uideatur, ſi quidem ipſe ineat, utilitates aliquas capiet à tali quopiã, qualis ſane fuerit fera. Demonſtrabimus autē ſingulatim has ipſas, in tractatu de uenatione, & de animalibus. Si uero ipſe ineatur, uiolenta & grauia negotia ſuſtinebit. Multi autē & in huiuſmodi mortui ſunt. Et de coitu quidem hactenus.

De ſomno & dormitione

Cap. LXXXIII

Ipſum quidem dormire ſibi uideri, actiones impedit. Et parare ut dormias, etiã ipſum actionibus obſtat, & omnibus malum eſt, exceptis his qui timent, & tormēta expectãt. Ab omni enim cura & timore liberat ſomnus. At uero exurgere à ſomno, actiones & operas prædicit. Solis uero timentibus malũ eſt. In tēplo dormire ſibi uideri, ægrotanti quidem ſanitatē, ſano uero morbũ aut magnas curas præſagit. Ille enim quietē à morbo habebit, propterea quod dormiētes non ca-

pessunt labores. hic uero ad deorũ cultum perueniet, ut eos roget pro impetranda sa-natione. In monumentis aũt & sepulchris & in uia dormire, ægrotantibus quidem mortem prędicit. Sanis uero actionum im-pedimentum. Ociosæ enim sunt eiusmodi conuersationes ac regiones.

De uale & salue. Cap. LXXXIIII

V Ale et salue, neq; dicere, neq; audire bonum est. Non enim accedentes se, neq; aliquid facere parantes ho-mines talia dicunt, sed inuicem disceden-tes, & ad somnum se conuertentes. Qua-propter etiam nuptias & societates di-rimunt, & ægrotantes occidunt. Primus quidem igitur liber huius tractatiõis Cas-si Maxime, pertinentẽ ad se & debitum ser monem sufficiẽter, & ut neq; necessarium quid desit, neque eorundem quid super-fluat, accepit. In secundo autem libro eum quem in principio huius libri pro-misimus, sermonem exe-quemur.

Quæ in ſecundo libro Artemidori de ſomniorum interpretatione contineantur.

De auibus

De dijs

ARTEMIDORI DALDIANI de somniorum interpretatione liber secundus, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Præfatio

IN primo libro Cassi Maxime, de artis documentis, & de doctrina quomodo somnia iudicare oportet, & de his de quibus in utroque libro à me scribetur, et de omnibus circa hominem cõmunibus, & in usu existẽtibus, sermonem feci, semper hoc obseruans, ut nisi magna urgente necessitate, ueteres nõ contingerem, nihil relinquens eorum quæ ad rem spectare ui

dentur, nisi si quid ueteres nos anticipãtes erudite exposuerunt, de quo me uerba facere non erat necesse, ut ne cõtradicere aggrediẽs, mentiri cogerer, aut eadẽ dicens, laborem ueterũ ab accessu in medium excluderem. Verum in hoc libro promissam diuisionem ex debito persoluam. Peto aũt à te ut rerum consequentiam, etiam ad iudicationum certitudinem, in qua magnopere mihi placeo, recte habere ac sequi iudices, & ut ipsam dictionem cum tua eloquentia nõ conferas, sed quantum noctis tẽpore lucerna solis usum exhibet, his qui eo opus habent, tantam putes me habere facultatẽ, ad ea quæ intelligo & mente cõcœpi prodenda. Cæterum tempus iam uocat, ut ad iudicationem conuertar.

De uigilia Cap. I

DE eo quod quis sibi uideatur ex somno excitari, in sermone de somno prædiximus. Verum uigilare sibi uideri aliquem noctu reclinatũ in cubili, curas quasdam superexcellentes opulentis præsagit. Pauperibus uero, & his qui aliquibus insidias struunt, bonũ est. Illi enim uacationem non habebunt. Hi uero cum multa

multa prouidentia struentes insidias, à pro posito scopo non aberrabunt. Huic simile est somnium, quũ quis se noctu acute cernere oculis putat, & in nocte ac tenebris, luminis repentinum splendorem uidere.

De progressu & salutationibus
Cap. II

PRogredi mane facile, & neque prohiberi, neque includi, ab aliquo eorum qui intus sunt, bonum est. Iuxta uoluntatem enim & ex animi sentẽtia actiones processuras significat. At uero progredi non posse, & domus propriæ aut cuiuscunque in qua quis se esse putat, exitus non reperire, Detentiones quidem peregrinari uolentibus, Impedimenta autem agere quid destinãtibus, longum uero morbum ægrotanti, & ei qui diu ęgrotauit, mortem præsagit. Salutare autẽ familiares & compellare, & osculari, bonum est. Iucundos enim sermones tũ dictur ũ, tum auditurũ esse significat. Verum nõ familiares, alias autem notos alloqui, minus bonum est. Hostes uero & inimicos cõpellare & osculari sibi uideri, inimicitiæ solutionem facit. Mortuos osculari, ægrotanti quidem inte-

 ritum

ritum præsagit. sano aũt sermonibus serijs in præsens uti interdicit. propterea quod mortuo ori labra coniunxit. Eos uero qui in uita amicissimi & iucũdissimi nobis fuerunt, mortuos osculari, nõ impedit neque sermonibus uti, neq; aliud quid facere.

De uestitu & mundo omnis generis uirili ac muliebri Cap. III

De uestitu, & ornatu omnigeno uerba facturus, primum de uirili supellectile, tum uernaculo, tum peregrino, opinor tractare oportere. Vestitus cõsuetus, omnibus bonus est, & qui iuxta anni tempus cõmodus existit. Aestatis enim tempore lintea, & uestimenta detrita gestare sibi uideri, bonũ utiq; fuerit, & sanitatis signum. hyeme uero lanea, eaq; noua. Soli uero litem habenti, & ex seruitute manumitti cupiẽti, nouæ uestes malę sunt, etiam si hyeme uideantur, propterea quod operosum sit ipsas deterere, & plurimum reluctentur. Alba uestimenta solis sacrificis cõferũt, & seruis gręcorũ, reliquis turbatiões significant. propterea quod hi qui in turba uersantur albo uestitu utantur. Opificibus aũt manuarijs cessationem & otium portendunt

tendunt, & quanto preciosiora fuerint ue-stimenta, tanto plus ocij prædicunt. Neq; enim operas obeuntes homines, & maxime qui mechanicas artes exercẽt, albis uestibus utuntur. Seruis aũt Rhomanorum solis his qui recte agunt conferũt, reliquis mala sunt. Manifestos enim faciunt male facientes, & propterea quod eundem cum dominis ut plurimum uestitum habẽt, ob hoc somnium liberi nõ fiunt, quemadmodum serui græcorum. Viro ægrotanti alba uestimenta habere, mortẽ prædicit. propterea quod mortui in albis efferantur. Niger uestitus salutẽ prænunciat. Non enim mortui, sed mortuos lugentes eiusmodi utuntur. Noui autem ego multos & pauperes, & seruos, & uinctos ægrotantes, qui etiam quũ uiderentur sibi nigra habere uestimẽta, mortui sunt. Verisimile enim erat hos non in albis propter inopiam efferendos esse. Est aũt alias niger uestitus omnibus malus, exceptis his qui clãcularia operantur. Variam autem habere uestem aut purpuream, Halurgidem græcis appellatam, sacrificis quidẽ & Thymelicis, histrionibusq; & scenicis, & dionysiacis artifici-

bus confert. Alijs turbationes & pericula sola inducit, & occulta reuelat, Aegrotos uero ab acribus humoribus & multa bile infestari significat. Purpurea uestis, seruis bona est, & diuitibus. Illis enim propterea quod aliàs ius gestādi non habent, libertatem & manu missionē significat. his uero propterea quod aliàs imperiū & iubēdi potestatē non habēt, et quod dignitati purpura coueniens existat, honorē & celebritatē presagit. Aegrotantē aūt occidit, & pauperi damnosum est somniū. Multis etiā uincula annunciauit. Oportet enim eum qui purpurā gerit, omnino diadema aut coronam habere, & multos comites ac custodes. Verū Dionysiacis artificibus eadem quę Halurgis significat. Coccina et omnis uestis eiusmodi, aut purpurei tinctus, alijs quidē uulnera, alijs uero febrē inducit. Fœminea uestis solis his qui uxores nō habēt cōducit, & his qui in orchestrā cōscendūt. Illi enim uxores ducēt adeo ex animi sententia, ut ijsdē utantur ornatibus. hi uero ex cōsuetudine agendi personas, magnos quæstus ac lucrū faciēt. Reliquos aut uxoribus spoliat, aut morbo magno obijcit,

propter

propter molliciē & debilitatē eorū qui ta-
lia gestant. Et tamen in festiuitatibus & cō
uentibus, neq; uaria, neq; muliebris uestis
quenq; lædit. Barbaricā uestem habere eo
quo Barbari solent modo præparatam, ei
quidē qui ad eos abire constituit, qui tali
uestitu utūtur, bonas cōuersationes isthic
futuras significat. Sæpe uero & uitā isthic
finiturum & transacturū esse prænunciat.
Reliquis morbū aut actionū impedimen-
tum indicat. Eadē significat & uestis Rho
mana, toga uidelicet, quam nunc Tibenū
uocant, à Timeno Arcade, qui primus suā
chlamydē hoc modo circumdedit, quum
per sinū Ioniū nauigasset, & ab his qui ist-
hic habitant susceptus esset, à quo indige-
næ edocti eodem modo præparauerūt, &
uestitum Timeniū uocauerunt, cognomi-
nem Timeno inuentori. Verū posteriori-
bus tēporibus corrupto noīe Tibenus ap
pellatus est. Molli & sumptuosa ueste uti,
diuitibus & pauperibus bonū est. Illis em̄
præsentes deliciæ perseuerabunt, his uero
res luculentiores erūt. Seruis aūt & egenis
morbū prædicūt. Mutilæ & indecoræ ue-
stes, damnū & improsperū rerū agēdarum

ſucceſſum ſignificant. Chlamys quam ali-
qui Mandyan, alij Epheſtridẽ, alij Berion
uocant, tribulationem & anguſtias, & liti-
gãtibus damnationẽ ſignificat, propterea
quod corpus circũamplectatur. Idẽ etiam
penula, & ſi quod aliud ueſtimenti genus
his ſimile ſit, ſignificat. quare tales ueſtes
perdere melius eſt ꝙ habere. Verum nul-
lius alterius ueſtimenti perditio confert,
præterꝗ pauperibus, & ſeruis, & uinctis,
& obæratis, & omnibus in captiuitate de-
tentis. Deperdita enim hæc, malorum cor
pus occupantiũ perditionem ſignificant.
Alijs uero neq; nudari, neq; ueſtimẽta per
dere bonum eſt. Quicquid enim ad orna-
tũ alicuius ſpectat periturũ eſſe prædicit.
Mulieri aũt florida & uaria ueſtis condu-
cit, maxime meretrici & opulentæ Illa em̃
ob quæſtum, hæc ob delicias, floridis ueſti
bus utitur. Veſtimenta coloris natiui, om-
nibus bonũ ſignificant, maxime uerecun-
dis. Hic enim color manifeſtari non ſinit.
Præſtat aũt ſemper mũda & ſplendida ue
ſtimenta habere, itemq; probe lota, quàm
ſordida & illota, exceptis his qui ſordida
opificia exercent.

Videri

Videri sibi sua uestimenta lauare
Cap. IIII

u Ideri sibi sua ipsius uestimenta lauare, aut etiam alterius, incõmodi alicuius circa uitam depositionem significat. propterea quod etiam uestimenta sordes abijciunt. Occulta etiam deprœhendere ac condiscere facit. Lauare enim abusiue etiam redarguere ueteres dicebãt, uelut alicubi etiam Menander:
Si tu meæ uxori male inde dixeris,
Patrẽ tuũ, teq; & tuos ego lauero. hoc est, redarguam, unde etiam his qui deprœhendi ac redargui timẽt, terribile est uestimenta lota gestare ac uidere.

De mundo externo Cap. V

a Nuli extra ferrei, bonũ quidem, sed non citra laborem ipsa bona significant. Poeta enim πολύκμητον, hoc est multo labore factũ, ferrum uocat. Boni sunt etiã aurei qui lapillos habẽt, Nam qui lapillis carẽt, minime lucrosas aggressiones significãt, propterea quod calculos non habẽt. Calculũ enim uocamus tum lapillũ in anulo, tũ etiã pecuniarũ numerũ. Semper aũt meliores sunt anuli ex toto fa-

brefacti,nulla inanitate & cõpleti. Vacui enim cauiq; & qui diuinũ ac sacrũ quippiã intra se habent,dolos et insidias significãt, ob id quod in se cõtinẽt occultatũ. Vacui uero ac caui etiã maiores expectationes q̃ cõmoditates præsagiunt, propterea quod maiorẽ molem q̃ grauitatem habẽt. Anu- li Succinei & Eburnei, & quicunq; alij fie ri solent,solis mulieribus conferunt. Mo- nilia uero & catenulæ, & inaures, & lapi- des pretiosi, omnisq; ornatus muliebris circumcollaris, mulieribus bonus est. Nã & innuptis nuptias portendit, & liberos eis quæ liberis carent,& his quæ utraq; ha bent,possessionũ acquisitionem & opulẽ- tiam magnam. Quemadmodum enim ab illis ornantur mulieres, sic à uiris, & libe- ris,& diuitijs. Etenim à natura diuitias a- mant mulieres, uelut etiam ornatus sunt studiosæ. Insuper collo illa circundantur, uelut etiam uir ac liberi solent. At uero ui- ro dolos,& insidias, & pecuniarum impli cationem significant,nõ ob materiam,sed ob figurã & structuram. Est enim aurũ nõ ut quidã prodiderũt, malũ ob materiã, sed omnino uice uersa bonũ, uelut sæpe obser

uaui

uauit:sed tamen nõ immodicũ,neq; multũ, neq; incõueniens propter figuram,quemadmodum uiris monilia, neq; supra dignitatem,uelut pauperibus coronę,& magna uasa,& multa numismata. Nam quum tale quid aliquis uiderit,nõ amplius ob materiam,sed ob structuræ & opificij qualitatem,aurum malum existit. Porrò si frãgantur aut perdant̃ aut dissoluantur ornamenta collaria, perditionẽ mulieri ut prius dixi significant. Viro autem ornamenta manualia,nõ solum perditionem eorum quibus rem familiarem potissimum concredidit,uxoris inquam & uillici,sed etiam ipsarum possessionũ ac rerum corruptionem portendunt,& quod his quibus iam aliqd credidit, de cætero non amplius sit concreditiurus. Non enim amplius tales anulis opus habent. Multis uero etiam oculorum cæcitatem somnium annunciauit. Habent enim consensum quendam oculi ad anulos,propter lapillos. At uero calciamẽta eadem quæ uestitus præsagiunt.

De pectinando & conplicatione capillorum. Cap. VI

P Ectinari & uiro & mulieri conducibile est, est enim tempus quoddam dura omnia dissoluēs ac corrigens. Complicare capillos solis mulieribus confert, & uiris qui hunc morem habent. Reliquis æris alieni implicationes, et debita multa prędicit. Aliquando etiã uincula & seditiones præsagit.

De usu speculi. Cap. VII

A D speculum stare, & suam imaginem similē uidere in speculo, bonum est & uiro et mulieri nuptias celebrare uolentibus, significat enim speculum uiro quidem uxorem, Mulieri uero maritum, quoniã facies ostendit, quemadmodum hi uicissim liberos alter alteri ostendunt. Bonũ est & tristitia affectis, tristitiæ enim expers res est speculo uti. Verum ęgrotos tollit. terreum est enim speculum ex qualicunq; materia fuerit factum. Alios autem in alienam regionē transfert, quo in alia terra suas facies cõtemplentur. Cæterũ dissimilem sibijpsi in speculo se uidere, spuriorũ aut alienorũ puerorum pa-

trem

trem aliquem uocandum esse præsagit. At uero turpiorem aut deformiorem uidere seipsum, non confert. Morbos enim & tristitias significat. Quemadmodũ etiam in aqua se contemplari, mortem ipsi qui somnium uidit prædicit, aut alicui familiarissimo ipsi.

De aere, & his quæ circa aerem fiunt.
Cap. VIII

Er purus & clarus omnibus bo-
a nus est, maxime aũt his qui perdita quærunt, & qui peregrinari uolunt. Omnia enim in puro aere conspicua fiunt. Verum aer caliginosus, aut tenebricosus, aut nebulosus, supra actionũ impedimentũ, etiam tristitias significat. In qualemcunq; aũt materiam transmutatus fuerit aer, bonus est his qui eãdem materiam tractant. Reliquis malus obseruatus est. Humilis factus aer, solis cœlestia contemplantib. et uatibus bonus est. Reliquorum uitam humilem reddit. Pluuia citra tempestatem ac multum uẽtum, omnibus bona est. exceptis his qui ad exteros homines dimittuntur, et his qui sub dio opificia suã exercent. His enim impedimẽto est. Minutæ plu-

tæ pluuiæ guttæ & pruinæ, agricolis qui/dem ualde bonæ sunt. reliquis paruũ quæstum predicũt. Hymbres & nimbi, & tempestates, omnibus turbationes & pericula ac dãna inducunt. Solis uero seruis, & egenis, & qui aliqua incõmoditate uexantur, alterationes ac liberationẽ à malis quæ pedibus subiacent prædicunt. Nam post magnas tempestates, statim serenitas sequitur. Nix & glacies si suo tempore uideantur, nihil significant. Meminit enim diurni frigoris etiam dormiente corpore anima ipsa. Verum si extra tempus uideantur, agricolis quidem conferunt, reliquis frigidas aggressiones et propositas actiones futuras significant, & iter facere prohibent. Grando turbationes & tristitias indicat, & occulta reuelat propter colorem. Tonitru citra fulgur, seruis turbationes & insidias, propter inexpectatum, fulgur uero citra tonitru, uanum timorẽ significat. Nam post fulgur rursus expectare tonitru, timorem indicat. Nihil enim aliud est quam minæ inanes. quando igitur nõ succedit tonitru, inutilem timorem facit. Sequitur aũt hanc tractationem etiam de igne sermo, de quo dupli/

duplicem iudicationẽ facere ex re eſt,par-
tim quidẽ ut de cœleſti & diuino, partim
uero ut terreſtri & uſuali. Primũ quidem
igitur de cœleſti hoc modo iudicatiões fa-
cere oportet. Ignem in cœlo uidere, ſplen-
didum,purum,& modicum,minas ex qui
buſdam præminẽtibus ſignificat. Multus
autem & hoſtium incurſum,et egeſtatem,
& famem præſagit. Vbicunq; uero fuerit
ignis,aut ubi ſurſum fertur,uelut à ſepten-
trione,aut meridie, aut occidẽte,aut orien
te,inde ſanè hoſtes ueniunt,aut iuxta illas
regiones ſterilitas erit. Verum peius om-
nino fuerit ignem deferri uidere. Idẽ ſigni
ficant etiam ex cœlo deſcendentes faces,
item ligna & arbores ardentes uidere,quę
omnia periculum circum caput eius q ſo-
mnium uidit conſtituunt. Quẽadmodum
enim cœlum,omnem mundum ſupercmi
net,ſic caput corpus. Fulmen citra tempe-
ſtatem propè allapſum, & nõ contingens
corpus, eum qui uidit extra locos eijcit, in
quibus degit. Neq; enim propinquum ful
men quiſquam ſuſtinere poteſt. Si uero an
te aliquẽ ceciderit,prorſum progredi pro-
hibet. At uero extremis partibus à fulmi-
ne per-

ne percuti, ualde quidem ueteres bifariam distinguunt, pauperibus quidem bonum esse pronunciãtes, diuitibus uero malum. atque hoc hac ratione. Similes etenim sunt pauperes locis uilibus & ignobilibus, in quos sterquilinia abijciuntur, aut aliud qd uitiosum. Diuites uero nemoribus deorũ aut hominum, aut ædibus templorum, aut templis deorum, aut saltibus, aut alij cuipiam loco luculento. Quemadmodũ igitur fulmen ignobiles locos nobiles facit, propter aras quæ in ipsis extruũtur, & ob sacrificia quæ in ipsis fiunt. & contra sumptuosos locos, desertos & inaccessos reddit. Nemo enim in ipsis deinceps conuersari ac degere expetit. Sic somnium pauperi quidem prodest, diuiti autem obest. Prę terea fulmẽ nihil aliud est quàm ignis, proprium autem ignis est omnem materiã corrumpere, habet autem pauper paupertatem, diues diuitias. proinde ille quidẽ paupertatem. hic uero diuitias corrũpet. quoniam aũt & fulmine ictus statim insignior redditur, similiter etiam pauper repẽte ditatus, & diues repente amissa rerũ substantia, insigniores fiunt. His igitur rationibus primi

primi perſuaſi ſunt. Verum poſteriores e-
tiam quædã de ſeruis dixerunt, & pronun
ciauerunt fulmine feriri ſeruis bonum eſ-
ſe, propterea quod fulmine icti neq; domi
nos amplius habent, neq; laborant. Splen
dida autẽ ueſtimenta eis circundantur, ue-
lut honore à Ioue affectis. Multa etiã Ale-
xander Myndius & Phœbus Antiochen
ſis, de eo quod quis fulmine icitur, ex pro-
pria experientia apposuerunt. uerũtamen
non omnia exacte potuerunt inuenire. Ha
bet autem res hoc modo. Seruos quidem
non magna autoritate prẹditos, liberos fa
cit. uerũ eos qui alicuius precij ſunt apud
dominos, aut multas poſſeſſiones habent,
priuat & fide, & autoritate, & poſſeſſioni-
bus. Ex liberis aũt pauperes quidem, non
uolentes latere infelicitatẽ & peccata ſua,
iuuat. eos uero q ea celant et latere uolunt,
redarguit & manifeſtat. Neq; enim occul-
te cadit fulmen, propterea quod cum ma-
gno tonitru, & multa tẽpeſtate deferatur.
Neq; etiam fulmine ictus latere poteſt. Di
uites autem qui aurum geſtaturi ſunt, pro
pter principatum aut ſacerdotium, nõ læ-
dit, ſed magis inſigniter principatũ aut ſa-
cerdo-

cerdotium administraturos esse præsagit. Simile est enim aurum igni, iuxta colorem sanè. uelut etiam Pindarus dixit.

Candentis aurum ignis modo.

reliquis bonorum substantia spoliat, propter superiorẽ rationem. nisi quid aliud impediat. Cæterum his qui uxore carent nuptias prædicit, tum pauperibus, tum diuitibus. Nihil enim à deo corpora calefacit, uelut ignis & mulier. At uero iam contracta matrimonia dissociat, & sodales, & fratres, & amicos, inimicos facit. fulmẽ enim nõ unit, sed etiam unita separat. Insuper & liberos habentem, liberis priuat, ita ut moriãtur, si doleat ad hoc ut fulmine sit ictus. aut aliàs discedant, si non doleat. Nam & arbores ubi fulmine ictæ sunt exarescunt, & germina perdunt. Quemadmodum autem arborũ filij sunt germina, sic uirorum germina sũt filij. Athletas porrò celebres fulmen facit, omesq; philologos, & in medium prodire uolentes. Cõfert etiam in litibus de fama & nomine, si quis sibi uideatur fulmine feriri. Nullus enim fulmine ictus infamis & ignominiosus existit. unde etiam uelut deus colitur. Qui uero de posſessionibus

ſeſſionibus omnis generis litigant, his da/ mnationem præſagit, excepta terra, & his quæ in terra exiſtunt. Etenim damnatos conſueto more fulmine ictos dicimus. Cæterum in litibus de terra, poſſidentes qui/ dem terram, & timentes expulſionem, per manſuros eſſe ſignificat. Non enim tranſ/ feruntur fulmine icti, ſed ubicunq; ab igne deprehenſi & tacti ſunt, iſthic ſepeliuntur. Qui uero alienæ terræ adhærent, eamq; ſi/ bi uendicare ſtudent; eos nõ peruenturos eſſe in ipſam prædicit, ſed ubicũq; fuerint, iſthic manſuros eſſe; hoc eſt extra. niſi ſanè quis nõ ſe putet fulmine ictum eſſe, ſed in terram, alicubi fulmen uiderit dilapſum. Nam huiuſmodi ſomniũ ſemper inhabi/ tantibus inacceſſam terram facit. Inſuper uero fulmen etiam apud exteros degentes ad domum reducit. & qui domi uiuũt, eos domi retinet. Verum meminiſſe oportet, eandem ſignificationem eſſe, ſi quis ſibi ui/ deatur fulmine ictus eſſe, & ſi quis ſe à ful/ mine exuſtũ eſſe putet, aut in caput uel pe/ ctus fulmẽ cecidiſſe. Quoniam quũ aliam quandam corporis partem fulmen com/ buſſerit, (modo non ſit totum corpus, ex

quo uerisimile est mortem fulmine icto se qui) tunc sanè minores euentus fiunt. atque sic iudicationes facere oportet, uelut partibus læsis, & non de toto corpore pronunciare, de quibus exacte & ut nihil desit, in sermone de corpore, in primo libro particulatim tractaui. Sed & eius meminisse cõuenit, Quod neque nauigantem, neque in cubili decumbentem, neque in terra supinum aut pronum à fulmine cõburi confert. Reliquũ est igitur solum bonũ esse, erectum stare, aut in throno, aut alio quopiam sedili sedentem, fulmine feriri. Noui aũt quendam qui per somnium existimauit, externum clauiculum lecti à fulmine tactũ esse ac consumptum, & sanè uxor ipsius mortua est.

De igne usuali. Cap. IX

IGnem usualem modicum, & purum, ac submissum uidere, bonũ esse dico. Multum uero & immodicum, malum est. Est igitur optimus ignis qui in foco clarus ac purus cõspicit̃. Multam enim opulentiam significat. Nam circa ciborum præparationem, non temere ignem in foco uidere datur. Idẽ extinctus, inopiam

inopiã portendit,& si quis in domo ægrotat, mortem ipsi prædicit. Bonum est & faces noctu ardẽtes habere sibi uideri, maxime iuuenibus. Vt plurimũ enim amores nõ iniucundos significat, & actiones prædicit, propterea quod possint pedib. subiecta uidere. Verum alium facem habẽtem uidere, malum est latere cupientibus. Lucerna ardens in domo splendida, bona est. acquisitionem enim & opulentiam omnibus significat, & innuptis nuptias, & ęgrotis sanitatẽ. Verum non splendida sed obscura, tristitiã significat. & ægrotos nõ longe post occidit, extincta aũt conseruat. Nã postea accendetur. Lucerna ærea, & bona firmiora, & mala fortiora præsagit. Testacea uero minus. Vtraq; aũt occulta reuelat. Lucerna in nauigio cõspecta ingentem tranquillitatem à uentis portendit.

De partibus domus ardentib. Cap. X

d Omus ardẽtes puro igne, & non collabẽtes, & corruptionem non sentiẽtes, pauperibus opulentiã, diuitibus principatus comparãt. Quæ uero ardent puro igni, & cõburuntur, et concidunt, & ab igne corrũpuntur, omnibus

malæ sunt, & talium interitũ hominum si- gnificant, quales fuerint domus, aut parie tes. Velut uerbi gratia. Thalamꝰ uxorem significat si extet, sin minus, dominum do- mus. Andrones uero ĩ quibus uiri uersan- tur, homines qui in domo sunt significant, tum cognatos, tum seruos. Gynæciũ uero seruas. Vestibulũ domus, dominos signi- ficat. promptuaria & apothecæ, possessio- nes & opes, aut etiam promos siue uilli- cos significãt. Atq; hæc quidẽ in totis do- mibus. Ex parietibus uero, is qui ianuã ha bet, dominũ designat. qui fenestrã, domi- nam. Vbi aũt non est fenestra, medius pa- ries, dñm. dexter, liberos. sinister uxorem. Quum uero domus multas habuerit fene stras, & fratribus & socijs mortem præsa- git, seniorib. quidẽ partes domus ad orien tem, iunioribus partes ad occidentem. par tes septentrionales similiter orienti, meri- dionales similiter occidẽti iudicãdæ sunt. Qui uero magnum ignem augẽt parietes, & splendidiores apparẽt, sumptuosiorem uitam in melius transferunt. Ianuæ arden tes, uxoris interitũ significant, & uitã eius qui somniũ uidit non in tuto positam esse.

ex his

Ex his aũt ea quæ feram ac uectem habet, liberã uxorem significat, quæ uero facile aperiri poteſt & admittit, uxorẽ. columnæ puro igne ardentes & non pereuntes, liberos significãt ſomniãtis ad meliorẽ et ſplẽdidiorem fortunã trãſgreſſuros eſſe. Si uero corrũpantur, filiorum interitũ portendunt. Etenim uelut Euripides alicubi ait:

Domus columnæ liberi ſunt maſculi.

Altæ domus partes, & ſupior ianuæ pars, & cancelli cõbuſti, filiorum interitũ, & bonorum perditionẽ pręſagiunt. Fundamenta uero dominorũ, murorũ ambitus ac ſepium munimenta, cognatorũ & amicorũ. Arbores ante ædes enatæ, dñorum. Quæ uero intra domũ ſunt, magnæ quidem ardentes ſimiliter dominorũ, & maſculæ ſanè uirorũ. fœminæ uero fœminarũ. paruæ aũt amicorũ & cognatorũ. Quæ uero penitus humiles ſunt, uelut buxi, & myrti, famulorũ. Si quis ſibi uideat ignem accendere, isq; cito ardeat, tum in foco, tũ in clibano, bonũ eſt & filiorum generationẽ promittit. Similis eſt eñ & focus & clibanus mulieri, propterea quod ſuſcipiãt ea quæ ad uitã cõmoda exiſtunt. Ignis aũt in ipſis,

prægnantē fore mulierem uaticinat̃, tunc enim etiā ipsa mulier calidior redditur. At uero immittere ignē his, deinde extinguere, sibiĳpsi damni caussam fore significat. Hæc quidem igitur ad ignis rationem con sequentia abunde dicta sunt.

De uenatione & canibus. Cap. XI

Onsequēter de uenatione & canibus agere, cōmodum mihi uidet̃. Lina & furcillæ, pedicæ, laquei, & totus plagarū ac indaginis ordo, et quę nubeculæ siue plagulæ appellant̃, omniaq; quæ ad uenationē hoīes cōparare solent, mala sunt, & solū his bona q fugitiuos persequunt̃, & q perditū aliqd quærunt. celerem enim horū inuentionē prædicunt. Reliquis impedimenta rerū necessariarū propter cōplicationes, & pīcula & insidias significant. In perniciē enim animaliū hoīes hæc præparāt. præstat aūt talia habere, q̃ alium habentē uidere, quanto etiā melius est lædere q̃ lædi. Canes uenatici ad uenationē exeūtes, oībus boni sunt, & actionū prænuncij. Verū reis & in ius uocatis, mali. A uenatione aūt redeuntes, intrepidi & ociosi obseruati sunt, hoc est pauorem eximunt

munt,& actiones impediũt. Sequitur porrò ad sermonẽ de uenatione,sermo de aĩalibus oĩbus terrestrib. bipedibusq; & apodibus ac quadrupedibus. Initiũ aũt à quadrupedib. faciã. Canes alij sunt q ad uenationẽ educanť, & ex his alij sunt uestigatores, alij feras pſequunť & capiunt. Alij ad possessionũ custodiã habenť, quos domus custodes & uinctos appellamus. Alij ad delicias,q Melitæi uocãť.Qui igiť ad uenationẽ aluntur, ea quę foris cõparanť bona significãt,itemq; actiones. Quare bonum est ipsos uidere uenãtes, & qd accipiẽtes, aut iã accepisse, & ad uenationẽ exituros. Actionũ enim significatiui sunt.Qui uero in urbẽ redeũt,actionũ impeditionẽ significant.Ab operis eñ cessant.Custodes domus canes,uxores et famulos,& quæsitas possessiones significãt. Quare ualentes & adulãtes bonã domus custodiã, tum circa uxorẽ, tum circa domesticos portendunt, & possessionũ multam securitatẽ.Aegrotantes ijdem,morbũ denunciãt,& damnũ rei pecuniariæ. Asperi uero aut latrãtes,iniurias ex huiusmodi pſonis præsagiunt,& dãna magna. Alieni canes blãdiẽtes qdẽ,

m 4 dolos

dolos & insidias ex malis uiris, aut mulieribus alienis significãt. mordẽtes uero aut latrantes, aduersitates & iniurias. et si albi fuerint, aptas. Sin nigri, clãcularias. Si uero rufi, nõ omnino aptas. Si uarij, grauiores aduersitates significãt. Similes sunt aũt nõ penitus generosis, neq; liberis, sed ualde uiolẽtis & impudentib. Tales eñ sunt canũ mores. Sępe uero et febres portenderunt, ꝑpter astrũ, siriũ uidelicet ipsum, q febris caussa existẽs, à qbusdã canis appellatur. Etenim uiolentũ est & blandũ aĩal, & febri simile. Porrò Melitæi, quæ iucũdissima ĩ uita sunt significãt, & qcqd inde uoluptatis emergit. Proĩde qcqd ꝑpessi fuerĩt, mœroris ac tristitię significationẽ habent.

De animalibus oĩs generis. Cap. XII

OVes uelut ueteres prodiderũt, albæ quidẽ bonæ sunt, nigræ uero malæ. Verũ ut ego obseruaui, oues hoĩbus similes sunt, propterea ꝙ obediunt pastori, & in eadẽ caula cohabitant. Suntq; progressus & profectus in melius, ex ipso noĩe quo grecis appellanť πρόβατα uidelicet, significatiuæ. Optimũ igiť est & multas proprias oues habere, & alienas ui

dere

dere ac pascere, maxime his qui turbę præesse uolũt, & q ad magistratus puenerunt, & sophistis, & doctorib. ac magistris, opã eñ significant. Insup aũt & aries ad domi num referendus est, & ad principem, et ad regem. κρίνειν enim imperare ueteres dice/bant, & gręci sanè arietem κριὸν appellant, & græcis dux aries existit. Bonũ est etiam super ipsos uehi sibi uideri, secure & per planos locos, præsertim philologis, & his qui ad diuitias parandas animum adiece/runt. Nam & uelox est animal, & Mercu/rij figuram referre creditur. Capræ neque albæ neq; nigræ bonæ sunt, sed omnes ma/læ. albæ quidẽ minus, nigræ aũt amplius, & maxime nauigãtibus. Nam & magnos fluctus caprarũ uocabulo, αἶγας uidelicet, græci appellare solẽt, & sanè poeta inquit:

λάβρος ἐπαιγίζων, hoc est, fortis capris/sans, id est, Fortis & undosus, de ue/hementi uento loquens. & pelagus maxi/me omnium horrendum Aegæum uoca/tur. Nuptias aũt, et amicitias, ac societates, neq; conciliant, neq; iam contractas cõser/uant. Non enim gregatim pascuntur, sed seorsim in rupibus ac præcipitijs pascen/

tes, & sibiipsis & pastori negotia exhibet. Vnde etiam poeta latos caprarum greges dixit, quum inquit. οἳ δ' ὥς τ' αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν, hoc est. Hi uero caprarum grex uelut amplus. Et rursus: αἰγιβότων αἰεὶ τ' ἀγαθὴν κουροτρόφον, hoc est, Capras pascentem, & natos pulchros generantem. At uero de equis in sermone de certaminibus prædictum est. Fuit quispiam somniorũ interpres, qui cuidam qui sibi uisus fuit desidere super ariete, & ex ipso ex anteriori parte cecidisse: erat aũt is procus, puellamq; desponsatã sibi habẽs, in illis ipsis diebus nuptias celebrare statuerat: hoc somnium sic exposuit. Nimirũ prædicere ipsi somnium, uxor tua scortabitur, & quod dici solet, cornua tibi faciet, atq; sic euenit. & sane ob somnij præsagiũ recusatis nuptijs, & tandem uix post multum tẽpus ab amicis persuasus, duxit quidem illã ipsam quæ antea ipsi erat desponsata, Verum præ somnij timore, uxorem cũstodiebat, & omnem diligentiam eius tutandæ gratia adhibebat: & illa quidem quum annum superuixisset, inculpata, uita decessit. Quum autem aliam rursus duxisset

xiſſet uxorē,& putaret ſomnij minas iam prætergreſſas eſſe, & impetū ſuum id perfeciſſe, in infortunium incidit. hæc enim ad ultimam ſcortationem progreſſa eſt. Aſini onus quoddam ferentes, & agitatori obedientes, ualentesq́; & uelociter ambulantes, boni ſunt & ad amicitiam, & ad ſocietatem. Ad hoc enim ut non ſumptuoſa ſit uxor, & ſodalis, ac amicus, etiam alacriter obedituros eſſe eoſdem ſignificant, itemq́; beneuolos futuros. Sed & ad alias actiones commodant, propter nomen ὄνοι, quo græcis appellantur. ὄνασθαι enim, id eſt utilitatem, ex prædictis ſignificāt, & uoluptatem ex iJſdem. Nam ſuauiſſimo dæmoni dicati ſunt Sileno. Boni ſunt etiā ad timores, propter hiſtoriam quæ de ipſis fertur, & fabulam apud omnes diuulgatam. Ad peregrinationes autem multam ſecuritatem prædicunt. Verum moras & tarditates operantur, ob ambulandi tarditatem. Muli ad omnia commodi ſunt, propterea quod ad operas commonefaciunt, & maxime ad agriculturam. Nanq́; bobus parte hac multum ſunt anteferendi.

Solis nuptijs reſiſtunt & filiorum generationi

tioni, ob id quod semine gignitiuo hoc animal careat. Vbi uero efferati fuerint asini aut muli, insidias ex subditis significant. Muli uero etiam morbum, quẽadmodum sæpe obseruaui. Boues operarij omnibus boni sunt, Gregarij uero turbationes & diuulgationes significant, propter nomen, quo græcis βόες appellantur, sed neq; periculum minus. Taurus autem non uulgarem aliquẽ significat, maxime si minetur, aut persequatur. Item minas ex præminentibus, si pauper sit qui somnium uidit aut seruus. Nauigantibus autem tempestatem significat, & si percusserit, naufragium, ex mali apice graue aliquid perpesso. Similis est enim malo nauis, & toti ipsius structuræ, ob coria & cornua, atq; hoc ego ualde sæpe obseruaui, & semper concorditer in omnibus euenit. Hæc quidem de mansuetis & familiaribus nobis animalibus. Restat autem ut & de feris dicamus. Leonem uidere mansuetum, & blandientem, & innocue accedentẽ, bonum est & utilitatem ferens, militi quidem à rege, Athletæ uero à bona corporis habitudine, plebeio ex principe, & seruo ex hero. His enim hoc
animal

animal simile est, ob potentiam & fortitu-
dinem. Quum autem minatur, aut aliquo
modo efferatur leo, timorē inducit, & mor
bum pręsagit. Similis est enim morbus ipsi
feræ, sed & minas ab huiusmodi uiris por-
tendit, aut pericula ex igne. Catulos leonis
& habere & uidere, ex æquo omnibus bo
num est. Vt plurimū uero & filij genera-
tionem prædicit. Leæna eadem quæ leo si-
gnificat, præterquam quod minores com
moditates blandiēs, & minora damna mi
nans ac mordens portendit, eaq; non ex
uiris sed fœminis oritura. Obseruaui autē
sæpe & uiros opulentos criminosos per
ipsam significari. Est enim cinæda. Parda-
lis & uirum & fœminam significat, male-
ficosq; & malis moribus præditos, pro-
pter uarietatem coloris. Sæpe uero & gen
tes externarum nationum, in quibus plu-
rimi plagis insigniuntur. Sed & morbum,
& aliquem alium timorem non uulgarem
significat, & periculum circa oculos. Vr-
sa mulierem significat, Aiunt enim ex Ca-
listone Arcadica transformatum esse ani
mal ipsum, qui de transformationibus fa-
bulati sunt. Significat et morbum, propter
feritatem

feritatem & motum, & peregrinationem, quoniã cognominis est sydéri quod semper mouet, & rursus propter illud ipsum, reditum præsagit. Etenim sydus hoc semper in eodem mouetur, & nõ occidit neq; mergitur. Elephas extra Italiam et Indiam per somnium uisus, periculũ & timorem significat, propter colorem, & ob magnitudinem. Horrendum enim est animal, & maxime non adsuetis. Verum in Italia dominum significat & regem, & uirum præminentem. Quare ubi portauerit intrepide, obediens ei qui in ipso uehitur, lucrum ab huiusmodi hominibus & beneficia prę sagit. Vbi uero lęserit, damnum ex ijsdem portendit. Sæpe aũt obseruaui, quod Elephas persequens & minans, morbũ prædicit, & si apprehenderit ac interfecerit, mortem somnianti significat. Si uero non præhenderit, tum demum seruandũ præsagit, ubi ad extremũ periculũ fuerit redactus. Aiunt enim Plutoni sacrũ hoc animal esse. At uero mulieri nequaquã bonus est Elephas, neq; uisus, neq; accedens, neq; portans. Noui autem quandam fœminam in Italia opulentam & non ægrotantem, quę sibi

ſibi uiſa erat ſuper Elephante uehi,& non ita diu poſt uita deceſſit. Onagri inimicitiam aduerſus aliquē beneuolum non ualde generoſum ſignificant Habent enim aliquam aſinorum ſignificationem. Meminiſſe porrò oportet, quod omnia ſylueſtria animalia in communi ad inimicos referuntur. Semper igitur melius eſt ſuperare ea, quàm ab ipſis ſuperari. Inimicis enim ſuperiorem fore ſignificat, ita ut & uita illis ſuperſis. Lupus annū ſignificat, atque hoc propter Lycabantem, id eſt anni tempus, qui ei cognominis apud græcos exiſtit, ue luti poetæ appellāt. Contingit autem hoc ex eo quod circa hæc animalia accidere cō perimus. Semper enim in ordine quodam ſe mutuo ſequentia flumen tranſmittunt. Quemadmodum anni horæ inuicem ſuccedentes annum perficiunt. Significat etiā inimicum quendam uiolentū, rapacemq́ ac maleficum, qui palàm aduerſum inſurgat. Vulpes eadē quæ lupus ſignificat, uerū in hoc differt, quod inimicos non palàm adorientes, ſed clandeſtine inſidiantes portendit. Vt plurimū uero mulieres inſidiantes ſignificat. Simia uirū maleficum & im-

& impostorem significat. Cynocephalus eadem quæ simia significat, apponit aũt euentui etiam morbum, ut plurimũ illum qui sacer appellatur. Est enim Lunæ dicatus. Produnt autẽ ueteres etiam morbum hunc lunę sacrum esse. Sphingas & lynces & cercopithecos, hoc est simias quæ caudas habent, & si quod aliud est huiuscemodi animal, ad eandem cum prædictis rationem referre oportet. Hyæna mulierem significat semiuirum, androgynon gręcis dictum aut ueneficam, aut uirum cinædum non beneuolũ. Syagros siue aper pluuiam & tempestatem uiolentã significat, his qui iter faciunt, aut nauigant, & litigantibus aduersariũ potentẽ simulq; uiolentum, ac perfidum, scelesta uoce sæpe utentem, agricolis aũt sterilitatẽ, propterea quod plãtas pessundet, & ducẽti uxorẽ, neq; benignã, neq; mansuetã coniugem copulat. Nihil uero miri est, si etiam syagros mulierem significat. Nam si inepte æmulatur mulier, certe reperietur & aper exemplum sui edens, uelut sæpe obseruaui. Quin & prouocatur hoc animal. Et merito uxorem significat, sic enim dicuntur quę ad libidinẽ

sunt

ſunt procliues. Sed & κάπριον, id eſt, apri-
nũ, infelix; Menander dixit. Ceruus in
naui quidem gubernacula ſignificat, & na
uis celeritatẽ, in uia uero promptitudinem
motus ad eundũ, & profectionẽ abſoluen
dam, aut uice uerſa difficultatẽ, prout cer-
uus fuerit diſpoſitus. In cæteris uero locis,
fugitiuos, & eos quibus lis in iudicio inten
ta eſt, eamq́ꝫ fuga euitarunt, & quibus con
uictus hominũ relinquũtur, perfidos qui-
dẽ, uerũ timidos & puſillanimos reddit.
Quod ſi qđ eſt animal ex infrequẽtibus &
raris, qđ aut Africa, aut Oceanus, aut Oc-
cidens gignat, & in hoc ſermonis cenſu nõ
reperiatur, id ipſum iuxta dictorũ rationẽ,
ſemꝑ ad ſimile aut nõ multũ diſtãs animal
referre oportet, atq́ꝫ ſic de ipſo iudicatiões
facere. Hæc igitur de quadrupedibus tum
manſuetis, tum feris, regulariter pronun-
ciare oportet, præſertim eos qui pompam
ſermonis non ualde probãt aut expectãt,
ſed ipſam rei ueritatẽ expendunt. Quin &
illud conſiderare cõuenit, quod animalia
ex mãſuetis quidẽ fera facta, mala exiſtũt,
ex feris autem manſuefacta, bona & utilia
fiũt. Verũ magnas omnino utilitates ſigni

ficant ea quæ etiã uocem humanã edunt, & maxime ubi quid boni & iucundi dicere uideantur. Quicquid aũt dixerint, omnino uera dicunt, fidemq; ipsis habere oportet, & siquidem simplex fuerit quod dictum est, ipsi per se animum adhibere. Sin ænigmatis specie obscuratum fuerit, tentare ac eniti ut interpretemur. Cæterum de apodibus deinceps agam.

De reptilibus Cap. XIII

Raco uisus regẽ significat, ob poten
d tiam, dominũ item & magistratũ, &
tempus, propter longitudinem, & quod exuat senectã, & rursus iuuenescat. Idem enim etiam tẽpori cõtingit iuxta certas anni horas, ut uidelicet senescat, ac rursus adolescat. Diuitias itẽ & pecunias, propterea quod thesauris incũbit, & deos omnes, quibus est sacratus. Sunt aũt hi. Iupiter reuerẽdus, sol, ceres, proserpina, hecate, Aesculapius, Heroes. Quando autẽ accesserit, aut dederit aliquid, aut dixerit q̃piam, ingentia bona significat, à relatis, aut per relatos deos aut dæmonas. Si uero cõtraria faciat, malus est. Circumplicatus aũt & perterrefaciens aliquẽ, grauia portẽdit

& uin

& uincula, & ægrotantibus perniciem, ferè enim ad terram ducit. Nam & ipse terræ filius est, & cõuersationes suas in terra habet. Serpens morbum significat, & inimicitiam inducit. Quomodo autem affecerit aliquem, sic & morbus, & inimicus eum qui somnium uidit tractabunt ac excipient. Aspis & uipera, argentũ significant, propter multam rubiginẽ, & opulentas mulieres, ob eandem rationem. Hæ uero etiam mordentes bonæ à me obseruatæ sunt, item accedentes & circumplicatæ & circumuolutæ. Qualemcunq; aũt feram mulier habens in sinu occultauerit, & ex ipsa delectetur, stuprabitur ab inimico eius qui somnium uidit. Si uero timeat aut tristetur, ægrotabit. Et si uterum gestauerit, corrumpet & non conseruabit fœtum.
Hydri eadem quæ serpens significant, & morbum ex humoribus & liquidis, aut in aqua periculũ inducunt. Prædicunt etiam inimicos ex aqua aut per aquam quæstus facere. Dryinæ & pareæ, ac physali, mali omnes sunt, & iniurias ex aliquibus significant, non urbanis, neque in ciuitate degentibus.

Seps uero, & dipsas, & diphas, & leo uo-
catus, & quæcūq; alia animalia, quæ mul-
ta adeò Nicander enumerauit, neq; uisa,
neq; prope accedentia ac impetentia, bo-
num quicq̃ significant, sed & pericula nō
uulgaria inducūt. Phalangia aūt et scorpij,
& scolopendræ, malos hoīes significant.

De piscatura Cap. XIIII

Agena, & gripus, & rete, & quæcū-
s que alia ex lino texuntur ad piscatu
ram, eadem quæ retia uenatoria, de
quibus antea mentionē feci significāt. Fu-
niculi uero setacei, & hamuli, ac uncini, &
qui Dolones appellātur, dolos & insidias
significant. Semper aūt melius est hæc ha-
bere sibi uideri, q̃ alium habentem uidere.
Capere pisces simul multos ac magnos, bo
num est, & utilitatē ac lucrū omnibus pa-
rit, exceptis his qui sedentariū opificium
exercent, & sophistis. Illis enim ociū signi-
ficat somniū, propterea quod non possint
simul operas cōsuetas obire, simulq; pisca
ri, his uero ineptos auditores accessuros
esse præsagit. Muti enim sunt pisces. Par-
ui pisces si præhendātur tristitiā significāt,
& nequaq̃ lucrum, horū aūt mentionem
in

in primo libro ubi de cibo egi, feci, uelut ſunt, chalcides, mænulæ, ſardæ, pſæſtoa-phyæ, hoc eſt apuæ quę in ſartagine frigũ-tur, & aliæ multæ piſciũ ſpecies. Iam uero ſpeciatim piſciũ ſingulæ ſpecies diuerſam ſignificationẽ habent, quorũ ratio hæc eſt. Quicunq; piſces uarij ſunt, ægrotantibus uenena, ſanis uero dolos & inſidias ſignificãt, uelut turdus, phuca, hiatula, Iulia, ſtromateus, & conſimiles. Quicunq; uero piſces rufi ſunt, ſeruis quidẽ et malefactoribus, tormenta ſignificãt, ægrotantibus uero, febrem uehementẽ, et inflammationes, his uero qui latere conantur manifeſtationem portendũt, uelut dentex, rubellus, cuculus, mullus, quæ trigla græcis exiſtit, et fœminis liberos nõ habentibus bona eſt. Ter enim parit, unde et nomen ipſi meritò impoſitũ eſſe, et Ariſtoteles in libris de animalibus, et Ariſtophanes in cõmentarijs in Ariſtotelẽ tradũt. Quicũq; piſces exuũtur boni ſunt ægrotãtibus, et in carcere detẽtis, et pauperibus, et omnibus in aliquo infortunij caſu exiſtẽtibus. Deponunt eñi incũbentia et circũſita mala. Exuunt aũt ſe necñã piſces cruſta intecti, ſquilla, locuſta

ſiue carabus, cancer, gāmarus, pagurus, & quæ graus, id eſt anicula appellatur, & qui cunq; ſimiles exiſtūt. Eadē aūt genera etiā plagas ſæpe portenderūt, propterea quod ſeipſa feriāt, et peregrinatiōes indicant, qa amphibia ſunt geminūq; uictū tū in terra, tum in aqua habēt. Quicūq; piſces uentrē noſtrū exturbāt, & ſterquilinia educūt, eadem quæ olera ſignificant, & eundē uſum hominibus exhibēt, de quibus in ſermone de alimēto libro primo dixi. Soluūt aūt aluū, oīa teſta intecta, purpura, murex, conchæ, rhombus, erinaceus, mitilus, peloris, chamę, pectūculi, carcinades, & ſi ꝙ aliud huiuſmodi exiſtit. Purpuræ aūt & carcinades, piſcatorib. & purpuratorib. ſæpe cōferūt. Pina aūt & pinophylax, & cācer, etiā ad nuptias & ſocietatē boni ſunt, propter mutuā ſocietatē ac beneuolētiā. Molles piſces ſolis his qui malefactū quoddā aggrediuntur conducūt, Nā ipſi mutato colore, & locis in quibus fuerint aſſimilati, latent, reliquis impedimēta & detētiones ſignificant, ob uim retinēdi & uiſcoſitatem, ſed & in actionibus multā imbecillitatem prædicūt, propterea quod oſſa nō habēt
Robur

Robur enim corporis sunt ossa. Sunt autē hi polypus, loligo, urtica, nauplius, porphyrio, sepia. Hæc uero sola, etiā fugā meditantes iuuat, propter dolum, quo utens sæpe effugit. Meminit huius somnij etiam Antipho Atheniensis. Quicunq; uero pisces chartilaginei sunt, ex his longi omnes uanū laborem significant, & quæ speramus nō perficiunt, quoniā manibus elabuntur, & squamas non habent, quæ corpori circūsitæ sunt, uelut hominibus colores. Sunt autē hi. Muræna, anguilla, congrus. At uero plani pisces etiā pericula significant, propter feritatē, & insidias, uelut, pastinaca, torpedo, bos, & quę Aquila dicitur, mustelus, squatina, & alia his similia genera. Quicunq; pisces squamosis quidē similes sunt, squamas aūt nō habēt, spes eius q somniū de ipsis uidit dissoluūt, uelut Thunnus, & species ipsius, pelamis, simos, malleolus, monedula, et cōsimiles. Mormyri aūt et melanuri, et scorpij, et gobij, morbū præsagiūt, maleficis et iniucundis hoībus. Coracini uero et blemij, malis et inutilib. Pisces stagnorū boni q dē sunt, uerū minus. Nā et minus q̄ marini pretiosi

ſumptuoſiq́ʒ ſunt, et nõ ſimiliter nutriunt.

De ranis Cap. XV

RAnæ homines impoſtores et ſcurras ſignificãt, Verũ his qui ex turba rẽ parãt, bonæ ſunt. Noui aũt quendam famulũ q ſibi uiſus eſt ranis pugnos et digitorũ nodos incutere, et pręfectus eſt domui domini, ita ut imparet hoĩbus qui in domo eſſent. Stagnũ enim domũ ſignificabat, ranæ uero hoĩes in ipſa. Digitorũ uero illiſio, quã græci condyliſmum Latini quidã Talitrum appellant, imperium.

Dę feris marinis Cap. XVI

FErã marinã in mari exiſtentẽ uidere, nemini cõducit, excepto delphino. Hic em̃ in mari uiſus bonus eſt, et ꝙ abit, inde uentũ ſpiraturũ promittit. Extra mare aũt et liquidũ, omnis fera marina bona eſt conſpecta, Non enim amplius lædere poteſt, quando neq́ʒ ſeipſum ſeruare ualet, utpote tremens et doloroſe moriens, quaꝑpter inimicos ſupra hoc quod nihil cõtra nos efficere poſſunt, etiã malos male perdẽdos eſſe ſignificat. Cęterum delphin extra mare uiſus nõ eſt bonus, ex chariſſimis em̃ aliquẽ defunctũ uidere ſignificat.

De laris

De laris & mergis. Cap. XVII

LAri & mergi, & quæcũq; eiusmo di marinæ aues, nauigantes in extremum periculum inducunt, sed non perdunt. Merguntur enim tales aues omnes, & in mari non suffocant̃. Reliquis hoībus aut amicas aut scorta significãt, aut uiros impostores, raptoresq; ac perfidos, ex aqua aut per aquam quæstum ad alimoniam habentes. Porrò quę perdunt̃ in hoc somnio non inuenientur, quicquid enim cœperint deglutiunt.

De piscibus mortuis. Cap. XVIII

PIsces mortuos in mari uidere aut reperire, non est bonum. uanas enim spes significant, & quæ expectantur perfici nõ sinunt. Viuentes autem pisces accipere melius est, siue ipse ueneris, siue ab alijs emptos accipias. bonũ est etiam appositis uesci, cęterum de præparatione ipsorũ, itemq; cõditura, ex carnium conditura iudicationes facere oportet. At uero putare piscem in cubili uidere, iudicandum est ut malum, & nauigãti, & ægrotanti. illi enim naufragium, huic periculum ex humoribus & liquidis, aut p liqui-

da significat. Quod si mulier prægnans se piscem parere somniet, iuxta ueterum sententiam, mutum pariet. Verum ut ego obseruaui, breuis uitæ & non diu superuicturum. Multæ uero etiam mortuos pepererunt. Omnis enim piscis extra continens suũ, ipsam uidelicet aquam, positus moritr̃.

De aucupio. Cap. XIX

c Alami aucupatorij & uiscum, peregrinos cõgregant, & fugitiuos reperiũt, & pdita seruant, & quæ expectamus perficiunt, uerum nõ omnia. Quæ enim longe distant ad utentem ducunt, hoc est ad aucupem. Quædam uero etiam calamos effugiunt. At uero quæ nubeculæ ac plagulæ appellãtur, & quæcũq; alia texta sunt, et ad auium uenationẽ comparata, eandẽ cum sagenis & retibus rationem habẽt. Cõsequenter aũt promissus ordo exigit, ut de aĩalibus uolatilib. dicam⁹.

De animalibus uolatilibus. Cap. XX

a Lites magnę diuitib. magis q̃ pauperibus cõducibiles sunt. Paruæ aũt & pingues pauperibus cõmodissimæ. Etenim magnæ propterea ꝗ simplicib. cibis nõ utanť, & aliquãdo magnos appeten-

appetentes, & uulgarem auersantes, famescunt. Verũ paruæ & feminilegę parabilẽ uictũ habentes, nõ ita indigentiã tolerant. Cæterũ iustum uidet mihi esse etiã harum speciatim mentionẽ facere. Aquilã uidere in petra desidentẽ, aut in arbore, aut in altissimo loco, bonũ est ad actionem progredientib. timentibus uero, malũ. pegrinum etiã reducit. Volantẽ aũt uidere sensim & impturbatã, similiter bonũ est. tardius aũt euenire solet, ut rationabile est. Aq̃la desidens in capite eius q̃ somniat, mortem ipsi præsagit. Quicq̃d enim unguib. apprehenderit mortificat. Vehi super aq̃la, regibus quidẽ & magnatib. ac opulentis uiris interitũ prædicit. Vetus eñ mos est hos mortuos, tũ fingere, tum pingere aq̃læ insidentes, & per huiusmodi opificia colere. pauperib⁹ aũt bonũ est, suscepti enim à q̃busdam diuitib. nõ parũ cõmodi sentient, atq; id pegrẽ proficiscẽtes ut plurimũ, et ĩ alienã regionẽ translati. Aq̃la minãs, minas uiri potentis significat. Mãsueta aũt & accedens, aut dans aliquid, & uoce sua loquẽs, bona obseruata est. Mulier si aquilã parere sibi uidebitur, filiũ gignet, qui si quidem fuerit pauper, militabit, & toti exercitui

imperabit, uelut aquila auibus. Nam & a-
quila omnem exercitum præcedit. Sin me
diocris fortunæ fuerit, athleta euadet, & re
gi familiaris erit. Si uero diues, multis im-
perabit, aut etiam regnabit. Aquilam mor
tuam uidere soli seruo conducit, & ei q̧ ali
quem timet. Nam minãti & domino mor
tem portendit. Reliquis actionum impedi
menta significat. Significat etiã aquila prę
sentem annum. Est enim nomen eius scri-
ptũ græcis, uox uidelicet ἀετὸς, nihil aliud
quàm primus annus. At uero iuxta aquila
rum differentiam, etiam differentes ac di-
uersos euẽtus euẽturos esse iudicandũ est.
Harpe mulierem significat regiam & opu
lentam, & quæ ob pulchritudinem ualde
superbit, sibiq; placet, & aliàs benignã, ac
bonis moribus prędítam.
Aegypius eadem quæ aquila significat.
Vultures & figulis, & tinctoribus corio-
rum, boni sunt, propterea qđ ab urbe seor
sim habitãt, & quod mortua corpora con-
tingant. Medicis aũt & ægrotis mali, mor-
tuis enim gaudent corporibus, significant
etiã inimicos scelestos & execrabiles, non
habitantes in urbe. Sed et ad alia oĩa incõ-
modi existunt. Accipi-

Accipiter & miluus, raptores & prædo-
nes significãt. Accipiter manifestos & pa-
làm impetẽtes. Miluus clãdestine insidian
tes. Coruus adultero & furi assimilari
potest, & propter colorem, & quod sæpe
uocem alteret.

Cornix, multum tempus & dilationem re
rum agendarum significat. & aniculã pro-
pter annos, & hyemem, propterea quod
hyemis nuncia existat.

Sturni turbam significãt & uiros egenos,
itemq́; uanam turbationem. quam significationem etiam graculi habent.

Palumbes & colũbæ mulieres significãt.
palumbes quidẽ omnino scortatrices. Co
lumbæ uero aliquando etiam honestas &
matresfamilias. Licet autem & ex multis,
de una muliere coniecturam facere. & ex
una de multis. Significant etiam columbæ
in rebus agẽdis delectationem, propterea
quod Veneri sunt sacræ. Sed & ad amici-
tias ac societates ac conciliationes omnes,
bonæ sunt. propterea quod congregatim
uiuant. Grues & ciconiæ, gregatim qui
dem & agminatim si uideantur, prædonũ
incursum ac hostium aduẽtum significãt.

hyeme

hyeme uero conſpectę, tempeſtatem indu cunt, æſtate autem ſiccitatē. ſeorſim autem & ſingulatim tum ciconia, tum grus commodant, & ad peregrinandū, & ad reditū ab externis, propterea quod ſecundū temporum circuitus uideātur & profectionē, & reuerſionē ſiue trāſmigrationem ſeruare. Cōmodant etiam ad nuptias, & liberorū generationē, propterea quod etiā ipſæ nubant ac filios generent. Maxime aūt ad liberos gignēdos ciconia apta eſt, propter ſubſidium alimonię quod nati parentibus retribuere ſolent. Cygnus uirum ſignificat muſicū, atq; adeò ipſam muſicā. & occulta reuelat propter colorem. Aegrotantibus aūt conſpectus quidem, ſalutem præſagit. canens uero auditus interitū. Non enim canit prius quàm morti uicinus ſit. De hirundine in ſermone de morte mētionem faciam. Pelecanes uiros perfidos ſignificant, improuide & præter rationem omnia faciētes, & furta, itemq; fugitiuum, prope flumen & ſtagnū eſſe ſignificant.

De auibus paluſtribus. Cap. XXI.

Anates & quæcunq; aliæ paluſtres aut fluuiatiles aues, eadem quæ lari & mer-

& mergi significant. Quandoquidem uero etiã insecta animalia uolant, ea ipsa quoque in auium censu recensebo.

De apibus. Cap. XXII

Apes agricolis quidẽ, & his qui ex ipsis quæstũ faciunt, bonæ sunt. reliquis turbatiões prædicũt, propter bombũ & sonum quem edũt. & uulnera, propter aculeũ. & morbum propter mel & cerã. Insidentes aũt capiti somniantis, exercitus duci ac imperatori futuro, bonæ sunt reliquis malæ, & ut plurimũ à turba aut militibus interemptũ iri eum qui somnium uidit præsagiunt. Similes eñ sunt turbæ aut exercitui, propterea quod duci ac regi suo subiectæ parent. Occidunt aũt, eo qđ morticinijs insidãt. Includere apes bonũ est, similiter bonũ est omnibus ipsas occidere, agricolis tantũ exceptis. Vespæ omnibus malæ sunt. Significant enim in malos & crudeles hoĩes incisurum aliquem esse. Locustæ & parnopes & mastaces appellati, agricolis sterilitatẽ, aut seminum corruptionẽ significãt. lædũt enim semina, eaq; corrumpunt. Reliquis cũ malis uiris aut mulierib. rem fore significant.

Scarabæi

Scarabæi, gallerucæ, quæ græcis melolonthæ, & cicendulæ, solis his q̃ sordida & inhonesta opificia exercent, utiles sunt. Reliquis & damni, & actionum periculosarũ significatiui sunt, maxime unguentarijs et aromatarijs.

De nauigatione. Cap. XXIII

Si quis nauigans uideatur sibi bene nauigare, om̃ibus bonum est, uerum in tempestatem incidere, tristitias & p̃icula significat. At uero naufragium facere, naue aut subuersa, aut corrupta, aut petris illisa, omnibus nociuũ est, exceptis his qui ui ab aliquibus detinentur, & seruis. hos enim à detinentibus liberat. Similis est enim nauis his qui ipsos retinent. Semper autem melius est in magna naue nauigare, & quæ solida onera habet. quandoquidem parua nauigia, etiamsi bene quis nauiget, non absq; timore bona inducunt. Insuper & illud melius est, per mare uidelicet nauigare q̃ per terram. Nam per terram nauigare, tardiora & difficiliora, & uix euẽtura bona significat. Peius autem est, ut quis per mare nauigans tempestatem incidat, quàm si per terram. Si uero

quis

quis uelit nauigare & non possit, aut ui ab aliquibus detineatur, impedimenta & detentiones aggressionum significat. Similiter etiã per terram nauigare, arboribus aut petris obiectis & in medio positis, detentiones & impedimenta significat. Videri porrò nauigia à terra per mare nauigãtia, aut bene cursum absoluentia, omnibus bonum est. & peregrinationis significatiuũ, & peregre profectis reuersionis. Sæpe uero etiam nuncios marinos prædixit. & ex portu quidem in altum educta nauigia, tardiora bona faciunt. Iam enim auspicantur nauigationẽ, ex alto uero in portũ redeuntia et appellentia, citius: iam enim ad terminum nauigationis puenerunt. Portus semper significant benefactores & amicos, etiam qui artificiales existunt omnes. Scopuli autẽ & subterfugia, eos quos per necessitatẽ, & nõ uoluntarie amamus, quiq; neq; nobis uolentes benefaciunt. Ancoræ usuum necessitatem & securitatem significant, peregrinari aũt prohibẽt. Semper enim ob nauium detentionẽ eijciũtur, eaq; gratia repertę sunt. Rudẽtes, & funes nautici quibus naues ad terrã religantur oẽs,

debitum significāt.& redempturas,& pa-
cta,& detētiones. Malus nauis, dominum
significat nauis aut domus. facies siue pro
ra nauis, proretam. Puppis, gubernatorē.
gubernacula, nauigationē, aut ipsius nau-
cleri pueros. Carina, merces naui inditas.
Arma, nautas. Apex siue cornu, tœchar-
chos, id est lateribus præfectos. Qualiscun
que igitur nauis pars ardeat aut corrūpa-
tur, naue stationem habente, uerisimile est
simile & per ipsum significatū corruptum
iri. Verum naue cursum suum peragente,
et non quiescente, non uulgare periculum
circa illam ipsam partē fore significat, na-
ue uiolenta tempestate compressa. Vnde-
cunq; aūt ignis in nauem feratur, inde tem
pestatem futuram prædicit. Noui autem
quēdam nauclerum qui sibi uisus est deos
in naui locatos perdidisse, & quū ualde ti-
meret ipse, putaretq; somniū perniciem si-
gnificare, totum contrariū in bonum eua-
sit. Re enim multum aucta, æs alienum cre
ditoribus exoluit, quibus nauis erat oppi-
gnorata, atq; cōtigit ipsi hoc modo, ut non
amplius haberet qui nauē detinerent. Sem
per porrò bonum est, mare leniter purpu-
reum

reum & undosum uidere. Actiones enim magnas denunciat. Tranquillitas autem actiones impedit, propter motuum cessationem. Tẽpestas uero turbationes & damna portendit. Horum enim est caussa.

De agricultura. Cap. XXIIII

Seminare, & plantare, et arare, q̃d significent in tractatione de artibus prædictũ est. Nũc de his quæ agriculturã sequuntur sermonem faciam. Aratrum bonum est ad nuptias, & liberorum generationẽ, & ad actiones. tempus aũt & moras apponit euentibus. Iugum alijs quidem bonum est, uerum seruis obstaculũ est libertatis, quare fractũ magis q̃ integrũ his conducit. Falx ablationis et damni signũ est, propterea quod oĩa dissecet, & nihil uniat. Indicat & semestre temporis spatium. Est enim dimidiũ circuli. Bipennis seditionis & damni, ac pugnæ signũ est. Ascia mulieris, & muliebris quæstus. et quęstus quidẽ muliebris, propterea q̃ tenẽti cõducat et attrahat. Mulieris aũt, propter ipsum nomẽ, quo græcis ἀξίνη appellat̃. Vomer, & pala, & uãnus, & uentilabrũ, damnũ & abiectionẽ amissionẽq́; significant

gnificãt. Vomer aũt priuatim, uelut sæpe obseruaui, etiã uidẽtis somniũ pudendũ si gnificat. Quare neq; fractus uomer, neq; ꝑditus bonus est. Lora iugi, & subligar, per omnia bona sunt, maxime ad nuptias & societatem. Cophini famulos significant. Plaustra uitã somniantis. propterea quod ex multis composita sunt, & multa portãt, & aliàs alia. Quũ tamen aliquis extra tempus et horam anni, uindemiare, aut metere, sibi uideatur, siue bonum siue malum fuerit id quod aggredi cõstituit, in illam ipsam horam anni qua hæc fieri solẽt, ea quæ significantur differt. Fasces, manipuli, & acerui spicarũ, remoras in rebus agendis significant, itemq; laborem. Talia enim nondũ cibi idonei existunt. Siri & foueæ subterraneæ, ac fossæ frumentariæ, omniaq; in quibus adseruãtur & deponuntur semina frugũ, uxorem significãt, & uictum ac substantiam bonorum eius qui somnium uidit. Vnde neq; si cõterantur, neque si cõcidant, bona iudicantur. Septa, ambitus, sepes, pali, & fossæ circum terminos egestæ, mala quidem sunt, sed timentibus securitatem significant. Ad motus uero &

ro & peregrinationes, non penitus conueniunt. Nam detentiones significãt, propterea quod quæ intra ipsa sunt concludant. Iuxta reliquas uero aggressiones, auxiliarios & adstãtes adiutores, & qui in necessitatibus subsidio sunt, significant. Cęterum cõsequenter de arborib. ac plãtis agemus.

De arboribus omnis generis.

Cap. XXV

Q Vercus uiros significat opulẽtos, ob alimoniã. Huius enim fructum comedebãt Arcades, et Archæus inqt, Arcades ex dura uiuentes glande. Indicat & senem propter annositatem. & tempus, eadem gratia. Olea mulierẽ significat, & certamen, & principatum, & libertatem. Quare bonum est floridã uidere, & radicibus innixam, & fructũ habentem maturũ ac tempestiuũ. At uero si uindemiantur oleæ, aliis quidẽ omnibus bonæ sunt, uerum seruis plagas præsagiunt, propterea quod cũ plagis fructus eius decutiatur. Legere autem oliuas de terra, aut easdem terere, labores & molestias significat. Laurus mulierem significat opulentam, ob perpetuam uiriditatem. & formosam, ob

sam,ob speciositatẽ. & eorum quæ spera-
mus irritum successum,ob amaritudinẽ,et
quod edi non potest.In medicis autẽ & ua
tibus ad artem referẽda est,propter Apol-
linem. Cupressus lõganimitatis, & mo
ræ ac dilationis signum est, propter longi-
tudinem. Pinus & strobili,naucleris &
omnibus nauigantibus ad naues referen-
dæ sunt,propter nauium structuram, et pi
cem,& resinam,quæ ex huiusmodi arbori
bus fiunt.reliquis omnibus pigritiam et ti
mores significãt,propter solitudinis amo-
rem. Mali punicæ, & mali,et piri,ac pi-
rastri, et omnia huiuscemodi, eãdem cum
fructu suo rationẽ habẽt, de quo in tracta-
tione de alimento dixi. Platani,et popu
li nigræ & ulmi, et oxyæ, & fraxini, oĩaq;
similia,solis his qui ad bellũ & militiã ani-
mum adiecerunt, et fabris lignarijs cõdu-
cunt.illis propter quæstũ quem ex ipsis fa
ciunt.his propter opificiũ quod his fabri-
candis exercent.Reliquis propter sterilita
tem,paupertatẽ & inopiã portendunt.So
la populus alba athletis cõfert,atq; id pro-
pter Herculem. Buxi,myrti,& rhododa
phnæ, mulieres scortatrices & non ualde
hone-

honestas significant. & his qui ad agendũ aliquid prodeunt bonæ sunt. Et ægris refectionem ac sanitatem portendũt. Reliquis uani laboris signa existunt. Ceterum de reliquis arboribus iuxta prædictã rationem iudicationes facere oportet, ita ut semper similia euentibus assumamus. Etenim nihil aliud est somniorum iudicatio, quàm similis appositio. Quin & eius meminisse proderit. Quod arbores bonũ quiddam significantes, florentes & fructum ferentes bonæ existunt. Arefactæ autem, aut funditus euersæ, aut fulmine ictæ, aut aliàs igni combustæ, contraria significant. Et rursus, quæ malum quiddam significant, & absurdos euentus habent, hæ arefactæ & corruptæ, commodiores existunt. Consequẽter porrò post agriculturam, iustum fuerit & de stercore dicere.

De stercore omnis generis.
Cap. XXVI

St Ercus bubulũ agricolis solis conducit, similiter & equinũ, aliudq; omne, excepto hũano. Reliqs tristitias & dãna significãt. Ingnans uero etiã morbũ.

Solis autem his qui sordida opificia exer/
cent conducit, eisq; utile esse obseruatum
est. At uero humanũ stercus multum si ui/
deatur, multa & diuersa mala significat.
Habet autem hoc modo. In platea, et foro,
et omni publico loco conspectũ, prohibet
uti locis in quibus fuerit. Sępe uero & pro
gredi impedit, & aliquãdo obediẽtes uxo
ribus suis magna mala luere fecit. Absur/
dum est & humano stercore inquinari ali/
cunde defluente. Noui quendã qui sibi ui/
sus est, sociũ & familiarẽ quendã diuitem,
qui ipsi amicus erat, per somniũ in caput ei
cacare. hic successor bonorũ & hęres illius
socij factus est. Et rursus uisus est sibi quis/
piam à quodã familiari paupere percaca/
ri, & ab ipso multum læsus est, ampliusq;
cõfusione magna pudefact⁹ est. Verisimi/
le enim erat, illũ quidẽ opulentũ bona sua
somnianti tributurũ esse. hunc uero paupe
rem, & nihil quod relinqueret habentem,
eum qui somniũ uidit cõtempturũ esse, &
in magnã cõfusionem proiecturũ. Si uero
quis seipsum stercore ingnet, crura sua in/
de cõspurcãs, eaq; pcacãs, sibijpsi magno/
rũ malorũ autor erit, insuperq; ægrotabit.
Malum

Malum est etiam si quis in cubile stercus emittat, magnum enim morbum præsa/ git. Nam qui exurgere non possunt, & in extremis constituti sunt, cubile percacant. Sæpenumero uero & uxorem & amicam dissociat somniũ, culpa somniantis, et non uxoris, propterea quod cubile inqnet. Cę terum si quis in domo quam inhabitat hu mi aluum exonerare sibi uideatur, non am plius domo usurum esse significat. Non enim iucunda est in inquinatis conuersa/ tio. Omnium autem periculosissimum & maxime horrendum est, in templo dei ca/ care, aut in foro, aut platea, aut balneo. Deorum enim iram, & magnam turpitu/ dinem, & damnum non uulgare præsagit. Insuperq; & occulta manifestat. Sæpe ue/ ro etiam odium somniantis efficit. At uero cacare aliquem desidentem in oleto, aut su per matula solida, multaq; stercora excer/ nere, omnibus bonum est. Multam enim alleuationem curarum omnisq; tristitię si/ gnificat. Corpus enim post aluum exone/ ratam leuissimum redditur. Commodat et ad peregrinationẽ huiusmodi somnium, & ad eius qui apud exteros peregrinatur

 reditum

reditum, atque hoc propter ipsum nomen quo græcis stercus ἄφοδος, quasi reditus & secessus appellatur. Ego uero obseruaui & iuxta litus, & in uijs, & in aruis, & iuxta flumen, et stagnũ cacare, bonũ esse, idemq; significare sicut si quis putet se in oleto excernere, recte & rationabiliter huiusmodi sic eueniente. Neq; enim loci illi à cacante læduntur, exhibentq; ipsi cacanti cõmoditatem, ut absq; turpitudine onus uentris deponat. Sequitur autem ad hunc sermonem, ut & de fluminibus, & fontibus, stagnisq; ac puteis dicamus.

De fluminibus, stagno, fonte, ac puteo Cap. XXVII

Flumina purã & perspicuam aquã habentia, & quiete fluentia, bona sunt seruis, & litigãtibus in iudicio, & peregrinari uolentib. Similia enim sunt flumina heris & iudicib. propterea quod faciant quæcunq; uolũt citra correctionẽ, & ex suijpsorum sententia. Similia sunt item peregrinationibus & motibus, propterea quod aqua non maneat, sed semper præterfluat. Vbi uero turbatum & sordidum fuerit flumen, dominorũ et iudicũm minas

minas portēdit, & ab omni peregrinatio-
ne arcet. Si uero etiā aliquā possessionem
eius qui somniū uidit abreptam uexerint
flumina, omnino damnū maius inducunt,
unaq; cum damno etiā periculum signifi-
cant, si ipsum uidentē simul abripuerint,
& adhuc peius est, si in mare deuexerint.
Malum est & in flumine stare ac adundari
circumallabente flumine, & nō posse exi-
re. Neq; enim sufferre poterit quis mala ex
hoc insomnio, etiam si ualde magno ac ge-
neroso animo praeditus sit.
Torrentes autem iudices significant incle
mentes, & dominos insuaues, & turbas,
propter uiolentiam & strepitus magnitu-
dinē. Bonū est hos penetrare, maxime pe-
dibus, aut etiam natatu, Si uero quis reuer
tere se putet, ob id quod torrentem trans-
mittere non possit, melius est ipsi desistere,
& non amplius lites agere, neq; dominum
in praesens adire, neq; in turba uersari. Na
tare sibi uideri in flumine aut stagno, ad ex
tremū pīculū deuenturū esse significat, sed
magis si flumine natet. Quęcūq; ēm pisces
in terra patiunt̄, talia uerisimile est & homi
nē in liqdo passurū esse. Semper uero me-
lius

lius est pernatare incessanter, q̃ natatori interim somnum obrepere. Fluuius in domũ fluens purus, uiri diuitis in domum ingressum præsagit, unde utilitas inhabitantibus est accessura. Turbatus uero ac turbidus, & maxime si quid eorum quę in domo sunt mouetur, inimici uiolẽtiam significat, qui & domum & inhabitatores multo damno afficiet. Si uero e domo effluat fluuius, opulento uiro & multum potenti conducit. Imperabit enim urbi, & multa munifice & liberaliter in rempublicam expendet, Multiq́ in domum ipsius uenient egeni & indigentes, omnes enim flumine opus habent. Cæterũ uiro pauperi criminatur uxorem, aut aliquẽ ex domesticis, adulterijs inquinatum, aut aliâs turpiter se gerẽtem. At uero aliã aquam in domum fluentem uidere, ardentem domum uisurum esse significat, si quidem turbida fuerit aqua. Pura enim possessiões & pecunias accessuras præsagit. Puteum uidere in domo aut agro qui prius non fuit, bonum est: bonorum enim acquisitionem significat. Ei uero qui uxorẽ & liberos nõ habet, uxorem & liberos portendit. Nym phæ

phæ enim ſunt in puteo,& quēadmodum uxor, ſic puteus domeſticis neceſſaria,& quibus opus habent,exhibet. Bonū eſt & plenum puteum uidere aqua inundante,modo non ſuperfundatur, quandoquidem aqua quæ ſupereffunditur & ex puteo fluit,bona quæ acceſſerunt,uxorem uidelicet & liberos,nō permanſura eſſe præſagit.Eadem ſignificatio eſt etiam,ubi alieni homines eam ipſam aquā ex puteo hauriant. Stagnum magnū eadem quæ flumē ſignificat,exceptis peregrinationibus, hoc enim à peregrinando arcet,propterea quod aqua in ipſo non fluat,ſed ſemper in eodem loco manet.Paruū autem ſtagnum aut etiam mediocre, fœminam ſignificat opulentam rebus uenereis gaudentē.Suſcipit enim & ſtagnum eos qui inſcendere uolunt neminemq; arcet. Optimum inſuper eſt & in ſtagno, aut flumine nauigare, & non natare.Fontes autem & ſcaturigines,& ſalientes,aqua bona inundantes,omnibus ex æquo boni ſunt, maxime ęgrotantibus & egenis,alteris enim opulentiæ, alteris ſalutis ſignum exiſtunt.Nihil enim æque nutrit ut aqua.Reſiccati autem fontes

tes & aquam non habentes, contraria omnibus significant.

De paludibus, montibus, uijs, saltibusq; ac conuallibus Cap. XXVIII

Paludes pastoribus solis conducũt, reliquis actionũ impedimenta significant, & uiatoribus impedimento sunt, propterea quod imperuiæ existant. Montes aũt & saltus, uallesq; ac cõualles, & syluæ omnes, tristitias & timores, & turbationes & ocia præsignant. Seruis uero & malefactoribus tormenta & plagas, Et diuitibus damna, propterea quod cædantur, & semper aliquid amittãt. Præstat aũt semper tales penetrare, et uias in ipsis inuenire, & ex his in cãpos deuenire, & non in ipsis somno obrui. Qualescũq; porrò uias se quis ambulare putauerit, eiusmodi uita utetur. Etenim latæ & planæ ac leues & campestres, multam in rebus agendis facilitatem prædicũt. Verum leues sed tamen accliues, cum dilatione & anxietate ac tristitia, proposita successura esse significant. Si uero quis transgressum esse & ad finem peruenisse se putet, decliues quidem omnibus actiones impeditas & infectas red-

dunt

dunt, exceptis timentibus & fugientibus. Hos em̃ citius effugituros esse præsagiũt. At uero angustæ penitus uiæ anxietates portendunt.

De foro iudiciario & litibus

Cap. XXIX

f Orum iudiciale, & iudices, & aduocati, & leges, omnibus turbationes & anxietates & sumptus intẽpestiuos præsagiunt, & occulta reuelãt. Aegrotantibus uero iudicatorios dies prænunciant, in quibus si quidem per somnium uicerint, in melius uitam transmutabunt. Si uero damnati fuerint per somniũ, morientur. Si uero quis litem habens existimet se in iudicis loco sedere, non dãnabitur. Neque enim iudex suam ipsius causam damnabit, sed potius aliorum omnium.

De medicis Cap. XXX

o Mnibus litem habentibus medici cõspecti eandem cum aduocatis rationem habent.

De omni principatu Cap. XXXI

r Egnare sibi uideri, ægrotanti quidẽ mortẽ prædicit. Solus enim rex nemini subiectus est, quemadmodum

etiam

etiam mortuus. Sano uero cognatorum et
sodalium omnium amissionem ac separa-
tionem portendit. Est enim insociabile re-
gnum. Malefactori autem uincula signifi-
cat, & occulta reuelat. Cōspicuus est enim
rex, & à multis custoditur. Idem significat
etiam regius ornatus, hoc est sceptrū, dia-
dema, et Halurgis. Si pauper sibi uidea-
tur regnare, multa faciet splendide et glo-
riose, sed nullo sui compendio aut lucro.
Seruo regnare libertatem significat. Om-
nino enim regem liberū esse oportet et ne
mini subiectum. Regnare optimū est phi-
losopho et uati, Nihil enim liberius est sa-
na mente, neq; quicquam regalius esse pu-
tamus. Ducem exercitus esse, adsuetis
bonum est. Pauperibus autē turbationes
significat et diuulgationes. Seruis uero li-
bertatem. Scribam esse sibi uideri, alie-
nas et nihil ad se pertinentes res curare si-
gnificat, ex quibus labor quidem multus
somniāti erit, utilitas autem nulla penitus.
Aegrotanti uero etiā hic principatus mor
tem præsagit, propterea quod præeat scri-
ba. Seruo idem somnium œconomiam
et fidem ac autoritatem conciliat.

Vrbi

Vrbi præesse, aut pueris pręfici, aut mulie-
ribus curas & uexationes ei q somniũ ui-
dit denunciat, propter rempublicam aut
pueros aut mulieres. Præfectum annonæ
esse, his qui ad medicinam animum adie-
cerunt conducit, & maxime his qui diæte
tices, quæ uictus rationem habet, sunt stu-
diosi, propterea quod annonæ præfectus
alimoniæ ac ciborum curam gerit. Reli-
quis turbationes ac diuulgationes signifi-
cat. Si uero & lites intenderit, & sumptus
inutiles fecerit, omnino etiam uituperium
habebit. Neq; enim potest absq; his anno-
næ præfectus degere. Erogationes pu-
blicas elargiri de suo, ægris mortem prædi
cit, & bonorum dissipationem. Sanis uero
turbationes & diuulgationes. Solis autem
his qui omnino inopes sunt, bonum est &
lucrosum hoc somnium. Non enim possi-
bile est elargiri multis eum qui non multa
habeat. Bonum est & scenicis, & thymeli-
cis, & omnibus qui se in turbam demittũt.
Honorem enim multum ex turba accessu-
rum esse significat. Laudãtur enim ac præ-
dicantur qui erogationes & congiaria di-
stribuũt. Vbi datur porrò congiarium ui-

tales inducit,sæpe uero etiam damna, maxime his qui sibi uidentur de suis munifici esse ac elargiri, & cœnas quasdam facere, aut congiaria diuidere.
Omne sacerdotium omnis'que magistratus ac principatus, à quibus mulieres exclusæ sunt, si mulier putet se sacerdotio fungi,aut principem esse, mortem ipsi prædicit. Et rursus,omne sacerdotium & omnis principatus, cuius uiri exortes sunt, aut propter consuetudinem, aut legem, si uir putet se sacerdotio fungi, similiter ipsi mortem præsagit.

De bello,exercitu, ac militũ delectu Cap. XXXII

Bellum et bellica opera,omnibus turbationes & anxietates significant, exceptis militibus & ducibus belli, & his qui ex turbis,aut ex armis, aut in armis quæstũ faciunt. His enim opulentiam pr̨edicũt. Cæterũ ex armorũ generibus,ea quæ uelãdi corporis gratia fabricata sunt, multã securitatẽ prædicunt, uelut sunt scutũ,galea,thorax et ocrę. Quę uero procul iáciũtur, sæpe deliciorũ inuitus admissorũ

causa existunt, itemq; seditionum ac contentionis, uelut hasta, lancea, iaculum & funda. Machæra & gladius animum somniantis significant, & manuum fortitudinem, & mentis audaciam. Scutum autem proprie mulierē significat, itemq; galea, diuitem quidem & formosam, pretiosa. Pauperem uero & deformem, non pretiosa. Delectum militum habere, aut militare, his qui quocunq; ægrotant mortem significat. Nam qui militat ex priuato uitam suam transmutat, & ad alias conuersationes transit priore relicta. Sæpe uero etiam senibus mortē prædixit, reliquis autem uexationes & molestias, & motus præsagit, & peregrinationes. Segnibus & ociosis ac indigentibus actiones significat & quæstus. Neq; enim ociosus est miles, neque indigus. Seruis æstimationem quidem maiorē portendit, sed tamen nondum manumissionem. Multi autem manumissi nihilominus seruierunt & subditi fuerunt. Nam tametsi liber sit miles, nihilo minus seruit.

De pugna

De pugna solitaria. Cap. XXXI

Vellum et pugnam solitariam cum
d uno solo committere, litigare signifi
cat, aut aliam aliquam seditionē, &
pugnā depugnaturū esse. Pugna enim ap-
pellatur etiam pugillatus ipse, etiamsi non
per arma fiat. Eadem significant & mul-
ctæ & iura pugnantium. Semper autem
arma fugientis, in iudicium uocari signifi-
cant, arma uero persequentis, in ius uoca-
re. Obseruaui ego sæpe etiam nuptias por
tendere eiusmodi somnium, talis mulier-
culæ, qualia erant arma eius qui putauit se
pugilatu decertare. Quando uero citra no
menclaturam non possunt demonstratio-
nes manifeste exhiberi, utar etiam ipsis se-
orsim appellationibus. Si quidem igitur
quis armatus pugillatum decertare sibi ui-
deatur, uxorem ducet, diuitem, callidam,
& primi loci cupidā, & diuitem quidem,
propterea quod hoplomachus armis est
protectus, callidam aūt, quod gladiū nō ha
beat erectū. Primi uero loci amantē, pro-
pterea quod ascendat & inuadat. Si uero
quis argēteis armis pugilatū decertet, uxo
rem ducet mediocriter opulentā, fidelē, &

domum custodientē, ac uiro obedientem. Nam subit & protectus est, & formosior est hæc armatura priore. Si uero quis cōtra sequutorē pugnet, formosam quidem ducet uxorem & opulentā, uerum fastuosam propter opes, & ob id uirum contemnentem, & malorū causam futuram, semper enim persequitur. Si uero contra Retiarium, uxorem ducet inopem & amatoriam, & fugitiuam, & quæ se facilime cuique uolenti adiungit. Eques autem uxorem diuitem quidem esse dicit & generosam, uerum mentem non habentem. Aridareus segnem & fatuam uxorem significat. Probactor formosam quidem & gratiosam, uerum audaculam & amatoriam. Dimachærus autem, & qui orbelas appellatur, aut ueneficam, aut aliàs malignam, aut deformē uxorē significat. Atque hæc nō ut probabilia, neque ut qui iuxta ueri similitudinē libros componit, scribo, sed per experientiam edoctus, per quā singula sic euenire solere sæpenumero obseruaui.

De cultu deorum Cap. XXXIIII

Acrificare dijs ea quę unicuique solēnia sunt & legitima, omnibus bonū est

est. Aut enim bona adepti homines dijs sacrificant, aut aliàs ad ipsorum tutelam confugientes. At uero nō solennia aut non legitima sacrificia dijs offerre, iram deorum, quibus aliquis sacrificauit, denūciat. Alios aūt sacrificantes uidere, malū est ægrotanti, etiam si Aesculapio sacrificantes uideat, propter mactatæ uictimæ interitum & cædem, mortem enim significat. Coronare deos floribus & ramulis cōuenientibus, eisq́ recepto more dicatis, omnibus bonū significat, non tamen citra curas euenturū. Seruum autem admonet hoc somnium, ut domino obediat, & quæ illi grata sunt faciat. Extergere deorū statuas, aut purgare, aut ungere, aut locos ante statuas uerrere, aut etiam ante templa, deliquisse quid contra illos ipsos deos significat. Noui ego quendam qui ex hoc somnio peccauit in eum deum, cuius statuam purgare sibi uidebatur, atq; hoc erat quod somnium ipsi prædicebat, q̄ uidelicet uideret se supplicē deo. Cōterere statuas deorū, & eijcere e domo intus stantes & sacratas, aut destruere tēpla aut qd impiū in tēplis facere, oībus malū est, et magnas clades portēdit.

Qui enim in magnis calamitatibus uersan-tur, etiam à pietate erga deos recedunt. Quod si sua sponte dij discedant, statuæq; ipsorum concidant, mortem ei qui somnium uidit, aut alicui suorum præsignant. Dei deis sacrificantes, desertam domum somniantis fore significant. Tanquã enim non sint homines, sibijpsis sacra faciunt, & ob raritatem colentium ipsos sibijpsis legitima sacra persoluunt. Si uero moueantur deorum statuæ, omnibus timores aut etiam turbationes significant, exceptis his qui in uinculis sunt, & qui peregrinari destinauerunt. Horum enim alteros liberos fore significant, ut quo libeat moueré se possint, alteros ex sedibus mouent & educunt.

De dijs cœlestibus ac terrestribus
Cap. XXXV

Eorũ alij sunt intelligibiles, alij sen-
d sibiles. Et intelligibiles quidẽ plures sunt. Sensibiles uero pauci, de quibus sequenti sermone adhuc exactius declarabo. Iam uero hoc tradamus, deorum alij Olympij sunt, quos etiam Aetherios uocamus, alij cœlestes, alij terrestres, alij

marini, alij fluuiatiles, alij subterranei, alij hos circũ circa ambientes. Aetherij igitur meritò dici possunt, Iupiter, Iuno, Venus, Vrania, Diana, Apollo, & ignis aetherius, & Minerua. Cœlestes autẽ sol, luna, astra, uenti, & nebulae, & sub his consistentia ac coagmentata parelia, & trabes, et iubar, & iris. Sunt autem hi uisibiles sensibiles omnes. Ex terrestribus autem sensibiles quidem sunt hecate, pan, ephialtes, & Aesculapius, qui etiam simul intelligibilis dicitur. Intelligibiles uero Dioscuri, Hercules, Dionysius, Mercuri⁹, Nemesis, Venus popularis pandemos graecis appellata; Vulcanus, fortuna, Pitho, siue Suada, Charites, horae, Nymphae, Vesta. Marini deinde intelligibiles sunt, Neptunus, Amphitrite, Nereus, Nereides, Leucothea, Phorcys. Sensibiles autem ipsum mare, undae, litora, fluuijq; ac stagna, & Achelous. Subterranei postea & inferi sunt, Pluto, et Proserpina, ceres, Core, Iacchus, Serapis, Isis, Anubis, Harpocrates, Hecate subterranea, Erinnyes, & daemones qui iuxta hos sunt, & timor & terror, quos aliqui Martis filios dicunt. Ipsum autẽ Mar-

tem alicubi inter terrestres, alicubi inter subterraneos deos locare oportet. Qui demum circum circa hos ambiunt dij, sunt Oceanus, & Tethys. & Saturnus, & Titanes, & natura uniuersorũ. Porrò si quem in progressu sermonis deum protulero, simul repetã sermonem ac rationẽ de ipso. Ex his itaq; propositis dijs olympij, multũ potentibus tum uiris, tũ fœminis, prosunt si cõspiciant. Mediocribus uero cœlestes, pauperibus terrestres. Subterranei aũt ut plurimũ solis agricolis, & qui cœlare quid conãtur, boni sunt. Sicut marini & fluuiatiles nauigãtibus, & his qui ex aqua, aut ꝑ aquam, quæstũ faciunt. Qui uero hos circum circa ambiũt dij, omnibus mali sunt, exceptis philosophis. Hi enim usque ad finem uniuersi mentem suam extendũt. Cæterum de singulis dijs sigillatim dicere euidentioris doctrinæ mihi esse uidetur. Primum igitur de olympijs sermonẽ faciam.

De Ioue olympio.

Iouem ipsum uidere qualem esse opinamur, aut statuas ipsius ĩ cœlo proprium ornatũ habentes, bonum est uiro regi, et opulẽto. alterius enim

diuitias

diuitias,alterius fortunā ac regnum adau-
get. Aegrotāti uero salutē præsagit, sed & alijs bonus existit. Præstat aūt semp quie-
te stātem,aut in throno sedentē,ita ut non moueatur, deū uidere. Si uero moueatur,
& id qdē ad exortū,bonus est. sin ad occa
sum,malus.quēadmodū etiā si nō propriū habeat habitū.Nam ut Panyasis ait,inuali
da & imbecilla fore negotia somniātis prę
dicit.

De Iunone & Rhea.

I Vno eadem mulieribus quæ Iu-
piter uiris portēdit,uerū uiris mi-
nora.Eadē aūt significatio Rheæ
est,quæ & ipsius Iunonis.

De Diana.

D Iana timētibus bona est,nā quum
Artemis græcis appelletˀ,propter
ipsum ἀρτεμὶς, hoc est incolumi-
tatem, intrepidos ipsos conseruat. Est &
puerperis bona hæc dea, λοχία enim à cu-
rando partu,græcis uocatˀ, sicut latinis Lu
cina à proferēdo in lucem eodem dicitur.
Venatoribus etiam uel maxime cōducit,
propter Dianā ἀγροτέραν appellatā,et pi-
scatoribus, propter eandem λιμνῆτιν di-
ctam. priore ab Agra regione, in qua pri-
mum uenata esse fertˀ, posteriore à stagno

deducta appellatione. Fugitiuos autem & ea quæ perdita sunt, inuentum iri promittit, nihil enim deam effugit. Agrotera autem & ceruos persequẽs, & arcum pro insigni habẽs, semper cõmodior est ad actiones obeundas, quàm quæ iuxta alium modum fabrefacta est. Cæterũ qui castiorem uitam delegerunt, his submissus & frugalis deæ habitus melior est, uelut est Diana Ephesia, & Pergæa, & quæ apud Lycios Libera appellatur. Nihil autem differt, siue deam qualẽ esse credimus, siue statuam ipsius uideamus. Siue enim carnei dei appareant, siue uelut statuæ ex materia fabricatæ, eandem rationem habent, uerum citius tum bona, tum mala significãt ipsi dij immortales conspecti quàm statuæ ipsorum. Dianam nudã uidere iuxta omnem modum nemini conducit.

De Apolline.

a Pollo musicis bonus est, est enim eloquentiæ & totius Musicæ inuẽtor deus. Bonus est & medicis, pæon enim appellatur, & uatibus & philosophis, perfectos enim & celebres ipsos fore præsagit, occulta etiam reuelat, idem

enim cum ſole eſſe putatur. Apollo porrò delphicus peregrinationes & motiones ſi gnificare conſueuit.

De Minerua.

m Inerua bona eſt manuarijs artifi- cibus, propter appellationem, Er gane enim hoc eſt operatrix uoca tur. bona eſt & uxorem ducere uolētibus, pudicā enim & domum cuſtodientē uxo- rem futuram eſſe præſagit. Bona eſt & phi loſophis, prudentia enim eſſe putatur ipſa dea, unde etiam ex cerebro ipſam natam eſſe aiunt. Eſt & agricolis commoda, ean- dem enim quam terra rationem habet, ue lut philoſophi tradunt. Conducit & belli ſtudioſis, eādem enim cū Marte rationem habet. At uero mulieribus ſcortatricibus & adulteris mala eſt. Inſuper & nubere uo lentibus, eſt enim uirgo hæc dea.

De igne ætherio.

i Gnis ætherius omnib. bonus eſt, maxime ægrotantibus, ſalutis em̄ ſignum ipſis exiſtit, quoniam de- mortui ipſo non fruuntur. Conſequenter porrò de cœleſtibus dicemus.

Deſo-

De sole. Cap. XXXVI

S Ol ab exortu emergens splendi-dus & purus, subiensq; sic in oc-casum, omibus bonus est, aliis e-nim actiones prædicit, expergefacit enim ex somno, et ad agendũ cohortatᷣ. aliis pue rorum generationẽ, soles em̃ masculos li-beros parẽtes adblandientes appellãt. ser-uos aũt liberos facit. Solẽ enim etiã liber-tatem hoĩes uocãt. reliquis ad opes paran-das cõmodus est. At uero eos qui latere & se occultare conãtur lædit, omnia enim re-uelat & cõspicua facit. Sol ab occasu exo-riens, occulta reuelat eorũ qui se latere pu tant, & ægrotũ post desperationẽ erigit, & lippientẽ non fore cæcũ dicit, ex multis e-nim tenebris lucẽ uidebit. & apud exteros degentẽ reducit, etiã si iam desperatus exi stat. Bonus est & ei qui ad occidentẽ abire instituit, reditũ enim ipsi inde prædicit. & ei qui ab occasu aliquẽ expectat, iam enim ipsum ad reditũ accinctum esse significat. Reliquis ad omnẽ aggressionẽ & omnem spem cõtrarius existit. & quæ ꝓposuimus ꝑficere non sinit. Nã si hic cõtrario naturę motu moueatur, uerisimile est et totã natu

ram

ram,& eius partes ægrotare.est aũt omni/
no etiã is qui somniũ uidit pars aliqua to/
tius naturæ. Cæterũ pro ratione dictorũ,
etiã solem à meridie aut septẽtrione orien
tem, aut in meridiẽ uel septentrionẽ occi/
dẽtem iudicare oportet. Sol obscurus,aut
subcruentus, aut præ feruore murmurãs,
omnibus malus & absurdus est,partim a/
ctionum impedimenta indicans,partim li
beris somniãtis morbum aut periculum,
aut ipsius oculis morbum prædicit. Eis ue
ro qui aliquid latere uolunt,et timentibus
cõmodus obseruatus est, alteri enim late/
bunt.alteri nihil patientur mali.Obscurus
enim sol minus adurit.Sol in terrã descen/
dens incẽdij ac usturæ signũ est.Idem signi
ficat etiam si in quoddã domiciliũ intraue
rit. Sol in cubile alicuius incumbens &
minans,morbum magnũ & inflammatio/
nes prædicit.Si uero qd dicat boni aut de/
mõstret, opulentiæ signũ est. Multis uero
etiã filiorũ generationẽ prædixit. Sol dis/
parens oĩbus malus, exceptis his q latere
uolũt,et q arcana opãt. Vt plurimũ uero
oculorũ cęcitatẽ futurã,aut liberorũ interi
tum prædicit. Sol nõ qualis est, sed qualis
ab ho/

ab hominibus esse putatur, & recepto more colitur, in humana specie si uideatur, habitum habēs aurigæ, athletis bonus est, & his qui peregrinari cupiunt, & aurigis. uerum ægrotātibus periculosus & perniciosus existit. Semper autem melius est solis splendorem in domum intrantem, quàm ipsum solē uidere. Splendor enim propterea quod lucidiorem domum facit, acquisitionem bonorum portēdit. Sol uero non sustinere posse eos qui in domo sunt malorum uim significat. Nemo enim contra ipsum tueri potest. Sed neque dans aliquid, neq; auferens sol, bonus existit. dans etenim pericula denūciat, auferens uero perniciem. præstat porrò semper statuam huius dei in templo locatā uidere, basiq; innixam, q̄ ipsum deum qualis esse creditur. Nam & bona perfectiora hoc somnium prædicit, & mala minora. Qualis autem est, & qualis in cœlo apparens cernitur, talis sanè si per somnium uideatur, bonus itidem fuerit.

De luna. Cap. XXXVII

Luna uxorem significat somniantis, itemq; matrem, nutrix enim esse pu-

tatur. & filiam & sororē, Core enim, id est puella appellatur. & pecunias & diuitias & negociationem decernit, itemq́ nauigationem, ad huius enim motum gubernatores nauigant. & peregrinationem, quia in perpetuo motu uersatur. & somniātis oculos, quoniam uidendi etiam ipsa caussa est & domina. Cōmunem porrò omnes dei rationem habent ad dominos. Mares quidem ad mares, fœminæ uero ad fœminas. Recte enim uetus prouerbium ait: Quicquid dominat uim habet dei. Quare si quidem in melius et iucundius mutetur luna, utilitatem ab his aut per hos qui dominantur significant. Si uero in peius, detrimentum ex ijsdem aut per eosdem. Similiter etiam quum plures fiunt lunæ, & quum ea quæ est euanescit. At uero si quis putet se imaginem suam in luna uidere, ei quidem qui liberos nō habet, filij natiuitatem præsagit, mulieri uero somnianti, filiæ. Cernit enim unusquisque similem suijpsius imaginem, hoc est filium uel filiam. Bonum est hoc somnium & nummularijs, & fœneratoribus, & symbolo conuiuali colligendo præfectis, multū enim quæstū facient. Bo-

num est & his q uideri uolunt, uerũ occul-tatos reuelat. Aegrotantes aũt & nauigan tes occidit, illos quidem morbo inter cu-tem aquæ subijciens, quoniã natura humi da existit. Hos uero ĩ naufragiũ delapsos. Quæcunq; bona sol significat, eadem prædicit etiã luna. Similiter & quæcũq; mala, semp tamen minora. Nã & hæc minus calida est q̃ sol. Significatq; semp euentus nõ sine fœmina psona perfectum iri.

De stellis. Cap. XXXVIII

Stellæ simul oẽs splendidę ac puræ conspectæ, & ad peregrinationẽ, & ad alias actiones, & ad arcana, bonæ sunt. Neq; enim eandẽ cum sole aut luna rationem habent. Nam & absque his cõspicuæ existunt & illustres. Cum his uero aut penitus latentes, aut obscuriores apparent. Vnaquæq; autem stella priuatim aut à colore, aut magnitudine, aut motu, aut figura motus iudicetur, si sanè quis errorem uitare uelit. quæ res uel maxime in astrorum speculationis tractatione manifesta fieri potest. At uero astra siue sydera singula iuxta suas uires etiã euẽtus faciũt. uelut, quæ hyemis sunt caussa, anxietates & pericula, & turbationes significãt. Quę

uero serenitatis, felicitatē & ꝓsperitatē,& opulentiā. Quę deinde constitutionis solstitij caussa sunt, æstiua mutationem in melius significant, hyberna, in peius. Quin et aliqua ex ipsis, etiā fabulis quæ de ipsis feruntur, similes euentus inducunt, de q̃bus singulatim dicere longū sanè foret, præsertim quum tota ratio ipsorū omnibus nota sit, q̃ saltem nō penitus eruditionis omnis sunt expertes. Stellę deficiētes è cœlo, diuitibus quidē multam paupertatē & solitudinem significāt. Simile est enim cœlū domui somniātis, stellæ uero possessionibus opibusq́ ac hominibus in domo. Pauperibus uero interitū prę sagit. Solis aūt his bonum fuerit huiusmodi somniū, qui magnū aliquod malū ꝑpetrare proposuerunt: ꝑficient em̄ utcūq́ ardua tentauerint. Audiui porrò quodā mihi narrāte, quod q̃dā putarat stellas è cœlo oēs defecisse, & caluus factꝰ est. Quā enim rationē habet cœlū ad totū mundū, eandem habet etiā caput ad corpus. & rursus, quam rationem habent stellæ ad cœlum, eandem etiam capilli ad caput. Cæterum neque delabentes in terram stellæ, neque disparentes bonæ sunt.

Multorũ enim perniciem prȩſagiunt. Magnæ quidem, hominũ magnæ æſtimationis, uulgariũ uero & ignobilium paruæ & obſcuræ. Sed neq; furari ſtellas ſibi uideri bonũ eſt. Vt plurimum enim ſacrilegi hoc ſomniũ ſomniantes euaſerunt, non tamen elapſi, ſed deprehenſi pœnas pependerũt. & perpetrauerũt quidem facinus, propterea quod ſtellis potentiores eſſent. deprehenſi uero ſunt, ob id quod plus quàm humanarum uirium eſt tẽtaſſent. Inſuper uero neq; comedere ſtellas bonum cuipiam eſt, exceptis uatibus, & qui cœleſtium ſpeculationi ſunt intenti, his enim quȩſtum ſignificat & multam rerum acquiſitionem. reliquis interitũ præſagit. Malum eſt item ſub tecto ſtellas uidere. Aut enim domum deſertam redditam, detectum & exuſtum iri ſignificant, quo etiam intus ſtellæ appareant, aut dominum domus moriturũ eſſe. At uero parelij, & trabes, & iubar, & ſtellæ quæ cometæ ſiue crinitæ appellantur, item ſtellæ barbatæ ſiue pogoniæ, eadem ſignificant, quæ facere ſolent, ubi in aere apparentes ſunt cõſpectæ.

De iride. Cap. XXXIX

IRis dextra quidem conspecta bona est. Sinistra uero mala. Dextrã autem & sinistram, nõ ad cœlum intelligere oportet, sed ad solem. Quomodocunq; aũt apparuerit, semper his qui in multa paupertate, aut alio aliquo infortunio constituti sunt, bona iudicetur. Hæc enim aeris constitutionẽ & statum semper mutat, et ambientẽ alterat, omnibus aũt in infortunio cõstitutis, & aliqua calamitate pressis, bonę sunt pręsentis status mutationes.

De nebulis. Cap. XL

NEbulæ albæ felicitatis significatiuæ sunt, & à terra in cœlũ sursum uergentes ut plurimũ peregrinationem significãt, & eos qui apud exteros uiuunt reducunt, & occulta reuelãt, fuluæ aũt improsperũ rerum successum significãt. Caliginosæ, anxietates. Nigræ, tempestatẽ aut tristitiã.

De uentis. Cap. XLI

UEnti leniter & placide spirãtes boni sunt. impetuosi uero & uiolenti, homines iniucũdos et perfidos significãt. Turbines aũt & uenti uehementes p̃icula & magnas turbationes inducũt.

Sed hoc considerare oportet, Quod uenti nubilũ aerem facientes oĩbus quidẽ alijs q in propatulo agunt, mali sunt. Solis uero his q occultãt boni. Qui serenitatis causa sunt, cõtraria significãt. Porrò his q ex peregrinatione reduces expectãt, semper hi uenti boni sunt, qui ex his regionibus ubi illi peregre degunt, spirant. Contrarij uero eosdẽ apud exteros detinent. Atq; hæc quidem de cœlestibus, uerum de terrestribus dijs hoc modo iudicare conuenit.

De dijs terrestribus. Cap. XLII

Ensibiles quidem dei timorum et periculorum & calamitatũ significationem habẽt. Nam interdiu impetentes eiusmodi malorũ caussa fiunt. Significãt item diuersimode, & nihil simile inter se unusquisq; apparens. Velut uerbi gratia, Hecaten uidere trina facie prædi tam sup basi stantẽ, motus & pegrinationes significat. ἐνοδία enim dea appellatur, propterea quod in uijs statua eius poni soleret. Eandem uero unam faciẽ habentem uidere, oĩbus malum est. Vt plurimũ ab externa regione aut ab externo hoĩe mala futura prædicit. Semper aũt præsentiũ rerum statu emouet somniantẽ, & in ijsdem

manere nõ finit qualicunq; tandem specie appareat. Si uero moueatur ipsa dea & ob uiam ueniat, iuxta habitũ, & aspectũ, & ea quæ ab ipsa tenent̃, euentus significat. Sed de his dicere, neq; piũ, neq; tutũ est. Quorum sane omniũ ratio manifesta est his qui eius deæ sacris initiati sunt. Qui uero non initiati sunt, ab initiatis discãt. De pane.

P An pastorib. bonus est, propter pasturam, & uenatoribus, propter feritatẽ. Reliq̃s seditiões & tumultus significat, & ea propter quæ q̃s maxime si bi placet nõ firma esse. Nõ em̃ secure suffultos pedũ gressus deus ipse habet. Dicũt aliq̃ ꝙ Dionysiacis artificib. cõmodum sit numen. De Ephialte.

E Phialtes idem esse q̃ Pan credit̃, & latinis incubus appellat̃. Diuersa autem significat, grauiter em̃ premẽs & nihil respondẽs, tribulationes & angustias significat. Quicq̃d aũt responderit interrogatus, hoc uerũ est. Si uero etiam q̃d dederit, & coiuerit, magnas utilitates prædicit, maxime si nõ grauauerit. Quicq̃d uero accedens fecerit, ægrotos erigit. Nunq̃ enim mortuos homines accedunt panes.

De Aesculapio.

Esculapius locatus in templo, & a super basi stans cõspectus & adoratus, omnibus, & in omnibus aggressionibus bonus est, breues solũmodo morbos inducere solitus. Si uero moueat, aut accedat, aut in domũ ingrediatur, morbum et pestẽ præsagit. Tũc enim maxime hominibus opus est hoc deo. His autẽ qui iam ægrotãt salutem prædicit, pæon enim deus appellatur. Semper porrò eos qui domesticis usibus ac necessitatib. inseruiunt, & domus uillicos, Aesculapius indicat. Verum in litibus aduocatos & patronos significat.

De dioscuris.

Ioscuri nauigantibus hyemẽ por- d tendũt, his uero qui super terram sunt seditionem, aut lites, aut bellum, aut magnum morbum. Ad finem uero omnibus malis indẽnes liberant, & eos qui iam in aliqua clade sunt cito eripiunt. Seruatores enim dij sunt, uerum eorũ qui prius in aliquo timore discriminecꝫ ac periculo fuerunt.

De

De hercule

h Erculem uidere aut ſtatuam ipſius, omnibus bonum propoſitũ habentibus, & iuxta legem uiuentibus, bonum eſt, & maxime ſi ab aliquibus iniuria afficiantur. Semper enim hic deus, etiam quum in humanis eſſet, auxilium tulit iniuria oppreſſis, eorumq; uindex ac aſſertor fuit. Verũ his qui præter leges faciunt, & qui iniuſtum quiddam perpetrant, malus eſt deus, ob eandẽ rationem. Bonus eſt autem prodeuntibus in certamen, aut ad litem, aut pugnam aliquam. Callinicus enim quaſi præſtans uictor, deus appellatur. At uero uideri ſibi cõuerſari cum deo, & aliquid communiter facere, aut eodem cibo communicare, aut habitum eundem habere, aut à deo leoninã, aut clauam aut aliud quoddam armorum genus accipere, omnibus abſurdum & malum eſſe obſeruatum eſt, & ſanè per longam experientiam huiuſmodi cognoui, quanquam hæc nullo cuiuſquam bono euenire, & rationi & ueritati conſentaneum eſt. Qua enim deus uſus eſt uita, eam ſomnianti impartitur, Dura autem & erumnoſa erat dei uita,

quum in humanis ageret, etiamsi ualde clarus & illustris esset. Sæpe uero & in eiusmodi monstra illapsurum esse significat, quibus ipse deus hæc arma habens congressus est.

De Dionyso

d Ionysus agricolis cõducit, qui ligno sum fructum plantãt, & maxime uites. Cõducit & cauponibus, & omnibus dionysiacis artificibus. Bonus est & his qui in infortunio aliquo uersant, quietem enim & liberationem à malis significat, propter ipsum adeo nomen, Est enim dionysus dictus ab eo quod expediat & perficiat omnia, hoc enim significatur per uerbum διανύειν græcis, unde dionysi appellatio est formata. His uero qui delicatã uitam degunt, & præsertim pueris, turbas & pericula & insidias & diuulgationes significat, propter historiã quæ de deo narratur, & propter naturalem dionysi rationẽ. Maximi enim periculi hominibus autor ipse deus existit, & tamẽ nihilo minus etiam hos seruat, & corrumpi non sinit. Iter facientibus & nauigantibus malus est deus. Nam palàm & ex propinquo prædónum

donum incursus significat, & uulnera, & obtruncationes. At uero chorus qui dionysum comitat̃, uelut sunt Bacchi, & Bacchæ, & Bassaræ, & satyri, & panes, & quęcunque alia sunt similia nomina huic deo sacra, tum simul omnes, tum unusquisque seorsim, magnas turbas & pericula, & diuulgationes significãt, excepto sileno, qui solus omnibus bonus est, & his qui ad agendum aliquid prodeunt, & timentibus. Choream deo ducere, aut thyrsum aut arbusculam gestare, aut aliud quid gratum deo facere, omnibus malum est, exceptis seruis. Illis enim propter emotionẽ & perculsionem mentis, desipientiam et cladem prædicit. His uero quod nihil rerum curæ suæ commissum habent, & propter dei appellationem, ac benignitatem, libertatis signum est.

De Mercurio

M Ercurius bonus est his qui ad eloquentiã animũ adiecerunt, & athletis, & pædotribis, & omnibus mercatoriã uitã degentibus, & libripẽdis, propterea quod omnes huiusmodi hoĩes deũ hunc

hunc pro tutelari numine uenerantur. bonus est & peregrinari uolentibus. Alatum enim deum esse putamus. Reliquis seditiones & tumultus denunciat, ægrotantes autem occidit, propterea quod animarũ ductor esse creditur. Mercurius quadrangularis, σφηνοπώγων ab incuneata barba appellatus, solis philologis conducit. Verum quadrangularis & imberbis, nihil his conducit. Etenim quod amputatam barbam habet, omnium eorum qui circũ somniantem sunt interitum præsagit.

De Nemesi

Emesis semper bona est uiuentibus
n secundum legem, & moderatis hominibus, & philologis. At uero contra leges delinquentibus, & his qui aliquibus insidias struunt, & magnas res auspicantur, contraria existit, eorumq; conatus impedit, Nam impedimento esse, & obstare his quæ inconsulte & præter animi nostri sententiam fiunt, Nemesim uocamus. Quidã produnt quod dea hæc bona quidem in peius uertat. Mala autem in melius.

De Venere

Enus pandemos, hoc eſt popularis appellata, circulatoribus & cauponibus, & libripendis, & thymelicis, & medicis, & ſcenicis omnibus, ac meretricibus bona eſt. Matronis autem pudefactionem & detrimentum prædicit, & eos qui uxorem ducere propoſuerunt impedit, tanquam communi uxore futura. At uero Vrania, de qua in ſuperiore ſermone dicere uolens reliqui, ut ne ſermo di uelleretur, cōtraria ueneri pandemo ſignificat. Maxime uero bona eſt ad nuptias & ſodalitates contrahendas, & ad producen dos liberos. Nam coniunctionum ac ſobo lis eſt cauſa. Bona eſt & agricolis, Natura enim & mater uniuerſorum eſſe creditur. Bona eſt & uatibus, omnis enim uaticinationis & prænotionis inuentrix eſſe putatur Cæterum Venus marina naucleris et gubernatoribus et omnibus nauigantibus, bona obſeruata eſt, itēq; omnibus peregrinari uolentibus, propter perpetuum maris motum. Eos uero qui in eodem loco ſemper permanere propoſuerūt, etiam inuitos ad motum cogit.

Venerem

Venerem Anadyomenen, emergentem è mari uidere, nauigantibus multam tempestatem & naufragium futurum prædicit, sed nihilo minus seruat, & res ac negocia iam desperata perficit. Semper autem bona iudicata est, quæ infernas partes usq; ad zonã uelatas habet, propterea quod mammas, quæ maximum alimentum prębent, nudas habeat ac ostendat.

Venus tota nuda, solis meretricibus bona est, & quæstus significatiua, ad reliqua cõfusionem significat ut ferè à nobis obseruatum est.

De Vulcano

VLcanus eadem quæ ignis significat utplurimum, solum autem arcana retegit, & præsertim adulteria, propter historiam quæ de ipso fertur. Manuarijs artificibus omnibus bonus est, & his qui nuptias aut societatem contrahere uolunt, atq; id propter follium conspirationem, & ferri unitionem.

De Fortuna

FOrtuna super cylindro stans, omnibus mala significat, propter basis ipsius periculositatem. Quæ uero guberna-

gubernaculũ tenet, motus prædicit. Nulla est enim gubernaculi utilitas citra motũ. Semper autem bona est sedens aut reclinata, securitatem enim & constantiam per ipsam figuram demonstrat. Quanto uero sumptuosior & formosior apparuerit, tanto melius esse putandum est. Quidam tamen tradunt, quod fortuna sumptuosa & ualde ornata, maxime ubi nõ ut statua, sed uelut ipsa fortuna appareat, paupertatis signum sit. Verisimile est enim quod sui studiosa, hominum negligens existit. Quę uero frugaliter uestita est, & sui negligens apparet, diuitias & delitias præsagit. Manifestũ est enim quod nõ suijpsius, sed hominum curam gerit. Verum illi mihi non uidentur uerisimilia dicere, Est enim fortuna nihil aliud ꝙ ipsæ somniantium opes.

De pitho, & alijs

PItho, & charites, & horæ, & nymphæ, ad omnia & omnibus bonæ sunt. Aristobule uero & Eunomia, quæ deæ optimum cõsilium, & bona lex nobis dici possunt, eadem quæ Nemesis significant.

Deue-

De uesta

Esta tum ipsa, tum statuæ ipsius, ci/
u uitatis senatum, et loculos siue recõ
ditoria redituum significant. Pri/
uatis autem ipsam uitam. Principibus ue/
ro et regibus, ipsam imperij uim ac pote/
statem. Porrò de marinis et fluuiatilibus
dijs singulatim ex ordine sic res se habet.

De dijs marinis Cap. XLIII

Eptunus et Amphitrite, et Nereus,
n et Nereides, tum ipsi, tũ statuæ ipso
rum cõspecti, ita ut nihil mali faciãt,
aut dicant, boni sunt omnibus in mari ope
rantibus, et his qui moueri uolũt, sed et ad
reliquas aggressiones nihilo minus boni
sunt. Ex omnibus aũt uel maxime his qui
ad turbas progrediuntur, ualde conducibi
les esse obseruatum est. Si uero moueãtur
aut turbentur, aut mali quippiam dicant
aut faciant, aut patiantur, aut minẽtur, con
traria prædictis significant. Sæpe etiam
terræ motum et hymbrem futurum præ/
sagiuerunt.

De leucothea

Eucothea his qui in mari operãtur
bona est, ad reliqua mala, et tristitiæ
ac luctus

ac luctus significatiua, propter historiam quam de ipsa narrant. Proteus autem & Glaucus, & phorcys, & dæmones qui circa hos sunt, dolos ac deceptiones significant, propter facilem adspectus transmutationem. Vatibus autem boni sunt.

De Mari porrò & Vndis, in sermone de nauigatiõe superius in hoc ipso libro mentionem feci. Litora & portus, spei significationem habent, & salutis ipsis ægris. Nam qui in magna tempestate sunt, ubi litus uiderint & portus, suauissimam spem potiundæ salutis secum nutriunt.

Fluuij deinde & stagna, & Nymphæ, & Ephydrides, boni sunt ad generandos liberos. Verum exactius de ipsis in superiori sermone tractaui. Achelous autem eadem quæ fluuij, & omnis potabilis aqua significat, & ualidiores euẽtus facit. Quandoquidem uero de his quantum possibile fuit sufficienter dictum est, reliquum fuerit ut de subterraneis ac inferis dijs deinceps dicamus, itemq; de his qui circumcirca ambiunt.

De dijs inferis, & de his qui circumcir-
ca ambiunt Cap. XLIIII

Pluto & proserpina timentibus boni sunt. Imperant enim his qui non amplius timent. Boni sunt & pauperibus, diuitias enim & acquisitionẽ significãt, propterea quod nullius rei indigi sunt ipsorum subditi. Boni sunt & his qui terram emere uolunt, & ad principatum contendentibus. Multis enim imperant hæc numina. Sed & ad mysticos & arcanos usus boni obseruati sunt hi dij. Verũ si quid graue ac dirum faciant aut minentur, contraria significant. Ceres autem & core, & qui Iacchus appellatur, his qui initiati sunt horum deorum sacris, bonum quiddam, atq; id non uulgare, futurum significant. Non initiatis, prius timorẽ aliquem & periculum inducunt, deinde uero nihilo minus bonum ipsum perficiunt. Agricolis autem & his qui terram adipisci proposuerũt bonę sunt, dominari enim & imperare terræ præsignificant. Et ægrotantes erigunt & seruant. Nam fructuum hominibus cõmodorum sunt causæ, quibus mortui non fruuntur.

Insuper Cererem eandem cum terra ra-
tionem habere sapientes aiunt. ζείδωρος
enim & φερέσβιος uocatur terra, itemq;
βιόδωρος, ab eo quod uitam & uictū mor
talibus impertiatur, & fruges producat.
Bona est etiam Ceres ad nuptias, & alias
aggressiones omnes per se cōspecta, Non
uero item Core, propter historiam quæ
de ipsa fertur. Hæc enim sæpe etiam ocu-
lis somniantis periculum induxit, propter
nomen. Core enim appellatur etiam in
oculo pupilla. Serapis, & Isis, & Anu-
bis, & Harpocrates, tum ipsi, tum statuæ
ipsorum ac mysteria, & omnis de ipsis ser
mo, atque etiam de dijs qui cum ipsis com
munia templa ac aras habent, turbationes
& pericula, & minas, & infortunia signi-
ficant, ex quibus præter expectationem
præterq; omnem spem seruant. Semper
enim seruatores crediti sunt hi dij, eorum
qui per omnia exercitati sunt, & ad ex-
tremum periculum peruenerunt. Nam
eos qui iam in huiusmodi periculis con-
stituti sunt, statim omnino seruant. Præ-
cipue autem mysteria ipsorum luctus si-
gnificationem habent. Tametsi enim

naturalis ipſorum ratio aliud quid comple ctitur, fabuloſa tamen narratio & hiſtoria hoc indicat. Hecate ſubterranea, & Erinnyes, & dæmones qui circa hos ſunt, terribiles ſunt etiam his qui iuſte agunt. Verum hos qui præter leges agũt, & quibuſdam inſidias ſtruunt, diſperdunt. Eadem cum his ſignificat & mater deorum appellata. Nam & tumultus & luctus per ſe cõſpecta prædicit, & occulta reuelat. Agricolis autem bona eſt. Terra enim eſſe putatur. Terror et Timor filij Martis, & ipſe etiam Mars, belli ducibus, & militibus, & pugnam ſolitariam decertaturis, gladiatoribus & prædonibus, & aleatoribus, omnibus conducunt. Reliquis pugnas & clades ſignificant. Harum enim cauſa exiſtũt. Oceanus autem & Tethys, philoſophis & uatibus ſolis boni ſunt, quẽadmodum iam dictum eſt. Reliquis triſtitias inducũt, & ad finem uitę perueniſſe oſtendunt, exceptis his qui ad Oceanum habitãt illicq; diuerſantur. Saturnus & Titanes, maleficis uincula ſignificant, & eos qui alijs inſidias parant, perficere impediunt. Verum ad ea quæ latẽter fiunt boni ſunt. Sed

neq;

neque nuptias celebrare permittunt, neq; filios futuros prædicunt. At uero natura uniuerſorum, & fatum, & prouidentia, & ſi quid aliud æqualem cum his potentiam habet, omnibus bonum prædicunt, exceptis ægrotantibus, hos enim occidũt, niſi aliqua ualde benigna dixerint. Communem autem rationem et dij, & ipſorum ſtatuæ habẽt. Ex ipſis uero ſtatuis, hæ quę ex materia ſolida & imputreſcibili factæ ſunt, bonæ fuerint, uelut quæ ex auro conſtant, aut argẽto, aut ære, aut ebore, aut lapide, aut Electro, aut Ebeno. Quę uero ex alia materia fabricatæ ſunt, minus bonæ cenſentur, Sæpe uero etiam quæ humiles ac uiles ſunt, teſtaceæ, fictiles, cereæ, itẽq; imagines pictæ, & ſimiles. Inſuper & hoc obſeruare oportet, Quicunq; dij bona ſignificant, tum ipſi, tum ipſorum ſtatuæ, eorum neque contritas neque confractas ſtatuas uidere bonum eſt. Quicunque uero mala ſignificant, eos & deſtructos & diſſipatos omnes uidere, itemq; ſtatuas ipſorum, bonum eſt, maxime uero eadem cum Nemeſi ſignificant.

De Heroibus & dæmonibus
Cap. XLV

d E Heroibus porrò & dæmonibus quid opus est dicere? eadem enim quæ dij significant tum bona, tum mala, uiribus tamen minora. Meminisse autem oportet, quod singulos ipsorũ proprium habitum habere conuenit, & non permutare, neque abijcere, neq; simpliciter stare, neq; sine his quæ ipsis solẽni more dicata sunt esse. Quoniam quicquid significãt siue bonum, siue malũ fuerit, decipiunt & mentiuntur.

De terræ motibus ac hiatibus
Cap. XLVI

t Erra si moueatur, res & negocia ac uitam somniantis motum iri significat. Hiatus autem & cõcussiones & collapsiones, omnes homines iniuria afficiunt, ipsosq; perdunt, aut bona ipsorum corrumpunt. Solis autem his qui peregrinari proposuerunt, & obæratis, fortunata & dextera omnia huiusmodi obseruata sunt. Quæ enim dissoluuntur & non coniuncta sunt, non amplius in priore loco cõ

tinent somniantes. Quare & ex debito, & ex uinculis liberant. Cæterum de relictis & prętermissis in utrisq; libris superfluum fuerit dicere. Quoniam ex scriptis & relatis iuxta similitudinem coniecturam facere oportet. Et tamen adhuc de ipsis dicet.

De scala, sartagine, mola, pila, & gallo Cap. XLVII

S Cala peregrinationis signum est, & trāsitionis in alium locum, Gradus uero eius, promotionem significāt. quidā dicūt quod etiā periculū significant Sartago uero damnum significat, & mulierem gulosam. Mola semper durorum & difficilium negociorum solutionē portendit, & fidelem seruum significat. Pila uxorem significat. Pistillum autem uirum. Gallus in domo pauperis, patrem familias, In domo diuitis, œconomum siue uillicū significat, propterea quod eos qui in domo sunt excitet ad operas obeundas. Depilari aut pice illini, detrimētum ac damnum significat.

De ouis Cap. XLVIII

Va medicis, & pictoribus, & his q̄ ex ipsis quæstū faciūt cōmoda sunt.

Reliquis pauca quidem, lucri sunt significatiua, ob alendi facultatem. Multa uero, curarum & anxietatis. Sæpe uero & litium. Quoniam qui ex ipsis nascuntur fœtus ferè semper terram pedibus eruunt, & occultata inuestigant.

De Hippocentauro & Scylla, & dijs humana specie Cap. XLIX

q Vin & huius meminisse oportet, quod quæcunq; monstrosa sunt & nequaquam possibilia præter naturam intelliguntur, & rationem nō habent ut interdiu fiant, uelut Hippocentauri, & Scylla, & similia, ea mendaces spes & nunquā perficiendas inducunt. Apparent aūt dij in humana specie & forma, quādoquidem credimus ipsos nobis specie similes esse. Si itaq; ignoti dij ac deæ cōspiciantur per somniū, dinoscere eos oportet, ab ætate, aut ab externis, aut ab artibus, hoc modo. Ab ætate quidē, uelut puerulus cōspectus, tēpus futurū significat, adolescēs aūt præsens, & rursus, Adolescentulus ualde iuuenis, Mercurium. Adolescens, Herculē. Vir, Iouē. Senex, Saturnū. Duo adolescētes, dioscuros, hoc est Castorē & Pollucem

cem. Virgo Spē, aut Dianā aut Mineruā. Spem quidem, Ridens. Dianam uero, reuerendam faciem præferens. Mineruā autem, acribus oculis intuēs. Fœmina iuuencula, fortunam. Senex, Vestam. Tres fœminæ, Parcas, ubi fuerint uestibus indutę, Nudę, horas, Lauātes, Nymphas. Ab externis autem sic. Dij habēt insignia, qui ergo ea insignia habent, pro illis ipsis dijs agnoscendi sunt. Neq; enim est necesse singulatim ea recensere, quum res satis manifesta existat. Ab artibus postremum. Qui cognomines dijs artes habent, hi deos artibus ipsis præfectos significant. Porrò somnia iam uisa, & ipsorum euentus, non conuenit scribere in arte ipsa iudicādi somnia, & in doctrina speculationū, neq; uidebantur mihi idonea esse hæc huic loco. Et quidem quū Geminus Pyrius, & Demetrius Phalere⁹, & Artemon Milesius, multa somnia conscripserint, primus in trib. libris, secundus in quinq;, tertius in uiginti duobus, & præsertim cōpositiones medicamentorum ac curationes à Serapide datas.

De tabula & libris. Cap. L

T Abula uxorem significat, propterea quod omnigenas literarũ formas suscipiat. Typos autem, hoc est formas, in consueto usu etiam ipsos liberos uocamus. Liber autem uitã eius qui somnium uidit significat, percurrũt enim homines libros, quemadmodũ etiam uitam ipsam. Sed & ueterum res gestas in memoriam reuocat liber, quandoquidem quæ olim facta sunt, in libris scripta continentur. Comedere libros, præceptoribus puerorum, & sophistis, et omnibus qui ex eloquẽtia aut libris uictum ac rem sibi cõparant, conducit. Reliquis mortem repentinam prædicit.

De perdicibus. Cap. LI

P Erdices & uiros & mulieres significant, utplurimum uero mulieres magis, impias & religionis negligentes, quæ nũquam nutritoribus suis beneuolentiã mutuam exhibent. Nam & ægre mansuefiunt, & uariæ sunt perdices, & solæ ex auium generibus deorum cultum non habent.

De pedicis. Cap. LII

P Edicæ detentionis et impedimenti signum sunt & morbi, propter detētionem. Seruis autem, fidem & autoritatem magnam prædicūt, ex quibus ingrati excident. Innuptis uero nuptias, & liberos non habentibus, liberos promittunt. At uero ab ipsa pedicarum materia, coniecturam de nuptiarum sumptuositate facere oportet.

De plagis. Cap. LIII

U Erberare eos solū bonum est quibus quis imperat, excepta uxore. Nā hęc si uerberatˀ, adultera fit, reliq ipsius uerberātis cōmodo plagas accipiūt. At uero eos ꝑcutere quib. quis nō imperat, bonū nō est. damnū eñ ex lege irrogatū prædicit. Verberari aūt bonū nō est, neq; à dijs, neq; à mortuis, neq; à subditis, sed à reliqs. Semꝑ uero bonū est lignis aut manu uerberari, malū aūt loro, propter uibices inflictos, & calamo, propter strepitū & ferula. Nam et hoc lignum strepitū ędit. Quandoquidē uero uerberati plagas accipiūt, inde adeò utilitatē accedere cōtingit, ab accipiēdo uidelicet. Ego uero obseruaui hoc qđ mihi ipsi accidit. Aliquando eñ

per somniũ uisus sum mihi, ab uxore mea uituperijs & plagis impeti, illa die obuiã ueniente mihi quodã, à quo animus meus planè diffidebat, turbatus sum & ualde ægre tuli: neq; enim erat uerisimile, eum qui à persona sibi subiecta, & à qua coli ac honorari debebat, contumelia affectus erat, non tristari, aut nõ molestiam in aliqua re concipere.

De morte. Cap. LIIII

m Ortuũ esse sibi uideri, & elatum, & defossum, seruo quidẽ cui res & domus heri nõ concredita est, libertatẽ significat. Mortuus enim nullum dominum habet, & laborum et ministeriorum requiem inuenit. Verũ seruo cui bona dñi commissa sunt, fidem adimit mors. Viro autem uxorem non habenti nuptias prædicit. Nam & nuptiæ & mors, utraq; fines hominibus esse putantur, & semper se mutuo indicant. Vnde etiam ægrotantibus uxorem ducere, ac nuptias celebrare, mortem præsagit. Nam eadem utrisq; contingunt, tum nuptias celebranti, tum morienti. Velut uerbi caussa, deductio & comitatus amicorum, tum uirorum, tum fœminarum

minarũ, & coronæ, & aromata, & unguenta, & cautio de bonis. At uero eum q uxorẽ habet, mors ab uxore separat, & socios, & amicos, & fratres dissoluit, inuicemq; separat. Mortui enim cum uiuis nõ conuersantur, neq; uiui cum mortuis. Eum uero qui domi est ad exteros extrudit, propterea quod nõ in ijsdẽ amplius maneat mortuus. & apud exteros degentem, domũ reducit. Nam mortuus in terrã deponitur, quæ communis est omnium patria. Athletis autem sacrorum certaminũ uictoribus, mortem inducit. Perfecti enim & absoluti sunt mortui, quemadmodum & uictores. Bonũ est autem & philologis & patribus mortuum esse sibi uideri. Habebunt enim monumenta, hi liberos, illi uero sapientiæ suæ scripta ac libros. Obseruaui deniq; & tristibus & timentibus mortẽ bonam esse. Timoris em̃ & tristitiæ expertes sunt mortui. Item his qui de terra litem habent, & qui terram emere uolunt. Terræ enim domini sunt mortui. In alijs autẽ litibus, malum est mortuum esse. Nam in rebus efficiendis impotẽtes sunt mortui, & in uiuorum potestate positi. Si uero quis ægrotãs
aut

aut dolens aliqua parte, uideat̃ sibi mortuus esse, à morbo et à dolore liber erit. Nã et mortui neq; dolent, neq; ægrotãt. Nihil autem differt siue quis mortuus esse solũmodo sibi uideat̃, siue elatus aut sepultus. Viuum sepeliri sibi uideri, nemini confert. ut plurimum enim carcerẽ aut uincula significat. Quicquid autem boni siue mali significauerit mors, idipsum si quidem quis seipsum occidat, continget ei suijpsius caussa. Sin ab alio interimatur, euenient ob alterius caussam etiam euentus. Omnes mortes lege irrogatæ, ea quæ significãt tum bona, tum mala uehementiora faciunt. De quibus speciatim dicere operæpretium existimo.

De strangulatione Cap. LV

Strangulari & seipsum suspẽdere, tribulationes & angustias significat, propter id quod his qui strangulantur contingere uidemus. Insuper etiam non mãsurum esse in domo, neq; ubi quis erat dum somnium uidit. Nam strangulatus non amplius terram contingit, neque est in firma sede.

De ma-

De mactatione siue cæde. Cap. LVI

Actare aliquē seipsum, aut ab ali-
m quo mactari, eadē significat quæ
antea de morte relata sunt. uerum
citius perficit euētus. Sacrificari autem, &
pro uictima mactari ad aram dei, aut pu-
blice in congregatione siue ecclesia, aut in
foro, omnibus bonum est maxime seruis,
q inde præclare & splendide liberi erunt.

De uiuentis cōbustione. Cap. LVII

Iuentem comburi, eadem signifi-
u cat quæ fulmine feriri, de quibus
in superiorib9 diximus. Priuatim
autem & proprie uiuentē comburi, ægro-
tis salutem significat, propter ipsius uerbi
κατακαίεσθαι compositionem. Cæterum iu
uenibus, calamitates irrationabiles, et con
cupiscentias amatorias significat.

De cruce. Cap. LVIII

Rucifigi omnib. q nauigare pro-
c posuerūt bonū est. Nam ex lignis
& clauis constat crux, quemad-
modum etiam nauis. & malus eius similis
est cruci. Bonum est & pauperi. Nam al-
tus est crucifixus. Verum diuitibus da-
mnosum est. Nudi enim crucifiguntur,
& car-

& carnes deperdunt crucifixi. Cæterũ uiro uxorem non habenti nuptias prædicit, ob ligationem, sed tamen non adeò commodas. Eadem autem ratio est amicitiæ & sodalitatis. Seruos uero liberos facit. Nemini enim subiecti sunt crucifixi. Qui aũt domi agere uolunt, & qui propriã terram colunt, & qui alicunde eijci timent, eos eijcit, & non sinit in locis in quibus sunt manere. prohibet enim crux terram contingere. Porrò in ciuitate crucifixum esse sibi uideri, talem magistratum significat, qualis fuerit locus in quo crux posita fuit.

De pugna cum feris. Cap. LIX

PVgnare cũ feris pauperi bonum est, multos enim habebit quos nutriat. Nam & q cum feris pugnat à proprijs carnibus feras nutrit. Verum uiro opulento iniurias futuras à talibus denunciat, quales fuerint ipsæ feræ. Multis etiam morbũ significauit. Nam ut à bestijs sic etiam à morbo corrumpuntur carnes. Seruos autem liberos facit somniũ hoc, si sibi uideantur à bestijs occisi esse.

De de-

De descensu ad inferos. Cap. LX

a D inferos descendere indeq; redire, & speculari quæ isthic solenni more instituta sunt, his quidẽ q feliciter agũt damnosum est. Nam ad res gerendas impotentes sunt inferi, & frigidi & imobiles. Verũ cauentib. et uerẽtibus, aut curiosis, aut tristatis, curarũ & tristitiæ alleuiationem promittit. Sunt enim omnis tristitiæ ac curæ expertes inferi. Reliquis peregrinationis significatiui sunt, aut eos omnino ex locis in quibus sunt expellunt. atque hoc partim ueteres declarãt, qui eos qui longam peregrinationem profecti essent, ad inferos profectos esse dicebãt. partim etiam ipsa ratio commonstrat, quod non in ijsdem conuersationibus mortui existant. Quod si qs ab inferis rursus ascendere sibi uideatur, ab exteris in patriam reuertetur. Si uero non, apud exteros uitam finiet. Sæpe uero etiam eos qui apud exteros sunt, descensus ad orcum ad domum reducit. At uero si quis ad inferos profectus uideatur sibi prohiberi uiolenter à regressu ad superos in humanis degentes, huic detentionem ab aliquibus somnium

ſignificat, aut incluſionē in carcerē. Mul-tis uero morbum longum prædixit, & ob morbum mortem. Cæterū aſcendere per-fugio aliquo reperto, ab extremo periculo ægrotum ſeruat. Conſueto enim ſermone eum qui præter expectationē ſeruatus eſt, ab inferis reuerſum eſſe dicimus.

Portare aut portari. Cap. LXI

POrtare aliquem dæmonē ſubterraneum, ſiue ipſum plutonē, ſiue cerberū, aut alium quendā ex inferis, ſi quidem maleficus id ſomniū uiderit, crucem ipſi ſignificat. Similis eſt enim & crux morti, & q crucifigēdus eſt prius ipſam portat. Si uero nō maleficus uir ſomnium uiderit, ferā portabit, & ſi quidem grauabitur, ab ipſa mordebitur & morietur. Sin minus, gaudens eam deponet, & & ab ipſa non lædetur. Portare aliquē uiuentium melius eſt ꝙ portari, quanto præſtantius eſt alicui auxiliari poſſe, quam auxilio & ope alterius opus habere. Similis eſt enim is qui portat ſubleuanti & beneficium danti, qui uero portatur, beneficium accipienti. Quanto debilior eſt is qui portat, ueluti ſi ſit mulier aut puer, tāto peius

est ei qui portatur. Nam uilium & minus auxiliari potentium opem implorabit. Soli seruo bonum est ab hero portari, & penitus pauperi ab opulẽto. Multũ enim opis ferent à portantibus.

De mortuis. Cap. LXII

Mortuos uidere, atque id solum, & nihil aliud memorabile facere aut pati, sic affectũ iri significat, quomodo affecti fuerunt mortui dum uiuebãt erga somniantem. Si enim fuerũt iucundi & benefici, bona significãt, & pręsens tempus suauiter transigendũ. Si uero non, contraria. Si uero acceperint quid tale mortui, qualia mortuis dicantur, incõmodum est. Sed omnium perniciosissimi sunt qui uestes auferũt, aut argentum, aut cibos. Aut enim ipsi somnianti mortem significant, aut alicui ex cognatis aut affinibus ipsius. Quicquid autem aliud rapuerint, iuxta proportionem iudicare oportet. Quin & dantes mortui, etiam sic mali sunt, nisi sane cibos, aut argentum, aut uestes derint. Ego autem obseruaui quendam qui suam uxorem defunctam in somnis uidit, procul stantem in domo, & lectos ster

nentem, & postridie cõtigit plures ex præminentibus illius amicis ægrotare, & apparuit manifestè somnium post euentum. Aegrotantes enim indigent pro necessitate sua pręparatione lectorum, & non sani.

De numismatis. Cap. LXIII

a Liqui tradunt argentum esse malum, & numismata omnia, ego uero obseruaui, tenuia quidem & ęrea numismata tristitiæ esse caussas, & sermonum molestorũ. Verum argentea uerborum in paucis de rebus grauibus ac serijs significationẽ habere. Aurea uero adhuc de magis grauibus. Semper autẽ melius, paucas pecunias & numismata habere, putandum est. Quoniam multæ pecuniæ propterea quod ægre dispensari possunt, curas & tristitias significãt, quemadmodum etiam thesaurus.

De thesauro. Cap. LXIIII

ſ I quis putet se thesaurum effodere paucas pecunias habentem, minora mala significat. Verum thesaurus multarum pecuniarum, tristitias & curas significat, & mortem prædicit. Neqꝫ enim absqꝫ terræ effossione thesaurus repe

ritur

ritur, quemadmodũ neq; mortuus depo-
nitur. Atq; ego ſanè hoc obſeruaui. Quum
enim aliquãdo in triſtitia ac cura eſſem, ui
di me in ſportula habere tenuẽ ualde mo-
netam, & ingreſſus in officinam quãdam,
eam ipſam furto amiſi ac perdidi. & conti
git ut illa die mihi nũcius lætus aduenirer,
de rebus quarum cura angebar, atq; ſic ex
hilarabar, & melius afficiebar. Porrò in
conuentu quodam quum aliquando tales
narrationes mouerent, memini quendam
dicere, quod quandoq; ad comparãdas &
exigendas pecunias propriũ filium ſuum
ablegarit, et eo adhuc apud exteros degen
te, in ſomnis ipſum uiderit reuerſum & di
centẽ, tria milia octingenta numiſmata at-
tuli, & delato ad quendam ſomniorũ do-
ctum interpretẽ hoc ipſo ſomnio, reſpon-
ſum tulerit, quod re infecta filius ipſius re-
uerſurus eſſet, quod ipſum etiam ſic euene
rit. ac primum quidem quod cõtraria ſem
per euenire ſolent, deinde quod etiam ſem
per per eiuſmodi poſitionem digitorum
trium milium octingentorum, nihil
ſignificare conſue-
uimus.

De lachrymis. Cap. LXV

L Achrymari & dolere tũ ob mortuum, tum propter aliud quiddã, & ipsum adeò tristari, gaudiũ ob aliquam rem, et uoluptatem propter recte factum quoddam futuram prędicit, atque id recte & iuxta rationem. Habet enim anima nostra cognatum quiddam ad ambientem & aerem externũ. Quemadmodum igitur ambiens & aer in contrarium mutatur semper, à tempestate in serenitatem, & rursus à serenitate in tempestatem. Sic uerisimile est & mẽtem nostram, à tristitia in uoluptatem & gaudium mutari, & à gaudio in mœrorem. Quare etiam gaudere in contrarium mutatum, tristitiam significat. Semper aũt ob aliquid tristari oportet, & nõ sine caussa, quoniam frustra tristari, ob aliquid tristem fore præsagit.

De monumento. Cap. LXVI

M Onumentum habere aut ædificare, bonum est seruo; & liberos nõ habenti, alter enim liber erit. quoniam non serui, sed liberi monumenta extruunt ac possident. alter filium relinquet monumentum sui. Sæpe uero & nuptias præ-

prædixit eiuſmodi ſomnium. Quoniã monumentum uelut mulier, multa corpora complectitur. & terræ acquiſitionem, & in uniuerſum omnibus bonum eſt hoc ſomnium, tum diuitibus & fortunatis, tum inopibus & infelicibus. At uero monumenta contrita aut collabentia, contraria ſignificant.

Si mortui reuiuiſcant. Cap. LXVII

m Ortui reuiuiſcentes, turbationes ſignificãt & detrimenta. Etẽ uelut res ſuppoſita eſſet cogitare oportet, qualis turbatio futura ſit, ſi mortui reuiuiſcant. Veriſimile eſt enim quod ſua bona ſint repetituri. Vnde & detrimenta, & damna, ac contentiones ſint orituræ.

Si mortui denuo moriantur. Cap. LXVIII

m Ortui denuo morientes, cognominibus, aut ſimilib⁹, aut propinquis genere, mortem præſagiunt, ut hoc modo ijdem bis mori uideantur.

De medicamento letali. Cap. LXIX.

m Edicamentum letale, eadem quæ mors ipſa ſignificat. Eadem ſignificatio eſt ferarum omĩs generis,

& bestiarum lectos subeuntium, quæ cele riter occidunt.

De nuptijs. Cap. LXX

Quandoquidem & nuptię similes sunt morti, & à morte significantur, etiam hoc loco de ipsis mentionem facere coueniens esse putaui. Virginem ducere, ægrotanti mortem significat. quæcunque enim uxorẽ ducenti, eadem etiam mortuo contingunt. Bonum est autem ei qui nouam negotiationem aggredi proposuit, propositum enim assecuturum esse significat. & speranti alicunde utilitatem, accessuram esse promittit. Omnino enim accipit bona aliqua, quæ sponsa addu cit, is qui uxorem ducit. Reliquis perturbationes & diuulgationes significat. Non enim sine turbatione nuptiæ perficiuntur. Si uero quis mulierem deuirginatã in uxo rem duxerit, non noua sed uetera negotia, nulla pœnitentia aggredietur. Si aũt quis suam uxorem alteri nuptã uiderit, immutationem actionum, aut separationẽ significat. Si uero mulier uirum habens, sibi uideatur alteri nupsisse, quemadmodũ multi produnt, uirum defodiet, aut aliter quomodocunque

modocunq; ab ipſo ſeperabitur. Verum ut ego obſeruaui, hoc non ſemper contingit, ſed quum aut uterum non geſtat mulier, aut liberis caret, aut nihil uenale habet. Si uero nihil horum fuerit, ſi quidem filiolam habuerit, eam ipſam uiro collocabit. Si uero grauida fuerit, filiam pariet, quam educatam uiro in matrimonium dabit, atque ſic non ipſa, ſed quæ eius naturæ particeps eſt alteri nubet, & quæ aliquid uenale habet, communicationem & contractũ, uelut in nuptijs, circa uenditionem cum aliquo faciet.

De Hirundine & luſcinia

Cap. LXXI

Quandoquidem de hirundine in ſermone de auibus non memini, ſed libenter reliqui, hic ſanè eius mentionem faciam. Aiunt enim animal hoc mortem ſignificare intempeſtiuorum corporum, & luctum, & magnam aliquam triſtitiam. Ab huiuſmodi enim malis etiam auem hanc natam eſſe ferunt. Etenim Alexander Myndius hiſtorijs fidem habere oportere dicit, cui conſentit etiam Dionyſius Heliopolites. Aiũt enim quod etiamſi

mendax sit historia quædam, tamen propter præsumptam de ea opinionem, quod sic habeat, quum simile quid eius argumento eventurum est, atque id anima prædicere velit, tunc illam ipsam historiam in medium adducit. Ego vero in plurimis quidem historijs hunc sermonem consonum reperi, verum nequaquam in omnibus. Quare in omni sermone, non verisimilitudini eorum quæ dicuntur addictus, eam sequor, sed experientiam euentuũ amplector. Et nunc de hirundine dico, quod non est mala, nisi quid absurdi faciat, aut permutetur in alium colorem præter naturam ipsi existentem. Est enim vox eius, nõ lamentatio, sed cantilena remissa, & exhortatoria ad operas obeundas. Quod autem hoc uerum est, uel inde cognosci potest. Quod hyeme hirundo neque uolat, neque canora est, sed & ipsa terra, & mare quieta sunt, & homines & alia omnia animalia sub tecto & in lustris suis degunt, & nihil aliud operantur. Vbi aũt uer accesserit, prima hirundo apparet, subindicans, ut ita dixerim, singula opera aggredienda, & sane ubi apparuerit, nunquã uespere canit, sed
mane

mane sole emergẽte, eos quos uiuentes depræhenderit operum admonens. Est igitur commoda & ad opera, & ad actiones, & ad musicam, & maxime omnium ad nuptias. Fidam enim & domus custodem futuram uxorem promittit, eamq; fere græcam, aut musicam. Nam ipsa Hirundo eodem cum nobis tecto uiuit. Atqui luscinia eadem quæ hirundo significat, sed minora. Minus enim nobis familiaris est.

De dentibus Cap. LXXII

De dentibus exacte tradidi libro primo. Verum etiam hic breue quiddam ex his quæ isthic relicta sunt dicam. Dentes in manus sumere ex ore elapsos, aut etiam in proprium sinum colligere, depositionem filiorum futuram significat, aut non permanentium, aut non educandorum. Dentes lingua sua eijcere, significat ea quę in uita dura et aduersa sunt, propria eloquentia dissoluere. Deinceps uero de uolatu, & de fidedignis dicemus, & de tempore uitæ.

De Vo/

De uolatu Cap. LXXIII

Volare sibi uideri paululũ à terra distantem, figuraq; recta, bonum est somnianti. Quantum enim abfuerit à terra, tanto altior est his qui utrinq; circumambulãt. Semper autem feliciores altiores appellamus. Bonum est autem non in sua patria hoc facere, quoniam transmigrationẽ significat, propterea quod terrã non cõtingat. Quodam modo enim dicit somnianti somnium, quod patriam cõtingere & accedere nõ possit. Volare alas habentem, ex æquo omnibus bonum est. Nam serui ob hoc somnium manumittuntur, quoniam omnes uolantes auiculæ, neque dominum habent, neq; ducẽ aliquem sequuntur. Pauperes autem multas pecunias acquirunt. Quemadmodum enim pecuniæ portant ac uehunt homines, sic etiã alæ aues. Diuitibus uero & ualde potentibus principatus portẽdit. Quemadmodũ enim ea quæ uolant superueminẽt ea quæ per terram repunt, Sic principes priuatos præcellunt. At uero absque alis uolare, & multum à terra distare, periculum & timorem somniãti significat. Sed & circum te-

gulas

gulas uolare, ac domos, & biuia, seditiões ac turbationes animæ præsagit. Verum uideri sibi in cœlum euolare, seruos quidem in maiores domos transituros esse significat, & sæpe in regiam aulam peruenturos. Liberos autem etiam inuitos sæpe obseruaui, ob hoc somniũ in Italiam profectos. Quemadmodum enim cœlum domus est deorum, Sic Italia regum. Eos uero qui latere cupiunt, & occultantur reuelat. Omnia enim quę in cœlo sunt, manifesta & cõspicua omnibus sunt. Volare cum auibus, significat cum alijs gentibus & externis conuersationem fore. Maleficis autem malum est, scelestos enim punit. Sæpe uero & per crucẽ uolare, ita ut neq; multum à terra quis distet, neq; rursus ualde humilis uolet, sed ut ea quæ in terra sunt cognoscere possit, peregrinationem quandam ac transmigrationẽ significat. Qualia autem obuentura sint in peregrinatione ipsi somnianti, ea omnia promptum est discere ex his quæ in terra uidet. Campi enim & arua, & urbes, & uillæ, & agri, & omnia hominum opera, & fluuij pulchri, & prata, et stagna, & portus, & mare tranquillum, &

portus

portus arte parati, & naues secundo uen/to utentes. Hæc omnia si uidentur bonam peregrinationem præsagiunt. Valles au/tem & conualles, & saltus, & petræ, & fe/ræ, & fluuij torrentes, & montes, & ru/pes, omnia mala in peregrinatione futurà prædicunt. Semper autem bonum est ubi quis à uolatu sursum facto rursus deuolet, & sic expergefiat. Omniũ uero optimum est, uolentem uolare, & nõ inuitum in ae/rem ferri, & rursus ultro quiescere. Mul/tam enim facilitatem & promptitudinem in rebus agendis prædicit. Verum si quis persequentibus feris, aut homine, aut dæ/mone uolet, minime bonum est. Timores enim ingentes & pericula magna inducit. Nam in somnis tantus erat timor, ut non sufficere ad fugam terram putaret, sed cœ/lum peteret. Bonum est seruo intra heri domũ uolare, Multis enim in domo præ/minebit. Si uero extra domum uolarit, post prosperitatem è domo exibit, mor/tuus quidem si per atrium domus euola/uerit, uenditus uero si per ianuam, fugi/tiuus, si per fenestram. Supinum uo/lare, nauiganti aut nauigare uolenti, non
est

est malum. Vt plurimum enim etiam in naui, ubi non tempestas, supini homines sunt. reliquis ociũ prædicit. Supinos enim ociosos dicimus. ægrotos autem occidit. Omnium porrò pessimum & sinistimum, uolare uelle & non posse, aut etiam uolantem caput ad terram habere, & pedes uersus cœlum. Multam enim infelicitatem somnianti significat. Quomodocunq; aũt uolarit homo ægrotus, morietur. Aiunt enim etiam animas à corporibus separatas in cœlum abire, superexcellenti uelocitate utentes, & ut ita dicam, uolucriũ similes. Qui uero sedentarias exercẽt artes, ex hoc somnio ab operis cessant, quo mobiles reddantur, & in sellis non maneant, propter uolatũ. Vincti aũt soluuntur. Est enim & pedibus & manibus exolutus qui uolat. Multi uero etiã cœci facti sunt. Similes eñ sunt uolãtibus cœci, propter timorẽ casus. In curru, aut sella, aut lecto, aut sede, siue aliquo alio fulcri aut fundamenti loco subiecto sedentẽ uolare, magnũ morbum aut resolutionẽ siue paralysim significat, aut crurũ usũ interceptũ iri, et sic curru portari, ꝓpterea ꝙ terrã cõtigere nõ possit.
At

At uero si qs peregrinari uelit, ei hoc somnium non ita malũ est. Nam cum tota domo, omniq; instrumento domestico proficisсetur, aut etiam uehiculis perferetur.

De fidedignis Cap. LXXIIII

E X his qui fide digni dicuntur, quibus aliquid per somnium dicentibus credere oportet & obedire, primos esse deos sentio. Nam alienum à deo est mẽtiri. Deinde sacerdotes, eundẽ enim quem dijs honorem homines ipsis habẽt, postea reges, & principes. Quicquid enim dominatur uim habet dei. Deinde parentes & præceptores. Nam hi similes sunt dijs, illi ad uitam inducentes, hi quomodo uiuere oporteat docentes. Deinde Vates, & ex uatibus non deceptores, neq; uanos uates. Quæcunq; enim dixerint Pythagorici, physiognomonici, talorũ uates, igniũ uates, circulorum uates, cribrorum uates, formispices, manuspices, peluium uates, mortuorum uates, ea omnia falsa & nullo fundamẽto nixa putare oportet. Nã ipsorum artes tales sunt, atq; ipsi ne minimum quidem Vaticinationis sciũt, uerum præstigijs illudentes & defraudantes, obuenientes

nientes exuunt ac denudant. Reliquũ itaque est solũ ea uera esse, quæ ab his dicuntur,ueluti sunt Augures, Astrorum inspectores, somniorum interpretes, & hepatiscopes. Verum de mathematicis genealogiarum ac natiuitatum rationem inquirentibus, suspensa sententia considerabimus. Insuper autem fidedigni sunt mortui, quoniam omnino uera dicunt. Duæ enim causæ sunt propter quas mentientes decipiũt, aut quod aliquid sperent, aut quod timeant. Atqui neque sperantes quid, neque timentes, meritò uera dicunt. Tales autem sunt uel maxime mortui ipsi. Amplius uero & pueri uera dicunt, Neque enim adhuc nouerunt mentiri & fallere. Et omnino Senes, Nam fidedignum per senectutem indicatur. Sed & alia animalia penitus uera dicunt, propterea quod sermonis rationem non tenent. Reliqui autem, ut ne singula recensendo sermonem extendam, omnes, quicquid tandem dixerint, mentiuntur, exceptis his qui uitam in secessu degunt, & bonos mores habent. At uero theatris seruiẽtes, & in pulpita & orchestras ascendentes, inde adeò propter si-

mulatas perſonas apud omnes fidē per- dunt, item ſophiſtæ, & pauperes, & galli, & exſecti & ſpadones. Hi enim etiam non dicentes quicq̄, uanas ſpes eſſe ſignificāt, propterea quod natura neque inter uiros, neq; inter fœminas numerari poſſunt. Oportet igitur fidedignis de omnibus quæ dicunt fidem habere.

De temporibus uitæ Cap. LXXV

Humana ætas iuxta aliquos, annos ſeptem habet. Vnde & medici dicunt, nemini duarū ætatum uenam ſecandam eſſe, decē & quatuor annos natum ſignificantes, tanq̄ qui adhuc amplio re ſanguine opus habeat, & ſuperfluū ſanguinem nondū habeat. ſecundū quoſdam annos triginta habet. Vnde & Neſtorem aliqui ſexaginta annos trāſgreſſum eſſe uolūt, & in tertia ætate fuiſſe, atq; ad nonaginta annos perueniſſe, de quo ſanè poeta ait:
Aetatis qui hominum duo ſecula uixerat, ætas Tertia ſed regem cernebat.
Cæterum apud nos centum anni perfectum uitæ humanæ tēpus cenſentur, quandoquidem plurimos tam diu uiuere uidemus

mus, aut paulò minus annorū implentes, aut paulo amplius tranſgredientes, & alio qui rationē euentuum ad hunc numerum correſpondentē ipſa experientia oſtendit, & propterea etiā nos ætate uſi ſumus ue-lut centum annos cōplectente. Quicunqꝫ igitur per integras literas ſcripti numeri, calculum intra centenariū perficiunt, eos ſcribere & computare oportet, & opinari tot annos ſignificare, quot uidelicet ipſe numerus indicat. Sunt aūt hi ſoli apud græcos. γ̑ν, μία. ἑξ. δέκα. γ̑νδεκα. δεκάκι δέκα. Et ſignificat quidē γ̑ν, quinquaginta quinqꝫ, ſcribitur enim per ε quinarij numeri no-tam, & per ν quinquagenarij. Verum μία, quinquaginta unum ſignificat, ſcribitur enim per μ quadragenarij numeri, & per ι denarij, & per α unitatis notam.

ἑξ deinceps ſexaginta quinque ſignificat. Scribitur enim per ε quinarij, & ξ ſexagenarij numeri notam. Similiter & δέκα, & γ̑νδεκα, & δεκάκι δέκα, iuxta eundem in-tellectum & ſcribere & ſupputare opor-tet. Reperientur enim in δέκα uoce, tri-ginta, in γ̑νδέκα, octoginta quinque, in δε-κάκι δέκα, nonaginta, ita ut compoſitas

 literas

literas singulatim singulas excerpamus, atque sic numeros ex ipsis colligamus. Quicunque uero numeri per integras literas scripti & computati, humanā ætatem excedunt, uelut δύο, quod efficit quadringenta septuaginta quatuor, Iuxta eos neque possibile est, neque rationi consentaneum, ut aliquis tot annos uiuat. hos igitur numeros iuxta ascensum elementorum accipimus hoc modo. Ad significans elementum ac numerū progressi, singulorum præcedentium elementorum numerum supputamus, ueluti δύο quæ indicantur per β apposita α, dicimus esse tria. τρία uero cōnumeratis uno & duobus, dicimus esse sex. Similiter τέσσαρα cum præcedentium elementorum numero fiunt decem. πέντε similiter fiunt quindecim. Verum ἕξ in superiore sermone indicauimus esse sexaginta quinque. At uero ἑπτὰ cum præcedenti numero, ἕξ non connumeratis, propterea quod priuatim sexaginta quinque significent, & per elementum non iudicētur, sed per integram characterum scripturā, fiunt uiginti duo. Amplius aūt ὀκτὼ fiunt triginta. Eademque ratione ἐννέα fiunt triginta

nouem. δῖκα uero propriam aiunt habere rationem, Nam qui per integras literas scripti ac supputati sunt numeri, singulatim & per se significãt. Et rursus, quia non per scripturam characterum, uelut ἑξ, sed per elementum significantur, δῖκα fiunt quadraginta nouem, secundum ascensum præcedentium elementorum numero simul supputato. Quo uero omnis ambiguitas remoueatur, Siquidem audieris uocẽ alicuius dicentis δῖκα, significat triginta, propter supputationem quæ colligitur ex δῖκα uoce scripta. Si uero ι alicubi uideris scriptum, accipies per ipsum quadraginta nouem, iuxta prædictũ intellectũ, ut præcedentium elementorum numerus simul cum denario complicetur. Atq; hoc modo εἴκοσι sexaginta nouem fiunt, & τριάκοντα nonaginta nouem. Cæterum τεσσαράκοντα non amplius iuxta eundẽ modum accipere oportet. Neq; enim centum triginta nouem annos ullus aliquis uixerit. Quæ ratio etiam in πεντήκοντα, & adhuc maioribus numeris est obseruanda. Oportet igitur hos, nõ iuxta ascensum numeri elementorũ, sed iuxta positionẽ elementorum

rum accipere ac interpretari. Velut τεσσα-ράκοντα notantur per elementum μ quod ipsum indicabit duodecim. Est enim duo-decimum elementū μ quod τεσσαράκοντα significat. Quando aūt sequitur ex ordine ν consequens est ut quandoquidē ipsum μ duodecimum est elementū, & ν decimum tertium, siue tredecim, fiat sanè & ξ deci-mum quartum & significet quatuor & de-cem, & reliqua eodem modo. Sunt porrò & quidam compositi numeri, quos diuide re oportet, uelut in primis quidē sic, decem bis dicta significant uiginti, & decem ter, triginta & quater decem, quadraginta, & quinqes decē, quinquaginta, & sexies de-cē, sexaginta, & septies decē, septuaginta, & octies decē, octoaginta, & nouies decē, nonaginta. Et rursus, uiginti bis, quadra-ginta. Viginti ter, sexaginta. Viginti qua-ter, octoaginta. Viginti qnqes, centū. Sic & triginta bis, sexaginta, triginta ter, nona ginta. Et quadraginta bis, octoaginta, & qnquaginta bis, centū. At uero in aliis plu rium annorū numeris, uelut si qs audisset aliquē dicentē, uiues annos uiginti sex, di-uidere oportet, & uiginti quidē ut uiginti

accpere

accipere, uerũ ĩĩ id est sex, iuxta superiorẽ rationẽ accipere, fiunt igitur omnes anni octoaginta quinqꝫ. Si uero uiginti septẽ, uiginti quidẽ per se, septẽ uero iuxta priorẽ rationẽ uiginti duo accipere oportet, fiunt igitur omnes quadraginta duo. Sic & uiginti octo, quinquaginta, & quicũqꝫ alius numerus cum uicenario cõiunctus, supra quinqꝫ, per se calculum & supputationem subeat. Similiter & quicũqꝫ numerus cum tricenario copulabit, supra tria, & quicũqꝫ cum quadraginta, supra duo, & quicunqꝫ cum quinquaginta, supra duo, uelut exempli gratia. Si quis audisset aliquẽ dicentẽ, uiues annos quinquaginta septẽ, stolidum esset sperare hominẽ septies quinquaginta annos uicturũ esse, qui essent trecẽti qnquaginta. Sed sanè septẽ per se iuxta superiorẽ rationẽ, unà cũ quinquaginta supputati, fiunt septuaginta duo anni. Quũ tñ qs fuerit intra prædictũ numerũ, uelut si qs annorũ existẽs triginta, putaret aliquẽ sibi dicere, uiues annos qnquaginta, hic uiuet in posterũ uiginti, quo unà cũ priorib. triginta annis, uiginti successura qnquaginta fiãt. Si uero quis annos habẽs septuaginta,

uideatur sibi quendã ipsi dicere, uiues an-
nos quinquaginta, hic de cætero tredecim
annos uiuet. Neq; enim de primis ipsi di-
cit, propterea quod primi plures ꝙ quin-
quaginta sint, neq; tamẽ alios quinquagin
ta annos supra septuaginta uiuere possibi-
le est, aut cõtingens. Proinde reliquos tre-
decim annos uiuet, quoniã *v* elementum
quinquaginta significãs, decimũ tertiũ ex
ordine locũ obtinet. Consimilis aũt & in
alijs similibus ratio obseruetur, quũ nume
rus qui alicui denunciatur, prius transacto
tẽpore fuerit minor, ad futurũ uero tẽpus
impossibilis. Insuper uero & dies, & men-
ses, & annos ut plurimũ sic dijudicare o-
portet. Neq; enim semper æqualis penitus
ualoris reperiũtur. Nã & per annos, men-
ses ac dies indicãtur, & per menses, anni ac
dies, & per dies, menses ac anni. Ne uero
& hic in ambiguitatẽ delabamur, ubi quis
annos dixerit, siquidẽ fuerint moderati &
possibiles, pro annis iudicent. Si uero mul
ti, pro mensib. Si aũt penitus modũ exces-
serint, pro dieb. Reuertit aũt ratio à dieb.
Si cũ multi fuerint, pro diebus iudicentur.
Si uero moderati, pro mẽsibus. Sin pauci,
pro

pro annis. Similiter & menses iuxta possi-
bilitatē accipe ac interpretari oportet. pos-
sibilitatē autē & impossibilitatē indicabit,
quod ad tēporis uitæ rationē attinet, ipsa
somniātis ætas. In alijs uero prefinitis tem
poribus, expectatio & respectus necessita
tum. Quin & huius meminisse oportet.
Quod dij sępe pronunciant quidem ut de
temporibus uitæ, significāt autem nō sem
per de tempore uitæ, sed aliquando de per
mutatione rerum, & seruis de libertate, &
de alijs, quæ sermo supra de morte relatus
cōplectitur. Hæc quidem igitur quantum
possibile fuit pro uiribus nostris, citra defe
ctum, et ut mihi uidetur ex integro, omnia
dicta ac enumerata sunt tibi Cassi Maxi-
me uir sapientissime. Si uero quispiam ex
his quib. hi libri obuenient, ex relatis quic
quam ab alio aliquo acceptum esse, et non
à me per experiētiam cognitū putat, is ua-
nam & temerariā alit supitionem. Verum
ubi inciderit in huius libri præfationem,
eamq; diligentius expenderit, intelliget sa-
nè meum propositum ac uoluntatem. In-
super si cuipiam ad contrarium uergere ui
detur aliquid ex relatis, ut mihi uidet̃ pro-

pterea quod ab aliqua probabili ratione commoueatur, is sciat quod inueniet quidem quæ dicat, & quæ credibilia fiant, ad quæ inuenienda neque mihi facultas deerat. Verum non his qui in theatris applausum captãt, & uerborum negociationem exercent, unquam placere uolens conuersatus sum, sed semper experientiam & regulam testes meorum sermonum aduoco. Ego itaque ad omnium experientiam iam perueni. Neque enim quicquam aliud feci, uerum semper & noctu & interdiu circa somniorum iudicationem ac interpretationem uersatus sum. Tibi uero non est necesse ut tẽpus expectes, sed mox isthuc per teipsum (quæ tua sapientia atque excellens prudentia est) de singulis ipsis iudicare poteris, num recte an secus habeant. Est autem exiguum quiddam, quod rogo, omnes qui in hos libros inciderint, nimirum, ut neque adponant quicquam, neq; ex præsentibus quid adimant. Siue enim quis poterit meis aliquid addere, facilius utique propria fecerit. Si uero quędam ex scriptis in his libris superflua iudicauerit, his tãtum quæ sibi placent utatur, reliquis

ex li

ex libris nō exemptis, deum inſpectorem & cuſtodem omnium reueritus Apollinem, à quo perſuaſus ego, ut qui patrium numen mihi exiſtat, ad hanc tractationem progreſſus ſum. Sæpe enim me cohortatus eſt, & maxime nunc manifeſte inſtitit mihi, quādo tibi notus factus ſum, & tantum non iuſſit me hæc conſcribere. Nihil igitur miri eſt Apollinem in Daldia, quem nos patrio nomine Myſten uocamus, ad hæc prodenda me cohortatum eſſe, ut qui uirtuti & ſapientiæ tuæ conſultum uelit. Nam Lydis quandam hoſpitij neceſſitudinem cum Phœnicibus eſſe, hi qui patriæ res ac hiſtoriam prodiderunt narrant.

Finis ſecundi libri Artemidori Daldiani de ſomniorum interpretatione, Iano Cornario Medico phyſico interprete.

Quæ in tertio libro Artemidori Daldiani de ſomniorum interpretatione contineantur.

Hic liber cōgregatio & collectio eſt eorum quæ in prioribus duobus libris ſunt relicta. Quare neq; proprie tertius inſcribitur, ſed philalethes, hoc eſt ueritatis amator, aut ἐνόδιος hoc eſt inuitatorius ſiue Mercurialis in uia poſitus.

De con-

De

ARTEMIDORI DALDIANI DE somniorum interpretatione liber tertius, Iano Cornario Medico physico interprete.

Præfatio.

Quandoquidem magnitudinis sapientiæ tuæ, Cassi Maxime respectu, ad hanc tractationem conscribēdam prouocatus sum, quam in duobus libris pertractaui, ita ut promissum tibi ordinem & consequentiā teneat, et nulla parte cum ueterum proposito quicq̄ commune habeat, et sanè quantū possibile fuit, alia quidē ex asse & integro, alia uero cum quibusdā concordantia, alia aūt etiā iuxta assimilationē pronūciata, prodidi & expressi; uidebatur autē mihi adhuc aliquid toti argu-

argumento deesse, uerũ his quæ in utrisq; libris scripta sunt nihil adscribi posse aut decere, quãdoquidem uelut si sano & formoso corpori aliquid attextum esset, futurum id erat, ad formositatis ac prioris pulchritudinis cõseruationem, seorsim & singulatim singulis relictis, sparsim & non coaptatis capitibus, coaceruatis, hũc libellũ tibi feci, ut ne quis accessum & quasi scalã nactus, ad eiusmodi quippiam conscribendum progrediatur.

De ludo cuborum siue tesserarum. Cap. I

Vbis ludere sibi uideri, contẽtionem futuram significat cum aliquo de argẽto. Nam cubi siue tesserę numerũ continent, & calculi uocãtur, quibus ludus is perficitur. Semper autem bonum est uincere. Si uero quis ægrotans suspicetur se calculis ludere, aut alium ludentem uidere, pessimum est si ipse relinquatur. Quoniam uictus non plures calculos habens, relinquitur. Ipsi autem cubi conspecti, seditiones & inimicitias prędicunt.

perditi

perditi uero, ſeditiones imminētes ſoluūt, & aucti augent. At uero puerum uidere ludentem cubis, aut talis, aut calculis, nō eſt malū. Eſt enim puerorum cōſuetudo ſemper ludere. Verum uiro perfecto & mulieri malum eſt, talis ludere ſibi uideri, niſi ſane quis hoc ſomniū uideat qui alicuius hæreditatem ſperet. Ex mortuis enim corporibus facti ſunt tali, quapropter picula reliquis præſagiunt.

De furto. Cap. II

Furari ſibi uideri, nemini bonum eſt, exceptis his qui aliquos decipere uolunt. Furari em̄, quod κλέπτειν græcis hodie eſt, ueteres pro παραλογίζεσθαι, hoc eſt falſa ſupputatione decipere uſurpabant. Quanto autem maiora & pretioſiora, aut ſecurius cuſtodita, qs furetur, tanto maius periculum ſuſtinebit. Veriſimile eſt enim ut quibus periculis lex furem obijcit, ijſdem ſomnium ſomniantem ſubijciat.

De ſacrilegio. Cap. III

Sacrilegiū perpetrare, & dijs oblata donaria furari, omnibus natura malum eſt, ſolis aūt ſacrificulis

& uatibus cōducit. Etenim primitias deorum consuetudine permissum est ipsis diripere, & quodam modo à dijs nutriuntur, & non omnes manifeste accipiunt.

De mendacio. Cap. IIII

M Entiri non est idoneum, nisi his q ad orchestram ascendunt, & præstigiatoribus, & quibus mos est mentiri. Minus aūt malum est alienis mentiri, quàm proprijs & suis. Magnas enim calamitates significat, etiā si ob paruas res quis mentiri sibi uideatur.

De coturnicibus & gallis pugnacibus. Cap. V

C Oturnices his q eas libēter alunt, nuncios significāt per mare affuturos iniucūdos & malos. & per mare quidem, quoniam etiamsi ipsæ quidem uernaculæ regiōis incolæ sint, tamen per mare accedunt. Iniucūdos uero, quod & pugnaces sint & breuis uitæ. & in sodalitatibus, & amicitijs, et nuptijs, & uitę cōmercijs, seditionum & contentionū significationē habent. & ægrotis si quidē traijciant, mortē significant, propter uitæ breuitatem. nō traijcientes, minus periculum.

Sed &

Sed et ad peregrinationẽ malæ ſunt, dolos enim & inſidias, & deprædationem ſigni-ficant. Nam & ipſæ è domibus diſceden-tes, in manus incidunt eorum qui ipſis in-ſidias ſtruũt. Galli uero pugnaces, ſeditio-num & cõtentionũ ſolummodo ſignifica-tiui ſunt. Verum nõ ad alia ita ſimilẽ cum coturnicibus euentum habent.

De formicis. Cap. VI

Formicas alas habentes uidere, ne quaq̃ bonum eſt. perniciem enim & pegrinationes periculoſas prædicunt. Reliquæ operariæ appellatę bonæ ſunt agricolis. fertilitatẽ enim præſagiunt. Quoniam ubi nõ ſunt ſemina, ibi nemo ui derit formicas. Bonæ ſunt eædem etiã his qui ex turba rem quærũt, & ægrotis, quan do ſanè nõ circa corpus ſomniantis diuer-ſentur. Operarię enim appellantur, & ope rari non ceſſant, quod proprium eſt uiuen tium. Quum autem circum corpus diuer-ſantur, interitum præſagiunt, pro-pterea quod terræ filiæ ſunt, & frigidæ & ni-græ.

De pediculis & lumbricis. Cap. VII

Pediculos paucos habere, et in corpore aut uestibus inuenire, eosq; occidere, bonū est. Omni enim tristitia ac cura liberatū iri somniū prædicit. Multos autem et copia excedentes, malū. Significat enim morbū lōgum, aut uincula, aut multā inopiā. In his enim malis pediculi abundant. & si quidē quis abijcit & depurgat omnes, spes est ipsi ut aliquando his liberetur. Si uero quis habens ipsos expergefiat, nunq̄ seruabitur. Lumbricos excernere per sedem, aut per os, à domesticis hominibus & cohabitantibus, & utplurimum eadem mensa utentibus iniuria affectum, suos hostes & iniuriatores cogniturum esse & expulsurum significat, aut iuxta alium modum ipsis priuatū iri. Inhabitant enim corpori lumbrici, sed nihilo minus ipsum corpus lædunt. Postquā autem excreti fuerint, excretionē et expulsionem huiusmodi hominibus significant.

De cimicibus & culicibus. Ca. VIII

Cimices anxietates & curas significant. Aequaliter enim uelut curæ etiam hi somniū impediunt, insuperq;

perq; erga quosdã domesticos, et fere erga uxores, animũ auersum & displicentiã inducunt. Culices autẽ & si quid aliud simile est, hoĩes malos somniantẽ aggressuros esse significant, damnũ inferentes ampliusq; diuulgantes. Cauponibus autẽ & uinũ uendentibus, uinum in acetũ permutatũ iri significant. Gaudent enim aceto.

De pugna & odio. Cap. IX

Pugnare cum domesticis, non est bonũ. sed neq; cum externis, minus tamen malũ est. Si quis ægrotans putabit se pugnare, delirabit. Pugnare cum potioribus, uelut dñis, regibus, magnatibus, & omnibus præminentibus potentia hoĩbus, male affectum iri significat, pessime enim de eo statuent hi cõtra quos pugnauit. Odisse aut odio haberi, nemini conducit. Nihil autem refert nec differt quendam odisse à quo aliquis odio habetur. quãdoquidem odium inimicos facit, inimici autem neque subleuant, neque adiuuant. Opus est autem hominibus auxilio, opus est & subleuantibus. Quoniã itaque per huiusmodi iuuantur, malum sanè odium obseruauimus.

De mactatione siue cæde. Cap. x

m Actari & mori quid significet, in sermone de morte libro secundo prædictum est. Mactatos autē & cæsos uidere bonum est. Omnia enim pro posita cōpleta iam ad finem perducta esse significat. Quoniā cædes signum est finis.

De crocodilo & fele. Cap. xi

c Rocodilus piratam aut homici/dam, aut nihilo minus uecordem & nequam significat. Quomodo cunq; autem affecerit somniantem croco/dilus, sic afficiet etiam is qui per crocodi/lum significatur. Feles adulterum signi ficat. Est enim fur auium. Aues autem assi milantur mulieribus, quemadmodum in primo libro admonui.

De Ichneumone & Viuerra.

Cap. xii

i Chneumon & uiuerra, homines dolosos & maleficos significant. qui nunq; uidentibus somnium, beneuoli esse possunt, propter feritatē, & quod ægre mãsuefieri possint. Et Ichneu/mon quidem uiros significat. Viuerra au/tem fœminas.

Deum

Deum factum esse. Cap. XII

f I quis se deum factũ esse putet, sacerdos fiet aut uates. Eundẽ enim honorem cum ipsis dijs habẽt. Si uero quis ægrotãs se deum esse putet, morietur. Immortales enim dij sunt, itẽq; mortui, quoniam non amplius moriẽtur. Si uero qs in paupertate, aut seruitute, aut uinculis, aut calamitatibus, aut quocunq; malo constitutus, hoc somnium uideat, liberabitur à malis ipsum premẽtibus. Facile est enim deo & promptũ, ut ab omnibus malis seruet. At uero diuiti uiro & magnati, principatum maximum pro ratione dignitatis prædicit. Aequaliter enim dijs etiam principes aliquibus bene aut male facere possunt. Bonũ est autem & in scenam progredientibus, propter consuetudinem repręsentandi personas, sæpe uero etiã deorum personas assumunt.

Deum suscipere, aut dei habitum habere. Cap. XIIII

d Eum suscipere sibi uideri, feliciter quidem agenti curas & tristitias, & grauia negotia prędicit. Qui enim in calamitate cõstituti sunt, sacrificãt

dijs,eosq́ʒ suscipiũt. Ei uero qui in pauper tate aut angustia degit, magnũ bonorum incrementũ præsagit. Tunc enim maxime pauperes dijs gratias agunt, ipsosq́ʒ suscipiunt,quum fuerint ditati. Dei porrò habitum habere, eiusq́ʒ ornatu amictum esse, alterius cuiusdã diuitis procuratorem fore significat,ut apparentiam quidem diuitiarũ quis habeat,uerum nõ substantiã. Hoc sæpe sic euentũ habuisse obseruaui.

De gralis. Cap. XV.

g Ralas afsũpsisse sibi uideri, male ficis quidẽ uincula significat. Nã alligãtur gralæ pedibus,& deambulationem alterant. Reliquis morbũ aut uagabundam apud exteros uitam prædicit,propter easdem caussas.

De deambulatione super mari.

s I quis sibi uideat̃ sup mari deambulare, & pegrinari uoluerit,bonũ est,maxime si nauigaturus est. Multam enim securitatem somniũ præsagit.Bonũ est & seruo, & uxorẽ ducere uolenti,ille enim dño,hic uxori imperabit.Simile est eñ dño ipsum mare,ppter potentiã.& uxori,ppter humorẽ.Bonũ est & litiganti

tigāti, ſupior em̄ iudice euadēs uincet, neq; id diſſimile uero eſt, propterea quod iudici ſimile ſit mare, quādo alios bene, alios male afficiat. Viro autem iuniori, amorē meretricum ſignificat, & uxori ſomnium uidenti, meretriciæ uitæ uſum. Simile eſt em̄ mare meretrici, propterea quod primas apparentias iucundas obijciat, uerum plurimos male tractet. Omnibus uero qui uictum & rem ex turba quærunt, & rempublicam adminiſtrantibus, & tribunis plebis, cum multa gloria non uulgarem quæſtū prædicit. Simile enim & turbæ eſt mare, propter ordinis confuſionem.

Homines fingere Cap. XVII

Homines fingere bonum eſt pædotribis & pædagogis, quorum alteri corpora, alteri animos puerorum exercent, atq; ſic quodam modo homines fingunt, illi ad concinnitatē corpora ipſorum aptando, hi mentes meliores reddendo. Bonum eſt & his qui liberos non habent, quoniā genuinorum filiorum generationem prædicit. Bonum eſt & mangonibus qui ſeruorum mercaturam exercēt, itemq; pauperibus, illi enim ex negotia-

tione multum & magnum quæstũ facient, hi uero multos famulos acquirent. Maleficis autẽ perniciem præsagit. Nam & Promethea ferunt ob id quod homines finxerit, ignemq; furatus sit, male periſſe. Diuitibus uero & ualde potentibus, regiũ aliquem magnum principatum prædicit.

Vehiculo ſubiugatum eſſe Cap. XVIII

Vehiculo ſubiugatũ eſſe, uelut quoddam animal quadrupes, ſeruitutem & laborem & morbum præſagit, etiam ſi quis ualde ſplẽdidæ & delicatæ uitæ ſomnium hoc uideat.

Vehi ſuper curru Cap. XIX

Vehi ſuper curru aut lectica, hominibus ſubiugatis ad trahendum, multis imperaturum eſſe ſignificat, inſuperq; liberos bonos ſomniãti ſomniũ hoc promittit. Verum ad peregrinationes nõ ualde conducit. Securitatem enim indicat, multam autem tarditatem prædicit.

De Vaticinatione Cap. XX

Ad uates proficiſci, & oraculum petere, ſiue de aliquo interrogare, curas non uulgares ſomnianti acceſſuras

ras esse significat. Nõ enim curiosus est de uaticinatione qui nulla cura præmitur. Quicquid autem uates uerus responderit, fidem habere oportet. Verum de differentia uatum, quibus credere aut non credere conueniat, in secundo libro, capite de fide dignis prædixi. Si uero nihil respõdeat uates, omnem aggressionem, omnemq; conatum differt ac remoratur. Est enim apud sophistas, silentium non responsio, sed renunciatio.

Vatem factum esse Cap. XXI

Si quis putet se uatem factum esse, & in prædicendo celebrẽ haberi, multarum rerum experientiã assequet̃, & curas suscipiet, partim priuatas & proprias, partim alienas. Nam uates curiosus est de malis nihil ad ipsum pertinentibus, quæ uidelicet afferunt ipsi qui de illis uaticinium petunt. Inducit sæpe etiam peregrinationes & motus hoc somnium ei qui id uidit. Propterea quod uates uagabundam uitam agant, hinc inde circumuersantes. Inducit & pauperibus opulentiam. Multi enim opus habent uate, itemq; opulento.

De mor

De Morbo Cap. XXII

Egrotare solis his q in uinculis, aut
a magna necessitate cõstituti sunt, bo
nũ est, propterea quod & morbus
molem corporis soluat. reliquis magnum
ocium prædicit, ociosi enim sunt ęgroti. &
rerum necessariarũ inopiam, Inopes enim
corpore ægroti fiũt. & peregrinationibus
obstat, difficulter enim moueri possunt æ-
gri. & concupiscentias impleri non sinit,
Neq; enim appetẽtias ægroti explent me-
dici, ob periculi formidinẽ. At uero si quis
uideatur sibi ægrotum quendam uisitare,
eadem ipsi ægroto significat, si quidem is
notus et familiaris existat. Si uero ignotus,
ipsi somnianti. Nihil enim refert, siue quis
ipse ægrotare, siue alium ignotũ ægrotan-
tem uidere, sibi uideatur. Imagines enim re
rum somniantibus euenturarũ ipsos pro-
pinquos esse dicimus. Quin & hoc obser-
uaui. Quæcunq; bona aut mala statim aut
magis & uehementius euentura, anima si-
gnificare uoluerit, ea ipsa circa ipsum ui-
dentem cõtingẽtia adducit. Quæ uero tar-
dius aut minus aut debilius, ea per alienũ
corpus anima uidenti ostendit.

Suas

Suas ipſius carnes edere
Cap. XXIII

Vas ipſius carnes edere ſibi uideri, bonum eſt pauperi, multa enim per corporis exercitationē ac laborem acquiret, & ſic non carnes ſuas edet, ſed quæſtum per carnes partum cōſumet. Bonum eſt & opifici manuario, ab eiuſmodi maxime partibus corporis edere, per quas uictum & rem parat: alij enim utraq; manu operantur, alij altera ſola, alij ſummis tantum digitis, alij toto corpore. Philologis & eloquentię ſtudioſis bonum eſt, alijs exhibere os ac linguam edenda. Multo enim quæſtu ex ore & lingua facto, ſufficientes erunt etiam alijs exhibere. Si uero quis ſuum os comedat, aut ſuam ipſius lingua, ceſſabit ab eloquij uſu. Idiotis autem pœnitentiam ob ſermonum petulantiam ſignificat. Mulier ſuas carnes comedens ſcortabitur, atq; ſic à proprio corpore nutrietur. Omni autem ægrotantem habenti aut amicum, aut cognatum, aut aliū quendam ſui ſtudioſum, luctū prædicit. Lugentes enim ſuas carnes dilaniantes ipſas comedunt. Diuiti autē & omni ex animi ſui

ſententia

ſententia uiuenti, non eſt bonum de ſuis carnibus comedere. Funditus enim ſubuerſum iri uitam et ſubſtantiam bonorum eius qui ſomnium uidit ſignificat, quèmadmodum euenit etiam ei qui proprium ſtercus edit.

Siniſtre amicđũ eſſe Cap. XXIIII

Iniſtre amictum eſſe, aut quomodocunq; ridicule & non ornate, omnibus malum eſt, & ſupra rerum improſperũ ſucceſſum, etiam detractionem ac deriſionem aliquem ſuſtinere oportere ſignificat. Solis autem his qui riſum hominum captant bonum fuerit hoc ſomnium, propter conſuetudinem.

Siniſtra ſcribere Cap. XXV

Iniſtra ſcribere, malefice qd facere ſignificat, perq; fraudulẽtiæ ac deceptionis uſum, aliquem circumuenire, & iniuria afficere. Sæpe etiam adulterum fore ſignificat, et ſpurios filios clàm generaturum eſſe. Noui autem quendam qui ex hoc ſomnio ridicularum cantilenarum poeta factus eſt.

De nouerca & uitrico Cap. XXVI

Ouercam uidere, neq; uiuentẽ neq;
n mortuam bonum est. Et si quidẽ molesta sit, aut irascatur, aut lædat nouerca uidentem per somnium, auget mala. Si uero moderate offeratur, minora mala facit. Gratificãs autem tum uerbis, tum factis, uanas spes & expectationes esse ait. Neque enim ex animo, neque beneuola unquam amauerit priuignum nouerca. Vitricus porrò eadem quæ nouerca significat, uerum uiribus minora. Sæpe uero & uitricus & nouerca, peregrinationis & uitæ apud exteros signa sunt. Pater enim & mater similes sunt domui. Vitricus aũt & nouerca externitati.

De prædecessoribus & successoribus Cap. XXVII

Rædecessores conspecti, cognati
p scilicet qui ante parẽtes nostros uixerunt, curas significant ueterum negociorum gratia, & si quidem boni aut iucundi aut grati aliquid fecerint, aut dixerint, curæ ipsæ in bonum finem desinent. Sin contra, in malum.

Successores aũt si quidẽ infantes adhuc &

parui

parui fuerint, curarum significationem habent, de quibus exactius primo libro capite de puerorum generatiõe dixi: qui uero iam perfecti sunt, auxiliũ & opem ac præsidium significant.

De mure & mustela Cap. XXVIII

MVs famulum significat, cohabitat enim & ex ijsdem nobiscum nutritur, estq; manifestus. Bonũ est multos intus uidere mures atq; eos hilares & ludentes. Multã enim lætitiam significãt, & famulorũ acquisitionẽ. Si uero quid uariegatius circa mures quis uideat, iudicationes trãsferre potest ex his quæ Melampus in libro de monstris ac signis, et de muribus scripsit, nihil differre putans ea quæ interdiu fiunt, ab his quæ per somnium fieri uidentur. Eandem enim prædictionem habent, uelut nobis sæpenumero experientia ipsa cõmonstrauit. Per longum autem & hunc locum elaborauit, in secũdo libro suæ tractationis Apollonius Attaleus. Mihi autem nunc propositum est, ea quæ significantur ostendere singulorum in superiore tractatione relictorum. Quapropter & hunc tertium librum non ut con-

iunctum

iunctum & coaptatum illis duobus, sed ut relictum, & ab illis separatum feci, unde et meritò inscriptionem adipiscetur, non tertius illorum, sed per se philalethes hoc est ueritatis amator, aut ϛνόδιος id est Inuitatorius siue Mercurialis. At uero mustela mulierem significat maleficā, & malignis moribus præditam, aut litem, δίκην græcis appellatam, Nam uox δίκη parem numerum implet cum ea quæ mustelam significat, γαλῆ uidelicet, Ex iisdem enim literis eundem numerum repræsentantibus constant. Significat item mortem, quicquid enim apprehenderit hoc putrefacit: & lucrum ac utilitatem, appellatur enim à quibusdam græcis κερδὼ, quæ uox lucrum sonat, & ἱλάρια ab hilaritatis originatione. Verum differentiam horum accipere oportet, et ex eo quod uidetur accedere, aut abire, & facere quid iucundum aut iniucundum, & prout aliquid patitur aut operatur.

De Luto Cap. XXIX

Lutum morbum significat, & contumeliam, Morbum quidem propterea quod nō est pura neq; aqua,

neq; terra, sed ex utrisque mixtum, ut neu-trum existat. Est igitur mala corporis mi-scella, hoc est morbum prædicit, atq; id ra-tionabiliter & meritò. Contumeliam aūt, quia inquinat. Insuper & cinædum, pro-pter liquiditatē & exolutionem. Bonum autem fuerit his qui ex luto rem et uictum parant.

De pelui Cap. XXX

PEluis famulam significat, & ancil-lam fidelem. Bibere ex pelui ancillę amorem significat, quæ significatio est etiam si quis in pelui edit. Peluim aureā aut argenteam habere, aut ancillam post manumissionem in uxorem ducere signi-ficat, aut antea manumissæ cohabitare. Pe-luis si frangatur, serui interitum significat. Pelui uice speculi uti, ex famula filios pro-creare significat. Si uero quis seruus hoc somnium uideat, qui alium famulum non habeat, iudicare oportet peluim ipsam, ser-uitutem ipsi significare.

De Imagine Cap. XXXI

IMago liberos significat, & uolunta-tem ac mentem somniantis. Libe-ros quidē, propter similitudinem,

mentem

mentem autem & uoluntatem, propterea quod omnes imaginibus promittant. Imago ex materia ſolida & imputreſcibili facta, melior eſt quàm picta, aut lutea & cerea, aliæq; conſimiles. Quicquid autem patiantur imagines, hoc perpetientur etiam liberi ſomniantis, & conatus actionum. Sæpe uero & in parentes, & in fratres, & in alios cognomines, ſomnium euentum habet.

De obſtetrice Cap. XXXII

Obſtetrix conſpecta, occulta reuelat, propterea quod arcana & occulta perſcrutetur. ſignificat et damnum, & ægrotantibus mortem, Educit enim ex continente ſemper cõtentum, ipſumq; terræ committit. Eos uero qui uiolenter ab aliquo detinentur, liberat, Nam cõtentum corpus à continente exoluit, atq; ſic contentum corpus à continente liberans, corpus leuius facit. Si uero ſæpe conſpiciatur obſtetrix à muliere non habente in uentre, morbum ipſi denunciat. Ei uero quæ ùterum geſtat nihil ſignificat, propter partus curam.

De ſpina & aculeis. Cap. XXXIII.

S Pinæ & aculei, dolores ſignificant propter acumen, & impeditiones, propter detentionem. & curas ac triſtitias, propter aſperitatem. Multis uero et amores, & iniurias ab hominibus malis. et amores quidem, propterea quod non ſint læti amantes. Iniurias autem ab hominibus malis, propter ſanguinis ex uulneribus per illa inflictis excretionem. Et ſpinæ quidem ex mulieribus iniurias. Aculei uero ex uiris denunciant.

De litera ρ & numero centenario. Cap. XXXIIII.

E X literis ſingulis ſingulatim conſpectis, uocales quidem, & timores & turbationes ſignificant. Semiuocales uero, res quidem & actiones non impediunt, timores autem inducunt. Mutæ aũt neq; timores, neq; actiones inducunt. Priuatim uero litera ρ à numero iudicat̃. Eſt igitur his qui ad actionem animum cõuertunt bona, propter numeri parilitatem. Nam & ἐπ᾽ ἀγαθὰ uox, quæ in bonum ſignificat, centenarium numerum repręſentat ac explet. Eſt & bona his, qui peregri-

nos

nos expectant. Est enim numerus centenarius & in dictione ἀγγελὴν, quæ significat nuncium. & his qui dubitant utrum pedestri itinere ipsis abeundum sit, aut nauigatione, consulit profectionem pedestrem, Nam uox πεζῇ quæ pedestrem profectionem significat, itidem centenarium numerum repræsentat. Qui uero curiosi sunt an ipsis omnino exeundum sit, his consulit ut maneant, Nam uox μένε, mane significãs, centum repræsentat. Maleficos autem in uincula conijcit, Nam & pedicæ græcis πέδαι appellatæ, centenarium numerum explent, singularum literarum numero in πέδαι uoce supputato. Pastoribus porrò & equisonibus bona est litera ρ. Nam νέμε, hoc est pasce, si supputetur centenarium numerum efficit.

De catena. Cap. XXXV

Catena uxorem significat, propter nomen, & detentionem. Significat & negociorũ non gratorum, neque iucũdorum implicationem. Multas enim connexiones & iuncturas habet, & uinctos non lętos facit. Insuper uero remoras, cohibitionemq; ac impeditionem actionũ significat.

De tela & auxiliaribus instrumentis Cap. XXXVI

TEla recta motũ & peregrinationem significat, textricẽ em̃ deambulare oportet. Altera uero tela detentiõis significatiua est. Nam desidentes mulieres talem telam texunt. Omnibus autem melius est telam recens texi inchoatam uidere, quàm iam excindendã, similis est enim fini uitæ. Quæ igitur nuper texi cœpit tela, longam uitam prædicit. Quæ uero iam excindenda est, breuem, excisa uero, mortem. Cæterum de rerum textarum differentia, in sermone de uestitu & ornatu, tũ uirili, tum muliebri, libri secundi principio mentionem feci. Inde sanè iudicationes transferre oportet. Si quis nauigans telam uiderit, putet se malum nauis uidere, Quicquid igitur circa telam euenerit, idem etiam circa malum eueniet.

Auxiliaria autem instrumenta, & quæ ad telæ texturam præparantur, multas curas & negociorum confusionem significant, quorum discretio sero & uix tandem continget, quàm diu enim auxiliaria sunt, confusa sunt & indiscreta, Vbi autem tela fue

rit

rit absoluta, singula in proprium digesta & ordinata locum, & utilitatem significãt similiterq; exhibent.

De coticula Cap. XXXVII

COticula exhortatiõis est signum ac læticiæ, & quodam modo dicit, acutiores nos fieri oportere. In amicitijs autem non auxiliantes significat, sed exhortantes & incitantes. Coticula enim nihil communiter facit cum ferro, acutius tamen ipsum reddit. Sæpe uero etiam uxorem coticula significat.

De etymologia & originatione nominum Cap. XXXVIII

NOmina quorum originatio explicari potest, non inutilia putanda sunt ad iudicationes. Siue enim in bonis ab alijs significatis nomina fuerint gratiosa, perfectiora bona erunt. Siue in malis, minora & obtusiora mala faciũt. At uero infamia nomina contraria uoluntatibus, mala quidem extendũt, bona uero obtundunt. Sæpe autem & ab ipsis solis aliquid prędicere licet, uelut apud gręcos, μένων et μενεκράτης, & κρατῖνος, pegrinari probibẽt.

ζήνων autem & ζηνόφιλος, & θεόδωρος, ægrotos erigunt. κάρπος autem & ἐλπιδοφόρος, & εὔτυχος, lucrum & pecuniarum adeptionem ſubindicant. θράσων autem & θράσυλος, & εὔβουλος, & θρασύβουλος, ad agendum incitant, & non ſegnem eſſe iubent. Similiter etiam in fœmininis nominibus iudicationes facere oportet.

De conſolatione Cap. XXXIX.

Conſolatio felices quidem iniuria af-
c ficit, eos uero qui in infortunio conſtituti ſunt, iuuat. Illos enim ad hoc perducit, ut conſolatione opus habeant, propter animi abiectionem in accidētibus malis. His uero bonas ſpes ſuggerit, recte & rationabiliter huiuſmodi euenīēte. Neque enim uidenti quiſpiam dixerit, uidebis, ſed & uériſimile eſt oculos ſuffuſos habēti, quo ſpem & deſiderium eius excitet. Neq; ſano quiſquam dicit, conualeſce, ſed ut par eſt ægrotanti. Sic igitur quando ad aliquem progreſſus dixeris, diteſces, felix eris, fortunatus eris, facies quod uoles, nō utiq; felici, neq; ex animi ſententia agēti dicis. Si uero ei q in calamitate cōſtitutus eſt quiſpiam

quispiã prædicit, calamitatis solutionem, tunc sanè sermonem de fide dignis resumere ac renouare oportet, quem in fine secundi libri dixi: & si quidẽ fide dignus fuerit qui prædixit, credere. Sin minus, ipsum ut deceptorem contemnere.

De uulneribus & cicatrice.
Cap. XL

SI in alia quacunq; parte corporis uulnus extiterit, unà cum ipsa parte, uelut læsa iudicetur. Exactè autem hic sermo traditus est in primo libro, capitibus qbus de corpore corporisq; partibus ago. Si uero ĩ pectus aut cor uulnus fuerit inflictũ, iuuenibus quidem tum uiris, tum fœminis, amorem significat. senioribus uero mœrorem. In dextram autem manum inflictũ, in ipsam uolam, debitum significat, & mœrorem ob chirographũ. Cicatrix porrò omnibus curarũ finem ac conclusionem præsagit.

De debito, & creditore, & locatore domus. Cap. XLI

DEbitum eandem cum uita rationem habet, debemus igitur & uitam naturæ uniuersorũ, uelut mu

tuum ei qui id in manũ dedit. Quin & creditor eandem cum debito rationem habet. Quare ægrotantibus instans & expostulans, periculum significat. accipiens uero etiam mortem. Creditor moriens, à tristitia & cura liberat. Insuper uero & creditor & filia, eandem rationem habent, quando quidẽ & filia cum necessitate expostulat, & ubi cum multis curis fuerit educata, discedit dote accepta uelut creditor. Creditor famulo dominũ significat pensionem expostulantem. Eadem quę creditor significat etiam domus elocator.

De insania & ebrietate. Cap. XLII

Furere bonum est his qui ad agendum aliquid animũ conuertunt, improhibiti enim sunt furiosi ad quodcunq; agendum concitentur. Maxime autem bonum fuerit tribunis plebis, et populi imperium affectantibus, & qui seipsos in turbas demittunt, maiorem enim laudem ac dignationem assequentur. Bonum est & his qui pueros erudire uolunt, quoniã & furiosos pueri sequũtur. Sed & pauperes opulẽtiores fore insania indicat, Ab oĩbus enim furiosi accipiunt, & ægro tanti

tanti sanitatẽ prædicit, moueri enim & de ambulare insania ꝑmittit, & nõ decumbe re neq; qescere, quemadmodũ in morbo, quod sanitatis signũ est. Ebriũ esse nemi ni bonũ est, neq; uiro, neq; mulieri, multã enim desipientiã & rerum necessariarũ im pedimentũ significat. horũ enim etiã ebrie tas est caussa. Bonũ est inebriari timentib. Non enim cõuertuntur neq; timent ebrij.

De timore. Cap. XLIII

Timere nemini bonũ est, quoniã timi dus ad nihil resistere potest, uerum prodens & animã & corpus, insuꝑ aptiorẽ seipsum exhibet, ut citius ea patia tur quæ uel maxime timet ac formidat.

De epistola. Cap. XLIIII

Si quis epistolã uideat, & quę sunt in ipsa scripta, euentus erit in id quod scriptũ ipsum dixerit. Si uero nõ ui derit quæ sunt in ipsa scripta, omnino bo na erit. Propriũ est enim omni epistolæ, ut salue siue gaude, & uale dicat.

De hernia. Cap. XLV

Hernia damni significationem ha bet, partim quidem quod æqua lem numerũ, uox κήλη quæ her niam

niam significat, & uox ζημία quæ damnũ, reprȩsentẽt. partim uero quod omnia quæ corpori innascuntur, neq; robur, neq; pulchritudinẽ addentia, sed etiam præsentem decorem corporibus detrahẽtia, damni et curarum sunt significatiua. Quandoquidem uero uitium est hernia, atq; hoc circa pudenda, nihilo minus & in his tristitiam & anxietatem significat quȩ per pudenda significantur. de quibus exactius primo libro in corporis tractatione dixi.

De plantis in corpore nascentibus. Cap. XLVI

Qvamcunq; plantam ex corpore quis produxisse sibi uideatur, iuxta quorundam opinionem morietur: ex terra enim nascunť plantæ, & in terram resoluuntur corpora mortuorũ. Verum ut sentio, iudicationes facere oportet non solum ab ipsis plantis isthinc enascentibus, sed etiam à partibus ex quibus plantæ producuntur. Sæpe enim non ipse q somnium uidit mortuus est, sed qui indicatur à particula in qua plãta erat. Est autem & aliqua circa ipsas plantas differentia, ut aliquando non mortem inducant, sed sectiones

ctiones & chirurgias, id quod euenire po/
test ab his quæ frequenter secantur, uelut
uite, & similibus. Itaq; ego noui quendam
qui uitem ex capite suo produxisse sibi ui/
sus erat, & hoc solũ ipsi euenit, ut uua ipsi
excinderetur.

De scabie, & lepra, & elephante cor/
poris uitio. Cap. XLVII

Scabies & lepra & elephas, insig/
niores & celebres paupes faciũt,
& spectabiles propter opulentiã.
Nã & uitia hæc conspicuos habentes ipsa
faciunt. Occulta autem manifestant, pro/
pter eandem rationem. At uero diuitib. &
multum potẽtibus uiris, principatus con/
ciliant. Semper autem bonũ est ut quis se/
ipsum putet habere scabiem, aut lepram,
aut elephãtem, aut tale quoddam uitium,
uelut est uitiligo, alphos gręcis dicta, et im
petigo. Si quis enim alium habentem ui/
deat, mœrorem aut curam significat. Om
nia em̃ turpia odiosaq; & ingrati aspectus
uisa, animas uidentium cõtrahunt & mœ/
stas reddunt. Verum absurdius adhuc fue
rit, si ex domesticis quẽdam uiderit tali ui/
tio occupatum. Si enim famulus somnian

tis fue/

tis fuerit, inutilis ad ministerium ipsi erit. Si uero filius, nõ ex sententia patris uitam instituet. Si autẽ uxor, penitus ex his quæ per illam fiunt pudefiet. Cæterum his qui ex turba uictum sibi quærunt conducit, & de alijs sane iuxta proportionem iudicare oportet.

Lapidibus iacere aut ici. Ca. XLVIII

LApides iacere in aliquem, malis uerbis aliquem impetere significat. Verũ lapidibus ab aliquo peti, male auditurum esse prędicit. Similes enim sunt lapides sermonibus indecoris & litigiosis. Sæpe uero & peregrinationem præsagit lapidibus impeti. Oportet enim ut uerisimile est, eum qui impetitur fugere. Quando autem multi fuerint qui lapides iaciũt, boni obseruati sunt solis his qui ex turba uictum quærunt.

De cicadis. Cap. XLIX

CIcadæ uiros musicos indicãt, propter historiã quæ de ipsis fertur. In necessitatibus autem, nihil iuuantes, aut solum de negocijs dicentes & cõmemorantes. In timoribus uero, minantes, & nihil facere potẽtes. Nihil enim sunt

cicadæ

cicadæ,uerum uoce tantum præstant. Aegrotantes porrò siti grauari dicunt, & omnino morituros esse. Cibo enim non fruuntur.

De scilla & asphodelo. Cap. L

SCilla agricolis sterilitatis signum est, propterea quod nihil esui aptum habeat. Pastoribus autem bona est, quod ex natura sua uim habeat perdendi lupos. Bona fuerit etiam om̃ibus in curis et mœrore constitutis. purgatoriam enim uim habere creditur. Feliciter agentibus, terrorum inductrix itemq; curarũ obseruata est: neque enim purgatione & purificatione opus est his qui non in calamitate aliqua constituti sunt. Asphodelus autem siue hastula regia, eũdem quem scilla euentũ, & similiter habet. solos uero ægrotos occidit, quemadmodum sæpe obseruaui. Causam autem manifestã non est quod dicere queam, uerisimilitudinem uero habet, si propterea id contingere quis dicat, quod apud inferos campus plenus asphodelis esse creditur.

Eadem

Eadem cum alio pati. Cap. LI

P Ati sibi uideri eadē cum alio quocunq; tādem noto, uelut eundem pedem, aut eandem manum, aut aliam quandam corporis partem, eandem pati, & omnino coægrotare, aut condolere, peccatorū illius socium fore significat. Nam corporis morbi & partium mutilationes ac læsiones, similes sunt aīæ intemperantijs & irrationabilibus concupiscentijs. Qui igitur eadē patitur, meritò simul delinquit. Noui autem quēdam mutilum dextro pede, qui sibi uisus est famulum ipsius eundem pedem claudum habere, & similiter claudicare, & sanè deprehendit ipsum in amica, ex qua ipse pendebat. atque hoc erat quod somniū ipsi prædixerat, famulum uidelicet simul cum ipso peccaturum esse.

De sterquilinio. Cap. LII

St Erquiliniū uidere, bonū est ex turba quæstum facientibus, & sordida opificia exercentibus. ex multis enim superfluitatibus sterquilinia fiūt, & à multis reijciuntur. Bonum est & his q publica negotia perficienda suscipiunt & conducunt

conducunt. Bonum eſt etiam uiro paupe-
ri in ſterquilinio dormire, multas enim pe
cunias acquiret ac coaceruabit. Diuiti aũt
principatum procurat hoc ſomnium, aut
publicum aliquem honorem. quoniã om-
nes populares aliquid ad ſterquiliniũ affe
runt & adijciũt, quemadmodũ etiam prin
cipibus cõferunt & dant. Perfundi ſterqui
linio à quodam familiari, non eſt bonũ. ini
micitiam enim & diſſenſionẽ, & iniuriam
ex affundẽte ſignificat. Si uero aliqs igno-
tus ſterquiliniũ inijciat, damnũ ingẽs præ
dicit.

De oratione. Cap. LIII

O Ratio & petitores, & omnes ho-
mines mẽdici, miſerabilesq; & in
opes, triſtitiã & curam, & tabem
animæ, & uiro & mulieri prædicunt. Par-
tim quod nullus ad orandũ abit, qui nõ ue
hementer curis angatur. partim quod peti
tores & mendici ualde turpes exiſtentes,
& inopes, nihil ſani habentes, omni propo
ſito obſtant & impedimẽto ſunt. Eſt enim
hoc uniuerſale, & in omnibus infallibile,
quod ignoti hoĩes imagines ſunt rerum ac
negociorum ſomniantibus euenturorum.
Mẽdici uero ſimiliter etiam ipſi apparen-

tias & actiones suas uidentibus significāt. Si uero numisma aliquod acceperint, detrimentū ingens & periculosum prędicūt. Sępe uero & mortē ipsi qui somniū uidit, aut cuidā eius familiari. Similes enim sunt morti, quoniā hi hominū, quemadmodū mors, nihil eorū quæ acceperunt reddunt. Mendici porrò in domū ingrediētes contentionē quandā domus significant, & si q̄d acceperint, aut ipsi ui utentes, aut exhibēte aliquo ultro, supexcellēs detrimentū quoddā significāt. Quā significationē etiā exhibent, ubi in regionem alicuius fuerint ingressi.

De claue. Cap. LIIII

Clauis per somniū cōspecta, ei qui uxorē ducere proposuit, fidelem & custodē domus, uxorē fore significat, & ei qui familiam emere uult, beneuolam ancillam fore prędicit. Peregrinari aūt prohibet, exclusionis & detentionis significatiua existens, quoniam nō ad apertas, sed ad conclusas fores clauis facta est. aliàs neq; opus erat claue, neq; forib9. Nūc aūt quum nō adsit custos, tunc sanè clauis usus est, foribus cōclusis. Meritò igitur obstaculo est pegrinari uolentibus. Qui uero curare

curare & dispensare res alienas uolunt, his fidei & autoritatis significatiua est.

De coco. Cap. LV

C Ocus qui ĩ domo uidetur, bonus est his qui uxorem ducere propo suerunt, opus est em̃ in nuptijs co co. et pauperibus, qui enim prolixa conui uia habent, illi coco utuntur. Aegrotanti-bus autem exacerbationes significat & in flammationes, propter assationem, & ua-riam intemperiem, à quibus humores fiũt acres, uelut tradunt hi qui circa artem quę de illis tractat celebres existunt. Ad finem etiam lachrymas, propter fumũ qui à co-co excitat̃. Occulta quoq; reuelat, & quæ clàm facta sunt in mediũ producit. quoniã & opera coci in mediũ prolata conuiuãti-bus apponuntur, & qualia sunt apparent.

De ludo calculorum siue latrunculo rum. Cap. LVI

C Alculis siue latrũculis ludere sibi uideri eum qui nõ scit, multã utili tatem significat ex deceptione & mendacio, ꝓpterea quod multos calculos furetur, eosq; aliàs aliter osten-dat, nõ iuxta aliquem simplicem modum,

ſed malitioſe. Si uero quis alium calculis ludentem uideat, eum deceptũ ac defraudatum detrimẽtum ac damnum paſſurum eſſe ſignificat.

De lanio ſiue macellario. Cap. LVII

Qui in foro uerſantur coci, carnes cõſcindentes & uendẽtes, periculorũ & damni ſignificatiui ſunt, & ægrotantes cito occidunt, quoniã mortua corpora cõtingũt, atq; hæc nõ integra, neq; ſana uelut ſunt relinquũt, ſed conſcindunt. Diuitibus aũt etiam damni ſupra pericula ſignificatiui ſunt. & ut plurimum in rempub. propterea ꝙ eiuſmodi cocus carnes populo diſtribuat. Sed & timentib. ſolidiorem timorẽ inducit. Debita aũt et uincula ſoluit, propterea ꝙ diſſecet et auferat.

De ſtabulario ſiue hoſpite publico. Cap. LVIII

Stabularius ægrotãtibus mortem ſignificat, ſimilis eſt eñ morti, propterea quod omnes recipit. Reliquis oĩbus tribulationes & anguſtias & ꝑicula & ꝑegrinationes prædicit. Eſtq; ratio manifeſta, ꝗd enim opus eſt adeò manifeſta interpretari. Eadem aũt quæ ſtabularius

larius, ſignificat etiam ipſum ſtabulum.

De publicano. Cap. LIX

PVblican⁹ bonus eſt neceſſitatem quamcunq; tandem dirimere uolenti, à fine enim unde græcis τε-λώνης appellatur, complementũ & finem omnis neceſſitatis prædicit. Bonus eſt & his qui aliquò moueri ac prodire propoſuerunt, ſemper enim ad exitus ſtat, & parua detentione denunciata, de cętero moueri permittit, omniq; profectiõe uti. Aegrotantibus autẽ mortem præſagit, τελευτὴν enim græci mortem, uoce eiuſdem cum ea quę publicanũ indicat originis, appellant. Ad nuptias uero & ſocietates, beneuolos quidem fore ait ſocios & uxores, uerũ ſeditioſos & pugnaces, propter eam quę frequenter fieri ſolet de uectigalibus contentionem. Cæterũ beneuolentiã & fidelitatẽ ex cuſtodiæ diligentia coniectare oportet.

De leucea, & lino & cannabe. Cap. LX

LEucea timentibus quidẽ mala eſt, ſolidiorẽ enim & grauiorẽ timorem inducit, & ſeruis tormẽta & tribulationes prædicit, & pauperib. libertatem. exceptis his qui ex ipſa, aut ꝑ ipſam

quæſtum habent. Nam & tunditur, & torquetur, & cõtexitur. His uero qui in delicijs uiuunt tribulationes et anguſtias ſignificat, & apud exteros degẽtes reducit, maxime ubi trans mare fuerint. Nam & ipſa per mare apportatur. Linum ad nuptias & ſocietates bonũ eſt, propter texturã, & ad ea quæ ſperãtur propter retia, & plagas ſiue nubeculas, & ſimilia, quibus hoĩes ea quæ procul & longe abſunt uenãtur. Verum ad reliqua, eadem quæ leucea ſignificat, ſed uiribus minora. Cãnabis ſuperextendit ea quæ per leuceam ſignificãtur, itemq; per linum, & immenſa quædã tormenta ſignificat, & uincula robuſta. ſoluta tamen omnibus liberat. Sola em̃ ipſa poſt multum uſum detrita reſoluitur. Cęterum noſſe expedierit, quod ſingula hæc mercaturam exercentibus ipſorum, tum emendo, tum uendẽdo, item his qui ex ipſis, aut per ipſa operantur, nihil horrendũ aut abſurdum prædicunt.

Seruari ſiue teneri. Cap. LXI

Seruari ab aliquo detentum, impedimenta rerum neceſſariarum, & detentiones, & remoras in præfinitis

nitis temporibus, & intentionē ac prolon gationem in morbis prædicit. Qui uero in extremis laborant, his salutem denunciat. Custodiam enim & cōseruationem & permanentiam rerum, uitam uocamus. Contrarium uero huius, solutionē & perditionem, hoc est mortem. At uero in carcerem & uincula ingredi uolentē, aut per uim ab aliquibus induci, morbū fortem, aut mœrorem ingentē prædicit. Lictores autē & carnifices, detētionis et mœroris significationē habent. Malefactorib. aūt et occulta manifestant. Deprehensos eñ, & eos quorum crimina manifesta facta sunt, accedūt.

De excubijs. Cap. LXII

Xcubiæ & festiuitates nocturnę, & læticiæ cū puigilio, ad nuptias & sodalitates bonæ sunt, & pauperibus opulentiæ ac acqsitionis significatiuæ. quemadmodū & mœrentibus & timētibus, timorē & tristitiā eximere obseruatæ sunt. Neq; enim totā noctem puigilarint, qui non in multa læticia cōstituti sint. Adulteros aūt & adulteras manifestos q; dem faciūt, nequaq̄ uero puniunt. quoniā quæ in peruigilijs aguntur, nota quidem

ſunt ſimul conuerſantibus, etiamſi ſint impunita, & quodã modo conceſſa, propter ebrietatem. His uero qui opulenti ſunt, & quorum uita ſplendida eſt, turbationes & diuulgationes inducunt, quarum tamen finis triſtitia carebit.

De foro. Cap. LXIII

FOrum turbationis & tumultus ſignificatiuũ eſt, propter turbã quę in ipſo congregari ſolet. Verũ hominibus in foro uiuentibus bonũ eſt, ſi & turba plenum, & tumultu refertũ conſpiciatur. Deſertum uero & tumultu deſtitutum, his quidẽ ocium & rerum ſucceſſum impeditũ, alijs uero multam ſecuritatem prædicit. Forum conſitum penitus utique imperuium exiſtit, quicquid tãdem fuerit in ipſo conſitum. Verum aliqui tradunt eiuſmodi forum in fertilitate quidẽ famem ciuitati, in fame uero fertilitatem portendere. Theatra porrò & ſuburbia, & plateæ, & delubra, & deambulacra, & omnia cõmunia, eãdem cum foro rationem habent.

De statuis Cap. LXIIII

STatuæ æreæ ualde magnæ si moueantur, opulentiæ & redditus, et possessionis ac acquisitionis æris significatiuæ sunt, propter æris motũ. Verum quæ magnitudinis sunt superexcellentis, hæ ipsæ quomodocunq; moueãtur, terrores & pericula nõ uulgaria inducunt, horrendus est enim & animũ percellens horũ motus uidentibus. At uero lapideæ & ex alia materia, iuxta eundem modum uelut deorum statuæ iudicentur. Insuper & primates ciuitatis per statuas significãtur. Quicquid igitur faciunt aut patiuntur, eadem urbis principes facturos aut passuros esse significant.

De Talpa Cap. LXV

TAlpa hominem significat cœcum, ab accidẽte, & irritum laborẽ, propter uanum animalis conatum. Significat & eum qui occultus esse uult à se ipso proditum esse. Nam talpa ex proprijs operibus manifestata deprehenditur.

De auibus nocturnis Cap. LXVI

N Octua, aluco, bubo, ulula, asio, nycticorax, insuperq; uespertilio, & si quæ est alia auicula nocturna, ad actiones quidem omnes sunt inefficaces, uerum ad timores, pauores eximunt, quoniam neq; uenantur, neq; carniuoræ sunt nocturnæ aues. Sola uespertilio mulieribus prægnātibus bona est. Non enim oua parit quemadmodū aliæ aues, sed animal gignit, & lac in uberib. habet, & proprios filios educat. Quācūq; aūt harū auiū quis uiderit nauigās, aut pedes iter faciēs in magnā tēpestatē, aut prædones incidet. Si uero in domū aliquā inhabitandā immigrēt, omnem domū desertam fore præsagiunt.

De horologio Cap. LXVII

H Orologium, actiones, & impetus, & motus, & insidias rerum necessariarū significat. Omnia enim ad horas respiciendo homines faciunt. Quare si collabatur aut frangatur, malum sane fuerit & perniciosum, maxime ęgrotantibus. Semper autem melius, horas ante sextam horam præcedentes, hoc est antemeridionales, numerare est, quàm eas quæ post

sextam

ſextam ſequuntur. Quæ quidem igitur in complemẽtum eorum quæ deſunt, & quæ prioribus libris adſcribere non conueniebat, in proprium locum & alienam regionem collocanda eſſe duxi, neq; enim intacta relinquere par erat, ut ne quem acceſſum, uelut dixi, & quaſi ſcalam ad ſcribendum alicui relinquam, abunde mihi relata eſſe uidentur. Verum noſſe operæpreciũ eſt, quod nihil ita graue & difficile eſt, uelut temperaturam & mixturam eorum quæ in ſomnis uidentur intelligere, & unũ ex omnibus pronunciatum ac ſententiam facere, quandoquidem ſæpe contraria inter ſe, & nihil ſimile habẽtia uidere datur. Impoſſibile eſt aũt ea quę ſignificantur inter ſe pugnantia eſſe, ſi quidem omnia futura præſagiunt ſomnia. Sed quẽadmodũ aliarũ rerum ordo eſt & conſequentia, ſic & in ſomnijs uerisſimile eſt ordinẽ aliquẽ cõſequi & eſſe. Quãdo igitur aliqs uiderit ſimul bona & mala, in animo cõcipere oportet, utra prius, boná ne an mala uidit. Etenim in rebus humanis aliquando bonæ ſpes apparentes, malum euentum habuerunt, aliquando expectati timores,

bonorum

bonorum causa fuerũt, Interdum uero & pro magnis malis cõducibile est parua pati, & rursus apparuit quandoq; parua aliqua expectatio bonorũ aut malorum falsa existens & uana. Eodem igitur modo & somnia mixta, meritò sunt uaria, & à plerisque ægre ac difficulter exponi possunt. Ego uero quo singula quæ significantur quisq; facile assequi posset, ordinate & ornate singula, & quantum possibile fuit, plano docendi modo conscripsi. Quemadmodum autem grammatici ubi elementorum uires pueros docuerint, inde etiã quomodo omnibus simul uti oporteat admonent: Sic & ego parua quædam & quæ facile est ãssequi documenta, ad ea quæ relata sunt accumulabo, quo procliue sit omnibus hos libros intelligere & discere. Nam qui experientia & multo usu exercitati sunt, his expositus est & intellectu facilis sermo, & qui per se sufficiat singula abunde docere quemadmodum habent. In primo quidem libro caput diximus esse patrem eius qui somnium uidit. In secundo uero leonem diximus esse regem aut morbum, & in capite de morte, pauperibus

mori

mori bonum & conducibile esse demonstraui. Quando igitur pauper uir patrem habens diuitem, per somnium sibi uidetur caput per leonem auulsum esse et mori, uerisimile est patrē ipsius moriturū, ipsumq́ hæredem relicturum esse, atq; hoc modo & mœrorem deponet, & opulentus euadet, quum neq; onerosum amplius habeat patrem, neque à paupertate prematur. Est enim caput, pater, ablatio siue auulsio, priuatio patris. Leo, morbus, quo pater ægrotans moriturus est. Mors uero permutatio uitæ, & quod ob diuitiarum accessionem non amplius inops futurus est. Hoc sanè modo etiam in omnibus uarijs somnijs iudicationes facere oportet, ita ut ex singulis capitibus collectis & coactis, unū corpus faciamus. Sententiam porrò ferre & pronunciare oportet imitatione sacrificulorum uictimariorum, qui singula signa rimantur, & sciunt ad quid singula conueniant, & tamen pronunciata ac sententias nihil magis ex uno quoq; quàm ex omnibus faciunt ac proferūt. Cæterum opto ut mihi contingant lectores, qui cum multa beneuolentia hos libros legere concupiscant

piſcant, & non ante quàm exacte didíce-
rint criminentur, alioqui iureiurando affir
mare audeam, quod eos qui diligenter le-
gent, non permittent hi libri à ſermonibus
ſuis diſcedere & auelli. Et nunc ſanè ea
quæ utilia ſunt, quemadmodum conueni-
re putaui, Caſſi Maxime, omnia ex inte-
gro in hos libros relata ſunt. At uero de in
ſcriptione ne mireris, quapropter Artemi
dori Daldiani, & non Epheſij inſcriptum
legis, quemadmodum multos iam alios li
bros diuerſis argumẽtis à me conſcriptos
habere uidiſti. Etenim Epheſum contigit
ipſam per ſeipſam celebrem eſſe, inſuperq;
multos præclaros & fidedignos pręcones
nanciſci, Daldia autem Lydię oppidulum
nõ ualde clarum, propterea quod eiuſmo-
di uiros non eſt nactum, uſque ad me pe-
nitus ignobile permanſit. Quapropter
ipſi quod mihi à matre patria exiſtit,
hæc in nutriciorum uicem
rependo.

Quæ in quarto libro Artemidori Daldiani de somniorum interpretatione contineantur.

De uen-

De mor-

ARTEMIDORI DALDIANI DE ſomniorum interpretatione liber quartus, Iano Cornario Medico phy-ſico interprete.

Præfatio, ſiue diſſertatio. Cap. I

Artemidorus Artemidoro filio gaudium

q Vandoquidẽ numinis impulſu, & optimi uiri Caſſij Maximi ſtudio, ad libros de ſomniorũ interpretatione conſcribendos excitatus ſum, et progreſſus, quo et amico gratificarer, & ſapientiã meã non ſilentio & pigriciȩ deditam, fruſtra inſumerem, & ſanè hos libros quantum uires meæ tulerunt, & pro ſcientiæ meæ facultate, neq; magnitudine artis inferiores, neque ad ſufficientiam inopes & mancos, ſi quis modo non penitus rudis exiſtat, feci, ſingulis ſomnijs

quæ uideri poſſunt & quæ in uſu ſunt col-
lectis, uſus ad hoc ordine quodam & con-
ſequentia ſimili uitæ humanæ, à natiuitate
uſq; mortem ſingulis quę fiunt digeſtis, ita
ut ad quod referri, & in quod euenire unū-
quodq; ſomnium poſſit oſtenderim, atq;
hoc non nuda coniectura & uériſimilitu-
dine, ſed experientia & euentuum teſtimo
nijs confiſus. Quin & ea quæ ueteres ſpar
ſim, & uelut ſeminibus tantum iactis, &
non elaborata conſcripſerunt, in ſubtilem
& ueram diſtinctionem digeſſi, & quæ no
uos euentus habent, aut quæ etiam per ſe
noua ſuccurrunt, ſimul comprehendi, &
uidebatur mihi hæc ipſa tractatio ſufficien
ter eſſe abſoluta, duobus nimirum libris
circumſcripta & comprehenſa. Poſtea ta-
men inuenta ſunt quædam quæ hoc opus
effugerunt, parua quidem & non multa
opera digna, ſed quæ tamen ab his inqui-
runtur qui ſingula ad unguem exigunt, &
nihil inexploratum relinquere conantur.
Quare plurimis & memorabilibus, quan-
tum poſſibile erat, coaceruatis, non ex u-
nius argumenti ſermone (neq; enim poſ-
ſibile erat ea quæ ſic inuicem ſeparata ſunt
in

in unum cogere, & quasi unum corpus facere) sed uelut in incursione sermonū tertium librum feci, amatorem ueritatis aut inuitatorium siue mercurialem inscriptū. Erat porrò qs inter homines Momus deorum ac dæmonum exagitator, nemini bonus ac æquus, cui pro potentia resistere oportet, ita ut non ignoremus quod pluribus armis præstantiora opera inuadit. Etenim nunc tandem sentio esse aliquos criminantes hos libros, tanquam hæc quæ in ipsis scripta sunt à ueritate quidem nulla parte deficiant, Verum nō penitus elaborata sint, neq; causis abunde munita, Quin & relicta quædam esse argumento tractando necessaria in crimen uertunt. Quapropter & meijpsius & tui gratia, re ipsa multa agitatione mecum perpensa, ad hunc librum conscribendum progressus sum, ut habeas unde possis felici coniectura somnia iudicare, si hoc ipsum saltem à te expetatur, & his qui ineptis quæstionibus libēter molesti sunt hominibus, expedite respondere. Memineris autē tibi inscriptum ac præfatione dicatum hunc librum esse, quo scilicet ipse eo utaris, & exemplar nō

multis communices. Quæ enim hic con-
scribentur, si apud te manserint, omnibus
superiorem, aut certe nulli inferiorē te fa-
ciēt somniorum interpretem. Si uero alijs
communicaueris, nihil quicquā te magis
alijs scientem iudicabunt. Satis enim nosti
quod pleriq; omnes ratiōibus nostris sunt
inferiores, & fere omnes qbus studio fuit,
ut pro uiribus suis uaticinationem colla-
psam emendarent ac restituerent. Regula
riter itaq; & definite de singulis quæstio-
nibus, iuxta propositum superiorū libro-
rum rursus ex integro adscribam. Ad eos
igitur qui non omnia causis abunde muni
ta esse dicunt, recte dices illud ex præfatio-
ne primi libri repetitum, Nimirum mani-
festas demonstrationes & quæ ab omni-
bus facile comprehēdi queant, me ex sim-
plicibus adeo fecisse, nisi sane quid aliâs
ita euidens sit, ut superfluum existimaue-
rim eius apponere interpretationem. Ad
eos uero qui non omnia elaborata esse di-
cūt, & eos qui aliqua relicta esse criminan-
tur, dices, Quod aliqua quibusdā similia
existentia, uelut facile cognobilia relicta
sunt, aut non elaborata, uelut fascia diade-
mati

mati,& lepus ceruo, & camelus elephanto,& crocus ungentis, & quæcunque alia ſunt odorata,& quod porcus & aues non eandem habent carnium ſuarũ rationem. Cæterũ his qui de ſomnij & inſomnij differentia percunctãtur, ſerio iam ante prædixi, quod aliud à ſomnio diuerſum inſomnium exiſtat, & alicubi non idem, ſed etiam contrarium recte dixeris. Quando etenim artificioſe quis loquitur, ſingula proprie appellare oportet, et id quod nihil ſignificat, nihilq; prædicit, ſed in ſolo ſomno uim habet, & ab irrationali concupiſcentia, aut ab excellenti timore, aut repletione, aut alimenti inopia productum eſt, Inſomnium uocare oportet. Quod uero poſt ſomnum euenturũ eſt, manifeſte exiſtens bonum aut malum, ſomnium propter cauſas quas etiam iſthic prędixi. Quũ uero communiter quis loquitur, nominibus abuti licet, uelut etiam poeta fecit, ubi inquit:

κλῦτε φίλοι θεῖος μοι ἐνύπνιον ἦλθεν ὄνειρος, id eſt,

Scite uiri diuus dedit hæc inſomnia ſomnus.

 Habet

Habet enim hunc morem ut æqui pollen-
tibus nominibus & uerbis utat̃, & omni-
bus adeò orationis partibus, uelut etiam,
ἀμφὶ περὶ κρήνην inquiens, id est,
Circum circa fontem. Et alibi:
ἀλλ' ὁδυσεὺς ἔλθοι τε καὶ ἵκοιτο, id est,
Ast ubi uenerit, & præsens statuetur Vlis-
ses, & alia quædam multa, sic etiã ait:
Diuus dedit hæc insomnia somnus.

Porrò meminisse oportet, quod hi qui
res aliquas ex instituto aggrediuntur &
exordiuntur, bona & proposito accõmo-
da insomnia non habent, neq; alias quasdã
irrationales imaginatiões, sed omnia som-
nia, & ut plurimũ speculatiua. Neq; enim
turbatur ipsorum anima, neq; spe, neq; ti-
more, et sanè etiam corporis uoluptatibus
imperant & superiores existunt. Et ut in
summa dicam, in uiro graui & serio insom
niũ nõ apparet, neq; alia aliqua irratiõalis
imaginatio. Quò uero nunquam decipia-
ris, insomnia tum uulgo, tum his qui ipsa
dijudicare possunt, apparẽt. Et uulgus qui
dem qualia uult, aut qualia timet, talia etiã
in somno uidet. Verũ sapiẽtes & ea iudica
re potẽtes, qualia uolũt, taliũ significatiua
cernunt

cernũt. Si uero qs inexpertus talia uiderit, credere oportet nõ ut insomnijs, sed uelut somnijs. Velut exẽpli causa. Qui talia diju dicare potest, aut propterea quod libros de somniorum interpretatione contigit & legit, aut quod cum somniorum interpreti bus conuersatus est, aut quod felici ad iudi candum coniectura utitur, si quidem con/tigerit ipsum amare mulierem aliquã, non ipsam quam amat uidebit, sed equum, aut speculũ, aut nauem, aut mare, aut animal fœmininum, aut uestem muliebrem, aut aliud quiddam ex his quæ mulierem signi ficant. Si uero animo peregrinationi dedi/to fuerit, nõ uehicula uidebit, neq; naues, sed strata colligata, aut supellectilem con/uolutam, aut peregrinationis apparatum, aut etiã sibi uolare uidebitur, aut terræmo/tum, aut bellum, aut fulmen uidebit. Et si quidẽ timuerit quis ipsorum aliquem, aut fugerit, nõ illum ipsum uidebit, sed feram aliquam effugere se putabit, & uincula di/rumpere, & prædones occidere, & dijs sa/crificare, & facere quæcunq; alij homines faciunt, quo timore & turbatione se exi/mant. Quemadmodum pictor in Corin/

tho qui domini ædes perfringere ſolebat, multoties ſibi uidebatur, partim quidẽ tectum propriæ domus in qua degebat periiſſe, partim uero etiam ſuũ caput abſciſſum eſſe. Et nihilominus aderat ipſi dominus, & adhuc nunc ſupereſt. Verum quoniam iudicandi de huiuſmodi artem noue rat, anima ipſi artificioſius colluſit. Hæc enim ipſa ſi alius uidiſſet, dñi mortem ipſi præſagiuiſſent. Quo uero minime dubius circa hęc hęreas, ſcias quod multi quidem & ferè plurimi, ut ne dicã omnes, ſunt qui communia inſomnia uident. Omnino autem pauci, & ſoli ſomniorum interpretationem docti homines, qui alia, de quibus præſcriptus ſermo mihi habitus eſt.

De differentia ſomniorum.

Cap. II

Somniorum omniũ alia ſpeculatiua, alia allegorica, id eſt aliorũ ſignificatiua dicimus. Et ſpeculatiua quidem quæ ſic eueniũt quemadmodum uidentur. Allegorica uero quæ ea quæ ſignificantur per ęnigmata oſtendunt. Quandoquidẽ uero & in his error quidã accidit dubitãtibus, utrũ uiſa ipſa expectare oporteat

teat,aut aliud qd ex his euenturū,non faci
le fuerit & hic ubi dijudicare posse. Primū
igitur quæcūq; speculatiua sunt,euestigiò
& ualde statim eueniunt. Quæ uero allego
rica,omnino tempore aut multo aut modi
co intercedente,aut ad summū die una. Po
stea aūt stolidum utiq; fuerit,monstrosa &
quæ impossibile est uigilanti cōtingere,ea
ipsa sic ut speculatiua accipere ac expecta-
re. Velut si quis sibi uideat deus factus es-
se,aut uolare,aut cornua habere,aut ad in-
feros descēdisse,aut à cane morsus esse,aut
depositū accipere, aut amicum uidere aut
solem, aut fugitiuum reperire, aut apud se
cœnā parare, aut bibere, aut aliquo inten-
tionem dirigere, aut quid perdere. Hæc e-
nim & quęcunq; his similia, alicubi quidē
sic eueniunt uelut uidētur,alicubi uero al-
legorice & significatiue. Siquidem igitur
statim eueniunt, superfluum est ipsa iudi-
care. Si uero nō, singulis conuenientem iu
dicationem ex prioribus libris adaptare
oportet. Quæ tamen rara sunt,& semel ali
cubi fiunt,ea uelut monstrosa & pręter or
dinem & naturā harum rationū existētia,
suscipiēda quidē sunt,ut quæ fieri possint,
usur-

usurpanda uero non ut penitus & omnino uniuersalia. Etenim Druson Laodicensis qui sibi uidebatur amici domum emisse, post trienniũ tandem emit. Verum hoc quidem speculatiuum somnium mihi allatum est, seri & non repentini euentus. Porrò propriorum & communium, & alienorum, & publicorum, & mundanorum somniorum rationem, ualde sanè exacte traditam in primo libro habes. Attamẽ & in hac speculatiõe illud adijciemus, quod hi qui easdem cum aliquibus artes habẽt, & si ualde fuerint noti, ipsarũ artium sunt significatiui. Proinde grãmaticus nihil aliud fuerit, quàm ipsa grãmatica ars, & rhetor rhetorice. Atq; sic etiam in artibus mechanicis faber ferrarius & lignarius, artem fabrilem ferrariam & lignariam significant. Velut, Philagrius rhetor, Varum rhetorẽ ægrotantem in somnis uidit, & diu præter propositũ suũ cõsiluit. Et in Cyzico faber qui fabrum uicinum sibi mortuum efferri uidit, exurgens ab officina, discessit, ac urbem deseruit.

De elementis. Cap. III

Aeterū aduersus eos qui inuidiose & non abunde de elementis dictum esse putant, hic sermo cōueniet, quo habeas quod ipse respōdere possis, & non ab his qui plura esse dicunt decipiaris. Eorum quæ sunt, alia natura sunt, alia solennia & recepta existunt. Sunt aūt prima hæc & principalia duo elementa. Quę igitur natura existunt, eodem modo & similiter habere oportet. Eorū uero quę solēnia sint & recepta, alia quidem ipsi homines inter se cōstituentes sibijpsis faciūt, & appellatur huiusmodi cōsuetudo, est autem ut fama fert, lex nō scripta. alia aūt ob timorem transgressionis conscribentes, leges appellant. propterea quod lege sancita hęc ita habere oportet. In communi quidem igitur paciscuntur inter se, de mysterijs, de festiuitatibus, de nundinis, de certaminibus, de militia, de agricultura, de urbibus inhabitādis, de nuptijs, de puerorum educatione, & de alijs his similibus. Verū ex sua quisq; sentētia & professione, inter omnes utitur proprio uestitu, & calciatu, & uictu, & tōsura, & reliquo circa corpus ornatu

ornatu, & studio ac exercitio, & proposi-to quod omnium maxime probat. Nam

Alia aliis, legitima sua singulis existunt, Pindarus inquit. At uero scriptarum le-gum eadem potentia est. Facienti autem iu-xta scripturam, laudes & honores, & cele britas magna, multáque securitas adest. Transgredienti autem scriptas leges, dam na, pœnę, & pericula instant. Quod igitur lege sancitũ est, indiuisibile est, præterquã temporis respectu. Consuetudo uero seg-menta habet, & temporis, & artis, et nomi num. Omnia enim quæ fiunt tum secun-dum legem, tum sine lege, omnino in tem-pore quodã fiunt, aut facta sunt, aut erunt. Temporis autem segmenta sunt occasio-nes & horæ. Faciunt autem singula homi-nes aut artificiose, aut inartificiose. Artifi-ciose quidem scientes & docti. Inartificio se uero, qui non collectionem meditatio-num & sententiarum apprehensarũ ad ali quem finem utilem, artem esse diffiniunt. Opus autem est arti instrumẽtis & machi nis, & his quæ unicuiq; commoda & pro-pria iudicata sunt. Quod uero nihil eorũ quæ existunt sine nomine sit, supfluum est dicere

dicere. Ex nominibus aũt alia gratiosa, alia infamia sunt. Quare si quis aliquid dixerit preter ipsa sex elementa, potentia quidem horũ alicuius propriũ dicet, uoce aũt non propriũ, uelut gaudium, tristitia, et inimicitia et amicitia, & morbus & sanitas, et collapsio & profectus corporũ, & pulchritudo & turpitudo, & augmentum & decrementum, & generatio & finis, & quæcũq; alia his similia, secundum naturam omnia sunt, neq; eñ alia sunt à natura, neq; ut elementa, neq; enim est nudũ nomen natura, sed eorum quæ penitus & omnino futura & nõ futura sunt circũuolutio, natura appellatur. Sic etiã lex & cõsuetudo, nõ ipsa iuxta seipsa nomina sunt ueluti uox βείτυεχ, & σκινδαψός, sed alicuius lex, & alicuius consuetudo. Quare ubi quis dixerit nuptias, & adulteriũ, & latrociniũ, & depositum, & iniuriã, & rursus tonsuram, & uestẽ, & aliquẽ cibum, seipsum latet quod legis aut consuetudinis nomen dicit, uelut aliud quoddã elementũ. Sic etiam quum uas, aut machinam aliquã, aut instrumentum, uelut elementum aliquod dicit, aut artem dicit, aut nomẽ, aut tempus. Artem quidem quum opificium per instrumẽta

indicat, nomẽ uero quum machinã ipſam aut uas. Tempus autem quum utraque, uelut falcem aut ligonem, meſſem et agriculturam. In definitis enim temporib. & falce & ligone hominibus opus eſt. Cõmunis quidem igitur ſermo eſt quod omnia quæ ſecundum naturam, aut legem, aut cõſuetudinem, aut tempus, aut artem, aut nomina uidentur, bona ſunt, uerum his contraria, mala & incõmoda. Memineris autem quod non omnino uniuerſalis eſt hic ſermo, ſed utplurimũ magis ſic habet. Multa enim etiam iuxta rerum ſubſtantias, naturæ & alicui aliorum elementorum conuenienter uiſa, bona fiunt. uelut uerbi gratia, uiſus eſt ſibi quidam matrem uerberare, eratq; factum ipſum præter legem, ſed nihilo minus utile ipſi fuit, quandoquidem figulus erat: matrem autem terrã ipſam uocamus, quam figulus uerberans operatur. proinde multum operatus & lucratus eſt. Meminiſſe autẽ & eius oportet, quod maior cõſuetudo minorẽ ſuperat. Velut Ariſtides legiſperitus conſuetudinem habens in albis ueſtibus prodire, ægrotãs uiſus eſt ſibi albas ueſtes ferre, & nihil profuit ipſi

conſue-

cõſuetudo. Non enim ita diu poſtea mor-tuus eſt. Maior enim erat conſuetudo ur-gens, iuxta quã mortui in albis ueſtib. effe runtur. Quin & artium poteſtates ſimiles ſunt, atq; etiã ſi actione ſint diſſimiles, eun dem euẽtum habent. Velut, Apollonides Chirurgus putauit ſe in theatrum ad con-flictũ uulnerariũ progreſſum eſſe, & mul-tos ſauciare, & ſanè multos per chirurgiã curauit. nam et qui uulnerariũ conflictum exercent, homeriſtæ græcis appellati, uul-nerant quidem & cruentãt, ſed nõ occide-re uolunt. Sic etiam chirurgus. Inſuper ue-ro & modis in libro relatis ut ueris, animũ aduerte, & non delinques neq; aberrabis. Quum autem manifeſte iſthic & bono di-cendi genere ſint declarati, ſuperfluum eſt hic de ipſis rurſus uerba facere. Porrò cu rioſa ſomnia eſſe opinor, de rebus & nego cijs quorum curioſi ſunt homines irratio-nali impetu & cõcupiſcentia utentes, ſi ſo mnia de his uideant, eadem uero etiam pe titoria uocari, propterea quod petãt à dijs uidere aliquid earum rerum quæ præ ma-nibus ſunt. Memineris autem quum ſom-nium à dijs petis, ut neq; thus ſuffumiges,

neq; nomina arcana dicas, & in summa, nihil curiosius deos interroga. Ridiculũ em̃ sit, si homines graues his qui cum necessitate & uiolenter petunt, nihil prębẽt, mansuetis autem largiuntur: Deos eos qui uiolenter expetunt aliquid exaudire. At uero post somnium uisum, & sacrifica & gratias age. Insuper & ridiculi sunt qui diis leges præscribũt, de his dico qui sic petũt, si mihi faciendũ hoc est, si mihi hoc continget, & si nũc uiderem Cereris fructum, sin minus, Bacchi. &. si quidem cõduceret mihi & utile esset, acciperem aliquid. Si uero non, darem. In eiusmodi enim multus error contingit. Nam deus ad id quod euenturum est somnia suggerit animæ uidentis, quæ natura uaticinatrix existit, etiam si est alia somniãdi caussa. Qui uero ad suam ipsius interrogationem in somnis uisa excipit, si cõtraria fuerint, seducitur. uelut ægrotãti panes crudi, quamuis Cereris fructus sunt, sed tamen propterea quod assabuntur, uehemẽtiorem febrem inducunt. Ei uero qui uxorem ducere et sodalitatem contrahere uult, uitis & uinũ, illa quidem propter pampinos, hoc uero propter tem

pera-

peraturam, conuenientiora sunt quàm triticum aut hordeum. Et ei qui de profectu & promotione sua curiosus est, donare & dare aliquid melius est quàm accipere, nisi sane à præstantioribus accipiat. Qui enim multa habet, etiam elargiri potest: qui uero non habet, accipere nõ uerebitur. Quare petendum quidem est à dijs somnium, de his rebus quarum aliquis est curiosus. Quomodo autem prædicere oportet, permittendum est ipsis dijs, & suæ ipsius aïæ.

De diuinitus immissis somnijs.

Cap. IIII

Diuina autem somnia, ea quæ derepente instant & apparent, quemadmodum etiã omnia inexpectata, diuina, & diuinitus immissa, uocamus. Iudicare autem oportet ea quorũ memoria ex integro restat, & quorũ exactam cõprehensionẽ somniator ipse habet, & quorum exacte meminit. Quoniam si uisa euenient, tu aũt reperiaris non uisa iudicasse, erroris reprehẽsionem incurres. Oportet autem omnibus modis ignorãtiæ opinionem fugere & uitare.

De moribus localibus. Cap. V

M Ores porrò locales, et locorũ proprietates si nõ nosti, percunctare. Peregrinationes aũt & lectiones uel maxime habitũ tibi horum inducent. Neq; enim soli libri de somniorũ interpretatione scripti hanc cõmoditatẽ de se præbent, sed & qui aliam materiã ac argumentum tractant. Mulier quędam existimauit se in templum siue domũ Dianæ Ephesiæ ingressam esse, isthicq; cœnare. Ipsa uero nõ ita diu postea mortua est. Mors eñ pœna est ingressæ eò mulierculæ. Meretricula autem quædam uisa est sibi in Dianæ sacellum ingressa esse, & libertatẽ adepta est, & scortationem exercere desijt. Non enim prius in sacellum ingredi poterat, nisi à meretricatu destitisset. Proinde etiã de alijs moribus iuxta singulas ciuitates aut regiones, secundum consuetudinem localem iudicabis. Minime uero negliges diligenter percunctari singula quæ in somnis uisa sunt. Nam aliquando ob paruam aliquam appositionem aut detractionem, euentus diuersi fiunt, etiam circa ipsam animi dispositionem ac affectionem. Velut,

Quidam ægrotātem filium habens, uisus est sibi ipsum inire, & lętari, cōualuit puer. Nam initus uerbum græcis περαίνειν, habere & perficere ac nancisci etiam significat. Sumptum aūt est huiusmodi somnij iudicium, ab eo quod lętatus est. Alius uero rursum ægrotātem filium habens, uisus est sibi inire ipsum, & tristari & pœnitere. Mortuus est puer. Corrumpi enim & mori, itidem uerbum initus περαίνειν significat. Verum iudicium ab eo quod tristatus est acceptum est. Quoniam autem ipse pater erat actor, ipse adeò erat etiām puero mortis caussa, qui non debito morbi tempore ipsum nutrierat. De his quidem igitur quæ in præfatione & ab initio primi libri scripta sunt, hæc sufficiunt. Alia uero quæ te scire oportet hoc modo habent.

De supellectile texta. Cap. VI

Q Væcunque texta sunt & plicata, non solum lina & retia, & spertę, & nubeculæ siue uela, sed & canistra & corbes, & calathi, & uittæ, & monilia aurea, & oēs catenæ ac coronę, & quæcunqȝ similes species, ad nuptias, & amicitias &

tias & sodalitates bona sunt, propter complicationem. Verum ad peregrinationem & cursum & fugã, impedimento sunt, propter ligationes, & ad actiones inefficacia sunt, exceptis his qui cum dolo aliquid faciunt. Sunt etiã timentibus horrenda, propter uim detinendi.

De hominum obuentione. Cap. VII

Vicunque obuiam ueniunt, & quicunque uidentur tum uiri, tum mulieres, amici quidẽ & benefactores, et in uniuersum q non nocent, aut non nocuerũt, & uiuẽtes & mortui, boni sunt. Imagines enim rerum eos qui uidentur reputare oportet, bonarũ quidẽ amicos, malarum uero inimicos.

De priore fortuna. Cap. VIII

Vas olim quis possedit opes aut possessiões, aut quos olim quum diues erat, habebat homines, eos nunc habere indigus aut pauper si sibi uideatur, bonum est ipsi. Eius enim fortunæ quæ tũc fuit, reuersionem significat. Quæ olim quis possedit, aut quos olim homines habuit, quum erat egenus aut pauper, si nũc diues habere uideatur, multorũ malorum

lorum & paupertatis ipsi signum est.

De differentia hominum qui in somnis uidentur. Cap. IX

E X hominibus q in somnis uidentur, bonas insequentes dies faciunt, qui sunt iucundissimi aut charissimi, aut qui uidentes amant, etiam si ipsos nō noscāt. malas uero inimicissimi aut odiosi, aut qui uidentes odio habent, etiam si ipsos qui illi sunt lateat. Quo uero minime dubius circa hūc sermonem hęreas, quum aliquem amicorū uideris, et malum diem transegeris, scito quod odio habet te, simulat autē erga te amorem. Et quum quendam inimicum uideris, & bona dies successerit, scito quod immeritò ipsum odio persequeris.

De opificum obuentione. Cap. X

Q Vicūq; opifices obuiam fiunt & uidentur, similes cū artibus euentus habent. Consimiles autē tum ipsis, tum artibus, officinæ ipsorū conspectæ euentus habent, excepta meretrice & lupanari. Ipsa enim p se meretrix bona est, Officina uero ipsius mala. Quorū causas in sermone de coitu relatas habes.

De pueris,iuuenibus,& ſenibus.
Cap. XI

EX pueris maſculi boni ſunt. fœminæ malæ. ambo autē curarum ſignificationem habent. Pueri & iuuenes conducibiliores ſunt quàm ſenes. Verū ad fidem faciendā uiri & ſenes conſpecti pueris & iuuenibus ſunt meliores, preterq̧ ſi q̄d abſurdi fecerīt aut dixerint.

De plantis cito aut tarde naſcētibus, itemq̧ de animalibus. Cap. XII

QVæcunq̧ tarde naſcuntur, & tarde augeſcunt, ex plantis quidem quercus, olea,cupreſſus, & ſimiles.Ex animalib.uero elephas, cornix,ceruus et ſimilia: tum bona,tum mala tardius inducunt. Quæcunq̧ aūt cito naſcuntur, & cito augeſcunt, ex plantis quidem uitis & perſica.Ex aīalibus uero porcus & ſimilia, cito etiā tum bona, tum mala inducūt. Atq̧ hæc etiā in præfinitis tēporib. eandē rationē habēt. Similiter etiā omnia quę in agro naſcuntur ad cōparationem hortenſium accipienda ſunt.& agricolā cōſpectū ſimiliter ut hortulanū. Proprie aūt hortus lenonibus cōducit,propter multa ſemina,

& tempestiuam culturam. Omnes autem mulieres criminatur, uelut impudicas & meretrices. Quæcunq; longa sunt, uelut cupressi, & pinus, & perticæ, & uiri longi, & quęcunq; similia, omnia longanimum esse iubent, & non frustra festinare. Verũ mutila & breuia, festinare iubent.

De muris, fundamentis, & arboribus Cap. XIII

Quæcunq; solida, muri, & fundamenta, & arbores uetustæ, & ferrea & adamantina, timentibus bona sunt, si quis non ab ipsis cõtineatur, propter securitatem enim, timorem eximunt. Sin minus, fugiendum esse significant. Quæcunq; mollia & robusta, bona ex æquo omnibus sunt. Quæcunq; mollia & debilia, timentibus bona sunt. Quæcunq; grauia, detentionis & paupertatis sunt significatiua. Cito enim deorsum repunt.

De uehiculis omnis generis Cap. XIIII

Vehicula quæcunq; in usum recepta sunt, uelut equorum, asinorum, mulorum, quibusdã bona, quibusdam mala significãt. Ostendemus autem de his

rationem, ubi ad sermonem de animalibus peruenerimus. Quæ uero nō sunt recepta, uelut luporum, pardorum, canum, & aliarum bestiarum, solis his bona sunt qui potentes inimicos timēt, propterea quod subiecta sunt aurigæ animalia in his subiugata. Cæterum hominibus impositum uehi, solis his qui alicui imperare uolunt bonum est, & sophistis, & doctoribus, & pædotribis, & mancipibus. Reliquos ad diuulgationem & perniciem deducit.

De adulatione Cap. XV

a Dulari solis his qui id in consuetudine habent conducit, reliquos humiliores facit. Minores enim sunt adulantes quàm qui non adulantur. Adulatorem ferre aliquem, non conducit, maxime familiarem, proditionem enim ex illo expectare oportet.

De uenditione Cap. XVI

u Enum proponi, bonum est his qui præsentem statum permutare uolunt pauperibus & seruis. Malum autem opulentis, & ægrotantibus, & autoritate ac potentia præditis. Multi uero etiam rapti sunt & uenditi. At uero uenditum

ditum esse à uenum propositum esse hac ratione differt, qua perfecte factum esse quid, à non perfecte factum esse. aut quod uenditum esse, penitus & omnino euenit, Venum propositum esse, aliquãdo etiam non euenit. Possibile est enim uenum propositum non diuendi. At uero in alijs omnibus somnijs, quæ fiunt omnino eueniũt.

De emptione Cap. XVII

e Mere & superacquirere omnia quæ homines in usum emunt, & thesauri loco reponunt, bonum est. Verum ea quæ in alimentum & uictum emuntur, pauperibus aptiora sunt. Opulentis autem sumptus & impensas significant.

De acquisitione Cap. XVIII

a Cquirere, & bona preciosiora & multa supellectile instructa habere, et his quę prius nobis sũt sumptuosiora, aut etiam mediocriter meliora, bonum est. Verum non penitus supra uires ditescere. Est eñ hoc absurdũ, et damni signum. Oportet autẽ ditescentẽ sumptus facere, & insidijs ac inuidiæ expositũ esse.

Nam

Nam & insidię diuiti struuntur, & inuidiā multorum sustinet. At uero iuxta uel supra uires ditescere, ad uniuscuiusque potentiam ac animi magnitudinem referre oportet.

De paupertate Cap. XIX

P Aupertas nemini conducit, maxime tamen rhetoribus & omnibus philologis qui sermonis studio tenentur, incommoda est. Nam inopiæ uerbum ἀπορεῖσθαι, ex æquo pauperem esse, & loqui non posse significat.

De his quæ præter ætatem infantibus accidunt Cap. XX

Q Væ præter ætatem infantibus contingunt, mala sunt. Velut masculis barba & canicies, fœminis nuptiæ & partus, & alia omnia ante tempus mala sunt, excepta loquela. Meritò autem reliqua prius quàm solitum est contingentia mortem significant, quia propinqua est senecta, post quā omnino sequitur mors. Loquela autem bona est, quia natura animal sermonis facultatem habens est homo. Grammaticus quidā uisus est sibi filium suum quinquimestrem integre & clare loqui

qui, & expectabāt quidem aliqui puerum moriturum eſſe. Verum uixit, & multi alij pueri ex hoc ſomnio. Cæterū de alijs præter ætatem contingentibus in his qui non ſunt amplius infantes, in capite de alteratione libro primo exacte explicatū eſt.

De cauſarum ratione Cap. XXI

Conaberis autem de omnibus cauſas reddere, & ſingulis rationibus probabiles quaſdam demonſtrationes annectere, ut ne, etiamſi ualde uera dicas, & tum nudas, tum diſtractas res proponas, minus expertus eſſe uidearis, & ut ipſe ne decipiaris, quum cauſarum relatio uelut domina euentuum, fidem & autoritatē ipſis faciat. Multa enim aliquibus aſſidue eueniunt, & quod iuxta rationem eueniunt ſcimus, ex eo quod ſemper ſimiliter eueniunt. Verum cauſas ob quas ſic eueniunt inuenire non poſſumus. Vnde ſane putamus euentus quidem ab experientia inuentos eſſe, cauſarum autem rationes à nobis ipſis iuxta uniuſcuiuſq; uires excogitari. Inſuper porrò & hoc obſeruabis. Quæcūq; penitus & omnino conſequuntur ad quædam contingentia, ea etiam in

somnis consequi necesse est, uelut, pictor quidam uisus est sibi, nouercam suam inire, postea inimicitiam cum patre suscepit. Consequitur enim ad omne adulteriũ æmulatio & inimicitia. Hoc uero etiam in alijs omnibus somnijs obseruabis, & non aberrabis. Quæcunq; autem somnia puerorum generationem aut nuptias significant, ea ipsa etiam filios apud exteros degentes reducunt. Vxorẽ item ademptam & liberos restituunt.

De aratro Cap. XXII

Usus est sibi quis arare & triticum serere, & redierunt ipsi filij ex peregrinatione, item uxor quæ ab eo discesserat.

De his q dicũt quod mala somnia citius, bona uero tardius eueniũt. Cap. XXIII

AT uero ad eos qui dicunt, quod mala somnia citius eueniunt, bona uero tardius, aut etiam non eueniunt, dicere potes quod nõ est uerum huiusmodi quod dicunt. Causa autem erroris hæc est. Aut mala uident somnia habentia imaginationes bonas, & quum mala eueniãt, putant se à bonis somnijs deceptos esse: qua-

quapropter propones ex modo ſpeciali ſomnia,quæ intus quidem bona,extra ue/ro malà exiſtunt. Aut homines in præſens infeliciter agentes,& mala ſomnia uident, ſignificatiua inſtantium malorum, & bo/na,præſagiẽtia futura bona,ad animi con/ſolationem, quo uidelicet ſpe futurorũ bo norum,non deſpondeant animum ob im/proſperũ rerum ſucceſſum: quũ uero non/dum eueniãt bona, putãt ſe deceptos eſſe. Apparent aũt & feliciter agentibus mala ſomnia, & quum nondum eueniant con/temnuntur, ſed tamen omnino eueniunt. Cæterum ex ueris ſomnijs, alia omnibus mala ſunt,unicuiq; aũt iuxta uires aliquale malum ſignificantia omnia, quæ & intus & extra mala ſunt, quorũ in primo libro mentionem feci: alia ex ęquo omnibus bo na ſunt, quæ & intus & extra omnibus bo na ſunt: alia iuxta alteram partem bona,iu xta alteram mala ſunt, & alijs quidem bo-na, alijs uero mala fiũt. Cognoſces autem quando bona aut quando mala fient,à for tuna,aut actionibus,aut cura,aut ætate eo/rum qui ſomnia uiderunt.

De medi/

De medicamentorum compositio-
nibus Cap. XXIIII.

Aeterum de medicametorum com
c positionibus, quod dij quidem ho-
minibus componunt medicinas, &
curationes constituunt, uanum est quære-
re. Multi enim & in Pergamo, & in Ale-
xandria, itemq; alibi, compositionibus di-
uinis curati sunt. Sunt autem qui etiã me-
dicinam ex huiusmodi compositionibus
inuentã esse dicunt. Quod uero quidam
perscribant tales compositiones multo ri-
su dignas, etiam his qui aliquantulum mo
do sapiunt manifestũ esse puto. Non enim
uisa scribunt, sed quæ ipsi finxerunt. Quũ
enim quis dixerit, facilium iusculorũ com
positionẽ hyeme quibusdam datam esse,
uidetur mihi chelas peloridũ selectas me-
liores ducere, & pelorij cerebellum, ipsius
galli: Et Indos mordaces, piperis nigri
quoddam genus indicat, quod mordet: Et
lac uirginis, & sydus cruore roscidum, &
ouem creticam, malum cydoniũ. propte-
rea quod μῆλον uox, id est malum siue po
mum, etiam ouem id est πρόβατον signifi-
cet græcis, & quæcunq; huiusmodi, ut ne
longius

longius sermonem extendam. Neq; enim decet alienas nugas calumniãdo à proposito abscedere, Satis est autẽ exempli gratia per pauca hæc, talia redarguisse. Quum igitur huiusmodi absurda præscribant, uidentur mihi habitũ suum ostendere, quod uidelicet possint somnia fingere, magis quàm deorum erga homines benignitatem intelligere. Nam ne unum quidem reuera eiusmodi uisum ad nos peruenit. Sed uide tamen his adhuc magis ridicula. σκίπαρνον quæ uox asciam græcis significat, quidam dixit pellem agninam, iuxta etymon uocis græcę, quoniam agnum tegit. Sic enim & diaulodromos gallus fit, per aulam enim currit. Quin & alia quædam similia his dicere quis poterit, aut etiam magis ridicula. Opinor autẽ & ipsos deos, quibus hæc tribuunt, meritò indignari talia effingentibus, quoniam & ineptos imitatores, & malignos, & insipientes deos criminantur. Multi uero etiam ex libris Aristotelis de animalibus, & Archelai, itemq; libris Xenocratis Aphrodisiensis edocti, ex qua re unumquodq; animal curetur, & quid singula timeant, & quo ma-

xime gaudeant, inde compositiones & curationes confinxerunt. Et sane quidam etiam nunc compositiones & curationes effingit, qui maxime abunde in tertio sui operis huiuscemodi prodit, Verum ego etiamsi probe mihi cognitum sit eius nomen, ipsius non faciam mentionem. Atuero compositiones deorum, aut simplices & nullum ænigma habentes reperies. Vngēta enim aut emplastra, aut cibos aut potus, ijsdem nominibus quibus etiam nos appellamus, dij componunt & indicant. Aut quum etiam obscure loquuntur dij, ualde manifeste insinuant. Velut, mulier circa mammam inflammationem habens, uisa est sibi ab ouicula exsugi, & arnoglossum herbam, plantaginem latinis dictam, cataplasmatis modo imponens sanata est. Propterea quod plantæ nomen græcis ex lingua ouilla compositum, plantaginem herbam indicabat. Qualemcunq; autem curationem repereris, siue ipse iudicaueris, siue alio iudicante euentum didiceris, si perscrutatus fueris reperies aliquid medicamenti complectentem, & non extra rei medicæ rationem traditam. Quemadmodum

dum Fronto Arthriticus curatione à dijs petita, uisus est sibi in suburbijs deambu/lare, & ignis admotione usus, multum al/leuatus est: tanquā compar res esset medi/camento & curationi. Quapropter quan/tum tibi possibile fuerit, rei medicæ expe/rimenta diligenter inuestigato, quemad/modū iam sæpe te exhortatus sum. Quin & eius uelut ridiculi & uani memineris, quod non ægrotantes, neq; omnino quid dolentes, si dixerint si accipiant composi/tionem aut à sacerdotibus, aut ab exper/tis, & acceptam gestent, profuturam prius quàm ægrotent aut aliquam corporis par tem doleant. Non enim sanis, sed ægrotis opus est curationibus. Insuper etiam mea/rum iudicationum, & meę aggressionis ad cognoscenda somnia memineris, & non ineptas quorundam iudicationes imitabe ris, etiamsi ab aliquibus inde laudem spe/raueris. Neq; etiam ab una prima syllaba somnia iudicabis, ne erroribus implicatus inglorius fias. Cuius rei exemplum recen/sebo. Quidam ægrotans uisus sibi, quen/dam Pitonem appellatū uidere, hoc som/nium quidam multam securitatem, & an/

nuam fertilitatem significare respondit, in superq; ægrum nonaginta annos uicturũ esse dixit, coniectura ex prima syllaba nominis pisonis græcis literis scripti facta, & nihilo minus mortuus est is qui somnium uidit in eo ipso morbo. Nam Piso ungenta ferre sibi uisus erat, ægrotanti autem unguenta mala sunt, propterea quod unà cum mortuis inferuntur. Cæterum ne putaueris naucleri somnium huic simile esse. Interroganti enim ipsi, num ascensurus esset rhomam, quidam respondit non, græca particula οὐ, quæ non significat usus, & in quadringentis septuaginta diebus eo peruenit. Nihil enim intererat, siue numerum ipsi diceret, siue nomen elemẽti quod eum ipsum numerum significaret.

De literarum retextu
Cap. XXV

Circa literarum retextum Aristarchus, quantumuis optimus somniorum interpres, & alij quidam ueteres, omnino ridiculum quiddam adMiserunt. In præfationibus enim docent quid est literarum retextus, anagrammatismus græcis appellatus, sed plane uidentur

tur eo nunquam ipsi esse usi, neque trans/ponentes syllabas, neque reijcientes, ne/que literas apponētes. Ego uero & in principio mei operis eius mentionem feci, & nunc admoneo, ut literarum retextu uta/ris, quum somnium alicui iudicas & in/terpretaris, si uelis hac parte alio sapien/tius iudicare uideri. At uero ubi tibi ipsi iudicabis non ita utaris, quoniam deci/pieris.

De his quæ æqualem calculum, si/ue numerum implent. Cap. XXVI

Porrò æqualem numerū implen/tibus uteris, quum ea quæ uiden/tur, etiam citra ea quæ æqualem calculum repræsentant, hoc quod æqua/lem numerum implentia comprǣhendūt significant. Velut apud græcos γραῦς id est anus, ægrotātibus uisa mortis signum est. Etenim γραῦς septingenta & quatuor representat, quem numerū implet etiam elatio, græce ἡ ἐκφορὰ appellata. Sed & ci/tra æqualis calculi utriusque uocis respe/ctum, & ipsa anus elationis est significati/ua, utpote quæ non ita diu postea sit mori/

tura. Si uero aliquãdo somnium in nulla somniorum iudicandorum speculatione subiacens repereris, & iudicare nõ possis, ne animo abiecto tristeris. Nam sunt quædam quæ ante euentum iudicari non possunt, quæ tamen si forte iudicaueris, felix & fortunatus esse mihi uideberis. Sin minus, non propterea artis rudis, uelut, uisus est sibi quidam exercitus Imperator, in machæra sua scriptas esse tres literas græcas ι κ θ. gerebatur autem bellum Iudaicum in Cyrene, & is qui somnium uidit fortiter se gerens in bello uictor euasit, atque hoc erat quod diximus, per ι enim Iudæis, per κ uero Cyrenæis, per θ mors hoc est θάνατος significabatur. Verum ante euentum, somnium à nemine iudicari poterat. Vbi autem euentus contigissent, etiam ualde bene iudicabile apparebat. Videtur autem mihi & Aristander Alexandro Macedoni Tyrũ obsidenti, & propter temporis moram tristi & anxio, & per somnium sibi uiso, in scuto suo satyrum ludentem uidere, feliciter somnium hoc iudicasse. Nam & in Tyro fuerat, & debellanti regi Tyrios aderat.

Etenim

Etenim nomen Satyros græcis literis ſcriptum, in σὰ τύρος diſtinguens, regem ad bellum alacrius urgendũ concitauit, Quare & urbem cœpit, uelut ex diſtinctione Ariſtander ei promiſit. σὰ τύρος enim, tua Tyros eſt, ſignificat. His ſimile eſt & ſub ſcriptum. Syrus Antipatri ſeruus uiſus eſt ſibi infernas pedum ſuorum partes, ipſas uidelicet plantas non habere, & uiuus exuſtus eſt, Nam quod ab aliquo ſignificatur, rurſus illius ſignificatiuum eſt, à quo ſignificatur. Velut, mulier quædam uiſa eſt ſibi oculos dolere, ægrotauerunt eius filij. Alia mulier exiſtimauit filios ſuos ægrotare, & ex oculis ægrotauit. Diogenes Nauclerus nauis faciem ſiue proram uiſus eſt ſibi perdidiſſe, & non longe poſt proreta ipſius mortuus eſt. Et in Mileto quidam proretam efferre ſibi uiſus & ſepelire, nauis faciem ac proram ipſam perdidit. Et qui patrem ægrotare putabat, caput doluit. Quod uero caput patris ſignificatiuum ſit in primo libro didiciſti.

De partibus corporis Cap. XXVII

IN uniuersum autem ex corporis partibus, superiores ad potiores & præstantiores refer, omnes autem infernas ad minores & minus præstã/tes. Sunt autem in capite tales, palpebræ, dẽtes, labra, & lingua. In toto uero corpore, quæ supra cingulum & infra cingulum existunt. Dextras autem partes, ad uiros aut seniores. Sinistras ad fœminas, aut iu/niores tum mares, tum fœminas referes. Verum de singulis speciatim, ex diuisio/ne de corpore eiusq; partibus libro primo tractata iudicabis.

De uomitu Cap. XXVIII

OMnem uomitum & sanguinis, & cibi, & pituitæ, indigentibus quidem, in utilitatem iudicabis, opulentis uero, in detrimentum. Illi enim non uti/que perderent quid, si non prius posside/rent. Hi uero habentes aliquid, id ipsum perdunt.

Sæpe eadem somnia uidere Cap. XXIX

Somnia quæ sæpe uidentur, siqui/dem ex paruis interuallis uideãtur

& con/

& cõtinenter, ſemper idem ſignificare putato. Ea gratia autem ſæpe uideri, ut magis ipſis animum aduertas & credas. Nam & nobis mos eſt, quũ quid ſerium dicamus, ut id ſæpe repetamus. Sic igitur & anima quando ſeria præſagit, & memorabilia ac non præter rem exiſtentia, ſæpe ipſa oſtendit, aut quod multo ante tẽpore quàm eueniant ipſa uidere cœpit, & non deſtitit, nec relinquit. Quãdo autem magna fuerint interualla, quibus idem ſomnium ſæpe uidetur, aliàs alia ſignificare putato. Quemadmodum enim ſi multi idem ſomnium uiderint, diuerſimode unicuiq; eueniet, propterea quod nõ omnes in ijſdem negocijs uerſantur: Sic etiam, ſi in diuerſis temporibus idem ſomniũ quis uideat, diuerſimode ipſi eueniet, propterea quod non ſemper in ijſdẽ negocijs uerſetur. Velut uerbi cauſſa, Viſus eſt ſibi quiſpiã naſum perdidiſſe, erat autem unguentarius, & perdidit merces naui impoſitas, et ceſſauit unguenta uendere, propterea quod naſum nõ habebat, non habebat enim amplius inſtrumentum quo unguenta probaret, in arte quã exercebat. Idẽ igitur quũ iam non am-

plius ungentarius esset, rursus uisus est si/
bi nasum nō habere, & criminis falsi reus
peractus, fugitiuus patriæ suæ factus est.
Quicquid enim faciei deest, indecoram &
ignominiose turpem ipsam facit. Est aūt fa
cies pudoris & reuerentiæ ac autoramen/
ti imago. Meritò itaque etiam ille ignomi
niosus factus est. Idem ille uisus est sibi rur
sus nasum non habere, & non longe post
mortuus est. Nam caluæ mortuorum na/
sum non habent. At uero primum somni/
um uelut mercatori, in ungenta euentum
habuit. Secundum ut uiro status & auto/
ramenti integri, in ipsam dignitatem. Ter/
tium autem ægrotanti, in ipsum corpus e/
uenit. atque sic idem somniū in uno & eo/
dem homine, ter non similiter euentū sor/
titum est.

De uasis & instrumentis.

Cap. XXX

u Numquodq; uas et instrumentū, aut artem significat, aut id quod in ipso continetur, Velut dolia, ui num aut oleum. et acerui, triticum, aut hor deum. aut iuxta proportionē simile quid/ dam quod in usu est, Quemadmodum in/

strumenta

ſtrumenta omnia, amicos & liberos ac pa-
rentes. & penus, quæſtorem penuariū. &
ciſtę & theſauraria, uxores et œconomos.
Quidam equeſtris ordinis uir, expeditio-
nem exercitus à rege petens, uiſus eſt ſibi,
uocatus ab aliquo exire è domo ubi erat;
& quum deſcendiſſet duos gradus, acci-
pere ab eo qui uocarat coronam oleagi-
neam, talem qualē in pompis equites Ro-
mani geſtare ſolent. & ualde quidem lętus
erat. Confidebant autem ſomnio & hi qui
circa ipſum erant. Verum petitionem nō
eſt aſſequutus. Accipiebat enim coronam
non aſcendens, ſed deſcendens de gradib.
dicimus autē profectus & ſucceſſus, aſcen
ſus. Cæterum corona fecit ipſum in uxo-
rem ducere uirginē, propter ligationem.
Hoc ſomnium propterea tibi cōſcripſi, ut
diſcas quod primis ſomniorum imagina-
tionibus animum adhibere non oportet,
ſed ſimul ordini omnium uiſorum. Qui e-
nim à ſola corona iudicauerunt, nul-
la deſcenſus ratione habita,
omnes decepti
ſunt.

De

De cognatione. Cap. XXXI

OMnes à genere, totum genus significant, maxime pueri. Nã quicquid tandem aliud significent, simul etiam genus indicãt. Velut, Visus est sibi quis suam filiã gibbosam uidere, mortua est soror illius qui somniũ uidit, recte & secundum rationem, erat enim ipsi genus non sanum.

De rebus nos complectentibus. Cap. XXXII

OMnia contentiua & complexiua nostri ipsorum, eãdem rationem habent. uestis, domus, murus, nauis, & similia. Velut, uisus est sibi quispiã lignea ueste amictus esse. Nauigabat, & nauigatio ipsi tarde processit. Erat ẽm lignea uestis ipsa nauis. Visus est sibi quis uestem mediam scissam esse, contrita est ipsius domus. Nam quod ipsum cõtinebat, nõ erat integrum. Tegulam domus putauit quis se perdidisse, perdidit uestes. Nam quod tegeret ipsum non amplius erat. Murũ putauit quis diffractum esse, erat autem nauclerus, et parietes ac latera nauis ipsi rupta sunt. Impetũt enim murum hostes, nauem mare

mare & tempestas. Verũ hęc omnia etiam ad corpus relationem habent. Qui itaq; uidit uestem per somniũ ruptam, meritò uulneratus est, & iuxta illam partẽ, iuxta quã circũdatæ uestis fissura erat. Quemadmodum enim ipsi uestis, sic animæ corpus circundatum erat. Cæterum simul cum alijs euentibus, serui etiam ad corpus dominorum referuntur. Qui igitur uisus est sibi, famulum febricitantem uidere, meritò ipse ægrotauit. Quam enim rationem habet famulus ad uidẽtem, eandem habet corpus ad animam. Existimauit quis equi calciatum se habere, militauit et factus est eques. Nihil enim intererat aut ipsum, aut equũ ipsius gestatorem, calciatũ habere. Multi enim euentus & in similes, & in sanguine iunctos, & in cognomines eueniunt. Velut, uisa est sibi mulier quædam uirum habens, alteri nupsisse. Neq; autem uir ipsius ægrotabat, ut ipso defosso alteri nubere posset. Neq; quicquam uenale habebat, ut quemadmodũ nupta cum alio commutationem & cõtractum faceret. Neq; sanè filia ipsi erat nubilis, ut illam in matrimonium alicui collocaret, & sic nõ seipsam, sed

filiam

filiam uideret alteri nuptam. Neq; ipsa ægrotabat, ut moreretur. quoniã & nuptiæ, & mors eandem rationẽ habent, quia quę ad utrunq; consequuntur similia existunt. Erat autem ipsi soror cognominis, quæ ægrotabat & mortua ęst, & quod ipsi euenturũ erat ubi ægrotasset, hoc sorori cognomini euenit.

De rege. Cap. XXXIII

Ex & templũ, & miles, & epistola regis, & argentũ, & quæcunq; eiusmodi, se mutuo significant. Stratonicus putabat se regem calcitrare, & progressus inuenit aureum numisma quod calcauerat. Nihil enim differebat siue regem, siue ipsius imaginem, calcitrare aut calcare. Zenon uisus est sibi centurio factus esse. & progressus accepit cẽtum regias epistolas. Cratinus noster argẽtei templi prefectus esse sibi uisus, argẽti regij prefectus & dispensator factus est. Quicquid ex ore dederit rex, per sententiam latã proderit accipiẽti. Chrysippus Corinthius ex ore regis duos accipiens dentes, in una die duabus sententijs latis coram rege litigãs uicit. Porrò uocabulũ βίος id est uita, bifariam

fariam à te accipiatur, aliquãdo ut bona & possessiones, aliquando ut ipsum uiuere.

De coruis. Cap. XXXIIII

Mulier opulẽta uisa est sibi, tres coruos ipsi instare, & impudenter intueri, unum aũt ex ipsis etiam uoce rupta dicere, ego te exuiuam faciam, & eos coruos postquam ter circunuolassent ipsam auolare. Hæc post nonũ diem mortua est, recte & secundum rationem. Nam exuiuã te faciam, simile erat uelut si dixisset, extra uitam te faciam, hoc est occidam. Tres uero ter circumacti, nouem dies indicabant.

De his quæ dicuntur in somnis, & eueniunt. Cap. XXXV

Quæcunq; quis dicit alteri non ex arte suĩpsius, in seipsum eueniũt. Quæcũq; uero ex arte, in illum respiciunt, nequaquam uero in ipsum dicentem. Ceterũ uelut in mechanicis artibus, quęcũq; quis didicit si fecerit, bonũ est. Sic etiã in reliq̃s. Quæcũq; eñ medici legalia, aut legisp̃iti medica, aut medici uatidica dicũt, hæc in ipsos dicẽtes eueniũt. Quęcũq; uero legisp̃iti, legalia, aut Medici medica,

aut

aut uates uatidica dicunt, hæc ab ipsis ue/lut egregium in artibus suis documētum præbentibus accipere oportet. Visus est si bi quidam medicus cuidam dicere, Rho/manus quum sis, græcam uxorem ne du/cas: ipse ducta uxore, multa mala ab ipsa passus est. Ex quibus quis commoditatem percipit, his benefacere sibi uideri, aut ne/quaquam sanè lędere ipsos, conueniēs est. quoniam aliàs non fruetur utilitate ex ip/sis resultāte. Heraclides Thyaterenus tra/gœdus, Rhomæ certaturus tragœdorum certamē, uisus est sibi spectatores trucida/re, & iudices, & amicos. superatus est cer/tando. Neque enim solet quis amicos occi dere, sed inimicos. Quodam igitur modo dicebat ipsi somnium, spectatores fore ini micos, itemq; iudices. & sanè aliàs etiā ipsi suffragari non poterant trucidati. Alexan der philosophus uisus est sibi morti adiu/dicatus, & excusationibus prætentis, uix à cruce solutus esse. Quum aūt esset uir phi/losophiæ studijs deditus, non nuptiarum, non sodalitatis, non diuitiarum, non alia/rum rerum quę per crucem significantur, curiosus erat. Sequenti die in contentionē

cum Cynico quodã peruenit, & ligno caput percussus est, atque hoc erat quod anima ipsi præsagiuerat, parum abfore ut ligno percussus moreretur. & cito sanè mortuus esset, nisi liberatus fuisset. Hoc somnium docebit te, quid quærere oporteat, etiã de his quæ possibile est euenire. Vxor fullonis nigras uestes habere sibi uisa, & ĩ his contempta induere albas, filium perdidit, & post triduũ ipsum reperit. Sic etiã sunt alba nigris meliora. Quidam in Pergamo fragmenta panis, & integros panes excacare sibi uisus, decollatus est. quemadmodum enim caput ipsi non esset quod commanducare posset, anima ipsi præsagiuit.

De foco. Cap. XXXVI

F Ocum apud exteros ædificare, ei qui non proposuit uxorem ducere, aut isthic habitare, mortẽ præsagit. Bithynus adolescens Romæ focum extruere sibi uisus, mortuus est.

De cõpositis somnijs. Ca. XXXVII

C Ompositorũ somniorũ capita diuides, & unumquodq; seorsim iudicabis. Velut, si uisus esset sibi qs nauĩgare, deinde è naui egressus super ma

re deambulare, hoc modo iudicabis. naui gationis quidem in secundo libro, deambulationis uero super mare in tertio libro iudicationes accipies.

De immobilibus uestibus.
Cap. XXXVIII

Nihil immobiliũ circum corpus situm cõmodum est. Quidã in Magnesia sibi uisus æreis uestib. amictus esse, recte mortuus est. Erant enim uestes ipsum cõplectentes immobiles, quales statuis circũdari solẽt, hæ aũt nõ uiuũt.

De comœdo & tragœdo. Cap. XXIX

Visus est sibi quis fabulã docere semiuiri, androgynon græci appellant, & ęgrotauit ipsi pudendum. & primum quidem propter nomẽ, secundum uero propter id quod accidit conspectis. Et sane Androgynus qd significet nosti, itemq; quid Gallus. Memineris autem quod siue comœdiã, siue tragœdiam quis agere se putet, eiusq; recordatur iuxta argumentum dramatis euentus iudicantur.

De coloribus. Cap. XL

q Væ colore similia sunt, in idẽ eueniunt. Aethiopem quis per somnum muneri accipiens, postridie uas carbonibus plenum accepit.

De mysterijs. Cap. XLI

q Vicquid mysteria in se cõtinent, similes euentus faciunt, & in tanto tempore conspecta, in quanto absoluunt. Erat festiuitas & mysteria Dionysi siue Bacchi, uisa est sibi fœmina, inebriata Baccho tripudiare, & proprium filium trium annorum occidit. Nam fabula quæ de Agaue & Pentheo fertur, eiusmodi est. & deo ipsi Trieterica sacra celebrantur tertio quoque anno.

De operando. Cap. XLII

q Vod autẽ operari eandem quam uiuere rationem habet, hoc somnium edocere potest. Visa est sibi mulier quædam telam texuisse, postridie mortua est. Non enim amplius quod operaretur habebat, hoc est non amplius habebat uiuere.

Faciem cælare & inungere.
Cap. XLIII

N Eque occultare, neq; oblinere aliquo faciem, bonum est. Nō enim insontem & à peccatis alienū esse aiunt eum qui somniū uidit. Paphius adolescens uisus est sibi faciē oblini, uelut mulieres. In adulterio deprehensus est, & damnatus turpiter se gessit. Quęcūq; in aliud commoda sunt, in aliud impensa incōmoda fiunt, & non sunt somnianti utilia. Creticus mercator uisus est sibi uino lauari, & dixit quispiā ipsi ex his qui artis interpretandi somnia magnam famam obtinebat, quæstum facies ex uino, & æs alienū quo obstrictus es ablues. Verū res minime sic habebat. sed uinum ipsi corruptū est. Nam ipsum uini lauacrum de cętero absurdum & inutile erat.

Quod non omnia somnia iudicationem habeant. Cap. XLIIII

S Vnt quædā quæ in somnijs ipsis ornatus gratia uidētur, quæ relinquere oportet. Quemadmodum enim si quis in domum ingreditur, omnino & porticum & postim & superiorē ia-

nuæ

nuæ partem uidet, sed non propter hæc in greditur: sic non ex his iudicationem facere oportet, sed ab ipsa domo. Visus est sibi quidam uidere uxorem suam in lupanari purpureis uestibus amictã sedere. fecimus iudicationem non à uestibus, neque à dessu, neque ab alio quopiam, sed à solo lupanari. Erat qui somniũ uidit publicanus, & exercebat quęstum sordidũ ac turpem. Artem enim aut negociationem, aut opus somniantis, uxorem esse putamus. Quemadmodum igitur natura nõ necessitatis solius gratia omnia facit, sed etiam ornatus, uelut pãpinos in uitibus: Sic etiã ipsa anima multa ornatus gratia contemplatur, et sępe à parte totum demonstrat. Velut, existimauit quidam se sororis uestes habere & indutus esse. hæres sororis factus est. Quod autem lux cõmodior est tenebris, si quis non uelit latere, uel inde cõdiscere potes. Menippus Magnesius non diu ante Rhomanum certamen, uisus est sibi dum pancratium decertaret, noctem factam esse, & non solum superatus est in certamine in urbe Rhomana, sed etiam manũ sauciatus artem desiuit.

De somnijs secundum historiam.
Cap. XLV

Qvod non penitus effugiant somnia historiarum rationem, inde sane condidiceris. Mulier quædam uisa est sibi Herculis labores perfecisse, nō ita longe postea incendio correpta, finiuit uitam. Aiūt enim Herculem corpore igni consumptū esse. Quando tamen historijs animū aduertere oportet, & quando non, ubi ad eum ipsum locū peruenero, etiam hoc te docebo.

De eo quod nemo est contēnendus.
Cap. XLVI

Contemnere neq; unū aliquē priuatum, neq; multos, neq; populū cōducit. quemadmodū neq; contemnentis opera facere aut pati, nisi his solum q principes agere possunt. Existimauit quidā uxorem suam reductis uestibus ostendere ipsi pudendū. Multorūq; malorum caussa ipsi uxor fuit. Etem uelut contemptibili denudatū pudendū obiecit. Visus est sibi quis in cōuictu & sodalitio, sublatis uestib. singulos urina aspergere. expulsus est e sodalitio uelut ignominiosus.

Par eſt enim eos qui per uinolentiã ſe tam petulanter & probroſe gerunt, odio haberi & expelli. Viſus eſt ſibi quis in theatro populo referto lotium egerere, is in leges deliquit, meritò, principes enim & præfectos legum, uelut iſthic ſpectatores, contempſit. Cæterum principes & magiſtratus ſibi uideri inferiores contemnere, nihil abſoni eſt.

De medicis. Cap. XLVII

AT uero de medicis, quod omnibus benefactoribus et opẽ ferentib. eandem rationẽ habent, in ſecundo libro diximus. Nunc uero documento quodam cõfirmabo eum ſermonem à ſomnij euentu. Quidã litem habens, uiſus eſt ſibi ægrotare, & medicos nõ habere, contigit ut aduocatis deſtitueret̃. Morbus enim litem indicabat, iudicari enim utroſq; dicimus, et litigantes & ægrotãtes. Medici autem aduocatos ſignificabant.

De proprijs locis. Cap. XLVIII

INſup & huius memineris, quod quæ nõ in proprio loco uidentur, contrarium ei quod aliàs ſignificat̃ pręſagiũt. Velut, uiſus eſt ſibi q dã uirũ aliquem familiarẽ & amicũ cũ cuius filia

ſtupri cõſuetudinem habebat, equum ipſi mittere, equiſonẽ autem per duos gradus adductum equum, in cubiculũ ubi ipſe de cumbebat inducere, & nõ longe poſt pro/hibitus eſt ab acceſſu ad amicã. Equus em̃ mulierem ſignificabat, locus aũt, quod nõ permãſura eſſet. Neq; enim poſſibile erat equũ ultra duos gradus ſub tertiæ cõtigna tionis cœnaculũ ꝑductũ, iſthic ꝑmanere.

De mõſtroſis & hiſtorijs. Cap. XLIX

Quæcunq; monſtroſa ſunt, & ne/quaquã poſſibilia ut exiſtant, ue/lut Hippocentaurus & Scylla, ua nas fore expectationes ſignificãt, uelut in ſecundo libro eſt prædictũ. Aliquando au tem ſpes quidem ipſas nõ perficiunt. pro/poſitas uero res ſibijpſis ſimiles faciũt. Vi ſus eſt ſibi quidam uir cupiens ſibi liberos gigni, uxorẽ habens prægnantem, hippo/centaurum ſibi natum eſſe. gemini ipſi na/ti ſunt infantes, duo em̃ ſunt corpora hip/pocẽtauri, ſed neuter puerorũ educat⁹ eſt, nequaq; enim poſſibile eſt hippocentaurũ eſſe, aut naſci, ſi uero etiã naſcatur, impoſſi bile eſt educari. Quęcũq; hiſtoriæ duplicẽ habẽt rationẽ, alijs q̃dẽ ſic habere dicẽtib.

alijs

aliis uero aliter, harum utram tandem insequeris ut similiter euenturam, recte feceris, etiamsi successus non respondeat. Praestat autẽ utrasq; opiniones & scire, & narrare, uelut est somnium ab Aegyptio relatum. Visus est sibi quis phœnicẽ auẽ pingere. Interpretatus est Aegyptius, quod is qui somniũ uidit ad paupertatem tantam peruẽturus esset, ut patrem mortuum, ob multam inopiam, ipse humeris impositũ elaturus esset. Etenim Phœnix auis patrẽ suum sepelit, & abiectum esse nõ sinit. An quidẽ igitur sic euenit somniũ haud scio, certe ille sic exposuit, & sanè iuxta hanc historiæ partem uerisimile erat sic euenturum esse. uerum dicunt aliqui, quod phœnix non sepelit patrem, neq; omnino ipsi superstes est pater, neq; alius quispiã progenitorum. Sed quum ipsum fatum ducit proficiscitur in Aegyptum, unde non sanè est hominibus notum, & ipse sibiipsi ex casia & myrrha construens rogum uita decedit. At uero ubi exusta est pyra, post tempus ex cinere uermiculum generari aiũt, qui incrementũ adeptus transmutatur, & rursus phœnix euadit, & auolat ab Aegy-

pto, eò unde prior phœnix uenerat. Quare si quis eum qui somnium uidit parentibus desertum fore dixerit, iuxta hãc historiæ partem successu non carebit. Memineris autem quod solis his historijs animum aduertere cõuenit, quarũ ex multis & magnis coniecturis fides firmata & recepta est, quod ueræ existant, uelut bello persico, & quod hoc præcessit Troiano, & similibus. Horum enim tentoria ostenduntur, & prẹliorum loci, & exercitus sedes, & urbium ac ararum ædificationes, & quæcunque alia ad hæc sequi solent. Quum igitur tale quoddam quis uiderit, omnino simile quid ipsi euenturum est. Insuper & diuulgatis historijs mentem adhibere conuenit, & his quæ à plurimis creduntur, uelut sunt quæ de Prometheo, & Niobe feruntur, & singulæ quæ in tragœdijs conscribuntur. Hæ enim etiamsi non ita habeant, tamen propterea quod à plurimis credun tur, consimiles narrationi suæ euentus habẽt. Quæcunq; uero exilis fidei, nugarũq; ac deliramentorum plenæ sunt, uelut quæ de Gigantum pugna, & de Spartis tum in Thebis, tum in Colchis feruntur, & simi-

les

les: aut penitus non euenient, aut iuxta superiorem sermonem, omnem expectationem irritam faciunt et obliterant, & uanas ac inanes spes prędicunt. Nisi sane ex physicis aliqua, physicam & naturalem suscipiat expositionē. Velut, uisus est sibi quis Endymion factus esse, & à luna amari, contigit ipsi multa celebritas, & nominis gloria, & quæstus præterea insignis & luculentus, ex studio uaticinationis ex astris. Nam & Endymionem fabula refert quæ sane uulgo circumfertur, à luna amatum esse, & cum ipsa coiuisse. Verum qui talia studiosius rimantur tradunt, Endymionē astrologiæ cognitione maxime omnes homines pręcelluisse, & noctu excubantem, putatum esse cum luna coire, ac consuetudinem habere.

De similibus & cognatis
Cap. L

Qvicquid uiderit quis simile aut cognatum aut familiare, hoc si cum familiari simul & cognato uideatur, minus malum fuerit. Velut, uisus est sibi quidam dolium uini plenū habens, uitem ex dolio enatam esse. Est autem & apud

Phœbum

Phœbum Antiochenum tale somnium. Visus est sibi quis dolium uino plenũ habens, è dolio oleam excreuisse, & ait Phœbus, quod omnes qui de uino biberũt mortui sunt, Vipera nimirum uino immortua. At uero ei qui sibi uisus est, è dolio similiter uitem productam esse, erat quidem similiter uipera mortua in dolio, & uinum similiter corruptum erat, nõ tamen aliqui id biberũt, neq; mortui sunt, placuit enim ipsis excolare uinum prius, ut antea quàm rursus biberent, quod accidisset discerent. Repertis autem feræ ossibus, effuderũt uinum. Verisimile autem erat illos non morituros esse. Non enim si quid uitis est, hoc statim est & uinum. Vnde sanè impotabile factum est uinum. Quoniam autem familiaris est uitis uino in dolio, minus malum somnium erat, quapropter etiam mortui non sunt.

De permutatione in melius Cap. LI

OMnis transmutatio in melius, bona est diuitibus, etiamsi quis in deum transmutetur. Oportet autem nihil defectuosum habere. Velut, uisus est sibi quis

quis, Sol factus esse, & per forum progredi, habens radios undecim. Dux exercitus factus est ipsius urbis, & undecim transactis mensibus in principatu, mortuus est. Propterea quod nō haberet perfectum radiorum numerum. Multa autem & de seipsis addūt euentibus loci ipsi, quod uel inde cognoscere potes. Videri sibi crucifixum esse, gloriam & opulētiam significat, gloriam quidem, propterea quod altior reliquis crucifixus existit, opulentiam autē, quod multas aues nutriat. Menander in Græcia uisus est sibi crucifixus esse, ante templum Diospolis urbis, & sacerdos illius dei factus, splendidior & opulentior euasit.

De inimicis & amicis Cap. LII

INsuper & eius meminisse te oportet. Quod amici simul cum inimicis conuersantes & congregati, in inimicitiam cum eo qui somnium uidit ueniunt. Felenus uisus est sibi, quosdam amicorum suorum simul cum inimicis parare profectionem, & in hostilitatem cum amicis suis uenit, ob quasdā alias causas nihil ad inimicos pertinentes.

De semi-

De ſemiperfectis operibus
Cap. LIII

ſ Emiperfecta opera, penitus impro-ſperum ſucceſſum & inefficaciam ſignificant, & ne principia quidē exhibent. Cilix fratris hæreditatem à rege petens, uiſus eſt ſibi ouiculam tondere uſque ad medietatem, & accepta plurima uelleris parte, quod reliquum erat detōdere nō potens, expergefactus eſt. Et expectabat quidem dimidium hæreditatis ſe accepturum eſſe, uerum accepit omnino nihil.

De coronis non iuxta naturam ſitis
Cap. LIIII

q Væcunq; coronæ bonum quid ſignificant, hæ ipſæ non circa caput exiſtentes, ſed circa aliā quandam corporis partem, ſupra hoc quod nihil boni ſignificant, inſuper etiam malæ exiſtūt. Zoilus ad Olympia ducens proprios filios certaturos, alterum lucta, alterum pancratio, uiſus eſt ſibi talos pedis coronatos eſſe olea, & oleaſtro, & ualde hilaris erat, tanquam ſacræ & uictoriales eſſent coronæ, & quæ in olympijs darentur. Verum mortui ſunt ipſi filij ante certamen, Nam

coronæ

coronæ circa talos sitæ non procul absunt à terra.

De Mari Cap. LV

Quæ mare significat, & scopuli circa ipsum, itemq; portus, & subterfugia, & littora, & nauigia, ipsumq; nauigare, in secundo libro antea audiuisti. Et tamen etiam nunc quid tibi eiusmodi quod accidit narrabit. Visus est sibi quis in mare cadere, & ad profundum deferri, & sentire quomodo diu deferretur, & tandē præ timore expergefactus est. Is ducta in uxorem meretrice, simul cum ipsa transmigrauit, & magnam uitæ partem apud exteros homines detriuit. Horum causas referre superuacaneum existimo.

De his quæ ex corpore nascuntur Cap. LVI

Quæcunq; assidue circa partem aliquā corporis sunt, hæc eandē cum enatis rationem habent. Velut, uisus est sibi quidam ligna habere ex digitis enata. Et rursus, uisus est sibi quis lanas habere ex pectore enatas itemq; scapulis, & hic quidem tabe consumptus, phthisicus perijt. Ille Gubernator nauis factus est:

Huic

Huic enim sem per ligna erāt in manibus, gubernaculorū uidelicet. Alteri lanæ sem per circa thoracē erant, propter morbum.

De his quæ iuxta multitudinem aut magnitudinem, diuersimode eueniunt Cap. LVII

INsuper & hoc obseruabis, Quod somnia & iuxta multitudinem, & rursus iuxta magnitudinē aliter eueniunt. Iuxta multitudinem quidem, uelut in cepis, si quis ægrotans uideatur sibi semel cepas edere, si quidem multas, conualescet, alium autem quendam lugebit. Si uero paucas, morietur. Lachrymantur enim qui cepas edunt, lachrymantur autem & morientes. Neq; enim sine lachrymis aliquis uita decedit, Modice autē ipsi lachrymantur, ut aliquando etiā uicinos lateant, solis palpebris humectis. Verum qui lugent, multum. Nam diu lachrymantur.
Iuxta magnitudinem autem, uelut in capris et hedis. Capras enim neq; albas, neq; nigras uidere, bonum est, excepto ipso caprario. Hedi autem omnes boni sunt. Hęc tibi in omnibus somnijs obseruentur, nūc exempli tantum gratia in his solis relata.

Quædam

Quædam uero eandem habent rationem, & in multitudine, & in magnitudine, & in paucitate ac paruitate, uelut ouiculæ. Hæ enim & multæ & paucæ conspectæ, itemq; una sola, eandem habet rationem.

De moribus animalium
Cap. LVIII

Portet autem & animalium mores ad humanos conferre, & mentem ac uoluntatem uniuscuiusq;, iuxta simile animal considerare. Velut uerbi causa, magnanima, & libera, & actualia, & horrenda, eiusmodi homines prædicunt. Velut, leo, tigris, pardalis, elephas, aquila, harpe. Et uiolenta & aspera, & implacabilia, & temeraria, similes sibiipsis homines præsagiunt, uelut aper & ursus. Et timida ac fugacia & illiberalia, timidos & fugitiuos nobis exhibent, uelut ceruus, lepus, canis. Segnia & ignaua ac malefica, uelut hyæna, segnes & ignauos, sæpe uero etiam ueneficos adducunt. Et ex iaculantibus uenenum, ea quæ horrenda sunt & robusta ac potentia, magnos uiros exhibent, uelut draco, & basiliscus, & dryinas. Quæ uero multum uenenum ha-

 bent

bent, diuites uiros & mulieres, uelut aspis & uipera, & seps. Maiora uero, imaginationem & apparentiam potẽtiæ habentia, arrogantes & inconstantes homines, uelut pareas, & physsalus, & typhlenis. Verum parua, ut phalangia, & hydri, & lacerti, paruos quidem & contemptiles, sed ad male afficiendum sufficientes homines exhibent. Quæ palàm rapiunt, prædones, & raptores, uelut accipiter, & lupus. Quæ uero rapiunt quidem, non autem palàm, insidiatores, uelut miluus & uulpes. Formosa & gratiosa, honestatis & pulchritudinis amatores, uelut psittacus, & perdix, & pauo. Musica & iucundam uocem habentia, philologos, & mûsicos, & gratiosos, ut hirundo, & luscinia, & regulus, & similia. Imitatoria, præstigiatores & maleficos, uelut simia, merula, & pica. Varia & interpuncta, nõ simplici mẽte prędítos, sæpe uero & flagris cæsos ac notatos. Operaria laboris tolerãtia, oparios & subditos, uelut asini & boues. Sunt enim hæc operaria. Verum operaria quidem, nõ autem subdita, rebelles & superbos, uelut tauri, & bos armentarius, et equi grẽgarij, & equæ armentariæ, & onagri. Quæ ue-

rõ gregatim paſcũtur, homines ſociales & gregales exhibent, unde etiam ad ſodalita tem cõmoda exiſtũt, uelut ciconiæ, grues, ſturni, graculi, & columbæ. Horum aliqua etiam tempeſtates prædicunt, uelut gracu li & ſturni, & prædones ac hoſtes, uelut grues & ciconiæ. Quæ uero morticinijs inſident, & non uenãtur, ſegnes & pigros homines, aut ueſpillones & mortuorũ fu- neratores ac ſepultores, aut coriarios, aut aliâs ex urbibus emotos ſignificant, uelut uultures. Nocturna & nihil interdiu fa- cientia, adulteros aut fures, aut eos qui no cturnum quæſtum faciunt, uelut noctua, & nycticorax, & ulula, & cornix, & ſimi- lia. Quæ multis utuntur uociferationi- bus, multarum linguarũ peritos & multa- rum rerum ſcientiam habentes, uelut cor- uus & cornix, & ſimilia. Regionis aman tia & uernacula, propehabitãtes & prope fores, ut hirũdo & lepus. Hæc uero etiã fu gitiuos in domũ redire ſignificãt, natura li beros exiſtẽtes. Memineris aũt ꝙ quæ- cũqꝫ aĩalia in multa iudicari poſſunt, ea in oĩa iſta iudicãt, uelut pardalis, et magnani mũ ſignificat ob mores, et uariũ obcolorẽ.

Similiter & perdix, formosum & uersutũ ac scelestum. Et in uniuersum quum habeas exempla & de his, & de alijs quæ nõ sunt hic cõnumerata, in primis libris, inde ratiocinationem facito. Insuper uero & hoc considera. Quæcunq; animalia dijs dicata sunt, illos ipsos deos significãt. In commumi autem omnia mansueta & nobis familiariter connutrita, ad familiares refer, agrestia uero ad inimicos, aut ad morbum, aut tempus iniucundum, & improsperum rerum successum. Quemadmodum enim feræ homines lædũt, sic etiã inimici, & morbi, & improsperi successus. Mansueta quidem igitur animalia habere, bonum est, itemq; sana uidere, & à nobis ipsis teneri, & ab inimicis, & à feris. Verũ agrestia, etiã moriẽtia, & nõ capta à nobis, bona fuerint, item si à nostris & familiaribus nobis animalibus teneantur. Si uero ab hostibus teneantur, aut superiora uidentibus fiant, aut mala aliqua dispositione affecta sint, absurda utiq; fuerint, et sinistra omnia.

De arboribus

De arboribus & plantis Cap. LVIIII

DE arboribus porrò & plãtis specia-tim in sermone de agricultura libro secundo tractatum est. Memineris autem quod arbor eandem cum fructibus rationem habet, & cum dijs quibus una-quæque sacrata est. In communi autem om-nes frugiferæ syluestribus sunt meliores, & ex frugiferis quæ folia non amittunt, excepta olea & lauro. Harum aũt alteram, oleam scilicet, in ægrotantibus mortife-ram esse obseruatum est, & ipsam, & fru-ctus eius, et folia. Laurus uero salutaris est. Et ualde quidẽ uerisimiliter hoc cõtingit. Nam cum mortuis oleas simul efferunt. Nequaquam uero laurum. Infructuosæque arbores sunt peiores, exceptis his qui ex ipsis, aut per ipsas quæstum faciunt. Et an-nosæ quidẽ, in præfinitis temporibus dila-tionis signa sunt. In morbis aũt, salutares sunt. Reliquos euentus tardius inducunt. Similiter etiam quæ tarde nascuntur & au-gescunt. Contrariæ his contrariorum si-gnificationem habent. Spinæ porrò & pali, & paliuri, & rubi, & glandes, ad secu-ritatem quidẽ omnia commoda existunt,

propterea quod ſepes inde fiant, & regiones includãtur. Verũ ad explicationes nõ ualde cõmoda ſunt, propter cohibendi facultatẽ. Publicanis aũt & cauponibus, & prædonibus, & libripendis, & hominibus fraudulentis, cõmodiora alijs ſunt, propterea, quod uiolenter aliena inuadãt, et ab alijs etiã non uolentibus abſtrahant.

De uaſis & inſtrumentis Cap. LX

INſuper & à uaſis ac inſtrumentis, non ſolum artes, & quæſtum ex artibus accipere oportet, ſed etiam ipſos artifices, aut uaſis utentes. Velut, uiſus eſt ſibi quis frenum equi perdidiſſe, mortuus eſt ipſius equiſo. Rurſus, uiſus eſt ſibi quidam cyathum ipſius derepente fractum eſſe. Mortuus eſt ipſius pincerna. Eadẽ ratio à te in omnibus uaſis ac inſtrumentis ſeruetur. Amplius autem quæcunque nullatenus poſſibile eſt perdere, ea ſi in ſomnis perdantur, mortẽ ei qui ſomniũ uidit, aut oculorũ detrimentũ pręſagit. Velut, uiſus eſt ſibi quis mundũ perdidiſſe, & mortuus eſt. Quẽadmodũ eñ perditis nemo uti poteſt, ſic etiã hæc quibus quis non utitur, quantum ad ſe pertinet, perdidit.

De moribus humanis
Cap. LXI

Vin & hominum mores prius dili-
q genter explora, hoc est curiose per-
cunctare, & si non tutum sit ab ipsis
percunctari, dilatione in præsens facta, ab
alio interroga quomodo hac parte se ha-
beant, ut ne aberres. Velut, uisus est sibi qs
ab uxore sua fellari, & per multũ tempus
nihil euenit ipsis eorum qui in tali uisione
significãtur, quæ sanè alijs hominibus eue
nire solent. Quum autem non esset mani-
festa causa, mirabar, & mihi præter ratio-
nem esse uidebatur, nihil ipsis euenire. Po-
stea autem tẽporis progressu didici, quod
sanè utrisq; mos esset id facere, & ora non
pura habere, quapropter et meritò nihil
ipsis euenit, uerum ad quæ pauidi et con-
sternati erant, ea uidebant. Cuius exem-
plum habes eos qui sibi uidentur furari,
occidere, sacrilegium facere, et similia. Sæ-
pe enim hæc ipsis animo obuersantur. Et si
quis hæc uelut ænigmata aliquid futuri si-
gnificantia aggrediatur, errat et decipit cir
ca artes. Inhibebis aũt et eos q putãt, quod
somnia secundũ uniuscuiusq; natiuitatem

& bona & mala uidentur. Dicunt enim ſtellas benignas, quū non poſſint bonum aliquod facere, per ſomnia tamen lætifi/cant & exhilarant. Malignas contra ſtel/las, quum non poſſint mali quid facere, propter aliarū ſtellarum reluctationem; per ſomnia ſanè conturbant & perterrefa ciunt. Etenim ſi hoc uerum eſſet, ſomnia euentum non haberent. Nunc uero & bo na & mala ſomnia eueniūt, unumquodq; ſecundum propriam rationem. Et ſomnia eruditiora idiotæ homines nequaquam ui dent: de his dico qui indocti ſunt idiotæ: ſed quicunq; doctrinam & philologiam amant, & qui non ſunt ineruditi. Vnde quis uel maxime diſcere poteſt, Quod i/pſius animæ opera ſunt ſomnia, & non ab aliquo externo fiunt. Porrò ex uerſibus, aut iambis, aut epigrammatis, aut alijs ſer monibus in ſomnis oblatis, quæcunq; per fectam ſententiam exhibent, ea ipſa euen/tum exhibent. Velut, uiſus eſt ſibi quis, quendam fidedignum ipſi dicere Heſio/dicum carmen hoc,

Ne male lucreris, mala lucra æqua/lia damnis.

Hic

Hic sanè prędationibus deditus, captus ac punitus est. Quędam uero ad poematis argumentum remittunt sui iudicationẽ, quęcunq; scilicet non perfectã sententiam exhibent. Velut, uisa est sibi serua quędã, dominã ipsi dicere Euripidis iambicũ hunc.

Assas edas carnes meas, te te expleas.

Hæc æmulatione ob zelotypiã à domina infestata, infinita mala pertulit. Verisimile enim erat euentus ipsi cõsimiles successuros argumẽto Andromaches, quòd ab Euripide tractatur. Rursus uir pauper uisus est sibi, quempiã hunc iambicũ dicere.

Venere cũcta pręter spem primũ semel.

Thesaurum reperit & ditatus est. Mulier quædam uisa est sibi dicere quendam.

Patroclus iacet, at nudata & mortua propter
Corpora decertant, Hector fert splendidus arma.

Huius uir apud exteros pegrin9 mortuus est, & bonis ipsius in fiscũ relatis in cõtentionem uenit, & litib. diuexata nihil tamen profecit, sed dũ adhuc litigaret mortua est. Vides ꝙ ex his aliqua qdẽ euentũ abũde exhibuerũt, nihil opus habentia poematũ argumentis. alia uero iuxta historias poematum euenerũt.

De ciuitatibus. Cap. LXII

N ſuper & ex urbibus præſtat familiariores uidere, quàm alias. uelut patrias, aut in quibus quis feliciter uixit. Peregrinas autem & non familiares aut non cōſuetas uidere, minus bonum eſt. Simul uero omnes bonū eſt uidere uiris refertas, & probe habitatas, & ciuibus plenas, & alijs rebus afflu ētes, ex quibus urbis magnitudo aut felicitas oſtenditur. Verum deſolatas aut confractas uidere urbes non eſt bonū, ſiue familiares ſint, ſiue peregrinæ. Significant autem patriæ etiā parentes. Velut, uiſus eſt ſibi quis patriam terræmotu corruere. & pater ipſius morti adiudicatus perijt.

Quæ in ſomnis uiſa eueniāt. Cap. LXIII

Væcunq; cōſequunt̄ interdiu ad quædā in ſomnis uiſa, ea ipſa eueniunt. Maxime uero adulterare, inimicitiā aduerſus uirum cōſtupratæ ipſi ſomnianti inducit. Sequitur enim odium adulteri ex marito adulteræ ſiue cōſtupratæ. Quæcunq; uero non cōſequuntur interdiu, ea ipſa neq; in ſomnis prima uiſione eueniunt. Velut, uiſus eſt ſibi quis, dominum

minũ suũ prostituere & acclinare ipsi pro priam uxorẽ, et inimicitia penitus nulla in ter ipsum & dominũ oborta est. Verũ & pecunias & oĩa bona heri sibi cõmissa dispẽsauit, & uniuersæ domui præfectus est. Verisimile em̃ erat nullã fore æmulationẽ aduersus eum, qui propriã uxorẽ suã ipsi prostituisset.

De uasis lactis. Ca. LXIIII

INsuper quædam circa uasa diuersimode eueniũt, uelut lac in mulctra, quæstuosũ est, in pelui uero, dãni signũ. Neq; em̃ utatur ipso quispiã in cibo. Contrariũ aũt est, eo quod ad usum paratũ est nõ uti, atq; inde damnũ oritur.

Non esse magna ænigmata somnijs ammiscenda Cap. LXV

eOs porrò qui magna ænigmata somnijs applicant perspuito & reijcito, tanq̃ non habẽtes intellectũ aut somnij imaginationẽ, aut tanq̃ dij uersutias & malignitatem non reprobent & damnent, si sanè in tantas nugas conijciant eos q somnia uidẽt, q̃ pro eo quod futura per somnia discant, insuper etiam nõ quæ sunt ipsis necessaria quærũt. Satis enim nosti, quod aliqua somnia nequaq̃ possibile est uidere. Quale est huiusmodi ꝙ dicunt.

Quidam perdiderat seruũ, & uisus est sibi
quendã ipsi dicere. In expeditionis immu/
nibus est seruus tuus, inuentus est in The/
bis seruus, quoniam soli Bœoticorũ The/
bani ad Ilium non militauerunt. Et rursus
dicunt quod ægrotans quis uisus est sibi,
quendã ipsi dicere: Monocrepidi, hoc est
unam crepidam habenti sacrificato, & cu-
raberis. sacrificauit is Mercurio, aiunt em̃
hũc deum, Perseo ad Gorgonis caput am/
putandum abeunte, alterũ tantum calcia/
mentum habuisse. multa aũt etiam alia hu
iusmodi referũt, quæ magis historiæ inex
pertes, & quibus res ipsa peregrina est, re/
darguere uidentur, q̃ ipsos somniorum in
terpretes. Omnia uero eiusmodi facile est
uolenti tibi discere, q̃ de his probe respon
dere possis. Sunt enim & apud Lycophro
nem in Alexãdra, & apud Heraclidẽ pon
ticum in fabulamentis, & apud Partheniũ
in Elogijs, & apud alios multos historiæ
peregrinæ & non uulgares.

De beneficijs aut factis possibilibus.
Cap. LXVI

Animaduersionem præterea habe et
beneficiorũ aut factorum, quæ ab ali
... quibus

quibus fieri poſſunt, aut nõ. Viſus eſt ſibi quis ab hero occiſus eſſe, ab occiſore manumiſſus eſt. quoniam mors hoc ſignificabat. qui uero mortis, idem etiam libertatis autor erat. poterat em̃ hoc. Qui uero à conſeruo uiſus eſt ſibi occidi, liber quidem nõ euaſit, neq; em̃ potẽs erat cõſeruus ipſum manumittere. in inimicitiã aũt cũ ipſo deuenit. Non enim ſunt amici occiſores his qui occiduntur.

An poſſibile ſit eodem tempore bona et mala ſomnia uidere. Ca. LXVII

PORrò ad eos q interrogãt an poſſibile ſit eodem tempore bona & mala ſomnia uidere, & utris fidẽ habere oporteat quærunt, malis'ne an bonis, & num altera altera tollant, aut confirment, dicere potes, Nõ modo eodem tempore, uerum etiam eadem nocte, et eodem ſomnio, & bonum et malum poſſibile eſſe ſæpe uidere. & appones ſomnia quę multa per pauca ſignificãt, aut multa per multa. atq; nihil ſanè miri eſt, ſi unicuiq; homini & negocia, & uita, talia exiſtunt. Sæpe enim eodem tempore, & bonũ & malum quippiam patiuntur, faciuntq;, & uiciſſim

& ſi-

& simul. Ne credas aũt his quæ euenerũt, tanq̃ rursus similiter euenturis. Existimato uero aliquid recens ipsa tibi portẽdere, & sic tibi eueniet. Nec solis ueterib. euentibus acquiescas, sed etiã semper q̃d prioribus simile adinuenire coneris. quoniam ridiculum plane fit, uulgi more sola ea quæ scripta aut dicta sunt in memoriã reuocare. quale q̃d aliquãdo Antipatro somniorum interpreti contigit. Visus est sibi quidam cum ferro coire, uelut cum muliere. Cõtigitq; ipsum in seruitutẽ adiudicari ac damnari, & semper cum ferro conuersari. Verũ bonus Antipater hoc somniũ in memoriam reuocãs, alteri cuidã sibi uiso cum ferro coire, interpretat⁹ est damnationem in gladiatoriũ duellum. Hoc autem nõ sic euenit, sed qui somniũ uidit uirilibus priuatus & exectus est.

De ponte. LXVIII

Nsup & hoc apud Phœbũ relatũ, i multos in errorẽ inducit. Visus est sibi q̃s pons factus esse, & factus est fluminis trãsmissor, idẽ enim opus cũ ponte habebat. atq; hoc solũ Phœbus ipse perscribit. Nũc uero diues quidã uir uisus est sibi pons factus esse, & à populi multitudine con-

ne cõtemptus, uelut pons cõculcatus est. Viderunt aũt aliquando hoc somnium & mulier, & puer formosus, & in scortatio/nem collapsi, multos suscipient ac trãsmit/tent. Quin & litigãs quispiã ob somniũ su perior inimicis suis euadet, atq; ipso etiã iu dice, simile enim flumen iudici, propterea quod impune quæ uult facit. Pons aũt su/perne supra fluuium existit.

De exercitatione excogitandi simi/lia. Cap. LXVIIII

C Aeterum ad exercitationẽ excogi/tandi similia, sufficiẽs fuerit tibi hoc propositũ somnium. Mulier uterũ ferẽs uisa est sibi, draconem genuisse. Qui ex ipsa natus est rhetor optim9 & celebris euasit. Duplicem enim linguam draco ha bet, quemadmodũ & rhetor. Erat autẽ & opulenta mulier. Viaticum enim erudi/tionis sunt diuitiæ. Alia idem somnium uidit, & qui ex ipsa natus est, sacerdos fa/ctus est. Sacer enim est draco, & mystes, et omnibus mysterijs pręsens aderat, nam & ipsa quæ somniũ uidit sacerdotis uxor erat. Alia idem somnium uidit, & qui ex ipsa natus est, uates optimus factus est.

Est enim

Est enim draco sacer, uatidicissimo deorũ Apollini dicatus. Erat autẽ & ipsa mulier Vatis filia. Alia idem somniũ uidit, & q ex ipsa natus est, scelestus & legum uiolator euasit, & multas in urbe fœminas constuprauit. Per angustissimos em̃ & remotos secessus subiens draco, obseruantes ipsum latere conat̃. Erat aũt & mulier adultera & scortatrix. Alia idem somniũ uidit, & q ex ipsa natus est, latrocinij reus ac damnatus, capite plexus est. Etenim draco ubi captus fuerit, in caput percussus moritur. Erat aũt & mulier non ualde probatæ uitæ. Alia idem somnium uidit, & qui ex ipsa natus est, fugitiuus euasit, nõ enim recto gressu utitur draco. Erat aũt & mulier serua. Alia idem somnium uidit, & qui ex ipsa natus est, paralyticus ac membris resolutus factus est, etenim draco toto corpore ad gradiendum utitur, quemadmodum etiam homines paralysi resoluti. Erat autem & mulier ut somnium uidit in morbo. Verisimile erat igitur & infantem in morbo conceptum, ac utero gestatũ, non conseruaturum esse sanum gressum.

De his

De his quæ similiter mouentur.
Cap. LXX

Quæcunque similiter mouentur, in somnis uisa eandem rationem habent. Velut, uisus est sibi quis à dracone in alterum pedem cõmorsus esse, & à rota pcussus est in uia in eundem pedem, quem cõmorsum sibi per somnium putabat. Etenim rota dum uoluitur toto corpore mouetur, quemadmodũ gradit draco.

Quod dei cum dominis eandem rationem habent. Cap. LXXI

Quod dei dominis eandem rationem habent, etiam in sermone de dijs prædiximus, & euentus nihilominus te docebunt. & nunc eius rei demonstrandę gratia, simile somniũ tibi proponatur. Seruus quidã uisus est sibi cum Ioue pila ludere, & cum domino in contentionem peruenit, & liberius eum alloquẽs odio habitus est. Iupiter enim dominum significabat, pilæ lusus, ex æquo collatum sermonẽ & contentionem. Contentiose enim ludunt q pila ludunt. Quoties enim acceperint pilã toties repellũt. Et in uniuersum domini, parẽtes, præceptores,

dij,eandem rationẽ habent. Et filius, & nepos, & pater, & auus, & filia, & neptis, & mater, & auia, eandem rationem habent.

Quod fratres pro hostibus iudicantur. Cap. LXXII

INsuper & fratres cũ hostib. eandem rationem habent, quod ad euentus attinet, & uicissim hostes cum fratribus. Non enim in utilitatem nascuntur, sed in detrimentũ, quemadmodũ etiam hostes. quoniã quæ quis solus habiturus erat, ea non solus, sed ex medietate, aut tertia parte, unà cum fratribus habet. Timocrates uisus est sibi, quendã fratrum suorum mortuũ sepelire, & non ita diu postea quendã hostem mortuum uidit. Non solum aũt inimicorũ perniciẽ fratres morientes significant, sed etiam damni expectati solutionẽ. Diocles grãmaticus timẽs argenti perditionẽ ex inexperientia, fratrẽ mortuũ esse sibi uisus est, & idẽ nis pmãsit.

Quod uera sint quę dij dicunt. Cap. LXXIII

QVod neq; dij, neq; alij fide digni mentiãtur, sed quęcunq; dixerint uera dicant, in secũdo libro singulatim tractatũ est. Quandoquidẽ uero ho-

mines, quibusdã ipsis dictis, et nõ euenien tibus, deceptos se esse putãt, retractabitur tibi & hic sermo. Qđ sane dij fide dignią̃ oẽs, omnia quidẽ uera dicunt, sed aliquan do simpliciter loquũtur, aliquando per ænigmata insinuant. Quum igitur simpliciter dixerint, nullum negociũ exhibẽt, neq̃ nugãtur, propter dictionis simplicitatem. Vbi uero per ænigmata loquũtur, & non simpliciter dixerint, ænigmata sunt interpretanda. Etenim uerisimile est deos multa ꝑ uerborũ inuolucra dicere. quãdoquidem et sapientiores nobis ipsis existentes, nihil uolũt nos absq̃ tortura asseq ac condiscere. Velut, uisus est sibi quis Pana ipsi dicere, uxor tua uenenũ tibi dabit, ꝑ quen dam notũ & familiarẽ. Huius uxor uenenum quidẽ non dedit, uerũ ꝑ adulteriũ ab illo ipso cõstuprata est, ꝑ quẽ dixerat Pan ipsam uenenũ exhibiturã esse. Nã & ueneni exhibitio, & adulteriũ, clandestine fiũt, & ambo insidiæ uocãtur. & neq̃ adultera, neq̃ uenefica, amant uiros. Insupq̃ nõ ita longe postea uxor ipsi morte adempta est. Omnia enim mors ipsa dissoluit. Venenũ aũt eandem cum morte rationem habet.

De dijs improprium habitū haben-
tibus. Cap. LXXIIII

I Nſuper & dij ubi proprium habi
tum nō habuerint,neq; in loco iu
ſto,neq; in figura conuenienti fue
rint, quicquid ſanè dixerint mendacia di-
cunt & decipiūt. Quare omniū ſimul ani-
maduerſionem habere oportet, dicētis,di
cti,loci, figuræ & habitus dicentis. Chry-
ſampelus Lyriſta cauſam habens ſup pue
ro in ſeruitutem acto, uiſus eſt ſibi, uidere
Pana in foro deſidentem, Rhomanam ue
ſtem & calciatū habentem,& percunctāti
ipſi de negocio dicere,uinces: cauſam per
didit & ſuperatus eſt. & meritò certe hoc
ipſi ſic euenit. Etenim deus deſerti amator
& negocijs nullis impeditus, & ſolam hi-
nuli pellem habens,& fuſtem ligneum,&
fiſtulam,in foro in ueſte ciuili ſedebat. Ad
eundē igitur modū etiam iudicationes ſo-
mniorū in ſomnis obuenientes, ſi quidem
ſimplices fuerint & non ænigmate inuolu
tæ,per ſe iudicādas eſſe putabis,& ipſas iu
dicationes in ſeipſis habere,neque temere
conaberis dicere in ea quæ p ſomniū ſunt
iudicata. Quū uero ipſæ iudicatiōes ab ali
quibus

quibus in somnis factæ, nõ fuerint simplices, tentabis etiã ipsas iudicationes interpretari et dijudicare. Velut, Plutarchus in cœlũ ascendere duce Mercurio sibi uidebatur. & sequenti nocte per somniũ interpretatus est ipsi quis somniũ, & dixit, felicem ipsũ fore. atq; hoc esse, in cœlũ ipsum ascendere, supexcellentẽ uidelicet felicitatem. Aegrotabat aũt Plutarchus, & à morbo male afficiebať, et nõ longe postea mortuus est, atq; hoc erat quod & somniũ, & interpretatio ipsi significabat. Etenĩ ascensus in cœlũ, ægrotanti interitus, & magna felicitas, mortis signũ est. Solus enĩ is felix est, qui nullius incõmodi aut infelicitatis particeps est. talis aũt est uita defunctus.

De dijs inter se inimicis. Cap. LXXV

Ii qui inimici inter se esse creduntť, simul conspecti inimicitiæ & seditionis sunt significatiui. Velut Mars & Vulcanus simul uisi, & Neptunus ac Minerua, & Iupiter ac Saturnus. Et olympij dij simul cum gigantibus conspecti.

De dijs & artibus. Cap. LXXVI

Quicũq; dij artibus uidentiũ conueniunt, eos uidere prꝺstat q̃ cõtrarios.

Mali enim sunt qui artibus non opitulantur, uelut adaquatoribus Vulcanus, & fabris ferrarijs Achelous, et lenonib. Diana.

De dijs maribus & fœminis.

Cap. LXXVII

q Væcunque masculi dij uiris significant, eadem etiã deæ fœminæ fœminis. Masculi dij uiris magis q̃ fœminis conducunt, & fœminæ deæ mulieribus q̃ uiris. Masculi dij fœmininorum uestitũ aut indumenta habentes, aut alia quędã gestamina, mulieribus magis q̃ uiris cõferunt. fœminæ deę habitũ indutæ uirilem, uiris magis q̃ fœminis cõducunt.

De dijs nudis. Cap. LXXVIII

Dij absq; armis & donarijs conspecti, mali sunt.

De dijs sensibilibus & senioribus.

Cap. LXXIX

n Vllus sensibiliũ deorum ulli pauperi cõducit. Et maiores dij, ac seniores, & ordine prælati, præstantioribus magis q̃ uilioribus conferũt. Sol simul cũ astris cõspectus, iniucũdus est & absurdus, nisi imperet astris ipsaq; præcedat. Verũ circũuentus ab astris, ab inferioribus male affe-

le affectum iri somniantẽ prædicit. Imperans aũt astris ipsaq́ præcedẽs, inimicis superiorem fore significat, & præsentẽ fortunam corroborat, & ad præsentia bona etiam alia acquisiturum esse significat. Simile est enim maius & potẽtius, uidenti somnium. Minora uero & inferiora, inimicis & subditis.

De heroibus. LXXX

H Eroes et heroides eandẽ cum dijs rationem habent. prætereꝗ quantum potẽtia inferiores sunt. Nam & bona & mala minora significant. Semper autẽ humiles et subtristes ac parui conspecti, heroes significãt prope uidentis domum locatos, aut nõdum consecratos, aut consecrationem & festiuitatem petentes, aut à quibusdã cõtumelia affectos, aut sub terra adhuc sepultos. Oportet igitur ipsos perquirere, ac inuentos consecrare & colere. Quodcunq́ uero malum fecerint heroes in domum ingressi, inimicorum aut latronum incursum ac irruptionem significant.

De draconibus transformatis.

Cap. LXXXI

D Racones ĩ uiros trãsformati, heroas significãt, in mulieres uero heroidas.

De originationibus nominum.

Cap. LXXXII

Q Vod multa somnia etiã ex nominum originationibus & etymologijs iudicanda sint, hinc condiscere licet. Menecrates grammaticus somnium huiusmodi retulit. Quidã filios sibi nasci cupiens, uisus est sibi occurrere debitori, & debitũ accipere, & debitori apochen & receptæ debitæ pecuniæ testimoniũ dare. atq; somnium quidem sic habebat. Narrat aũt quod, quũ somniorũ interpretes in Alexãdria ipsum iudicare nõ possent, dubius homo qd'nã somniũ significaret, supplicauerit Serapidi, ut ipsi ænigma interpretaret. Et sane uisus est sibi, Serapin ipsi dicere, nõ erunt tibi filij, q eñ apochen exhibuit, usurã non accipit. Appellat̃ aũt græcis omĩs partus ac prognatus filius, τόκος, qua uoce etiã usura significat̃. Memineris aũt q gratiosorũ nominũ inconstãtes sunt successus & etymologiæ, si nõ etiã ea qbus impo-

impoſita ſunt nomina, in idẽ uergãt. Quare non nominis ſolum etymologiam, ſed eius qui in ſomnis nominatur actum ac ſtatum etiam reſpicere oportet. Velut, Paulus Iurisperitus litem habens coram Imperatore, uiſus eſt ſibi, Niconem quẽdam, hoc eſt uictorem appellatum, ipſi adeſſe ac patrocinari. Erat autẽ Nicon olim coram Imperatore in cauſa quadam condemnatus. Et Paulus quidem nominis ſolum animaduerſionem habuit. Verum ſomnium ipſi condemnationis ſignificatiuum erat, recte & iuxta rationẽ, quia erat etiam Nicon uictus ac condemnatus.

De mortuorum cœnis ac epulis funebribus Cap. LXXXIII

Quæ in mortuorum cœnis funebribusq́ epulis, quibuſdam apponuntur, neq́ uidere, neq́ comedere bonum eſt, neq́ etiam epulum funebre appo nere. Aegrotanti enim mortem præſagit, ſanis uero alicuius familiaris interitũ prædicit. Syrus uiſus eſt ſibi, funebre epulum hero apponere, & non ita longe poſt dominum ſepeliuit. Quemadmodum & qui à patrono rurſus liberatus ac manumiſſus,

ſibi in ſomnis uidebatur, patronum per mortem amiſit.

De reuiuiſcendo Cap. LXXXIIII

Quin & in his qui ſibi mori uidētur, conſiderare oportet, an ne reuiuiſcere aliquis ſe putet. Non enim amplius ea quæ per mortem ſignificātur eueniunt. Leonas Syrus luctator decertaturus Rhomæ certamen, uiſus eſt ſibi mortuus eſſe & efferri, uerum aliptā quendam ſiue unctorē obuiam ipſi factum, indignari aduerſus efferentes, quod confeſtim & nimis feſtinabunde ipſum efferrent, poſſe enī ipſum reuiuiſcere, Deinde ubi oleo calido ac lanis ipſum circa pectus illeuiſſet, rurſus uiuentem ipſum feciſſe. Hic feliciter decertauit, & illuſtrem luctam perfecit. Iamiam uero coronandus, prohibitus eſt ab Alipta, proponente ac obijciente coronæ lucellum, accepto enim argento non permiſit ipſum pro corona luctantem decertare. Menāder Smyrnæus ad olympia proficiſcens uiſus eſt ſibi, in ſtadio in olympijs ſepultus eſſe, & olympij certaminis uictor euaſit. Quæcunq; mortuo dicantur, ea neq; dare mortuo, neq; accipere

à mortuo

à mortuo bonum est. Aut enim ipsi qui somnium uidit, aut alicui ex cognatis eius, mortẽ prædicit. Accipere autem omnia & simul & singulatim à mortuo, cõducit, maxime cibos, & argentũ, & uestes, & uasa.

De malis & bonis in corpore
Cap. LXXXV

Quæcunque mala ac bona circa corpus, non tota, sed ex dimidio uidentur, & bona & mala minora faciũt. Velut, Diognostę uxor uisa est sibi, in dextra solum gena barbam habere, & quum significet somnium omnibus mulieribus non innuptis, neq; liberis carentibus, insuperq; non gestãtibus uterũ, uiduitatẽ, cõtigit ut ipsa neq; cũ uiro esset, neq; tamẽ ipso spoliata esset, sed multo tẽpore domũ asseruaret relicta in patria, uiro apud externos populos peregrinãte. Nihil aũt refert, siue mulier barbam habere sibi uideatur, siue uiri pudenda, siue uestitum, aut tonsuram, aut aliud quid uirile habere sibi uideatur, eadem enim eueniẽt. Similiter & in uiris. Nihil enim refert, siue totum corpus in mulierem transmutatum esse sibi uideantur, siue solam muliebrẽ naturam habere,

siue

siue uestitum, aut calciatum, aut implicamenta muliebria. Hæc enim euenient, non similiter semiperfectis operibus, nec somnio Cilicis, qui sibi uidebatur ouem tondere usque ad medietatem. Porrò euentuum summam & caput inuenire tibi curæ sit, & consequentes accessiones conare quidẽ inuenire, uerum successu destitutus ne doleas, neq; tristeris. Syrus somnium proposuit contentiosi euentus. Somnium autem huiusmodi erat. Mulier uterum gerens, uisa est sibi anserem peperisse, iudicatum est, si quidem sacerdotis uxor fuerit, partus uiuet. Sacri enim sunt anseres, & in templis diuersantur. Si uero non, si quidem puella fuerit, uicturam quidem, sed meretritiam uitam instituturam esse, propter eximiam anserum pulchritudinem: si uero masculus, non uicturum esse, quia anser solidos & planos pedes, homo uero fissos, Quæ uero nõ eiusdem generis, aut eiusdem speciei sunt, ea contraria ad filiorum educationem existunt. Alius dixit, masculum genitum in aqua periturum esse. Si quidem igitur non penitus & omnino anser in aqua esset, sed solum ipsi immoreretur, & non

infinitæ essent ipsi mortes; meritò repræhenderetur somnij interpres, quod non dixit puerum in aqua moriturum esse. Si uero oportebat quidē breuis uitæ ipsum nasci, coincidit autem ipsi, quod in aqua periturus esset, sufficiens & ex abundanti hæc iudicatio erat. Etenim non discernere utrū mas an fœmina in lucem proditus esset, rationabiliter contigit, possibile est enim & masculum & fœminam anserem esse.

Quanto tempore somnia eueniant Cap. LXXXVI

Caeterum his qui interrogant quanto tempore somnia eueniunt, meritò sic respondebis. Quæcunq; in definitis temporibus fiunt ex rebus quæ existūt, ea etiam in somnis uisa, in ijsdem temporibus eueniunt, uelut certamina, & conuentus, & magistratus, & exercituum duces, & similia. Quæcūq; uero ex rebus existentibus, in indeterminatis & non fixis temporibus fiunt, indeterminate etiā eueniunt, uelut concubitus, & cibi, & excretiones, & præexcretiones, & his conferentia, exceptis animalibus. Hæc enim quanto tem

to tempore gignuntur, hoc eſt, quanto in utero geſtantur, tanto etiam eueniunt. Inſuper di, & reges, & parentes, & domini, non in determinatis temporibus eueniunt. Accipies autem moderatos euentus & tempora, ex adiacentibus ſingulis eorum quæ uidentur, aut ab ipſis expectationibus. Ridiculum enim fuerit ei qui de craſtino timet aut ſperat, & ſomnium uidit, in anni horas futura iudicare.

Amplius autem & quorum inuentio ad dies expoſita eſt, diebus eueniunt, quorum uero diuturnior, longiori tempore. Et quæ à longe uidentur, uelut quæ circa cœlum, propter diſtantiam ſerius eueniũt. Quin & hoc obſeruabis, Quod & bona & mala ſomnia, magnis quidem uiris aut mulieribus, magna & bona et mala inducunt. Mediocribus uero, mediocria, pauperibus et inopibus, penitus parua, et maxime bona ſomnia. Nam et hoc ueriſimilitudinem habet, quum hi etiam quodcunque obtigit arripiunt, boniq; conſulunt, et ualde lætantur. Recte itaque Callimachium hoc habet.

Semper enim paruis parua dedere dei.

Hæc

Hæc quidem igitur ô fili abunde ac minime defectuose habent, omnibus dubijs in arte interpretandi somnia solutis, atque ita supinis iacentibus ac facile cognobilibus tibi futuris. Nosti autē ꝙ non somniorum euentus tibi referre mihi propositum erat, sed segregatim ad unamquamq; quæstionem solutiones contrahere ac congregare. Euentus autem singulorum exempli gratia sunt adiecti. Porrò historiæ gratia, quo possis minori labore exercitationibus uti, collectis quàm plurimis somnijs quomodo euenerunt, conabor tibi alium adhuc librum facere.

Finis quarti libri Artemidori Daldiani de somniorũ interpretatione. Iano Cornario Medico Physico interprete.

ARTEMIDORI DALDIANI de ſomniorum euentibus liber quintus

Iano Cornario Medico Phyſico interprete.

Artemidorus Artemidoro filio gaudium.

NOn immeritò fortaſſis ô fili de tarditate noſtra conquereris, ſi ob ſegniciẽ admiſſa eſſet. Quando uerò propoſitũ erat hiſtoriã ſomniorũ quę euenerunt tibi in unum coaceruare, difficile ſanè & operoſum id erat, quum propoſuiſſem ſaltem ea quæ perſcriptiõe digna eſſent ſomnia colligere. Nam uulgaria quidem & facile, & in breui tempore, quàm plurima perſcribere potuiſſem, Verum talia ex quàlium relatione non ſolum quis nõ pudefiat, ſed etiam ſibi placere ac gloriari queat, nõ citra laborem ac temporis moram poſſibile eſt congregare, maxime ſi quis non ſupinã operam præſtare, ſed bona fide rem tractare uelit. Proinde & ad conuentus Græcię, & in Aſia, & rurſus in Italia, de induſtria digreſſus

digreſſus,& optima quæq; quantū poſſibile fuit ſomnia adeptus, hunc librū tibi poſt laborē mihi in præcedentibus libris exantlatū, utiliſſimū futurū, tū tibi ipſi, tū ſi cui cōmunicare libuerit, exemplarem feci. Reperies aūt in ſingulis ſomnijs nudos euentus, uelut euenerunt, citra ſcenā & tragœdiam perſcriptos. Nihil enim aliud q̄ fidē ab experientia ſimulq; utilitatē colligere, conſiliū fuit. Quapropter his quæ in omnia ab ijſdē poſſibile eſt euenire, ſecundum uidentiū fortunas, & propoſita, ętatesq; ac alias circūſtantias, relictis, quādoquidem primus quidē liber, & ſecundus, & tertius his maxime ſunt referti, quartus uero tibi in hoc dicatus, artificialē continēs ſpeculationē, & intrepidā quæſitorū interpretationem exacte abſolutus eſt, & tamen tibi amplius opus eſſe arbitratus exercitatione, qua tu teipſum exercere poſſes, quemadmodū in fine quarti libri promiſi, nunc promiſſum meū ratū habēs ac cōfirmās, fidē meā libero, ac promiſſū pręſto. Som. I

Viſus eſt ſibi quis, ad firmamentū templi Neptuni, catena alligatus eſſe. Factus eſt ſacerdos Neptuni, oportebat enim

ipsum inseparabilẽ sacerdotẽ esse. II

Visus est sibi quis, propriã uxorẽ productã uelut uictimã mactare, & carnes cõcisas uendere, & quæstũ ualde magnũ facere, Insuper uero gaudere sibi uidebatur, & collectã ex diuendita carne pecuniã occultare conari, ut circũstãtem inuidiã uitaret. Hic uxorẽ suã produxit ac turpiter prostituit, & erat quidẽ factũ ipsum utile ad quæstum, dignũ aũt quod occultaretur. III

Visus est sibi quis, in gymnasium quod in patria ipsius erat ingressus, uidere imaginem suam, quæ sane inerat isthic suspensa. Deinde uidebatur ipsi tota compages externa imaginis dissoluta esse: percunctãti autem cuidam quid circa imaginem accidisset, respondere se putabat, Imago quidem mea integra manet, compages uero soluta est. Claudus factus est utrunq; pedem, Merito, Gymnasium enim signum erat bonę habitudinis totius dom9. Imago uero ea quæ circa faciem sunt significabat. Externa autem compages, reliqua corporis membra erant. IIII

Visus est sibi quis, culum suũ thure extergere, impietatis dãnatus est. Nã id quo deos

deos colimus, ille contumelia affecit, odor aũt indiciũ fuit, rem nõ fore occultã. V

Visus est sibi quis, contritũ liquidũ sinapi bibere, lis ipsi intendebatur, & cędis accusatus, dãnatus est ac capite plexus, Erat enim neq; cõsuetus, neq; omnino potabilis potus, & sanè prius dijudicatus ab eo q́ dici solet, Quis unq́ sinapi bibit? A iudice igitur ad mortẽ damnatus. VI

Visus est sibi quis, Xanthũ fluuiũ Troianæ regionis sanguinẽ factũ esse, magnũ quidẽ & uix credibile id erat, sed tamẽ sic aliquãdo accidisse legimus. Sanguinem is per integrũ decennium reiectauit, non tamen mortuus est, quod & uerisimile erat, quòd immortalis fluuius existat. VII

Visus est sibi quis, in Nemea uirorum luctã decertare, & uincere et coronari. Lis erat ipsi de agro in quo maxima inerat palus, & sanè uictor euasit iuxta uisionis rationem, propterea quod uictores in Nemea apio coronantur. VIII

Visus est sibi quis, in puluinari triticum pro tomento habere, Erat ipsi uxor quæ nunq́ antea cõceperat, ea hoc ipso anno grauida facta puerũ masculũ peperit.

Triticum pro masculo
Puluinar pro uxore

Nam puluinar uxorem parituram esse significabat, triticũ uero masculũ semẽ. IX

Quidam Aesculapio gallũ se oblaturũ esse uouit, si per annũ à morbis liber maneret. Deinde paucis diebus interiectis, rursus Aesculapio uouit alterum adhuc gallum, si non lippitudine uexaretur. Et sane in noctem uisus est sibi, Aesculapium ipsi dicere, unus gallus mihi sufficit. A morbis igitur liber permansit, sed lippitudine fortiter uexatus est. Vno enim uoto contentus deus, alterum renuit. X

Visus est sibi quis iniuriarũ accusatus, literas ac libellos iustificationis suæ perdidisse, & sequenti die lite intenta ab omnibus actionibus liberatus est, atq; hoc erat quod somniũ ipsi significabat. Nimirum remissis actionibus, non amplius opus fore libellis iustificationis. XI

Visus est sibi quis, à luna lucernam accendere, cœcus factus est, unde enim impossibile erat accipere, inde lumen accipiebat. Et aliâs aiunt lunam proprium lumen non habere. XII

Visa est sibi fœmina quædam, in luna tres proprias imagines uidere, peperit ter-

geminas

geminas puellas, quæ eo ipso mense perierunt. Erant em̄ imagines ipsæ puellę, unus aūt cōtinebat ipsas circulus. Nā in una pellicula secūda appellata aiūt medici contineri infantes ac fœtus in utero materno. Non uixerūt autem longiori tēpore, propter lunam. XIII

Visus est sibi luctator quidā de iudicio solicitus, Aesculapiū iudicē esse, & profectus cum alijs adolescētibus, ante eductionē luctatorū ad certamē, à deo reprobatus esse, & sanè ante certamē mortuꝰ est. Deus em̄ nō certaminis, sed magis uitę, iudex esse credit. Meritò igit̄ ipsum eiecit. XIIII

Visus est sibi quis, in luna suā faciē uidere, peregre profectus est in longinquas regiones, & plurimum tempus errabundus apud exteros transegit. Perpetuus enim lunæ motus, ipsum similiter diuagaturum esse indicabat. XV

Visus est sibi quis, ferreum pudendum habere, natus est ipsi filius, à quo occisus est. Ferrum enim à rubigine, quæ ex ipso nascitur, consumitur. XVI

Visus est sibi quis nauclerus, in beatorū insulis esse, ac inibi ab heroibus detineri, et

postea à superueniente Agamemnone li-
berari. In coactã seruitutẽ illapsus, ab impe
ratorijs procuratoribus detẽtus est. Postea
cum rege colloquutus, è seruitute libera-
tus est. XVII

Visus est sibi quis à domo sua peregre
profectus, clauem domus perdidisse, re-
uersus reperit filiam corruptam, Quodam
modo enim dicebat ipsi somnium, res do-
mi non adeò in tuto esse. XVIII

Visus est sibi quis, ex capite suo oleam
enatã esse, fortiter philosophię studia secta
tus est, & doctrina ac exercitatione conse-
quenter usus. Semper uirens enim est plan
ta, & solida, & Mineruę dicata. Ipsa autem
dea sapientia esse putatur. XIX

Visus est sibi quis, cũ sole exoriri, & cũ
luna pariter currere, strãgulatus est, atq; sic
& sol & luna exoriẽtes, uidebãt ipsum sub
limem ac pendentem. XX

Visus est sibi quis, seruũ suum quẽ præ
alijs multi faciebat, facẽ factũ esse, eius ge-
neris quæ pharus appellatur. Cœcus fa-
ctus est, & à seruo manuducebatur, atque
hoc modo per illũ lucẽ uidebat. XXI

Visus est sibi qs, in tripodis circulo ma
gnum

gnũ mare pernauigare, iniuriarũ criminis accuſatus, cõuictus, & in inſulã relegatus eſt. Nã quod ipſum cõtinebat, alluebatur, & circulus figura inſulæ erat. XXII

Viſus eſt ſibi quis, propriũ filiũ excoriare, & utrẽ facere, poſtridie filius ipſius in fluuiũ illapſus ſuffocatus eſt. Eteni à mortuis carnibus detractis corijs utres fiunt, quibus liquores excipi ſolent. XXIII

Viſus eſt ſibi quis, ſtellã è cœlo decidere, & aliã ſtellã à terra in cœlũ aſcẽdere. Is ſeruus cuiuſdã erat, deĩde dominus ipſius mortuus eſt. Arbitratus aũt ſe liberũ & ſine domino eſſe, filium reperit prioris heri, cui ſeruire cogebat. Stella itaq; cadẽs, moriturũ dominũ ſignificabat, Quæ uero in cœlũ aſcendebat, filiũ ſub cuius dominio rurſus ſeruiturus eſſet. XXIIII

Viſus eſt ſibi quis, in chœnicem aluum exonerare, coitus cum ſorore ſua manifeſtus factus ac dãnatus eſt. Eſt enim Chœnix menſura. Menſura aũt legi ſimilis eſt. Quodam igitur modo legem uiolabat, utpote qui præter leges toti græciæ communes faciebat. XXV

Viſus eſt ſibi q̃s, amicã ſuã uidere ĩ urna

uatus est. Horū caussas manifestas existentes supfluum puto adscribere. XXIX

Visus est sibi quis, à muliere quam ex multo tempore nouerat, persecutionē pati, quę gestiebat ipsi penulas circūnectere, in medio ex cōmissuris ac suturis dissolutas, & tandem inuitus coactus esse. Hunc amās mulier ipsi inuito nupsit, & post paucos annos morte ipsi adempta est, propterea quod penulæ essent dissolutæ. XXX

Visa est sibi quædam mulier ęgrotans, prægnans esse, iamq; ex partu laborare, ac prope tempus pariendi esse. Insuper uero mulierē quandam circa has res non inexpertam, attingere ipsam, ac dicere. Nunc quidem nō pariet, uerum post menses septem, puerum edet pulchrū ualde & amabilem. Decubuit morbo ualde periculoso, unde non putabat qspiā ipsam seruatū iri. & sanè nihil remittente morbo quo sanitatem consequeretur, post septem dies mortua est. Meritò, depositura enim erat onus & curas post septē menses. Verū pulcher puer, mors ipsa erat, quæ amabilior erat et præeligenda, propterea quod morbos & erumnas uitæ aufert. XXXI

Visus est sibi quidam non obscurus, seipsum inire, publicanus mercium ingentium ad id calamitatis deuenit, ut per desperationem, ob inopiã & æris alieni frequentiam, seipsum uita priuaret. Meritò, aderat enim ipsi tantus alterius corporis defectus, & sumptuũ inopia per somnium, ut etiam appetentiam ab ipsis auerteret, aut quod nõ esset aliud corpus quo uti posset, aut quod neque coire posset, neque quod insumeret haberet. XXXII

Visus est sibi quis, anulũ suum quo omnia obsignabat, eiecisse, deinde quęrens, lapidem q in ipso erat in multas partes comminutum reperisse, ita ut de cętero inutilis esset. annihilata sunt ipsi omnia negocia, per quinq; & quinquaginta dies. XXXIII

Visus est sibi qs, ubi, pspexisset male olentes circa podicẽ & umbilicũ locos, medicamẽtũ lethale ultro inuenire, ebibit igit sustinẽs infortuniũ fatorũq; necessitatem. Hic ob timorẽ ne necessarię & absconditę ipsius partes olidæ fierẽt, pręter rationẽ et decorũ seipsum desperãs dãnauit, & usturam citius admisit & interijt. XXXIIII

Visus est sibi quis, faces à foco domestico accendere nõ posse, & de cœlo accẽde-

re,crucifixus eſt, atque hoc modo ab igne cœleſti concalfactus eſt. XXXV

Viſus eſt ſibi quis ſororē habens diuitem ſimulq́ ægrotantē, ante ſororis domū ficum enatam eſſe, & decerptas ex ipſa ficus nigras ſeptē numero comedere. mortua eſt ſoror, hærede relicto eo qui ſomniū uidit, ubi ſeptem ſuperuixiſſet dies. Rationes ſunt euidentes. XXXVI

Viſus eſt ſibi quis, à duce exercitus ſuę urbis, & e domo eijci, & ex gymnaſio, hūc pater ædibus expulit. Quam enim rationem dux exercitus in urbe habet, eandem habet pater domi XXXVII

Viſa eſt ſibi quædam mulier, in dextra mām̄a oculū habere, ea filiū habebat unice dilectū, quem nō longe poſt plāxit. qua ratione enim is q aliquādo uiſus eſt ſibi in humero oculū habere, humerum pdidit, quodā modo enim dicebat ipſi ſomniū, reſpice humerū, aīaduerſionē habe humeri. Eadem ratione & mulier, nō mām̄am, ſed ſimilē mām̄æ filium amiſit. XXXVIII

Viſus eſt ſibi qs, ſuū ipſius ſtercus cū pane comedere, ac delectari. præter legē hæres factus eſt, citra culpā tamen, propterea quod delectari ſibi uidebatur eo epulo, nō

autem extra suspitionem, propter stercus. Verisimile enim erat hoc lucrum turpitudine plenum esse. XXXIX

Visus est sibi qs duas filias uirgines habens, priorem quidem habere auream Venerem in capite alligatam, alterã uero uitis stipitem indidem enatam. Harum prior nupsit, altera mortua est. Nam Venus nuptiarum & generationis liberorũ signum erat, iuxta illud Homericum:

Tu iucunda obeas genialis factaq; lecti:
& materię preciositas, iucunditatẽ nuptiarum significabat. & aliàs cõueniẽs est Veneri aurum quod illigatũ habebat. & liberorum procreatio, indissolubiles nuptias significabat. At uero uitis, mortis signum erat alteri filię imminẽtis, propterea quod è terra nascatur, in terrã aũt corpora etiam resoluuntur. & quod summo uigoris tempore, uitis fructu priuetur. XL

Visus est sibi quis, ex carnibus exire, uelut serpẽs deposita senecta & exuuio se exerit, postridie mortuus est. Nam anima corpus relictura tales imaginationes ipsi exhibebat. XLI

Visus est sibi qs per somniũ in Isthmo

esse

esse, et propriũ filium quęrere. Perijt filius ipsius, propter fabulã Melicertæ. XLII

Visus est sibi quis tres filios habens, à duobus cõcisus esitari, & iuniorem re cognita alijs indignari ac tristem esse, & rem indignã auersatum dicere, Ego de parente non edam. Contigit iuniorẽ filium ipsius mori, solus enim nõ esurus erat, nõ de carnibus, sed de bonis paternis, prior parente uita decedens, & non assequens hæreditatem. Verum reliqui qui esitarunt, successores bonorũ paternorũ facti sunt. XLIII

Visus est sibi quis, sororem ipsius à patre, uiro abstrahi, & alteri nuptũ dari. Contigit eum q somniũ uidit mori. Etenim pater meritò significabat Iouem deũ uitæ autorem ipsi somnianti. Soror uero eandem cum anima rationẽ habens, abstracta à uiro, de corpore abstrahẽda erat à dæmone, & in alijs conuersationibus ac sedibus futura. Quemadmodũ hominũ opinio est, mortuorũ animas corporibus separatas, in alijs cõuersationibus esse. XLIIII

Visus est sibi quidam athleta, uterũ gestare, & duas nigras infantes fœmellas parere. cęcus factus est. & pupillæ ipsius pro

lapsæ nigræ factæ sunt. XLV

Visus est sibi uir quidam pancratiastes, ad certamen peperisse, & infantē puerum suum comedisse, eo certamine inferior factus & superatus est, & de cætero athleticam desiuit. Nō enim uiri, sed mulieris opus sibi sustinere uidebatur. XLVI

Visus est sibi qs, à sua matre rursus gigni. Ab exteris reuersus ĩ patriã ĩuenit matrẽ ęgrotãtẽ, et hęres ipsi successit. atq; hoc erat rursus ab ipsa gigni, nimirũ ex paupꝫtate ad opulẽtiã redigi à matre. Nã ĩ multa inopia ac paupꝫtate cõstitut⁹ erat. XLVII

Visus est sibi quis, barbam suam ardere splendido ac puro igne, huius filius nobilis & splẽdidus factus est in uaticinatione, nõ tamen diu simul uixerunt, sed ꝑ incommoditatẽ quandam separati, seorsim uixerunt. Etenim nobilem faciebat filium barba ardẽs, nam filius ornamentũ est patris, quemadmodũ barba faciei. Quãdoquidẽ uero ignis omnem materiã minuere solet, non ꝑmansit apud ipsum filius, separatus est aũt, non mortuus, propterea ꝙ citra fumum ignis purus arderet. XLVIII

Vir quidã Pãcratiastes in Olympĳs decerta-

certaturus lucta simul & pancratio, uisus est sibi, utrasque manus ipsius aureas factas esse, neutram coronā adeptus est. Nam aureis manibus uelut ociosis ac immobilibus usurus erat. XLIX

Visus est sibi quis, transformatus ursæ manus habere, damnatus ad mortem, cum bestijs depugnauit, & ad palum ligatus ab urso corrosus est. Hoc enim & manui cōtingit, quum enim intra speluncam latitat ursa, ori manum inserit, & uelut adedens exugit, indeque nutritur. L

Visus est sibi quis apud exteros legati munus obiens, per somnium ad domum redijsse, deinde adstantem uxorem ipsi dicere, musa parua mortua est. literas accepit ab uxore, quod minimus natu ex liberis ipsius mortuus esset, suauis enim puer erat & desiderabilis, uelut musæ. LI

Visus est sibi quis, audire quendam dicentem, baculum ipsius confractum esse. ægrotauit, & paralysi resolutus est. firmamentum enim corporis à baculo indicabatur, hoc est robur & bona habitudo. Idē anxius & moleste ferēs paralysim diutius perseuerantem, uisus est sibi, baculum

ipſius confractum eſſe, & ualde ſtatim ſanitatẽ adeptus eſt. Non enim amplius ipſi fulcro opus fore ſignificabat, quoniã ipſo de cætero ad ambulandũ uſurus erat. LII

Viſus eſt ſibi quis fratrem habẽs apud exteros degentẽ, & ſignificãtẽ ſubinde de aduentu ſuo, fratrẽ ipſius cæcũ factũ adeſſe. Mortuus eſt qui ſomniũ uidit. Meritò, quoniam impoſſibile erat ut frater ipſum uideret. LIII

Viſa eſt ſibi mulier quædã, ancillã eius imagine ipſius, quam in tabula depictam habebat, et ueſtibus ipſius ab ipſa acceptis uti, ueluti ad põpã acceſſura eſſet. Ea ipſa ancilla ſtatim uirum ab ipſa: falſis criminationib. intentis: abduxit, & dãni atq; pompã itineris faciẽdi, ipſi cauſſa fuit. LIIII

Viſus eſt ſibi quis, alterũ humerum uidere uolens, nõ poſſe, unoculus factus eſt: atq; hoc modo, iuxta illum humerũ oculum non habens, neq; humerum ipſum uidere potuit. LV

Curſor in Olympia ſtadio decertãs coronatus, aliud certamen parabat decertare, & uidebatur ſibi in corona Olympica, uelut in pelui pedes lauari. inferior factus eſt eo

est eo certamine, & stadij quoque gloriã obfuscauit. Nam prioris coronæ decus confusione affecit. LVI

Visus est sibi quis, super boue nigro uehi, bouem uero inuitum ipsum ferre, aut aliud quid mali perpetrare. Nauigabat, & illa ipsa die in magno periculo fuit, & non post multos dies ĩ naufragiũ collapsus, naue pereũte, uix seruatus est. Quomodo autem inter bouem ac nauem similitudo sit, in secundo libro relatum est. LVII

Visus est sibi quis, aquilã uiscera ipsius unguibus correpta per urbem in theatrũ, multa turba refertum ferre, & ostendere spectatoribus, atque ipsius patri filijs carenti, ĩ hoc somnio natus est ipsi filius insignis & clarus in urbe. etenim aquila græca sui appellatione ἀετὸς, significabat hunc annum, in quo filius ipsi nasci deberet, uiscera uero filium, sic enim & filiũ uocare consuetudo obtinuit. Delatio aũt in theatrũ, filij celebritatẽ significabat. LVIII

Visus est sibi quis, in alueolo panario, (q & Macra, & Cardopus græcis appellatur) sanguine humano referto, à quibusdã portari, & congelatũ sanguinẽ edere, dein

de obuiā uenientē ipsi matrē dicere, O fili, ignominiosam me fecisti. Postea uero deponentibus ipsum gestatoribus, ad domū peruenisse sibi uidebatur. Duello ac monomachiæ nomina dedit, & multis annis crudelem pugillatū decertauit. Nam humanū sanguinē edere, ab humano sanguine crudele & impium alimentū ipsi significabat, & matris uox, ignominiā uitæ præsagiebat. Portari aūt à baiulis & alueolo panario, perpetuū ac assiduum periculum significabat. Quę enim isthic ponūtur, omnino insumuntur, & fortassis in monomachia perijsset tandē nisi depositus in domū suā peruenisset. Sero enim à quibusdā fauentibus ipsi promotus ac persuasus, à monomachis & gladiatoribus liber euasit. LIX

Visus est sibi quis, iaculū cœlitus delapsum ipsum sauciasse in alterū pedē, hic à serpente cōmorsus est, qui Acontias à iaculo græcis appellatur, & pede illo carie ac putredine cōsumpto, mortuus est. LX

Visus est sibi quis, sub iugum actus esse, & simul cū fratre subiugatus esse, qui iam diu uita defunctus erat, & sanè à matre sic subiugatus sibi uidebatur, & uelut iumentum

tum

tum impelli, matre habenas moderante. Is uenit ad matrē ægrotās, & mortuus est, & sepultus simul cū fratre, atq; has bigas misera mater coniunxit. LXI

Visus est sibi quis, ab Aesculapio gladio pcussus in uentrē uita decedere. Hinc abscessus in uentre factus est, & medicus ipsius Aesculapius fuit, sectione in ipso usus. LXII

Visus est sibi quis, pudendū suum pane ac caseo, uelut animal quoddam cibare, male interijt. Cibum enim quem ori offerre oportebat, pudendo obtulit. Velut obscure & in ænigmate significans, quod neq; faciem, neq; os haberet. LXIII

Visa est sibi mulier quædā, ex pectore ipsius tritici spicas enatas esse, & in naturā ipsius refractas rursus immergi. Hæc per casum aliquē ignara cum filio suo coiuit, deinde seipsam interfecit, & male perijt. Spicæ enim filium significabant. Verū immersio spicarū in naturam ipsius, coitum. At uero interitum ipsius, significabant semina ex corpore ipsius enata. propterea quod è terra, & non è uiuentium corporibus enascantur. LXIIII

Visus est sibi quis, in tunica propria cimices ualde multos ac magnos reperire, ac abominari, & ipsos abijcere uelle, sed nõ posse. Postridie didicit uxorẽ suam stupri consuetudinem cum quibusdam habere, & ex eo quidem tristatus est, sed ab ipsa nõ discessit, impedimento quodã prohibitus. Significabãt enim tunicę, uxorem ipsi circũplicatam, cimices uero turpitudinẽ, quoniam aũt non poterat ipsos pro uoluntate sua auferre ac reijcere, neq; ab uxore iuxta ꝓpositũ suũ discedere potuit. LXV

Visus est sibi quis, pudendũ suum usq; ad extremũ circulum pilosum factum esse, & hirsutũ ac ualde densis pilis obsitum esse, derepente enatis. manifestarius palàm cinædus factus est, omni corporis uoluptate intemperãter usus, effœminatus existẽs & androgynus, uerum solo pudendo iuxta ritum uirilem nõ est usus. Proinde adeò ociosam hanc partem habebat, ut propterea quod ad aliud corpus nõ affricaretur, etiam pilos produceret. LXVI

Visus est sibi quis, aliquẽ ipsi dicere, sacrifica Aesculapio. Postridie in magnã calamitatẽ incidit, delapsus enim à uehiculo

subuerso

ſubuerſo, dextram manum attriuit. atque hoc erat quod ille ſignificabat, cauere uidelicet oportere, et deo malorũ depulſori, ac diras amolienti ſacrificare. LXVII

Viſus eſt ſibi quis, ſpeculũ habere tonſoris, & ſtare in platea prope forum, et magni facere ſpeculo uti poſſe, poſtea conceſſo ſibi ſpeculo, ſe contemplatus eſt, uiditq́ imaginem ſuam totam maculis refertam. Amore tenebatur hic amicæ, & nullo permittẽte ipſi eam ducere, ui duxit, & natus eſt ipſi filius uituperabilis, non ſolũ ob factum, ſed ꝙ etiã diſtortos oculos haberet. Verum ſpeculũ tonſoris, cõmunem uxorem ſignificabat, & quæ omnibus expoſita eſſet, & quæ nõ facili adultero uteretur; prohibebatur enim ipſam ducere in uxorem. Quoniã uero uidit imaginem ſuã, natus eſt ipſi filius, in reliquis ſimilis, non aũt irreprehenſibilis, propterea quod maculas haberet. LXVIII

Viſus eſt ſibi quis, in podice os habere, & dentes magnos ac pulchros, & uocem per ipſum edere, ac cibum capere, & quęcunque per os fieri ſolent, omnia ſimiliter habere, ob petulantiam linguæ patriam

suam reliquit, & in exilium expulsus est. prætermitto dicere causas, uerisimiles enim & rationabiles erant euentus. LXIX

Visus est sibi quis Rhomæ degens, circum urbem uolare prope tegulas, et exultare ob uolandi successum, & admirationi esse omnibus spectantibus. Verum à dolore quodam & cordis morsu cessare à uolando, & præ pudore occultari. Hic admirandus uir & excellens ac nobilis uates erat, & in urbe degens multas opes acquisiuit, unaq; in magna omnium admiratione fuit, nullam tamen utilitatem, neq; ex uaticinatione, neq; ex diuitijs percepit. Verũ uxor ipsum prodens auertit, ut præ pudore alio commigraret. LXX

Visus est sibi quis, ad uolandum se accingens, ab amico quodam prohibitus esse, ex dextro pede detẽtus. Nomen autem amici Iulius erat. Hic à Rhoma trãsmigraturus erat, & sanè ea quę ad profectionem requirunt, præparauerat. Iam uero instãte Iulio mẽse, ob incõmoditatẽ quãdam prohibitus est, et remoratus. Nõ tamen ea mora ad finem durabat, qa amicus erat à quo detinebatur. LXXI

Visus est sibi quis ægrotans, in tẽplum

Iouis profectus esse, & interrogare deum his uerbis, Melius'ne habebo & uicturus sum? Et Iupiter quidem respondit ipsi nihil, annuit autē prono capite. Postridie is mortuus est, & ualde merito, in terrā enim prospiciebat deorsum pronuens deus. Qđ uero nō præter rationem hoc euenerit, ex alio somnio cognouimus. LXXII

Mulier quædam ægrotans, uisa est sibi Venerem interrogare per somnium an uicturа esset, & dea abnuit sursum moto capite, & nihilominus uixit mulier. Contraria enim priori figura, in cœlū uidelicet respicientis, salutaris erat. LXXIII

Visa est sibi mulier quędā quæ filios sibi gigni optabat, sellas uidere obstetricarias, q̄bus mulieres in puerperio utuntur, mari innatātes. Prægnantē quidem ipsam esse contigit, mater aūt non est facta, uerum septem quos peperit filios, mori uidit ante tēpus, fascijs adhuc inuolutos. LXXIIII

Visus est sibi quis, trāsformatus arbor magna factus & bifida, & alterā quidem partē esse populū albam, alterā uero pinū. Deinde populo quidem aues omnis generis insidere, pinui uero laros & mergos,

& quæcunq; aliæ sunt marinæ aues. Nati sunt ipsi filij duo, quorũ alter athleticam & laboriosam uitam duxit, propter popu lum albam, & multam terram peragrans, omnis generis hoĩes & minime cognatos pertulit. Alter tametsi agricolæ filius esset, nauclerus factus est, et nõ ignobilis nauta. Ipse uero q somniũ uidit, ad longã senectã ꝑuenit, & feliciter uitam finiuit. LXXV

Visus est sibi quis qui filium pancratia sten ad olympia perduxerat, filium ipsum morti adiudicatũ esse, & mactandũ a lon ge ad aram Iouis. Ipse aũt multum lamen tans, & plurimis precibus fusis, impetras se sibi amplius uidebat, ut filius morti non traderetur. Huius filius selectus est ad cer tamen, ac decertauit, & quũ in magna spe uictoriæ assequendæ esset, inferior factus ac superatus est. Meritò, neque enim in fi ne, hoc est complemento uictoriæ erat, ne que sanè publicum adeptus est honorem. Quemadmodũ enim uerisimile est, ut qui magno animo ac studio ad aliquod perfi ciendum incumbunt, etiam publice mag nis honoribus digni censeantur, Eodẽ mo do & Olympionicæ. LXXVI

Visus

Visus est sibi quis qui filiũ ad olympia luctatorẽ perduxerat, filiũ à græcis iudicibus mactatũ in stadio sepultũ esse. Huius filius Olympionices, hoc est uictor in Olympico certamine euasit. Nã consequens est, ut mortuo sepulchralis inscriptio & epitaphium statuatur, queadmodũ Olympionicæ ut beatus dicatur. LXXVII

Visus est sibi quis, dicere ipsi aliquem, Mortẽ quidẽ ne timeas, uiuere aũt non potes. Cœcus factus est, recte & iuxta rationem hoc ipso eueniente, Nõ moriebat' eñ inquãtũ & quatenus uiuebat. Nõ uiuebat aũt quatenus lucẽ nõ uidebat. LXXVIII

Cursor sacrũ certamẽ decertaturus, uisus est sibi amphorã habens ad fontẽ peruenisse, hausturus aquã, & donec perueneraт ad fontem, aqua fluebat, adhuc aũt adeunte ipso, & uolẽte capere, cessauit aqua. Postq̃ uero interiecto tẽpore rursus adiret, similiterq; flueret, iam ipso adeũte rursus cessauit, & tertio eodẽ modo, ad finem uero etiam in totũ defecit, adeò ut is iratus proijceret ac cõfringeret amphorã, quam ferebat. Hic in certamine cursus ex æquo alteri ferebatur, & quãuis uictoriæ lanx ad

ipſum magis inclinaret, tamen rurſum cur rere cogebatur, & quũ ſecundo ad metam ſimul cũ aduerſario perueniſſet, tertio cu/ currit, & quũ non parũ multa lancis incli/ natio ſecũdũ ipſum eſſet, corona priuatus eſt. Promouebat eñ aduerſariũ is q certa/ men celebrabat. In ſomnio itaq; aſſimulari poterat, fons certamini. Canalis aũt certa/ minis præfecto. Aqua coronę, amphora e/ xercitio. Priuatio aquę, canali ipſam p tem pus exhibente, priuationi coronę, propter præfectum aduerſario fauentem. Exerci- tium fruſtra factum, amphoræ quã poſtre mum indignatus confregit. LXXIX

Curſor ſacrũ certamen decertaturus, ui ſus eſt ſibi canalem aquę cœno ac ſtercore refertum ſcopis expurgare, ac multa aqua eluere, quo amplum ac probe perfluũ & purum redderet. Poſtridie admoto cly- ſteri, & eductis ex uentre induratis ſterco/ ribus, quãuis propinquũ adeſſet certamẽ, tamen leuipes ac promptus ad curſum fa/ ctus, coronatus eſt. LXXX

Viſa eſt ſibi mulier quædã, amatorem ipſius porcinum caput ipſi donaſſe. Odio habuit amatorem, ipſumq; reliquit. Ve/ neri

neri enim ingratus est porcus. LXXXI

Visus est sibi quidam circularis tibicen, plantas pedum suorum in tibias excauatas esse. Desiuit tibia canere, & à certando quieuit ac cessauit, atque sic tibijs usus est pedibus, uelut in tibias excauatis, non amplius uidelicet progrediens ad scenarum opera. LXXXII

Visus est sibi quis, conuictores & suæ tribus phratoras ipsi instantes derepente dicere, suscipe nos & cœnam para. Ipse uero dicere sibi uidebatur, Ego certe æs non habeo, neq; unde uos cõuiuio excipe possim, atq; his uerbis illos à se ammouisse. Postridie in naufragium collapsus, & ad extremũ periculum deuolutus, uix seruatus est. Meritò & pro somnij ratione ipsi hoc eueniente. Mos enim conuictoribus, etiam in defunctorum ædes ingredi ac cœnare. Epulum autem à defuncto exhibitũ esse dicitur, pro honore quem cõuictores defuncto habent. Verum ille qui ipsos nõ excepit, merito periculũ significabat, quia uero ipse non promisit epulũ, merito seruatus est. Nã instantes & expectantes sui ad cœnã exceptionẽ à se repellebat. At uero

naufra

naufragium significabat, quod ob penuriã pecuniæ ipsos repulit. LXXXIII

Visus est sibi quis, panem in melle tinctum edere, ad sermones ac disciplinas philosophiæ animũ adiecit, & sapientiã ipsorum sibi comparauit, multasq; opes acquisiuit. Significabat enim mel sapientiæ suauiloquentiam ut uerisimile est, panis uero opulentiam. LXXXIIII

Visus est sibi quis, ex pectore ipsius tritici spicas enatas esse, deinde accessisse aliquem ac spicas euulsisse, tanq; ipsi indecoras. Habebat filios duos, & mortui sunt ambo in calamitatẽ malã delapsi, Latronibus enim irrumpentibus in ædes ipsorũ, quas in agris habebant, perierunt. Significabant enim spicæ filios, erat enim masculum semen. Ablatio uero spicarum, puerorum occisionẽ & sublationem. LXXXV

Visus est sibi seruus quidã, ouum ab hera accipere coctum, & putamen quidẽ abijcere, ouo uero uti, Huius hera prægnans erat, & postea filiolũ genuit, atq; ipsa quidem mortua est, Qui uero somniũ uidit infantem accepit & educauit, à uiro heræ id facere iussus, atq; hoc modo circũambiẽs & com/

& complectens reiectile, & nullius pretij erat, contētum uero, alimenti occasionem somnianti dedit. LXXXVI

Visa est sibi mulier quædā, pudendum mariti à reliquo corpore resectū, in manibus habere, eiusq; curā gerere, ac multam prouidentiam adhibere, ut seruaretur, Natus est ipsi filius ex marito, quē educauit. Nam uiri pudendū, filij signū erat, ex ipso enim filius natus fuerat. Quandoquidem uero ipsum à reliquo corpore ademptum erat, filium educauit, uiro autem per mortem spoliata est. LXXXVII

Visus est sibi quis, à Marte iniri, affectio ipsi facta est circa sedem & meatū, & quū nō posset alio aliquo modo curari, sectione usus curatus est. Significabat enim Mars ferrū, quēadmodū etiā in cōsuetudine transnominatiue per Metonymiā appellamus. Verū uoluptas in coitu, nō lethalem fore sectionē indicabat. LXXXVIII

Visus est sibi quis, argentum non habere, atq; ideo tristis esse. Contigit ut in stuporem attonitū collaberetur, & moreretur. Meritò, non enim sumptus uitæ ipsi suppetebant, neq; unde uitæ sustentandæ necessaria

cessaria acciperet, habebat. LXXXIX

Visus est sibi quis stomachū ægrotans, & ab Aesculapio auxiliarē cōpositionem medicamētí precatus, per somniū in templum dei ingredi, & deū extentis dextræ manus suæ digitis exhibere ipsi ad edendum palmulas quinq;. Has itaq; comedit ac curatus est. Nam palmæ glandes bonæ & gratiosiores, digiti græcis, hoc est dactyli uocantur. XC

Visus est sibi quis, aurū multū ac splēdidū supra humeros ferre. Cœcus factus est ob splendorē auri, Nam ut uerisimile est, uisum ipsius obscurabat. XCI

Visus est sibi quis, tria pudenda habere, seruus erat, & manumissus est, & tria nomina pro uno acquisiuit, duobus ex manumittente assumptis. XCII

Quidā ægrotās precatus est Serapim, ut si cōualiturus esset, dextrā manū ipsi in somnijs cōcuteret, sin minus, sinistrā. & sanè uisus est sibi, in tēplū Serapidis ingredi, & cerberū abrepta manu eius dextra ipsū concutere. Sequenti die mortuus est. Meritò, ablata enim dextera, expeditior erat cerberus ad ipsum suscipiēdum, qui alias

mors

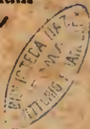
mors esse putatur. XCIII

Visus est sibi quis, à Serapide in calathum, quē in capite situm habebat, coniectus esse, Mortuus est. Pluto enim deus ille esse creditur. XCIIII

Quidā sectionē circa scrotū admissurus, precatus est Serapim, ut somniū ipsi immitteret de sectionis successu, & uisus est sibi, deū ipsi dicere, Cōfidēs sectionē admitte, sectus curaberis. Mortuus est, Erat eñ uelut sanatus, citra dolorē futurus. Verisimile autem erat, hoc sic ipsi euenturū esse, quoniam non Olympius neq; Aetherius est deus, sed subterraneus. XCV

Visus est sibi quidā Athleta, resectis pudendis, & simul uincto capite coronatus esse, factus est sacrorū certaminū uictor, & nō ignobilis, & quousq; sanè incorruptus erat, splendide & insigniter athleticā exercebat. Postquam aūt rebus uenereis usus esset, inglorius artem desiuit.

Basileæ per Hieronymū Frobenium & Nicolaum Episcopiū, mense septembri, Anno 1539

FRO BEN.